

h

NOTA

BETREFFENDE DE

TOESTAND VAN 'S RIJKS FINANCIËN

BEHORENDE BIJ DE ONTWERP-BEGROTING VOOR

1958

NOTA
betreffende de
TOESTAND VAN 'S RIJKS FINANCIËN
BEHORENDE BIJ DE ONTWERP-BEGROTING
VOOR 1958

Ter begeleiding van de stukken inzake de ontwerpen van wet tot vaststelling van de rijksbegroting voor het dienstjaar 1958 heeft de ondergetekende de eer over te leggen de gebruikelijke nota betreffende de toestand van 's Rijks financiën met de daarbij behorende bijlagen.

De nota is als volgt ingedeeld:

	Blz.
I. <i>Algemeen begrotingsbeeld</i>	2
1. Inleiding	2
2. Samenvattend begrotingsbeeld voor 1958	3
3. Wijziging in de indeling van de begroting	5
4. Beoordeling van de ontwerp-begroting 1958 tegen de achtergrond van de economische ontwikkeling	5
5. Het niveau der rijksuitgaven	7
6. De ontwikkeling van de begroting 1957	10
7. Begrotingsvergelijking 1957—1958	14
II. <i>De uitgaven voor de verschillende onderwerpen van staatszorg</i>	
1. Samenvattend overzicht	17
2. Nadere beschouwing van de uitgaven	17
III. <i>De middelen van het Rijk</i>	29
1. Samenvattend overzicht	29
2. Nadere beschouwing van de middelen	29
IV. <i>De sterkte van het burgerlijk rijksperoneel en de doelmatigheid in de rijksdienst</i>	33
V. <i>De staatsbalans</i>	36
VI. <i>De nationale schuld</i>	38
VII. <i>De kasontwikkeling van het Rijk 1955—1957</i>	39
VIII. <i>Slotbeschouwing</i>	42

Aan de nota zijn de volgende bijlagen toegevoegd:

Algemene begrotingsoverzichten

1. Algemene verzamelstaat der ontwerp-rijksbegroting voor het dienstjaar 1958.
2. Analyse van de begrotingen 1956, 1957 en 1953, aangepast aan de methode van de nationale boekhouding.
3. Overzicht van de diensten 1949 tot en met 1956.

Analyses van de uitgaven

4. Uitgaven voor de verschillende onderwerpen van staatszorg ten laste van de diensten 1951 tot en met 1958.
5. Overzicht van de in de begroting 1958 opgenomen uitgaven voor investeringen door het Rijk.

Analyses van de middelen

6. Overzicht van de middelen ten bate van de diensten 1951 tot en met 1958.
7. Vergelijkend overzicht van de belastingmiddelen voor 1957 en 1958.

Bijzondere overzichten en onderwerpen

8. De sterkte van het burgerlijk rijksperoneel.
9. De budgettaire betekenis van de additionele uitgaven, waarvoor gelden uit de tegenwaarderekening beschikbaar zijn gesteld.
10. Enige gegevens over de financiën van de lagere publiekrechtelijke lichamen.
11. De staatsbalans.
12. Overzicht van de ontwikkeling van de nationale schuld sinds 1945.
13. Beknopt overzicht van de begrotingen der fondsen en staatsbedrijven voor 1958.

I. Algemeen begrotingsbeeld

1. Inleiding

De algemene financieel-economische situatie, waarin Nederland thans verkeert, wordt gekenmerkt door een voortzetting van de overbesteding.

Een overbesteding heeft ongunstige gevolgen naar tal van zijden. Een van de duidelijkste criteria voor de beoordeling of het peil van de binnenlandse bestedingen te hoog is, wordt — voor zover althans abnormale mutaties in de voorraadvorming ontbreken — wel gevormd door het saldo van de lopende rekening van de betalingsbalans.

De ontwikkeling van de betalingsbalans op lopende rekening is tot heden zodanig geweest, dat, terwijl in 1955 op transactiebasis nog een overschot van 960 miljoen werd verkregen, 1956 een tekort aanwees van 650 miljoen en het eerste halfjaar 1957 een tekort aangeeft van 500 à 600 miljoen. Indien wordt aangenomen, dat tegenover extra-voorraadvorming in het eerste halfjaar 1957 geen verdere voorraadvorming in het tweede halfjaar plaatsvindt, zal de betalingsbalans over 1957 naar verwachting een ongeveer even ongunstig beeld vertonen als in het afgelopen jaar. Dit is des te bedenkelijker, omdat voor Nederland een overschot op de lopende rekening van de betalingsbalans nodig is met het oog op aflossing op de buitenlandse schuld, bijstand aan overzeese rijkdelen, investeringen in het buitenland ter bevordering van de export, hulp aan minder-ontwikkelde gebieden e.d., zomede voor het relatief op peil houden van de goud- en deviezenreserves in verband met de toeneming van de omvang van de buitenlandse handel. De ondergetekende heeft reeds eerder uitgesproken, dat hiervoor naar zijn oordeel in jaren van normale conjunctuur en van normale voorraadvorming een bedrag van circa een half miljard gulden nodig is. In tijden van hoogconjunctuur is het wenselijk naar een groter overschot te streven, ten einde bij een eventuele omslag over voldoende reserves te beschikken.

De ongunstige ontwikkeling van de betalingsbalans heeft tot een voortdurende vermindering van de goud- en deviezenreserves geleid. De totale reserves van de Nederlandsche Bank, welke eind 1955 nog 4674 miljoen bedroegen, verminderden in de loop van 1956 tot 3965 miljoen om gedurende het eerste halfjaar 1957 een verdere daling te ondergaan tot 3817 miljoen. Sindsdien hebben de reserves door bijzondere oorzaken nog een scherpe vermindering ondergaan. Zij bedroegen per 9 september jl. 3120 miljoen. Sedert 1952 zijn de reserves in absoluut bedrag niet zo laag geweest.

De betekenis van de in- en uitvoer voor ons land is groter dan voor de oorlog en neemt nog steeds toe, waardoor een grotere kwetsbaarheid voor conjuncturele invloeden van buiten is ontstaan. Ook uit dezen hoofde is een versterking van de huidige goud- en deviezenreserves dringend noodzakelijk. Het belang van voldoende reserves blijkt voorts bij plotseling optredende verschuivingen in het internationale betalingsverkeer.

Een excessieve binnenlandse vraag leidt bij goederen, die gemakkelijk kunnen worden geïmporteerd, tot additionele invoer; voor het overige (bouwwerken, diensten) tot verlenging van levertijden en tot een opwaartse druk op prijzen en lonen. De overbesteding heeft in Nederland dan ook geleid tot een vergroting van de invoer en tot een vasthouden van exporteerbare produkten voor de binnenlandse markt, zomede tot enige prijsstijging, met name van investeringsgoederen. Zowel ter verbetering van de betalingsbalanspositie als met het oog op de zo juist genoemde omstandigheden ligt het dan ook in het stellige voornemen van de Regering met de meeste kracht de vraag naar goederen en diensten tot een evenwichtiger peil terug te dringen en op deze wijze het monetaire evenwicht spoedig te herstellen. Naar het oordeel van de ondergetekende zal de rijksbegroting voor 1958, bij aanvaarding van een aantal verdere maatregelen, waarop hierna nog wordt teruggekomen, een belangrijke bijdrage tot dit herstel kunnen leveren.

Zoals bekend is, heeft de Regering omstreeks de jaarwisseling 1956—1957 naast bezuinigingen op het staatsapparaat en ver-

mindering van de rijksuitgaven ten aanzien van verschillende voorzieningen, maatregelen getroffen tot beperking van de overheidsinvesteringen en tot enige verhoging van de tarieven van bedrijven van openbaar nut. Voorts werden enkele belastingen verhoogd, terwijl de investeringsaftrek werd opgeschort. Daarnevens werd het consumentensubsidie op suiker, dat in 1955 weer was ingevoerd, afgeschaft.

Tot dusverre hebben de getroffen maatregelen tot beperking van de bestedingen niet tot het gewenste gevolg geleid. Naar uit de eerder vermelde gegevens moge blijken, blijven de bestedingen de beschikbare middelen aanmerkelijk overtreffen, al is enige verbetering merkbaar, b.v. een verschuiving bij verschillende bedrijfstakken van binnenlandse naar buitenlandse orders. De invloed van de bestedingsbeperking is namelijk ten dele geneutraliseerd door recente verhogingen van uitgaven (b.v. voor woningbouw en voor onderwijs o.m. wegens salarisverhogingen). Dat tot nu toe slechts een geringe ontspanning merkbaar is, is voorts een gevolg van de geleidelijkheid van invoering van de verschillende maatregelen. Bij een overbesteding, welke thans nog van de orde van grootte van één miljard per jaar is, mag, gezien de eisen welke de woningbouw stelt, niet worden verwacht, dat de reeds getroffen maatregelen tot een voldoende herstel van het evenwicht zullen leiden. Verdere maatregelen op het gebied van de overheidsuitgaven en de overheidsinkomsten zijn daarom onvermijdelijk. De ondergetekende verwijst hiervoor naar hetgeen daaromtrent elders in dit hoofdstuk nader is uiteengezet.

Bij het streven naar herstel van het evenwicht in de nationale economie is het noodzakelijk mede aandacht te schenken aan structurele factoren. Een van de belangrijkste van deze factoren is de grote kapitaalbehoefte in Nederland sedert de oorlog, welke heeft geleid tot een kapitaalschaarste. Deze kapitaalschaarste wordt verscherpt door de voortgaande bevolkingsaanwas, die het land permanent voor de noodzaak stelt het produktie-apparaat sterk uit te breiden en een groot aantal woningen te bouwen. Ook het streven naar een stijging van het reële inkomen per hoofd en de snelle ontwikkeling van de techniek (atoomenergie, elektronica) vereisen een omvangrijke kapitaalvorming. Tenslotte hangen vele overheidsinvesteringen rechtstreeks samen met de expansie in de particuliere sector; dit geldt met name voor verkeer, onderwijs en research en voor de meeste investeringen van de overheidsbedrijven. Bij een uitbreiding van de produktiecapaciteit zullen ook de overheidsinvesteringen noodzakelijkerwijze hoog moeten blijven.

De voor de financiering van de genoemde investeringen benodigde middelen zullen door besparingen uit het nationale inkomen moeten worden verkregen. Er zijn omstandigheden, waarin een beroep op de besparingen in het buitenland gerechtvaardigd is. Voorzichtigheid is hierbij echter geboden, omdat de normale expansie uit het nationale inkomen moet worden gefinancierd. In de huidige omstandigheden is de eerste opgave gelegen in herstel van het evenwicht. Een te hoog peil van de binnenlandse bestedingen wordt door het sluiten van een buitenlandse lening niet verholpen; integendeel dreigt het gevaar, dat hierdoor de overbesteding wordt gecamoufleerd en het noodzakelijke saneringsproces wordt tegengehouden.

Uiteraard geeft een toeneming van de produktie grotere bestedingsmogelijkheden. Dit betekent echter niet, dat daardoor het probleem van de overbesteding automatisch wordt opgelost, omdat een toeneming van de middelen in de consumptieve en de produktieve sfeer weer tot grotere bestedingen zal leiden. De spaarquote kan bij een stijgende produktie zelfs dalen. In 1955 bedroeg de spaarquote 20% van het nationale inkomen, in 1956 daalde deze quote tot circa 18 %, niettegenstaande het nationale inkomen toenam. Een dergelijk peil is, gezien de grote behoefte aan woningen en aan investeringen voor andere doeleinden, onvoldoende. In de jaren, waarin op de lopende rekening van de betalingsbalans overschotten werden verkregen, bleef de woningbouw beneden een bevredigend peil. Herstel van het evenwicht op de betalingsbalans en uitvoering

van het huidige woningbouwprogramma maken het dan ook noodzakelijk, dat de besparingen toenemen.

Uit een en ander blijkt, dat het vraagstuk van de vergroting van de besparingen van primair belang is voor de volkshuishouding. De besparingen in de particuliere sector lenen zich in het algemeen in mindere mate voor directe beïnvloeding door de centrale overheid. De Regering zal door het voeren van een beleid, dat met kracht is gericht op gezond geld, het goede klimaat voor de bevordering van deze besparingen scheppen. Daarnaast zullen ook enige specifieke maatregelen ter bevordering van het sparen voor bepaalde groepen tot een toeneming van de particuliere besparingen kunnen bijdragen.

Anderzijds kunnen het Rijk, de lagere publiekrechtelijke lichamen en de overheidsbedrijven door het verlagen van consumptieve uitgaven of het verhogen van lopende inkomsten een bijdrage tot de opvoering van de besparingen leveren.

Het tekort aan besparingen is mede tot uiting gekomen in de ernstige verkrapping, welke op de kapitaalmarkt is opgetreden. Weliswaar is de positie op de kapitaalmarkt niet zonder meer een afspiegeling van het aanbod van besparingen en van de vraag naar langlopende middelen voor investeringen — gewezen zij slechts op de bijzondere betekenis van de voorfinanciering en andere verbindingen met de geldmarkt, zomede op de betekenis van het kapitaalverkeer met het buitenland — doch in het algemeen geeft de kapitaalmarkt een waardevolle indicatie van de verhouding tussen beide grootheden.

De schaarste op de kapitaalmarkt heeft in het bijzonder haar weerslag gehad op de mogelijkheden voor de lagere publiekrechtelijke lichamen om via de kapitaalmarkt tot een sluitende financiering te komen. De lagere overheid is diensgevolge voor de dekking van haar sterk toegenomen kapitaalsuitgaven — waaronder die voor de woningbouw en daarmee verbonden werken een belangrijke plaats innemen — in toenemende mate gebruik gaan maken van korte financieringsmiddelen. De bruto vlottende schuld van de gemeenten steeg van 473 miljoen ultimo 1955 tot rond 1600 miljoen medio 1957. Zoals uit paragraaf 2 van dit hoofdstuk zal blijken, stelt de Regering dienaangaande nadere maatregelen voor. In bijlage 10 van deze nota wordt nog nader op de financiële positie van de lagere publiekrechtelijke lichamen ingegaan.

2. Samenvattend begrotingsbeeld voor 1958

De begrotingsbedragen, zoals deze in de onderscheidene ontwerpen van wet zijn opgenomen, geven het volgende beeld van de ontwerp-begroting 1958¹⁾. Ditmaal is in verband met de grote overloop in de civiele sector ook het begrotingstekort op kasbasis opgenomen.

De belangrijkste veronderstellingen, waarvan bij het opstellen van de begroting 1958 is uitgegaan, zijn de volgende.

1. Voor de defensie-uitgaven is aangehouden een budgettair plafond van 1525 miljoen, exclusief de civiele verdediging; dit bedrag, verhoogd met 123 miljoen wegens verschillende boven het plafond te financieren posten en met 96 miljoen wegens verwachte betalingen uit in vroegere jaren toegestane gelden, brengt de uitgaven voor de defensie voor 1958, exclusief de civiele verdediging, op een bedrag van rond 1745 miljoen (voor 1957 bedroeg dit totaal 1840 miljoen).

2. Het bouwprogramma zal 80 000 woningen omvatten, waaronder 40 000 woningwetwoningen.

3. Met ingang van 1 januari 1958 zal de financiering van de bouw van woningwetwoningen, waarvoor van die datum af subsidie wordt toegezegd, ten laste van de rijksbegroting komen, met uitzondering van die woningen, waarvan de financiering zal kunnen plaatsvinden op grond van het in 1957 gesloten leningscontract tussen de N.V. Bank voor Nederlandsche Gemeenten en institutionele beleggers.

¹⁾ Waar niet anders is aangegeven, zijn de in deze nota vermelde bedragen uitgedrukt in miljoenen guldens.

Omschrijving	Ontwerp-begroting 1958
Gewone Dienst	
Uitgaven	6 330
Middelen	7 263
Saldo	+ 933
Landbouw-Egalisatiefonds	
Saldo	— 326
Buitengewone Dienst (Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten)	
Uitgaven	1 322
Middelen	275
Saldo	— 1 047
Gehele Dienst	
Uitgaven (incl. nadelig saldo Landbouw-Egalisatiefonds)	7 978
Middelen	7 538
Saldo ontwerp-begroting	— 440
Voorts zijn nog te verwachten de volgende additionele uitgaven ten laste van de Gewone Dienst:	
Defensie-uitgaven uit hoofde van in vorige jaren niet opgenomen gelden	96
Uitgaven, welke zullen voortvloeien uit wettelijke en andere regelingen, die op het tijdstip van indienen der begroting nog niet tot stand zijn gekomen	
Sanering Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en Spoorwegpensioenfonds	159
E.E.G.- en Euratomverdragen	50
	305
Nadelig saldo	745
Zoals in paragraaf 4 van dit hoofdstuk nader wordt uiteengezet, zullen de volgende maatregelen ter vermindering van dit nadelig saldo worden voorgesteld:	
a. verlaging van uitgaven	
vermindering aandeel Rijk in de werkloosheidspremie van de helft tot een derde	23
b. verhoging van inkomsten in de fiscale sfeer	107
	130
Begrotingstekort, rekening houdende met de voor te stellen maatregelen	615
Ter berekening van het budgettaire kastekort dient nog met de volgende posten rekening te worden gehouden:	
1. Overloop woningwetvoorschotten van 1958 naar 1959	300
2. Reservering van een gedeelte van het geraamde bedrag voor minder-ontwikkelde gebieden buiten het Koninkrijk	10
	310
3. Overige verschillen tussen begrotingsbedragen en kasbedragen (vnl. overloop van 1957 naar 1958)	100
	210
Budgettair kastekort	405
welk bedrag, naar uit paragraaf 4 van dit hoofdstuk zal blijken, volledig kan worden gedekt uit de kapitaalmiddelen, welke rechtstreeks ter beschikking van het Rijk zullen komen.	

4. Het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap (E.E.G.) en het Euratomverdrag zullen in 1958 in werking treden.

5. Bij het opstellen van de belastingramingen is uitgegaan van een gematigde verdere expansie van de Nederlandse volkshuishouding.

6. Het aandeel van het Gemeentefonds en het Provinciefonds in de opbrengst van de belastingmiddelen voor 1958 zal respectievelijk 14,94 % en 0,75 % bedragen.

7. Er zullen zich in 1958 geen algemene loonronden voordoen.

8. Het algemene prijspeil zal na 1957 globaal genomen stabiel zijn.

Overeenkomstig de ook in vorige jaren gevolgde werkwijze zijn de geraamde opbrengst van de buitengewone heffingen en de daartegenoverstaande buitengewone aflossing van Nationale Schuld, voor 1958 begroot op 5 miljoen, in het vorenstaande overzicht, evenals in alle verdere opstellingen in deze nota, buiten beschouwing gelaten.

Voor zover artikelen van de begroting 1957 zijn aangewezen voor toepassing van artikel 24 van de Comptabiliteitswet zijn, zoals op analoge wijze ook in het verleden is geschied, de daaruit voortvloeiende overboekingen niet in de begrotingsbedragen voor 1958 opgenomen, evenmin als de te verwachten overboekingen ingevolge dat artikel van 1958 naar 1959 op de begrotingsbedragen voor 1958 in mindering zijn gebracht. De aanzienlijke verschillen, welke daarbij naar verwachting voor de militaire uitgaven zullen optreden, zijn echter in het overzicht afzonderlijk tot uitdrukking gebracht. Voorts is het beschikbaar komen van gelden uit de tegenwaarderekening bij de Nederlandsche Bank onder de middelen pro memorie ¹⁾ geraamd, waartegenover, zoals gebruikelijk, ook geen uitgaven zijn opgenomen, welke met tegenwaardegelden zullen worden gefinancierd.

Op de begroting voor 1958 hebben twee factoren hun stempel gedrukt, te weten het streven naar beperking van de rijksuitgaven en het financieren van de woningwetbouw ten laste van de rijksbegroting.

De ondergetekende moge aan elk van deze twee aspecten een beschouwing wijden.

Bij de voorbereiding van de begroting voor 1958 heeft als algemene leidraad gegolden het uitgavenpeil van de Staat zo laag mogelijk te houden.

De weerslag van het streven naar een verlaging van de uitgaven is op vele punten in de begroting te vinden. Met name zijn ten aanzien van personeelsformaties, voorlichting, statistische werkzaamheden, controle-arbeid, activiteiten in de ontwikkelingsgebieden, vertegenwoordiging in het buitenland, aanschaffingen voor de rijksdienst, subsidies aan instellingen, defensie en minder urgente investeringen beperkingen aangebracht. Nieuwe activiteiten zijn slechts in zeer beperkte mate voorgesteld. Uitbreiding van diensten is in het algemeen slechts voorgesteld, wanneer dit onvermijdelijk was ter voorkoming van achterstand (b.v. ten aanzien van de research) of in verband met de groei van de bevolking (onderwijs).

Bijzondere aandacht is besteed aan de efficiency in het apparaat van de rijksdienst. Door het niet vervullen van vacatures en door, waar zulks mogelijk was, over te gaan tot inkrumping van de formatie en afremming van uitbreidingen, is getracht de totale personeelsbezetting zo laag mogelijk te houden.

Door een systematisch onderzoek van de begroting is nagegaan, op welke onderdelen verder kan worden bezuinigd. Gezien de samenhang van de overheidsfinanciën met het sociale en economische beleid dient evenwel niet uit het oog te worden verloren, dat een te plotseling en te sterk ingrijpen in de overheidstaken ongewenste repercussies tengevolge zou kunnen hebben, zodat enige voorzichtigheid bij het tot stand brengen van de beperkingen somtijds de voorkeur verdient.

Daarbij zij er de aandacht op gevestigd, dat ten aanzien van verschillende categorieën van uitgaven een vermindering pas

na enige tijd kan worden bereikt, op grond van de gebondenheid aan contractuele verplichtingen en de noodzaak tot herziening van regelingen, welke in wetten en besluiten zijn neergelegd.

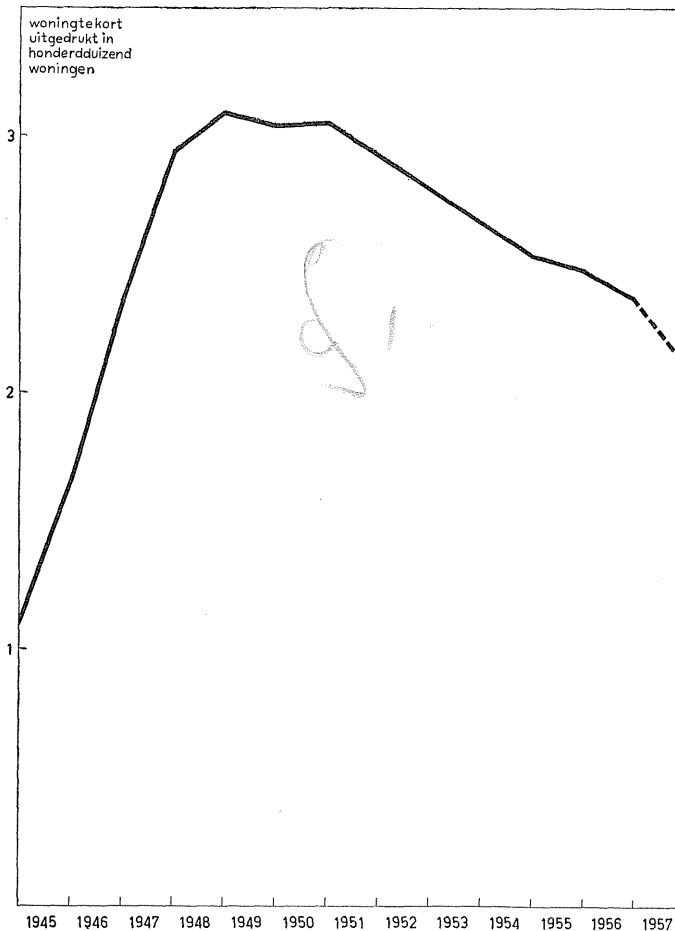
Voor een meer gedetailleerde uiteenzetting omtrent de resultaten van het streven naar een grotere efficiency in de rijksdienst en een beperking van het ambtenarenkorps moge worden verwezen naar hoofdstuk IV van deze nota.

In de tweede plaats is de begroting 1958 sterk beïnvloed door het voorstel om de financiering van de bouw van woningwetwoningen, waarvoor na 1957 goedkeuring wordt verleend, ten laste van de rijksbegroting te brengen, voor zoveel deze financiering niet zal kunnen plaatsvinden uit het in 1957 gesloten leningscontract met institutionele beleggers.

Onder de veronderstellingen is vermeld, dat het bouwprogramma 80 000 woningen omvat, waarvan 40 000 ingevolge de woningwetbouw.

Uit onderstaande grafiek, waarin het tekort aan woningen sinds 1945 tot uitdrukking is gebracht, blijkt, dat sedert 1949 enigszins op dit tekort wordt ingelopen. De Regering is er zich echter van bewust, dat het noodzakelijk zal zijn door het brengen van grote offers het vraagstuk van de woningbouw in een sneller tempo dan gemiddeld sinds 1949 het geval was, tot een oplossing te brengen.

Overzicht van het woningtekort sinds 1945

Bron: C.B.S.

Hoe belangrijk de woningbouw voor onze nationale economie is, moge blijken uit het voor de woningbouw benodigde bedrag, dat in het bouwprogramma 1958 wordt geraamd op 1,35 miljard.

¹⁾ Naar verwachting zal voor 1958 nog slechts een bedrag van 17 miljoen ter beschikking komen.

De woningbouw vereist daarnaast omvangrijke complementaire investeringen in de woonwijken (scholen, stratenaanleg, aanleg van water-, gas- en elektriciteitsleidingen en riolering, alsmede van tram- en busnetten); voorts eist de woningbouw uitbreiding van waterleiding-, gas- en elektriciteitsbedrijven.

Van de totale bruto investeringen (exclusief voorraadvorming) ad ca 7 à 8 miljard bestaat momenteel een vierde uit woningbouw en daaraan complementaire investeringen. Het spreekt vanzelf, dat een dergelijke woningbouw zware eisen stelt aan de nationale besparingen en daarmee aan de kapitaalmarkt.

Zoals reeds in paragraaf 1 van dit hoofdstuk werd opgemerkt, zijn de gemeenten in de jaren 1956 en 1957 in moeilijkheden gekomen bij de financiering van hun kapitaalsuitgaven. Gezien de prioriteit, welke de Regering toekent aan het woningbouwprogramma, is het uitermate wenselijk een oplossing te zoeken, die zonder inflatoire financiering voortzetting van de woningwetbouw waarborgt. Na ampele overweging meent de Regering, dat het Rijk binnen de eigen begroting ruimte moet scheppen voor de verstrekking van de voorschotten ten behoeve van de woningwetbouw. Uiteraard betekent dit, dat het Rijk niet een dienovereenkomstig additioneel beroep op de kapitaalmarkt zal doen. In de ontwerp-begroting voor 1958 is een bedrag van 540 miljoen voor voorschotten uitgetrokken.

Het Kabinet heeft bij het bepalen van zijn standpunt in dezen tevens overwogen, dat de lagere publiekrechtelijke lichamen, welke naast andere investeringen (voor onderwijs, wegen, havens, tunnels e.d.) mede tot taak hebben te zorgen voor het merendeel van de aan de woningbouw complementaire investeringen (hetzij via hun bedrijven, hetzij rechtstreeks), reeds uit dien hoofde een zware belasting van hun begroting onder vinden.

3. Wijziging in de indeling van de begroting

In de indeling van de rijksbegroting is een aantal wijzigingen aangebracht. Uiteraard zijn deze niet van invloed op het tekort. Zij zijn echter ingevoerd ter verbetering en vereenvoudiging van de begrotingspresentatie en passen als zodanig in het streven naar een verdere efficiency in de rijksdienst.

De vroegere Buitengewone Dienst I, waarin de uitgaven en ontvangsten van aflopend karakter waren samengebracht, is niet langer als afzonderlijke begrotingsdienst gehandhaafd.

Reeds in 1952 is de opheffing van de Buitengewone Dienst I in overweging genomen. De grote uitgaven, waarvoor het Rijk kort daarna als gevolg van de watersnood kwam te staan, leidden er evenwel toe deze dienst voorlopig te handhaven.

Sedertdien heeft de afwikkeling van de verplichtingen wegens oorlogsschade verder voortgang gevonden en is de afwikkeling van de verplichtingen wegens watersnoodschade vrijwel voltooid. De Buitengewone Dienst I heeft daardoor opnieuw sterk aan betekenis ingeboet; dit blijkt uit onderstaande cijfers:

Ontwerp-begroting	Totaal uitgaven Buitengewone Dienst I	Ontwerp-begroting	Totaal uitgaven Buitengewone Dienst I
1946	2 386	1952	496
1947	1 415	1953	579
1948	1 063	1954	1 052
1949	816	1955	847
1950	669	1956	359
1951	653	1957	212

De nog resterende uitgaven van aflopend karakter in 1958 en volgende jaren zullen in het geheel van de rijksuitgaven niet meer van zo grote betekenis zijn, dat het handhaven van een afzonderlijke begrotingsdienst wenselijk zou zijn. Derhalve is thans, mede gelet op de herhaaldelijk van de zijde der Staten-Generaal daartoe uitgesproken wens, tot opheffing van de Buitengewone Dienst I besloten.

De in dit verband nog noodzakelijke begrotingsposten voor 1958 zijn thans in de Gewone Dienst begrepen.

Voorts zijn enkele begrotingsposten van de Buitengewone Dienst (Kapitaaldienst) overgebracht naar de Gewone Dienst.

Dit is met name het geval met de militaire begrotingsposten, welke in overeenstemming met het internationaal gebruik voortaan als consumptieve uitgaven worden beschouwd. Het totaal van de Gewone Dienst wordt door deze andere boekingswijze echter nauwelijks beïnvloed, omdat tegenover de verhoging van het uitgavenpeil van de Gewone Dienst als gevolg van de integrale toerekening van de militaire uitgaven, de afschrijvingen met een ongeveer overeenkomstig bedrag konden worden verlaagd.

Verder is de helft van de kapitaalverstrekking aan het Zuiderzeefonds, evenals zulks voor de Deltawerken reeds geschiedt, ten laste van de Gewone Dienst gebracht. Daarbij is overwogen dat, indien de uitgaven en ontvangsten van het fonds rechtstreeks in de rijksbegroting zouden zijn opgenomen, de lopende uitgaven (in het bijzonder lonen en salarissen) en het onrendabele gedeelte van de kapitaalsuitgaven eveneens tot de Gewone Dienst zouden worden gerekend.

Overigens zijn nog enkele kleinere posten van de Buitengewone Dienst naar de Gewone Dienst overgebracht.

Ook in de vorm van de begrotingsstukken komt het streven naar grotere efficiency tot uitdrukking. Het betreft hier evenwel geen principiële wijzigingen, aangezien de ondergetekende er de voorkeur aan geeft ter zake eerst het rapport van de Commissie tot herziening van de Comptabiliteitswet af te wachten.

Het vergelijkende overzicht, waarmee de uitgewerkte en toelichtende staten worden ingeleid, alsmede het overzicht van de personeelsformatie, dat als bijlage aan de Memories van Toelichting wordt toegevoegd, zijn enigszins vereenvoudigd. Ook enige bijlagen van deze nota zijn vereenvoudigd.

Daarnaast is in het bijzonder van belang, dat het aantal begrotingsartikelen van 3300 tot 2300 is teruggebracht. Dit leidt tot een vereenvoudiging van de begrotingsadministratie, waardoor aan de met de desbetreffende werkzaamheden belaste diensten, welke in het algemeen met personeelsgebrek hebben te kampen, enige verlichting kan worden gegeven. Ook het inzicht in de begroting wordt naar de mening van de ondergetekende door de beperking van het aantal artikelen verbeterd. In de thans aangeboden begroting 1958 is het aantal uit algemeen financieel gezichtspunt minder belangrijke posten teruggedrongen.

Tot de beperking van het aantal artikelen is langs verschillende wegen bijgedragen. Allereerst is, waar dit zonder bezwaar voor een goed budgettair inzicht mogelijk was, de indeling naar organisatie-eenheden vereenvoudigd. Daarbij is tevens gestreefd naar verbetering van de uniformiteit. Met name zijn in een aantal begrotingshoofdstukken de afdelingen van algemene aard (Secretarie, Personeelszaken, Comptabiliteit, Huishoudelijke dienst e.a.) samengevoegd, een samenvoeging, die in andere begrotingshoofdstukken reeds eerder gebruikelijk was.

In de tweede plaats is een samentrekking tot stand gebracht van de artikelen voor algemene en specifieke uitgaven en de artikelen voor uitgaven wegens aanschaffingen voor inrichting, uitbreiding en vernieuwing. Aanschaffingen van bijzondere aard zijn ook voor 1958 evenwel op afzonderlijke artikelen geraamd.

Ten slotte zijn sommige artikelen voor garanties, subsidies, bijdragen en vergoedingen samengevoegd. De primaire indeling naar organisatie-eenheden is daarbij niet verstoord. In de uitgewerkte en toelichtende staten zijn de oude splitsingen in het algemeen gehandhaafd.

4. Beoordeling van de ontwerp-begroting 1958 tegen de achtergrond van de economische ontwikkeling

Uit de financieel-economische situatie, zoals deze in paragraaf 1 van dit hoofdstuk summier is geschetst, vloeit een aantal eisen voort, welke aan de begroting 1958 moeten worden gesteld.

In de eerste plaats moet worden vermeden, dat in de sector van het Rijk inflatoire financiering plaatsvindt. Daarnaast is het naar het oordeel van de Regering noodzakelijk, dat de centrale overheid in 1958 voor de dekking van haar uitgaven geen groter beroep op de Nederlandse kapitaalmarkt doet dan tot het bedrag, hetwelk in totaal uit in 1958 door de rijksfondsen en -instellingen verrichte stortingen op de voorinschrijf-rekeningen bij 's Rijks schatkist ter beschikking komt, zodat alle overige op de kapitaalmarkt aangeboden besparingen ten volle beschikbaar zullen zijn voor investeringen van het bedrijfsleven, alsmede voor investeringen van de lagere publiekrechtelijke lichamen en consolidatie van hun vlottende schuld. Door het een en het ander te zamen wordt een duidelijke grens gesteld aan het budgettaire kastekort.

Tenslotte is het in het licht van de overbesteding noodzakelijk, dat ook het Rijk zijn aandeel in de beperking van de nationale bestedingen levert, hetgeen betekent, dat het beslag, hetwelk het Rijk op de nationale middelen legt, dient te worden beperkt.

Aldus kan via de rijksbegroting een belangrijke bijdrage worden geleverd tot herstel van het verstoorde evenwicht, tot vermindering of opheffing van op verschillende gebieden bestaande spanning en tot vermindering van een verdere opwaartse druk op prijzen en lonen.

Aansluitende bij het samenvattend overzicht, gegeven in paragraaf 2, moge thans worden nagegaan of en in hoeverre de begroting aan de hier gestelde eisen voldoet.

Zoals uit dit overzicht blijkt, bedraagt het tekort van de Gehele Dienst van de ontwerp-rijksbegroting 1958 440 miljoen.

Er dient evenwel rekening mede te worden gehouden, dat de werkelijke militaire uitgaven de nieuw aangevraagde gelden zullen overtreffen en dat ten laste van de begroting 1958 nog bepaalde uitgaven zullen komen, welke voortvloeien uit wetten, die thans nog niet tot stand zijn gekomen. De uit dezen hoofde te verwachten uitgaven — alle ten laste van de Gewone Dienst — zijn in het overzicht na het saldo van de Gehele Dienst afzonderlijk opgenomen.

Op deze wijze ontstaat een begrotingsbeeld, dat voor de lopende dienst een batig saldo aanwijst van 302 miljoen (933 miljoen verminderd met 326 miljoen Landbouw-Egalisatiefonds en 305 miljoen additionele uitgaven) en voor de Gehele Dienst een tekort van 745 miljoen¹⁾. Niet alle begrotingsuitgaven zullen echter tot kasuitgaven in 1958 leiden. Met name geldt dit voor de genoemde woningwetvoorschotten, waarvan wordt aangenomen, dat zij voor een bedrag van 300 miljoen naar 1959 zullen overlopen. Voorts zal van de in de ontwerp-begroting voor 1958 uitgetrokken post ad 20 miljoen voor hulp aan minder-ontwikkelde gebieden buiten het Koninkrijk een bedrag van 10 miljoen worden geblokkeerd, welk bedrag, voor zover de financiële toestand geen deblokking in 1958 toelaat, voor fondsvorming zal worden gereserveerd. Hier staat echter tegenover, dat de overige verschillen tussen begrotingsbedragen en kasbedragen (voornamelijk tengevolge van een grotere overloop van 1957 naar 1958 dan van 1958 naar 1959) ertoe zullen leiden, dat het budgettaire kastekort voor 1958 uit dien hoofde per saldo met circa 100 miljoen zal toenemen.

Het totale te financieren budgettaire kastekort voor 1958 zou zonder verdere maatregelen dientengevolge in de orde van grootte van 535 miljoen liggen.

De ondergetekende gaat ervan uit, dat op de voorinschrijf-rekeningen in 1958 voor het Rijk een bedrag van 345 miljoen beschikbaar zal komen. Het lijkt voorts verantwoord, nu de gelden welke ingevolge de huurverhoging van 1 augustus jl. op het Grootboek woningverbetering worden gestort in de kapitaalsfeer beschikbaar komen, deze aan te wenden bij de finan-

ciering van het budgettaire kastekort en derhalve daarvoor tot dit bedrag niet op andere wijze te lenen. Aldus zal voor het Rijk in 1958 circa 60 miljoen ter beschikking komen. Aan gezien het, zoals in de aanhef van deze paragraaf reeds is opgemerkt, noodzakelijk is te voorkomen, dat de centrale overheid in 1958 voor de dekking van haar uitgaven overigens nog een beroep op de kapitaalmarkt doet, moet een bedrag van circa 405 miljoen als het in het uiterste geval toelaatbare kastekort van het Rijk worden beschouwd. De Regering heeft zich dan ook beraden over de maatregelen, welke ter overbrugging van het verschil tussen het genoemde bedrag van 535 miljoen en het toelaatbare tekort ad 405 miljoen nog moeten worden getroffen. Na ampele overweging meent zij tot indiening van de volgende voorstellen te moeten overgaan.

Naast de bij de opstelling van de begroting voor 1958 reeds tot stand gekomen verlagingen van uitgaven zal een verdere vermindering kunnen worden verkregen door een verlaging van het aandeel van het Rijk in de werkloosheidspremie van de helft tot een derde. Hiertoe bestaat alleszins aanleiding, nu de werkgelegenheid in Nederland een zeer hoog peil heeft kunnen bereiken, mede door de omvangrijke hulp, die het Rijk ten aanzien van algemene en incidentele werkloosheid heeft gegeven en welke veel intensiever is dan bij de voorbereiding van de Werkloosheidswet werd verwacht. Gewezen moge b.v. worden op de steun aan ontwikkelingsgebieden, de aanvullende werken, de hulp aan minder-validen en de bijdragen in migratie uit gebieden met een overschot aan arbeidskrachten. De uit dit voorstel voortvloeiende verlichting voor de begroting 1958 kan worden geraamd op 23 miljoen.

De Regering is voorts van mening, dat aan enige verhoging van de belastingen niet zal kunnen worden ontkomen.

Op algemeen economische gronden oordeelt zij een continuering van de schorsing van de investeringsafrek ook in 1958 noodzakelijk. De aanwijzingen, die omtrent het beloop zowel van de bestedingen in hun geheel als van de investeringen in het bijzonder ter beschikking staan, geven geen grond om voor 1958 tot een wijziging van de voor 1957 ten aanzien van de investeringsafrek aanvaarde beleidslijn over te gaan. Nu verschillende maatregelen nodig zijn om de spanningen op financieel terrein te verminderen zou naar het oordeel van de Regering een herleven van deze stimulans tot vergroting van de investeringen voorbarig zijn. In het in verband hiermede in te dienen wetsontwerp zullen mede voorzieningen worden opgenomen met betrekking tot de vervroegde afschrijving; deze zullen echter nauwelijks uitwerking hebben op het dekkingsplan voor de begroting 1958.

Voorts zal een wetsontwerp worden ingediend, strekkende om in de sfeer van de indirecte belastingen de druk op enkele minder essentiële goederen tijdelijk te verhogen. Gedacht is aan een verhoging van de omzetbelasting op sigaretten, personenauto's en televisietoestellen.

Tenslotte zal een wetsvoorstel worden gedaan, strekkende om tijdelijk het tarief van de vermogensbelasting met 20 ten honderd te verhogen.

Deze maatregelen zullen naar verwachting resulteren in een bate voor het Rijk in 1958 van 107 miljoen. Met de voorgestelde verlaging van uitgaven, groot 23 miljoen, zal op deze wijze het begrotingsbeeld voor 1958 met 130 miljoen verbeteren, waarmede het budgettaire kastekort tot het toelaatbare bedrag van 405 miljoen zal zijn teruggebracht.

Terugkomende op de aan het begin van deze paragraaf geformuleerde normen moge de ondergetekende vaststellen, dat, met inachtneming van de voorgestelde maatregelen, een begrotingsbeeld kon worden verkregen, waarbij enerzijds terwille van de behoeften van particuliere sector en lagere publiekrechtelijke lichamen zoveel mogelijk ruimte op de kapitaalmarkt wordt gelaten en anderzijds inflatoire financiering kan worden vermeden. Toetsing aan het derde der genoemde desiderata, betrekking hebbende op het peil der uitgaven, vereist vergelijking met begrotingen van vorige jaren. In de volgende paragraaf en in de slotbeschouwing zal daarop nader worden ingegaan.

¹⁾ In het kader van de doelstellingen van het budgettaire beleid moet aan de totaliteit van de begroting primaire betekenis worden toegekend, aangezien het voor de arbeidsmarkt, de kapitaalmarkt of de betalingsbalans geen verschil uitmaakt of de gelden, vereist voor de door de Staat benodigde goederen en diensten, ten laste van de Gewone Dienst dan wel de Kapitaaldienst worden verantwoord.

5. Het niveau der rijksuitgaven

In deze paragraaf wordt een nadere beschouwing gewijd aan het peil van de rijksuitgaven. Aandacht wordt daarbij geschonken aan het verloop van de uitgaven in de meer recente jaren tot en met 1958. Ook wordt ten aanzien van het uitgavenpeil voor 1958 nader onderzocht, in hoeverre de omvang van de uitgaven structureel is bepaald, c.q. welke mogelijkheden er overblijven om het uitgavenniveau aan te passen aan de actuele conjuncturele situatie.

Een beoordeling van de rijksuitgaven op basis van het verloop van de absolute bedragen zegt weinig. Deze totalen zijn immers sterk beïnvloed door prijs- en loonstijgingen — zo ligt het salarisseil thans ruim de helft hoger dan in 1948 —, terwijl voorts het verloop van de uitgaven niet los mag worden gezien van de groei van de volkshuishouding. Door de uitgaven uit te drukken in een percentage van het nationale inkomen worden deze invloeden op aanvaardbare wijze geëlimineerd. Wel dient hierbij te worden bedacht, dat de prijsstijging voor bepaalde categorieën van rijksuitgaven — met name in de bouwsector — in recente jaren sterker is geweest dan de gemiddelde prijsstijging.

Om een eerste indruk te geven van het verloop der rijksuitgaven in de naoorlogse periode zijn in onderstaande tabel voor de desbetreffende jaren de uitgavencijfers, exclusief die voor afschrijvingen op rijksactiva, opgenomen; deze cijfers zijn vervolgens gereïteerd aan het nationale inkomen van de desbetreffende jaren. De uitgaven tot en met 1955 betreffen rekeningcijfers, die voor de latere jaren kunnen worden beschouwd als min of meer globale benaderingen van hetgeen uiteindelijk ten laste van de respectieve rekeningen zal worden gebracht. Voor 1958 is daarom uitgegaan van het totaal van de ontwerp-begroting voor dat jaar, inclusief de additionele uitgaven en de nog voor te stellen verlaging van uitgaven.

Jaar	Nationaal inkomen (tegen marktprijzen)	Uitgaven Gehele Dienst (exclusief afschrijvingen)	Uitgaven in % van het nationale inkomen
1946	9 930	4 635	46,7
1947	12 070	5 123	42,4
1948	14 240	5 162	36,3
1949	16 010	4 465	28,0
1950	17 790	4 868	27,4
1951	19 560	5 469	28,0
1952	20 450	5 488	26,8
1953	21 900	6 067	27,7
1954	24 310	6 660	27,4
1955	26 850	7 339	27,3
1956	28 560	7 676 ¹⁾	26,9
1957	30 730 ²⁾	8 249 ²⁾	26,8
1958	31 400 ³⁾	8 260 ³⁾	26,3
1958 ⁴⁾	31 400	7 720	24,6

¹⁾ Vermoedelijk beloop.

²⁾ Vermoedelijke uitkomsten.

³⁾ Ontwerp-begroting inclusief de additionele uitgaven en de nog voor te stellen verlaging van uitgaven.

⁴⁾ Globale schatting.

⁵⁾ Exclusief woningbouwvoorschotten.

Voor een zo zuiver mogelijke vergelijking dienen op het totaal der rijksuitgaven voorts nog enkele correcties te worden aangebracht, terwijl het bovendien voor een meer verantwoord oordeel nodig is dit totaal te splitsen in reële en overdrachtsuitgaven.

De correcties betreffen de saldering van sommige ontvangsten met uitgaven, op analoge wijze als zulks geschiedt bij de berekening van het nationale inkomen.

De splitsing in reële en overdrachtsuitgaven is met name bij een relatering van de uitgaven aan het nationale inkomen van belang, omdat beide categorieën van uitgaven een geheel verschillende betekenis hebben voor de volkshuishouding. In de reële uitgaven komt nl. het rechtstreekse beroep van het Rijk

op de nationale middelen tot uiting, terwijl de overdrachtsuitgaven direct ten goede komen aan de overige sectoren van de volkshuishouding of aan het buitenland, m.a.w. in dit laatste geval worden deze sectoren in staat gesteld hunnerzijds — in plaats van het Rijk — een beroep te doen op de nationale middelen.

De nadere uitwerking van de toegepaste berekeningswijze is te vinden in de bij deze nota behorende bijlage 2, welke een analyse geeft van de begrotingen 1956, 1957 en 1958, aangepast aan de methode van de nationale boekhouding.

Onder de reële uitgaven worden begrepen de netto-uitgaven van het Rijk voor lonen en salarissen (incl. sociale lasten, waaronder de pensioenpremies) en die voor aanschaffing van goederen en diensten, zowel voor consumptieve als voor investeringsdoeleinden. Het totaal hiervan wordt in de genoemde bijlage gevonden door optelling van de saldi van rekening I Consumptie en van rekening V Directe investeringen.

De overige uitgaven, derhalve die, opgenomen in de rekeningen II Rente, verlies en winst, III Inkomensoverdrachten, IV Vermogensoverdrachten, VI Indirecte investeringen en VII Overige vermogensmutaties, worden beschouwd als overdrachtsuitgaven. Deze worden, in tegenstelling tot de reële uitgaven, verantwoord op bruto-basis, behoudens voor zover het betreft de uitgaven voor indirecte investeringen en die voor betalingen aan het buitenland, welke worden gesaldeerd met de daartegenover staande ontvangsten. De saldering van de transacties met het buitenland wordt toegepast, omdat voor de volkshuishouding als geheel slechts het saldo van belang is.

De hieronder volgende tabel geeft een beeld van het verloop van de reële en overdrachtsuitgaven en van de totale netto-uitgaven van het Rijk, in vergelijking met de ontwikkeling van het nationale inkomen sedert 1946.

Jaar	Nationaal inkomen (tegen marktprijzen)	Reële uitgaven		Overdrachtsuitgaven		Totale netto-uitgaven	
		bedrag	in % van het N.I.	bedrag	in % van het N.I.	bedrag	in % van het N.I.
1946	9 930	1 212	12,2	2 875	28,9	4 087	41,1
1947	12 070	1 545	12,8	3 081	25,5	4 626	38,3
1948	14 240	1 980	13,9	2 736	19,2	4 716	33,1
1949	16 010	1 554	9,7	2 334	14,6	3 888	24,3
1950	17 790	1 727	9,7	2 578	14,6	4 305	24,3
1951	19 560	2 098	10,7	2 932	15,0	5 030	25,7
1952	20 450	2 476	12,1	2 629	12,9	5 105	25,0
1953	21 900	2 621	12,0	2 832	12,9	5 453	24,9
1954	24 310	3 062	12,6	3 017	12,4	6 079	25,0
1955	26 850	3 430	12,8	3 431	12,8	6 861	25,6
1956	28 560	3 800	13,3	3 479	12,2	7 279	25,5
1957	30 730	4 183	13,6	3 693	12,0	7 876	25,6
1958	31 400	4 207	13,4	3 625	11,5	7 832	24,9
1958 ¹⁾	31 400	4 207	13,4	3 085	9,8	7 292	23,2

¹⁾ Exclusief woningbouwvoorschotten.

Bij de beschouwing van het verloop van het percentage voor de reële uitgaven dient rekening te worden gehouden met de invloed van de ten opzichte van het nationale inkomen relatief sterkere stijging van het prijsniveau voor de overheidsbestedingen.

In het bijzonder geldt dit voor de jaren 1957 en 1958. Zo heeft de compensatie van de A.O.W.-premie in 1957 geleid tot een extra-stijging van de uitgaven van het Rijk met circa 75 miljoen, terwijl het nationale inkomen tegen marktprijzen uit dien hoofde slechts een zeer geringe stijging heeft ondergaan. Dit laatste is een gevolg van de omstandigheid, dat de looncompensatie voor de A.O.W.-premie in de particuliere sector is gegeven ten laste van het bedrijfsleven, welke hiervoor verlichting ontving door de afschaffing van de vereveningsheffing.

Een andere factor wordt gevormd door de bijzondere verhoging van de onderwijzerssalarissen en de ten laste van 1957 geboekte nabetaling aan het Algemeen Burgerlijk Pensioen-

fonds wegens te weinig betaalde premies over de onderwijs-salarissen in voorafgaande jaren (te zamen rond 50 miljoen).

Indien de invloed van dergelijke bijzondere factoren wordt geëlimineerd, wordt een zuiverder beeld verkregen, volgens hetwelk de reële uitgaven in 1957 naar verhouding niet stijgen ten opzichte van 1956.

Een dergelijke factor vertroebelt ook de vergelijking van 1957 met 1958. Voor 1958 is namelijk rekening gehouden met een verhoging van de aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds te betalen premie in verband met de sanering van dit fonds. Hiervoor is in de raming voor 1958 een bedrag van 69 miljoen uitgetrokken. Zonder deze post zou de daling van het percentage van de reële uitgaven in 1958 markanter zijn geweest.

Wordt bovendien nog rekening gehouden met de beperkte stijging van het nationale inkomen in 1958, dan blijkt, dat het streven bij de opstelling van de begroting 1958 om ook de uitgaven van de eigen overheidshuishouding te verminderen, mede tot uiting komt in het percentage voor 1958. Ook de in verhouding tot voorafgaande jaren zeer beperkte stijging van het absolute peil van de reële uitgaven wijst hierop.

Ontwikkeling netto reële uitgaven in procenten van het nationale inkomen

Jaar	Defensie	Onderwijs	Investeringsverkeer en waterstaat	Overige uitgaven	Totaal
1949	4,4	2,0	0,7	2,6	9,7
1950	4,5	2,0	0,6	2,6	9,7
1951	5,3	2,0	0,6	2,8	10,7
1952	6,2	2,2	0,7	3,0	12,1
1953	6,0	2,3	0,6	3,1	12,0
1954	6,4	2,4	0,7	3,1	12,6
1955	6,1	2,6	0,9	3,2	12,8
1956	6,1	3,0	0,9	3,3	13,3
1957	5,6	3,4	1,0	3,6	13,6
1958	5,2	3,6	1,0	3,6	13,4

Uit deze tabel blijkt, dat er binnen de reële uitgaven een verschuiving optreedt van de defensie-uitgaven naar de civiele uitgaven. Het verloop van de defensie-uitgaven, die in absolute bedragen sinds 1955 schommelen rond een bedrag van 1,7 miljard, vertoont vergeleken bij het gestegen nationale inkomen een daling. De uitgaven voor onderwijs stijgen absoluut sterk en nemen ook relatief in verhouding tot het nationale inkomen toe. Dit verloop is in sterke mate door structurele factoren beïnvloed, zoals de groei van de bevolking en de toenemende belangstelling voor voortgezet onderwijs. De eerstkomende jaren moet een voortzetting van deze ontwikkeling waarschijnlijk worden geacht.

De investeringen in de categorie verkeer en waterstaat omvatten de investeringen in land- en waterwegen, de deltawerken en de waterbouwkundige werken van het Zuiderzeefonds. De uitvoering van enkele minder urgente investeringen, zoals de waterbouwkundige werken van het Zuiderzeefonds, wordt, gegeven de huidige economische situatie, zoveel mogelijk beperkt.

De relatieve stijging van het totaal van de investeringen van de waterstaat is een onvermijdelijk gevolg van de toenemende verkeersintensiteit — zo is het autopark de laatste zes jaar verdubbeld — en de noodzaak tot uitvoering van het delta-plan. De afsluiting van de zeearmen in het zuidwesten des lands is niet alleen noodzakelijk ter wille van de veiligheid, maar ook van groot belang voor een betere waterhuishouding en ter wille van een noodzakelijke uitbreiding van haven-terreinen en op diep vaarwater georiënteerde industrie. Ten aanzien van de hiervoor vereiste uitgaven is, voor zover een vermindering van de bestedingen noodzakelijk is, ten hoogste voor vrij korte duur een zekere temporisering verantwoord te achten.

Ook in andere landen nemen de uitgaven voor onderwijs en verkeer sterk toe.

De categorie overige reële uitgaven bevat onder meer de personele en materiële uitgaven van het burgerlijk apparaat. Op vele punten is gestreefd naar een verlaging van deze uitgaven, waarbij bijzondere aandacht is besteed aan de efficiency in het apparaat van de rijksdienst. Te dezer zake moge overigens worden verwezen naar paragraaf 2 van dit hoofdstuk en naar hoofdstuk IV van deze nota.

Verder zijn in de categorie overige reële uitgaven begrepen de subsidies aan particuliere instellingen, o.a. voor research, kinderbescherming, ziektebestrijding en gezondheidszorg en de bijdragen in diensten van het buitenland.

Dat ondanks het streven naar een verlaging van de apparaatskosten het percentage voor de categorie overige uitgaven in 1957 en 1958 hoger ligt dan in voorafgaande jaren is onder meer een gevolg van de relatief sterkere stijging van het prijsniveau voor de overheidsbestedingen, waarop hierboven reeds is gewezen. Voorts spelen hier enkele bijzondere factoren een rol, zoals de stijging van de uitgaven voor gerepatrieerden uit Indonesië en de vluchtelingen hulp in 1957.

Het rechtstreekse beroep van het Rijk op de beschikbare middelen heeft voor een belangrijk deel betrekking op als essentieel beschouwde overheidstaken. Binnen deze uitgaven bestaan, althans relatief ten opzichte van het nationale inkomen, slechts beperkte en geleidelijke mogelijkheden voor een inpassing in een bepaalde conjuncturele situatie, waarbij met name gedacht kan worden aan temporisering van de invoering van nieuwe voorzieningen en aan verdere verhoging van de efficiency.

Meer mogelijkheden om de uitgaven op korte termijn te verlagen en in te passen in de conjuncturele situatie zijn gelegen in de categorie van de overdrachtsuitgaven. Uit het staatje, waarin het verloop van de overdrachtsuitgaven is opgenomen, blijkt dat deze sinds de oorlog vrijwel voortdurend zijn gedaald. Zonder het voor woningbouwvoorschotten uitgetrokken bedrag zou het onderhavige percentage in 1958 een sterke verdere daling hebben vertoond.

Hoewel ook een deel van de overdrachtsuitgaven niet op korte termijn flexibel is (o.a. rente en aflossingen op de nationale schuld) en andere uitgaven met de groei van de volkshuishouding samenhangen (o.a. de kapitaalverstrekking aan de P.T.T.) zijn de overige uitgaven van deze categorie veel minder structureel bepaald en is het verloop dan ook sterk beïnvloed door het gevoerde beleid. Gewezen zij op het huurbeleid (huurverlagende subsidies), andere consumentensubsidies (via het L.E.F.), producentensubsidies en de bijdragen van het Rijk in de sociale verzekeringen. Een belangrijke groep vormen voorts de bijdragen in investeringen van anderen, b.v. bij het merendeel van de cultuurtechnische werken, en de jaarlijkse bijdrage aan Nederlands Nieuw-Guinea.

Het percentage voor de overdrachtsuitgaven in 1957 is belangrijk beïnvloed door de invoering van de Algemene Ouderdomswet, waardoor de uitkeringen ingevolge de noodvoorziening ouden van dagen ad ruim 300 miljoen konden vervallen, terwijl ook het verdere aflopen van de oorlogs- en rampschadevergoedingen een verlagend effect heeft gehad. Daartegenover staan echter een groter tekort van het Landbouw-Egalisatiefonds als gevolg van het landbouwprijsbeleid en enkele andere factoren, zoals de in 1957 naar verwachting te betalen bijdragen voor de sanering van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en het Spoorwegpensioenfonds (totaal 260 miljoen, waarvan 170 miljoen een nabetaling betreft over 1955 en 1956) en het overnemen door het Rijk van de vordering van rond 80 miljoen van de Nederlandsche Bank op de Argentijnse Nationale Bank. De nabetaling aan de pensioenfondsen en het overnemen van de bovengenoemde vordering zijn beide factoren voor eenmaal. De sanering van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en het Spoorwegpensioenfonds zal tot een jaarlijkse uitgave leiden van naar raming 90 miljoen wegens een bijdrage gelijk aan de rente over het tekort en — ingaande 1958 — van 69 miljoen in verband met de voorgenomen verhoging van de premiebijdrage.

Ook het percentage voor de overdrachtsuitgaven in 1958 is mede door belangrijke beleidsbeslissingen beïnvloed. De belangrijkste is wel, dat ten behoeve van de woningwetbouw in

1958 voorschotten zullen worden verstrekt ten laste van de rijksbegroting, waarvoor een bedrag is geraamd van 540 miljoen, terwijl voorts rekening moet worden gehouden met aanzienlijke nieuwe uitgaven, met name voor de herziening van de Indonesische pensioenen en de uitgaven, voortvloeiende uit de inwerkingtreding in 1958 van de E.E.G.- en Euratomverdragen. Tegenover deze invloeden staat, dat het tekort van het Landbouw-Egalisatiefonds naar verwachting in 1958 lager zal zijn als gevolg van de doorwerking in 1958 van de verlaging van de consumentensubsidies medio 1957.

Bij de beoordeling van het huidige uitgavenpeil moeten mede in aanmerking worden genomen de te verwachten noodzakelijke nieuwe uitgaven ten laste van de rijksbegroting na 1958. Gewezen werd reeds op de door structurele oorzaken bepaalde stijging van de uitgaven voor onderwijs, wegenbouw, delta werken e.d., welke in de komende jaren een niet onbelangrijke verhoging te zien zullen geven. Daarenboven zullen o.m. de inwerkingtreding van de E.E.G.- en Euratomverdragen, zomede de uitkeringen ineens krachtens de financieringsregelingen 1947 en 1948 voor particuliere nieuwbouw (voor zover deze niet ten gevolge van een verdere huurverhoging kunnen worden beperkt) na 1958 nog belangrijk hogere uitgaven vergen, terwijl op de duur ook de deblokkering van de eigenaarslasten in de landbouwsector een rol zal spelen.

Zoals reeds vermeld, zijn het vooral de overdrachtsuitgaven, welke mogelijkheden bieden tot verlaging op korte termijn. Hierop moge in het onderstaande nader worden ingegaan.

In de vorige miljoenennota heeft de ambtsvoorganger van de ondergetekende tot uitdrukking gebracht, dat het beleid van het toenmalige Kabinet erop was gebaseerd, dat algemeen gebruikte goederen en diensten normaliter uit het inkomen worden gekocht en dat de prijzen daarvan niet uit belastinggelden worden gesubsidieerd. Het achtte de hoogconjunctuur, mede in verband met de stijging van de particuliere inkomsten, de meest geschikte tijd om de subsidies te verminderen of af te schaffen.

Het huidige Kabinet heeft zich bij dit standpunt aangesloten en heeft een verdere stap in deze richting gezet in het kader van de bestedingsbeperkende maatregelen. Zo werd het nog bestaande consumentensubsidie op suiker in dit jaar geheel afgeschaft. Ook zijn de gestegen lasten voor de consument, voortvloeiende uit de herziening van het landbouwprijsbeleid, niet opgevangen door middel van subsidiëring, behalve in het eerste halfjaar 1957. Wel is de in het kader van de bestedingsbeperking voorgestelde afschaffing van het nog bestaande consumentensubsidie op melk per 1 juli 1957 voorlopig opgeschort. Het streven van het Kabinet blijft er echter op gericht dergelijke subsidies zo spoedig mogelijk geheel af te schaffen.

Ten aanzien van de overheidsbedrijven mag, voor zover het niet de bedoeling is via deze bedrijven subsidiërend op te treden, de eis worden gesteld, dat deze de kostprijs, inclusief een redelijk rendement over het geïnvesteerde kapitaal, weten te dekken, uit welk rendement ook een bijdrage tot de financiering van de noodzakelijke investeringen kan worden gevonden. De omstandigheid, dat de tariefstelling van enkele onderdelen van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie zelfs zodanig is, dat zij verlies geven, betekent een verkapte subsidiëring ten laste van de Overheid. In verband hiermede heeft de Regering besloten nog in de loop van 1957 de tarieven van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie enigszins verder te verhogen.

Een verdere stap in de richting tot beperking der subsidies is inmiddels gezet door de huurverhoging per 1 augustus 1957. De betekenis van deze en verdere huurverhogingen voor de rijksbegroting moge hieruit blijken, dat de huurverlagende subsidies (inclusief de premiebijdragen voor de particuliere nieuwbouwwoningen), welke in de eerste naoorlogse jaren nog slechts enkele miljoenen bedroegen, inmiddels zijn gestegen tot een niveau van 300 miljoen. De stijging van deze subsidies is een gevolg van het steeds groeiend aantal woningen, dat gesubsidieerd wordt, en van het achterblijven van de huren bij de gestegen bouwkosten.

De hoogte van het huurpeil is voorts van belang voor de bedragen, die in de periode 1958—1961 zullen moeten worden uitgekeerd krachtens de financieringsregelingen 1947 en 1948 voor de particuliere nieuwbouw. Zonder de recente huurverhoging zou hiermede een bedrag van rond 300 miljoen gemoeid zijn geweest, welk bedrag thans echter in totaal rond 100 miljoen lager kan worden gesteld.

Onder de overdrachtsuitgaven is verder begrepen een belangrijk bedrag voor ruilverkavelingen. Het is verantwoord en noodzakelijk het tempo van deze werkzaamheden aan te passen aan de huidige moeilijke omstandigheden. Het programma voor 1958 is daarom niet uitgebreid ten opzichte van het in het kader van de bestedingsbeperking voor 1957 gereduceerde programma.

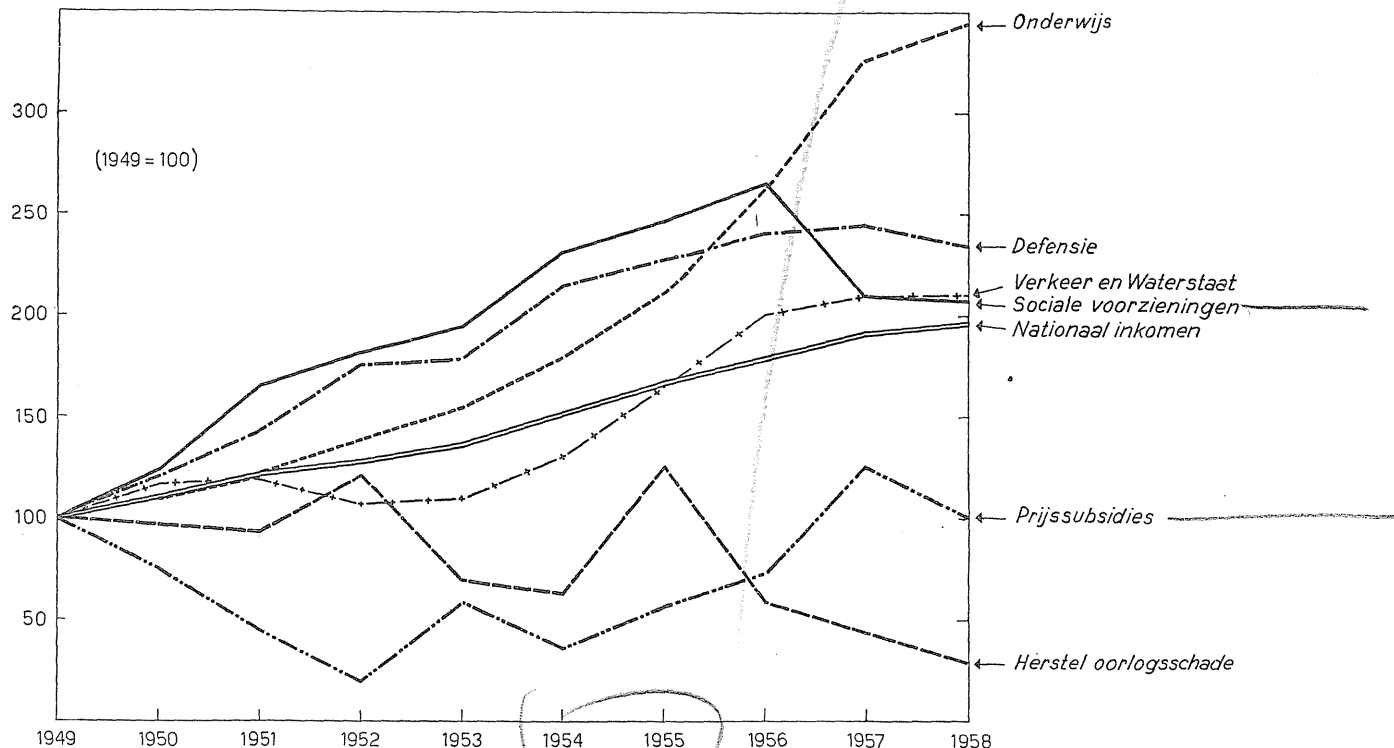
De begroting dient niet alleen te worden ingepast in de voor 1958 verwachte financieel-economische situatie, zij moet ook worden getoetst aan de plannen van de Regering op langere termijn.

De ondergetekende is dan ook van oordeel, dat aan het afwegen van prioriteiten over een periode van meerdere jaren bijzondere betekenis moet worden toegekend. De vele vraagstukken, waarmede het huidige Kabinet in het eerste jaar van zijn optreden is geconfronteerd, hebben het evenwel noodzakelijk gemaakt de aandacht meer op het heden te concentreren. Het ligt evenwel in het voornemen van het Kabinet het vraagstuk van de prioriteiten op langere termijn in studie te nemen, waarbij dan de uitgaven en middelen tegen de achtergrond van de te verwachten economische ontwikkeling in de komende jaren naast elkaar zullen kunnen worden gezien.

Thans moge reeds worden opgemerkt, dat het niet voldoende is, dat de bestedingsbeperking een toereikende omvang heeft. De beperking en het adapteren van de Nederlandse volkshuishouding aan een omvangrijk woningbouwprogramma moeten op de duur geschieden zonder schade toe te brengen aan andere essentiële voorzieningen en zonder moeilijkheden enige jaren te verschuiven (zoals in 1957 en 1958 nog noodzakelijk is voor de eigenaarslasten in de landbouw).

Om ten slotte een indruk te geven van de ontwikkeling van een aantal in deze paragraaf genoemde uitgavencategorieën, zowel onderling als ten opzichte van het nationale inkomen, is van het verloop van deze uitgaven en van het nationale inkomen sedert 1949 onderstaande grafiek (blz. 10) opgenomen. De categorieën onderwijs, defensie en verkeer en waterstaat zijn grotendeels reële uitgaven. Uit het onderlinge verloop valt duidelijk de boven gesignaleerde verschuiving binnen de reële uitgaven af te lezen. De overige categorieën betreffen overdrachtsuitgaven, waarvan voor de laatste jaren, die worden gekenmerkt door een hoogconjunctuur, alleen de prijssubsidies een relatieve stijging vertonen.

Verloop van de uitgaven voor verschillende onderwerpen van staatszorg alsmede van het nationale inkomen sinds 1949

6. De ontwikkeling van de begroting 1957

In deze paragraaf wordt een terugblik geworpen op de begroting 1957 en enige aandacht geschonken aan de ontwikkeling, welke het begrotingsbeeld voor dit jaar tot nu toe heeft ondergaan.

De ontwerp-begroting voor 1957 werd ingediend door een demissionair Kabinet. Bij de opstelling van de begroting was dit Kabinet ervan uitgegaan, dat het nemen van een beslissing ten aanzien van een aantal punten van principiële aard diende te worden voorbehouden aan het nieuwe Kabinet, zodat in het algemeen werd verondersteld een voortzetting van het tot dan toe gevoerde beleid.

Op basis van deze uitgangspunten sloot de Gehele Dienst van de ingediende begroting 1957 met een tekort van 468 miljoen. Hierbij wees de Gewone Dienst een overschot aan van 725 miljoen, de Buitengewone Dienst I een tekort van 131 miljoen, het Landbouw-Egalisatiefonds een nadelig saldo van 159 miljoen en de Buitengewone Dienst II een tekort van 903 miljoen.

Boven het tekort van 468 miljoen op de Gehele Dienst moest nog rekening worden gehouden met een bedrag van 318 miljoen wegens nog te verwachten additionele posten, waardoor het totale nadelige saldo van de ontwerp-begroting 1957 op 786 miljoen werd geraamd.

Tijdens de parlementaire behandeling van de verschillende hoofdstukken van de begroting 1957 zijn geen ingrijpende wijzigingen tot stand gekomen. De belangrijkste hadden betrekking op het opnemen van een bedrag van 10 miljoen wegens salaris-herziening met ingang van 1 september 1956 voor enige groepen van burgerlijk rijksperoneel¹⁾ en een bedrag van 8,6 miljoen wegens uitkering aan de provincies gezamenlijk, als bedoeld in artikel 3, sub 3 en 4, van de wet van 6 oktober 1934

¹⁾ In de ontwerp-begroting 1957 was dit bedrag oorspronkelijk begrepen in het op hoofdstuk XIV (Onvoorziene uitgaven) opgenomen bedrag van 200 miljoen wegens verhoging van de lonen en salarissen van het rijksperoneel en het onderwijzend personeel. In de loop van het dienstjaar is het bedrag ad 10 miljoen, onder handhaving van de genoemde post van 200 miljoen, afzonderlijk ten laste van hoofdstuk V (Binnenlandse Zaken, Bezitsvorming en Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie) gebracht.

tot instelling van een Verkeersfonds, in verband met een hogere raming van de opbrengst van de motorrijtuigenbelasting.

Als gevolg van een en ander gaf de oorspronkelijk vastgestelde begroting voor 1957 voor de Gehele Dienst, inclusief de additionele posten, een tekort te zien van 813 miljoen²⁾.

In verband met de ongunstige wending, welke zich in de algemene economische toestand van het land had voorgedaan, besloot het nieuwe Kabinet een program te ontwikkelen tot beperking van de nationale bestedingen. In het kader hiervan werd op 15 februari 1957 bij de Staten-Generaal een nota inzake beperking van de bestedingen (4600) ingediend, waarin een vermindering van de rijksuitgaven in 1957 in de orde van grootte van 200 miljoen in het vooruitzicht werd gesteld. In deze nota werd tevens aanhangig gemaakt een herziening van het landbouwprijsbeleid, tengevolge waarvan het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds voor 1957 met 120 miljoen steeg. Bovendien werd dit fonds voor genoemd jaar belast met een bedrag van 82,5 miljoen wegens een verhoging van de garantieprijs voor een aantal landbouwproducten in verband met kostprijsstijgingen over 1956. Anderzijds leidden de fiscale maatregelen in het kader van de bestedingsbeperking en van het nieuwe landbouwprijsbeleid tot een toename van de belastingopbrengst ten bate van de rijksbegroting 1957, welke werd geschat op 150 miljoen.

In het parlementaire debat over de bestedingsnota vond de Regering aanleiding het consumentensubsidie op melk in het tweede halfjaar 1957 nog te handhaven, als gevolg waarvan de bezuiniging op de rijksuitgaven voor 1957 circa 30 miljoen minder zou gaan bedragen dan in de genoemde nota was berekend. Ter dekking van dit bedrag is in de Memorie van Antwoord op het Voorlopig Verslag betreffende het ontwerp van wet tot tijdelijke verhoging van de vennootschapsbelasting, enz. (4644) een verdere vermindering van de rijksuitgaven in 1957 met circa 30 miljoen aangekondigd.

In het thans volgende samenvattende overzicht zijn enkele fasen van de ontwikkeling van de begroting 1957 in cijfers vastgelegd.

²⁾ Waar in het vervolg van deze nota wordt gesproken over de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1957, wordt bedoeld de begroting inclusief de hier bedoelde additionele posten, tenzij anders is vermeld.

Samenvattend overzicht van de begroting 1957

Omschrijving	Ontwerp- begroting volgens miljoenennota 1957 ¹⁾	Oorspronkelijk vastgestelde begroting ¹⁾	Vermoedelijke uitkomsten per 1-6-1957 ²⁾	Vermoedelijke uitkomsten per 15-8-1957	Per saldo wijzi- gingen tussen de kolommen 2 en 4
	1	2	3	4	5
Gewone Dienst					
Uitgaven	6 042	6 067	6 137	6 313	+ 246
Middelen	6 577 ³⁾	6 577 ³⁾	6 872 ³⁾	7 339 ⁴⁾	+ 762
Saldo.	+ 535	+ 510	+ 735	+ 1 026	+ 516
Buitengewone Dienst I (Uitgaven en ontvangsten van aflopend karakter)					
Uitgaven	212	212	303	315	+ 103
Middelen	81	81	91	89	+ 8
Saldo.	— 131	— 131	— 212	— 226	— 95
Landbouw-Egalisatiefonds					
Saldo.	— 159	— 159	— 404	— 407	— 248
Buitengewone Dienst II (Kapitaalsuitgaven en -ont- vangsten)					
Uitgaven	1 423	1 425	1 363	1 374	— 51
Middelen	392	392	374	387	— 5
Saldo	— 1 031	— 1 033	— 989	— 987	+ 46
Gehele Dienst					
Uitgaven (incl. nadelig saldo L.E.F.)	7 836	7 863	8 207	8 409	+ 546
Middelen	7 050 ³⁾	7 050 ³⁾	7 337 ³⁾	7 815 ⁴⁾	+ 765
Saldo.	— 786	— 813	— 870	— 594	+ 219

¹⁾ Inclusief de op blz. 4 van de miljoenennota 1957 vermelde additionele uitgaven en middelen.

²⁾ Zoals vermeld in kolom 3 van het overzicht op blz. 4 van de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal inzake het wetsontwerp tot tijdelijke verhoging van de vennootschapsbelasting (4644).

³⁾ Waarin begrepen 150 miljoen tegenwaardegelden.

⁴⁾ Waarin begrepen 363 miljoen tegenwaardegelden.

Uit deze tabel blijkt, dat het nadelige saldo van de oorspronkelijk vastgestelde begroting, exclusief tegenwaardegelden, ad 963 miljoen (813 + 150) vrijwel gelijk is aan de huidige raming van het tekort welke, eveneens exclusief tegenwaardegelden, 957 miljoen (594 + 363) beloopt.

Ter verklaring van het verschil tussen het nadelig saldo ad 870 miljoen van de Gehele Dienst, zoals dit is vermeld in kolom 3 van het vorenstaande overzicht — welk saldo refereert aan de stand per 1 juni 1957, opgenomen in de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal inzake het wetsontwerp tot tijdelijke verhoging van de vennootschapsbelasting (4644) — en het nadelig saldo ad 594 miljoen volgens de vermoedelijke uitkomsten per 15 augustus 1957 diene het volgende.

De ontwikkeling van het begrotingssaldo is gunstig beïnvloed door het extra opnemen van een bedrag van 213 miljoen aan tegenwaardegelden in verband met kasmoeilijkheden van het Rijk, boven het bedrag ad 150 miljoen, waarmee bij de ontwerp-begroting reeds rekening was gehouden. Voorts werd het op grond van nader beschikbaar gekomen gegevens verantwoord geacht de raming van de opbrengst van de belastingmiddelen 231 miljoen hoger te stellen.

Tegenover deze verhoging van de middelen, waarbij uiteraard het opnemen van het zo juist genoemde bedrag van de tegenwaardegelden niet als een verbetering van de begroting kan worden beschouwd, omdat het hier geen monetair adequaat dekkingsmiddel betreft, staan enkele verhogingen van uitgaven.

De belangrijkste hiervan is de verhoging ad 170 miljoen, voortvloeiend uit de over 1955 en 1956 te betalen bijdragen voor de sanering van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds

en het Spoorwegpensioenfonds. Betaling ten laste van 1956, waarmee aanvankelijk was gerekend, zal niet meer mogelijk zijn. ¹⁾

Vervolgens moge worden overgegaan tot een vergelijking van het in kolom 4 van vorenstaand overzicht gegeven beeld van de vermoedelijke uitkomsten met de in kolom 2 opgenomen cijfers van de oorspronkelijk vastgestelde begroting, in welke laatste zijn begrepen de additionele uitgaven, vermeld op blz. 4 van de miljoenennota 1957.

Volgens de huidige inzichten zal het totaal van de begrotingsuitgaven voor 1957 8409 miljoen bedragen (tegen 7863 miljoen in de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1957 en het totaal van de middelen 7815 miljoen oorspronkelijk 7050 miljoen). Het tekort van de Gehele Dienst wordt derhalve becijferd op 594 miljoen (oorspronkelijk 813 miljoen).

Zoals het zich thans laat aanzien, ligt het peil van de rijksuitgaven voor 1957 in totaal 546 miljoen hoger dan de oorspronkelijk vastgestelde begroting.

Deze stijging vindt voor 248 miljoen haar verklaring in een toeneming van het nadelige saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds. In het bijzonder de herziening van het landbouwprijsbeleid leidt tot een belangrijke verhoging van het tekort van dit fonds. In hoofdstuk II van deze nota wordt de invloed van deze en andere factoren op de financiële uitkomsten van het fonds nader toegelicht.

Aan de resterende stijging van de uitgaven van de Gehele Dienst met 298 miljoen liggen verhogingen tot een totaal van

¹⁾ Indien de desbetreffende wet pas in 1958 tot stand zal komen, zal het noodzakelijk zijn de verantwoording van de hieruit voortvloeiende uitgaven over 1955 tot en met 1957 geheel ten laste van 1958 te brengen.

817 miljoen en verlagingen tot een totaal van 519 miljoen ten grondslag.

Een belangrijk deel van de verhoging van de uitgaven is het gevolg, hetzij van maatregelen, welke reeds bij het tot stand komen van de begroting werden voorzien, hetzij van het later tot stand komen van wettelijke maatregelen dan aanvankelijk werd verondersteld.

Tot de eerste groep behoren de voor de hogere uitgaven benodigde bedragen (in totaal 180 miljoen), welke met toepassing van artikel 24 van de Comptabiliteitswet van 1956 naar 1957 worden overgebracht. Met name zal deze procedure worden gevolgd ten aanzien van de verhogingen voor tegemoetkomingen aan oorlogsslachtoffers uit het voormalige Nederlands-Indië (32 miljoen), de uitkering van het zgn. Japanse smartegeld (32 miljoen), de uitgaven ten behoeve van de Bescherming Bevolking (10 miljoen), de uitkeringen ter zake van het herstel van oorlogs- en watersnoodschade (38 miljoen) en de uitkeringen ingevolge de Premie- en bijdrageregeling woningbouw 1953 (20 miljoen). Hierbij zij opgemerkt, dat in de Miljoenennota 1957 was aangenomen, dat de overboekingen ingevolge artikel 24 van de Comptabiliteitswet van civiele uitgaven van 1956 naar 1957 gelijk zouden zijn aan die van 1957 naar 1958. Uiteraard leidt de verwerking van deze overboekingen in de vermoedelijke uitkomsten voor 1957 enerzijds tot verhogingen en anderzijds tot verlagingen.

Als voorbeeld van het later tot stand komen van wettelijke maatregelen dan aanvankelijk werd verwacht zij gewezen op de hiervoor reeds besproken verhoging met 170 miljoen voor de over de jaren 1955 en 1956 te betalen bijdragen voor de sanering van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en het Spoorwegpensioenfonds.

Aan de resterende materiële verhogingen ad 467 miljoen en de verlagingen ad 519 miljoen zal in het vervolg van deze paragraaf aandacht worden gewijd.

Het vermoedelijk nadelig saldo van de begroting 1957 zal, ondanks de verhoging van het uitgavenpeil, in vergelijking met dat van de oorspronkelijk vastgestelde begroting, een verbetering te zien geven van 219 miljoen, doordat de middelen ook voor dit jaar een belangrijke toename (765 miljoen) zullen aanwijken.

Deze stijging is voornamelijk het gevolg van het ruimer vloeien (mede in samenhang met de belastingverhogingen) van de ten bate van het Rijk komende belastingmiddelen dan aanvankelijk voor 1957 was verwacht (522 miljoen) en van een hogere raming van de ten gunste van de begroting 1957 komende tegenwaardegelden (213 miljoen).

Aan de hand van nevenstaande tabel zal nader worden ingegaan op het gewijzigde beeld van de uitgaven 1957 en de verschillende daaraan ten grondslag liggende mutaties in de oorspronkelijk vastgestelde cijfers. In aansluiting daarop zal tevens nader aandacht worden gewijd aan de ontwikkeling, welke zich naar verwachting met betrekking tot de middelen 1957 zal voordoen.

De invloed van de verhogingen en verlagingen in de categorie uitgaven, voortvloeiende uit wettelijke verplichtingen, bedraagt voor de Gehele Dienst per saldo + 136 miljoen. De verhogingen betreffen in hoofdzaak de Gewone Dienst. Voor de sanering van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en het Spoorwegpensioenfonds is, zoals reeds eerder is vermeld, 170 miljoen meer uitgetrokken.

In de onderwijssector leidt een nabetaling aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds over de jaren 1948 tot en met 1953 tot een verhoging met 20 miljoen. De bijzondere verhoging van de onderwijzerssalariissen vergt 31 miljoen; bovendien blijkt de aanvankelijke raming van het voor onderwijzerssalariissen benodigde bedrag bijna 12 miljoen te laag te zijn.

De uitgaven op grond van de Premie- en bijdrageregeling woningbouw 1953 moeten 20 miljoen hoger worden gesteld, welk bedrag uit overloop ex artikel 24 van de Comptabiliteitswet wordt verkregen. Aan de Stichting Industrieel Garantie-fonds zal 30 miljoen ter beschikking worden gesteld.

	Gewone Dienst	Buitenge- wone Dienst I	Land- bouw- Egalisatie- fonds	Buiten- gewone Dienst II	Gehele Dienst
<i>Verhogingen:</i>					
Uitgaven, voortvloeiende uit wettelijke verplichtingen . . .	336	38	—	80	454
Dienst van de nationale schuld	1	—	—	68	69
Defensie-uitgaven . . .	75	—	—	—	75
Civiele additionele uitgaven, te financieren uit tegenwaardegelden	17	—	—	—	17
Uitgaven, voortvloeiende uit de gewijzigde verhouding met Indonesië	6	32	—	—	38
Overige uitgaven . . .	65	34	248	65	412
Totaal verhogingen . .	500	104	248	213	1065
<i>Verlagingen:</i>					
Uitgaven, voortvloeiende uit wettelijke verplichtingen	83	—	—	235	318
Dienst van de nationale schuld	4	—	—	—	4
Uitgaven, voortvloeiende uit de gewijzigde verhouding met Indonesië	27	—	—	—	27
Uitgaven ter voorkoming en bestrijding van werkloosheid . .	44	—	—	—	44
Overige uitgaven . . .	96	1	—	29	126
Totaal verlagingen . .	254	1	—	264	519
Saldo verhoging (+) of verlaging (—) . . .	+ 246	+ 103	+ 248	— 51	+ 546

Ten slotte zijn op de Gewone Dienst nog additionele uitgaven nodig voor de verhoging met 10 % van een aantal sociale uitkeringen en voor de ter compensatie van de huurverhoging noodzakelijke herziening van die uitkeringen (te zamen bijna 14 miljoen).

Tegenover deze en minder belangrijke verhogingen, welke te zamen 336 miljoen belopen, staan verlagingen tot in totaal 83 miljoen.

De belangrijkste verlaging betreft de premiebetaling door het Rijk aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds. In de additionele uitgaven, welke, zoals reeds eerder is aangegeven, in de cijfers van de ontwerp-begroting en van de vastgestelde begroting 1957 zijn opgenomen, was met een verhoogde premiebetaling gerekend. Naar het zich thans laat aanzien, zal deze verhoogde bijdrage echter niet eerder dan 1 januari 1958 ingaan. De begroting 1957 kan als gevolg hiervan met 44 miljoen worden verlaagd.

Een tweede verlaging betreft de kosten, voortvloeiende uit de Werkloosheidswet, welke als gevolg van de vermindering van de premie 16 miljoen lager kunnen worden gesteld.

In de categorie uitgaven, voortvloeiende uit wettelijke verplichtingen, is de verhoging op de Buitengewone Dienst I met 38 miljoen een gevolg van de besteding van uit vorige jaren beschikbare begrotingskredieten voor herstel van oorlogs- en watersnoodschade, welke kredieten met toepassing van artikel 24 van de Comptabiliteitswet naar de dienst 1957 worden overgebracht.

In het kader van de multilateralisatie van het betalingsverkeer met Argentinië is op de Buitengewone Dienst II rekening gehouden met het voornemen een vordering, groot rond 80 miljoen, van de Nederlandsche Bank op de Argentijnse Nationale Bank door het Rijk te doen overnemen.

De verlaging op de Buitengewone Dienst II betreft vrijwel geheel (230 miljoen) het voorschot aan het Ouderdomsfonds, waarmee in de oorspronkelijke begroting 1957 was gerekend. Thans wordt verwacht, dat het fonds zijn behoefte aan liquide middelen reeds ultimo 1957 geheel uit eigen middelen zal kunnen dekken.

Bij de raming van de vermoedelijke uitkomsten voor de dienst van de nationale schuld moest er rekening mede worden gehouden, dat de per 1 januari 1957 uitstaande belastingcertificaten — in totaal ruim 52 miljoen — als gevolg van de huidige koersontwikkeling en rentestand geheel voor betaling van belastingen zullen worden gebruikt. Van de bij de Lend-Lease-overeenkomst aangegane schuld zal ruim 13 miljoen meer moeten worden afgelost.

In de militaire sector zal in verband met de betaling van invoerrechten op benzine voor straalvliegtuigen (J.P.4 benzine) nog 38 miljoen boven het defensieplafond nodig zijn.

De personeelsuitgaven in deze sector zullen naast de 45 miljoen, welke op hoofdstuk XIV (Onvoorziene uitgaven) extra waren uitgetrokken, nog 12 miljoen vergen, welk bedrag eveneens boven het plafond beschikbaar wordt gesteld. De nog resterende verhoging van de defensie-uitgaven bedraagt 25 miljoen. Indien rekening wordt gehouden met de omstandigheid, dat het defensieplafond in het kader van de bestedingsbeperking met 10 miljoen is verlaagd, blijken de betalingen uit in vroegere jaren toegestane gelden de aanvankelijke verwachting daaromtrent met 35 miljoen te overtreffen. Hiervan heeft 10 miljoen betrekking op de uitgaven ten behoeve van de bescherming bevolking.

De uitvoering van de civiele additionele projecten, welke met gelden uit de tegenwaarderekening worden gefinancierd, nadert haar voltooiing. In 1957 zal 17 miljoen nodig zijn, voornamelijk voor industriële en agrarische produktiviteitsprojecten en voor de onderzoeken met betrekking tot de winning van organische meststoffen.

In de oorspronkelijke begroting 1957 was, zoals gebruikelijk, met deze uitgaven geen rekening gehouden.

Bij de uitgaven, voortvloeiende uit de gewijzigde verhouding met Indonesië, moet op de Buitengewone Dienst I rekening worden gehouden met het tot uitkering komen van naar verwachting 32 miljoen wegens tegemoetkoming aan oorlogsslachtoffers uit het voormalige Nederlands-Indië. Het ter zake in totaal benodigde bedrag is aanvankelijk opgenomen in de begroting 1954, doch wordt met toepassing van artikel 24 van de Comptabiliteitswet voor het niet bestede gedeelte naar volgende begrotingsjaren overgebracht.

De Gewone Dienst ondergaat een verlaging, doordat het bedrag ad 11 miljoen voor de herziening c.a. van de Indonesische pensioenen, waarmee in de oorspronkelijke begrotingsbeeld is gerekend, uiteindelijk niet ten laste van de begroting 1957 zal komen. Het blijkt technisch niet mogelijk te zijn nog dit jaar tot betaling over te gaan. In verband hiermede wordt ten laste van de begroting 1958 ter zake een bedrag van 94 miljoen geraamd, waarin begrepen 58 miljoen voor 1956 en 1957 te zamen. De uitgaven voor verzorging van uit Indonesië gerepatrieerden in contractpensioens kunnen 7 miljoen lager worden gesteld, aangezien het aantal gerepatrieerden achterblijft bij de raming.

Van het krediet ad 25 miljoen voor maatregelen ter bestrijding van eventuele conjuncturele werkloosheid zal geen gebruik worden gemaakt. Voorts kon in het kader van de bestedingsbeperking het bedrag ten behoeve van aanvullende werken worden verlaagd door de uitvoering van z.g. „dure” (kapitaalintensieve) werken sterk te beperken.

De verhogingen van de rubriek overige uitgaven hebben op de Gewone Dienst voor 15,5 miljoen betrekking op uitgaven voor hulp aan minder-ontwikkelde gebieden en aan vluchtelingen. Voorts is voor uitkeringen in verband met complementaire sociale en complementaire arbeidsvoorzieningen bijna 6

miljoen meer nodig dan in de oorspronkelijke begroting is voorzien. Ook de bijdrage aan de geldmiddelen van Nederlands Nieuw-Guinea moet 6 miljoen hoger worden gesteld.

Op de Buitengewone Dienst I is in de rubriek overige uitgaven rekening gehouden met de uitkering van het z.g. Japanse smartegeld. De in 1957 benodigde 32 miljoen zullen met toepassing van artikel 24 van de Comptabiliteitswet van 1956 naar 1957 worden overgebracht.

De toeneming van het nadelige saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds met 248 miljoen is eveneens onder de rubriek overige uitgaven gerangschikt. In het bijzonder de herziening van het landbouwprijsbeleid leidt tot een belangrijke verhoging van het tekort van het fonds. Hierop wordt nader ingegaan in hoofdstuk II van deze nota.

Voorts bleek het, in verband met de omstandigheid, dat in het kader van het lopende investeringsprogramma van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie reeds belangrijke bestellingen waren gedaan, noodzakelijk bijna 23 miljoen extra voor de kapitaalverstrekking aan dit bedrijf in de begroting op te nemen. Aan het nieuwgevormde Staatsgasbedrijf zal bijna 35 miljoen als kapitaalverstrekking ter beschikking worden gesteld. Hiertegenover staat een verlaging van de Buitengewone Dienst II met bijna 22 miljoen, geraamd voor investeringen van de rijksdienst voor de gasvoorziening, welke dienst als zodanig heeft opgehouden te bestaan. In de rubriek overige uitgaven is ter zake met een netto-verhoging ad 13 miljoen rekening gehouden.

Het streven van de Regering in het kader van de noodzakelijke bestedingsbeperking zowel de lopende uitgaven als de kapitaalsuitgaven van het Rijk zoveel mogelijk te verminderen komt reeds in een enkele hiervóór genoemde post, doch in het bijzonder in tal van verlagingen, opgenomen in de rubriek overige uitgaven, tot uitdrukking. De belangrijkste hiervan zijn een aantal verlagingen in de sector Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen (ruim 10 miljoen, grotendeels de Gewone Dienst betreffend), de verlaging van de uitgaven van de Rijksgebouwendienst (Gewone Dienst 4 miljoen; Buitengewone Dienst II 5 miljoen) en de beperking van de cultuurtechnische werken (14 miljoen). Ook in de opheffing van het nadelig saldo van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie (36,4 miljoen) komt het streven naar verlaging van de overheidsuitgaven tot uitdrukking.

Voor een nadere analyse van de mutaties in het uitgavenbeeld 1957 moge worden verwezen naar de toelichtingen, welke ter zake in hoofdstuk II van deze nota worden gegeven.

Belastingmiddelen 1957. De oorspronkelijke raming van de belastingmiddelen voor het dienstjaar 1957, vóór aftrek van de aandelen van het Gemeentefonds, Provinciefonds en Landbouw-Egalisatiefonds, beliep in totaal 7185 miljoen. Dit bedrag is thans voor de vermoedelijke uitkomsten 1957 gesteld op 7795 miljoen, een verhoging derhalve met 610 miljoen. Het ten bate van de rijksbegroting komende gedeelte — d.w.z. de opbrengst na aftrek van de genoemde aandelen — wordt thans 522 miljoen hoger geschat.

Van de brutoverhoging van 610 miljoen is 170 miljoen — na aftrek van de aandelen van het Gemeentefonds en het Provinciefonds 150 miljoen — een uitvloeisel van de in het kader van de bestedingsbeperking getroffen maatregelen op belastinggebied (met inbegrip van de prijsverhoging voor bepaalde tabaksfabrikaten). In dit bedrag is het effect van de continuering van de vrijstelling van omzetbelasting van textielprodukten — in de oorspronkelijke raming was gerekend met een herleving van de omzetbelasting op textiel — als negatieve post verwerkt.

Voorts kan 25 miljoen worden toegeschreven aan de versnelde inning van loonbelasting, waartoe dit jaar is overgegaan, en eveneens 25 miljoen aan de extra-invoer van suiker, noodzakelijk geworden wegens het tegenvallen van de suikeroogst in het voorgaande jaar.

Naast de hiervóór vermelde bijzondere factoren rechtvaardigde het ruimer vloeien van de belastingopbrengsten in de verstreken periode van dit jaar een verdere bijstelling van de

raming in bovenwaartse richting. Met betrekking tot de vennootschaps- en vermogensbelasting was voorts enige verhoging mogelijk uit hoofde van meevallende opbrengsten van vroegere boek-, respectievelijk belastingjaren, welke mede dienen als basis voor de raming van latere jaren.

Het aandeel van het Gemeentefonds en het Provinciefonds is — evenals bij de oorspronkelijke raming — gesteld op respectievelijk 14,94 % en 0,75 %, overeenkomstig de thans bestaande wettelijke regeling. Daarbij is evenwel rekening gehouden met de voorstellen, vervat in het wetsontwerp houdende enige voorzieningen met betrekking tot de financiële verhouding tussen het Rijk enerzijds en de provinciën en de gemeenten anderzijds (Gedrukte stukken, Zitting 1956—1957, no. 4728). Volgens dit wetsontwerp zullen het Gemeentefonds en het Provinciefonds niet delen in de (extra)belastingopbrengst, voor 1957 gesteld op 44 miljoen, welke strekt tot dekking voor het agrarische programma.

Een gedetailleerd overzicht van de oorspronkelijke ramingen en de vermoedelijke uitkomsten is vervat in bijlage 7 van deze nota. Wat de kohierbelastingen betreft is daarbij aangegeven, wat telkenmale het object van raming is geweest.

Niet-belastingmiddelen 1957. De opbrengst van de niet-belastingmiddelen zal naar het zich thans laat aanzien de aanvankelijke raming met 243 miljoen overtreffen. Dit bedrag is de resultante van verhogingen tot in totaal 281 miljoen en verlagingen tot in totaal 38 miljoen.

	Gewone Dienst	Buiten- gewone Dienst I	Buiten- gewone Dienst II	Gehele Dienst
Verhogingen	251	11	19	281
Verlagingen	11	3	24	38
Saldo verhoging (+) of verlaging (—)	+ 240	+ 8	— 5	+ 243

Het vorenstaande beeld is in het bijzonder beïnvloed door de 213 miljoen, welke uit de tegenwaarderekening beschikbaar zijn gekomen boven de 150 miljoen, waarmede reeds in het totaaloverzicht van de oorspronkelijke begroting was gerekend.

Voorts zijn onder de verhogingen begrepen de betaling door Japan van de tweede termijn van het z.g. smartegeld (7,6 miljoen), het aandeel van het Rijk in de winst van de Nederlandse Spoorwegen (9 miljoen), de hogere uitkering wegens rente op het aan het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie verstrekte kapitaal (6 miljoen), enkele nieuwe ontvangstposten i.v.m. de omzetting van de rijksdienst voor de gasvoorziening in een Staatsgasbedrijf (10,2 miljoen) en de ontvangsten wegens rente en aflossing op de door de Staat over te nemen vordering van de Nederlandsche Bank op Argentinië (14,4 miljoen).

Tot de verlagingen heeft de juist genoemde omzetting van de rijksdienst voor de gasvoorziening 20,8 miljoen bijgedragen.

Als gevolg van de ontwikkeling op de kapitaalmarkt mag slechts in geringe mate op extra-aflossing van voorschotten ingevolge artikel 56 van de Woningwet en van kredieten onder hypothecair verband worden gerekend. De ontvangsten ter zake worden thans 11 miljoen lager geraamd.

Voor nadere gegevens met betrekking tot de ontwikkeling van de niet-belastingmiddelen moge worden verwezen naar de toelichting op de middelen, opgenomen in hoofdstuk III van deze nota.

7. Begrotingsvergelijking 1957—1958

In de hierna volgende tabel zijn de begrotingscijfers voor 1958 geplaatst tegenover de vermoedelijke uitkomsten van de begroting 1957. Hierdoor wordt een juister vergelijkingsbeeld verkregen dan bij een tegenover elkaar stellen van de ontwerp-begrotingen voor 1957 en 1958, in het bijzonder omdat in het samenvattende beeld van de ontwerp-begroting 1958 rekening is gehouden met een aantal additionele uitgaven en ontvang-

	Vermoedelijke uit- komsten begroting 1957 per 15-8-1957	Vermoedelijke uit- komsten begroting 1957, rekening hou- dende met de gewij- zigde boekingsmethode	Ontwerp-begroting 1958
	1	2	3
Gewone Dienst			
Uitgaven	6 628	6 847	6 330
Middelen	7 428	7 428	7 263
Saldo	+ 800	+ 581	+ 933
Landbouw-Egalisatiefonds			
Saldo	— 407	— 407	— 326
Buitengewone Dienst			
Uitgaven	1 374	995	1 322
Middelen	387	227	275
Saldo	— 987	— 768	— 1 047
Gehele Dienst			
Uitgaven (incl. nadelig saldo Landbouw-Egalisatie- fonds).	8 409	8 249	7 978
Middelen	7 815	7 655	7 538
Saldo	— 594	— 594	— 440
Voorts zijn voor 1958 nog te verwachten de vol- gende additionele uit- gaven ten laste van de Gewone Dienst:			
Defensie-uitgaven uit hoofde van in vorige jaren niet opgenomen gelden . . .			96
Uitgaven, welke zullen voort- vloeden uit wettelijke en andere regelingen, die op het tijdstip van indienen der begroting nog niet zijn tot stand gekomen			
Sanering Algemeen Burger- lijk Pensioenfonds en Spoorweg-pensioenfonds			159
E.E.G.- en Euratom-ver- dragen			50
			305
Nadelig saldo			745
Zoals in paragraaf 4 van dit hoofdstuk is uiteen- gezet, zullen de volgende maatregelen ter vermin- dering van het nadelige saldo voor 1958 worden voorgesteld:			
a. verlaging van uitgaven vermindering aandeel Rijk in de werkloosheids- premie van de helft tot een derde			23
b. verhoging van inkomsten in de fiscale sfeer . . .			107
			130
Begrotingstekort (voor 1958 rekening houdende met de additionele uitgaven en de voor te stellen maat- regelen)	594	594	615

sten. Met name zijn dit de te verwachten betalingen uit in vroegere jaren voor defensiedoeleinden toegestane gelden, de uitgaven ter zake van wettelijke en andere regelingen, die op het tijdstip van indiening van de begroting nog niet zijn tot stand gekomen, en de gevolgen van de voor te stellen maatregelen ter vermindering van het nadelige saldo. Ook de omstandigheid, dat de oorspronkelijk voor 1957 geraamde opbrengst van de belastingmiddelen als gevolg van de eerder in deze nota vermelde oorzaken zal worden overtroffen door de feitelijke opbrengst en enkele van die oorzaken mede hun stempel drukken op de raming voor 1958, draagt ertoe bij aan een vergelijking met de vermoedelijke uitkomsten 1957 de voorkeur te geven.

Terwille van een juiste vergelijking en een duidelijk commentaar behoeven de cijfers voor 1957 evenwel nog een hergroepering. In de eerste plaats zijn daartoe in kolom 1 de uitgaven en middelen van de Buitengewone Dienst I opgenomen in die van de Gewone Dienst. Daarnaast zijn in verband met de overbrenging van een aantal posten van de Buitengewone Dienst naar de Gewone Dienst en de gewijzigde verwerking van de afschrijvingen in de begroting 1958 in een afzonderlijke kolom dezelfde verschuivingen voor 1957 toegepast.

Ter nadere toelichting van de verschillen tussen de kolommen 1 en 2 van vorenstaand overzicht zij opgemerkt, dat in verband met de bovengenoemde gewijzigde boekingsmethode voor 1957 de volgende posten zijn overgebracht van de Buitengewone Dienst naar de Gewone Dienst:

uitgaven voor defensie	279 miljoen
de helft van de kapitaalverstrekking aan het	
Zuiderzeefonds	35 miljoen
overige posten	11 miljoen
totaal van Buitengewone Dienst naar Gewone Dienst	325 miljoen

Voorts zijn als gevolg van deze overboekingen onder de uitgaven van de Gewone Dienst voor 1957 de afschrijvingen in kolom 2 met 106 miljoen verlaagd tot 54 miljoen.

Ten slotte is, evenals voor 1958, voor 1957 de bijdrage van de Gewone Dienst ten bedrage van de afschrijvingen niet meer onder de buitengewone ontvangsten opgenomen, doch bij de buitengewone uitgaven op de aflossingen van de gevestigde schuld binnenland in mindering gebracht.

Samenvattend zijn de cijfers van de vermoedelijke uitkomsten 1957 als volgt gecorrigeerd:

De uitgaven van de Gewone Dienst zijn met 219 miljoen verhoogd (325—106) en die van de Buitengewone Dienst met 379 miljoen verlaagd (325 + 54). De buitengewone ontvangsten zijn met 160 miljoen verlaagd.

De verschillen tussen de cijfers van de ontwerp-begroting 1958 en die van de gecorrigeerde vermoedelijke uitkomsten 1957 geven aanleiding tot de volgende opmerkingen.

Indien de cijfers van de kolommen 2 en 3 van het vorenstaande overzicht met elkaar worden vergeleken, blijkt het nadelige saldo van de ontwerp-begroting 1958, rekening houdende met de werkelijke militaire uitgaven, met de verdere additionele posten en met de voor te stellen maatregelen ter vermindering van het nadelige saldo, 21 miljoen hoger te liggen dan dat van de begroting 1957 op basis van de vermoedelijke uitkomsten.

Het geraamde voordelige saldo van de Gewone Dienst voor 1958 is 352 miljoen hoger dan dat voor 1957. Er dient evenwel rekening mede te worden gehouden, dat het bedrag ad 305 miljoen van de additionele posten, alsmede de gevolgen van de voor te stellen maatregelen ter vermindering van het nadelige saldo (enerzijds een verlaging van de uitgaven met 23 miljoen en anderzijds een verhoging van de middelen met 107 miljoen) het saldo van de Gewone Dienst zullen beïnvloeden. Indien deze factoren in aanmerking worden genomen, blijkt het voordelige saldo voor 1958 177 miljoen hoger te liggen dan voor 1957.

De totale geraamde uitgaven op de Gewone Dienst voor 1958 (inclusief de additionele uitgaven ad 305 miljoen en de voor te stellen verlaging van uitgaven ad 23 miljoen) zijn 235 miljoen lager dan die voor 1957. Tot deze verlaging dragen in belangrijke mate bij de daling van de uitgaven voor de sanering van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds ($\pm$ 100 miljoen), de lagere uitgaven voor herstel van oorlogsschade en watersnoodschade ($\pm$ 111 miljoen), de lagere raming van het beloop van de defensie-uitgaven (96 miljoen) en het wegvallen van de posten wegens de uitkeringen van het z.g. Japanse smartegeld (32 miljoen), de tegemoetkomingen aan oorlogsslachtoffers uit het voormalige Nederlands-Indië (32 miljoen), de uitkering aan het Industrieel Garantiefonds (30 miljoen) en de voorgestelde vermindering van het aandeel van het Rijk in de werkloosheidspremie (23 miljoen).

Tegenover de juist genoemde en verdere, kleinere verlagingen staat een aantal verhogingen. Van de oorzaken, welke daaraan ten grondslag liggen, heeft de volledige doorwerking van de looncompensatie voor de huurverhoging per 1 augustus 1957 een algemeen karakter. Daarnaast moeten sommige begrotingsposten als gevolg van specifieke oorzaken hoger worden geraamd. De voor het budgettaire beeld belangrijkste verhogingen betreffen de herziening c.a. van de Indonesische pensioenen (94 miljoen), de inwerkingtreding van de E.E.G.- en Euratomverdragen (50 miljoen) en de uitgaven voor het onderwijs (60 miljoen). Een meer uitgebreide opsomming van de oorzaken, welke op de Gewone Dienst tot verhoging van uitgaven leiden, volgt hieronder.

Buitenlandse Zaken

Herziening c.a. Indonesische eigen pensioenen; inwerkingtreding E.E.G.- en Euratomverdragen.

Justitie

Regeling van de rechtsbijstand aan on- en minvermogenenden; uitbreiding van administratief personeel o.m. ten behoeve van werkzaamheden in verband met de inwerkingtreding van de wet op de justitiële documentatie en op de verklaringen omtrent het gedrag.

Binnenlandse Zaken, Bezitsvorming en Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie

Herziening c.a. Indonesische weduwen- en wezenpensioenen.

Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen

Uitbreiding van het aantal leerlingen als gevolg van de bevolkingsgroei en van een toenemende belangstelling met name voor het kleuteronderwijs, het uitgebreid lager onderwijs, het voorbereidend hoger en middelbaar onderwijs en het nijverheids- en reorganisatie van het rijks- en schooltoezicht; groeiende belangstelling voor de opleidingsscholen voor kleuterleiders en de kweekscholen voor onderwijzers; toeneming van het aantal studerende aan de instituten tot opleiding voor m.o.-akten; in exploitatie nemen van nieuwe en vergrote instituten en laboratoria door rijksuniversiteiten en technische hogescholen; nieuwe ontwikkeling op het gebied van de elektronica en voortzetting van het kernfysisch onderzoek; verdere ontplooiing van de technische hogeschool te Eindhoven; hogere tegemoetkoming aan het bijzonder hoger onderwijs in verband met toenemende investeringen en exploitatiekosten; toeneming aantal en verhoging maximale bedrag van de rijksstudietoelagen; hogere uitgaven voor radio en televisie, welke echter door hogere ontvangsten aan luisterbijdragen en kijkgeld worden gecompenseerd.

Nationale schuld

Stijging van de gemiddelde rente van de vlottende schuld.

Volkshuisvesting en Bouwnijverheid

Uitkeringen ineens ter dekking van het onrendabele gedeelte van de bouwkosten van particuliere nieuwbouw.

Verkeer en Waterstaat

Uitvoering van de deltawerken; kosten van werken tot bescherming van waterstaatswerken in oorlogstijd.

Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening

Verschillende maatregelen met betrekking tot het landbouwonderwijs.

Sociale Zaken en Volksgezondheid

Aankoop van vaccin voor de bestrijding van de kinderverlamming.

Het effect van de aanzienlijke verlaging van de uitgaven op de Gewone Dienst wordt ten dele teniet gedaan door een verlaging van de middelen. Weliswaar kunnen de belastingontvangsten 332 miljoen hoger worden geraamd (inclusief de voorgestelde belastingmaatregelen ter vermindering van het nadelige saldo 1958), doch de niet-belastingmiddelen tonen een daling van 390 miljoen ten opzichte van de vermoedelijke uitkomsten 1957. Dit laatste verschil is in hoofdzaak te verklaren uit de omstandigheid, dat de te verwachten tegenwaardegelden voor 1958 pro memorie zijn geraamd, terwijl in de vermoedelijke uitkomsten 1957 ter zake een bedrag van rond 363 miljoen is opgenomen. Voorts is de raming van de opbrengst wegens liquidatie van vijandelijk vermogen voor 1958 lager gesteld (35 miljoen tegen 50 miljoen voor 1957).

Het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds is in de vermoedelijke uitkomsten 1957 geraamd op 407 miljoen. Met de daarin begrepen bedragen voor het extra-verlies op geïmporteerde suiker en met het hogere consumentensubsidie op melk gedurende het eerste halfjaar 1957 behoeft voor 1958 niet te worden gerekend. Op grond hiervan en bij overigens ongeveer gelijkblijvende ramingen kan het nadelig saldo voor 1958 op 326 miljoen worden gesteld.

De raming van de uitgaven op de Buitengewone Dienst vertoont ten opzichte van 1957 een stijging van 327 miljoen. De financiering van de woningwetbouw ten laste van de begroting vraagt 534 miljoen meer zodat, laatstbedoelde post buiten beschouwing latende, een daling met 207 miljoen kan worden geconstateerd. Hiervan komt 80 miljoen op rekening van de overneming door het Rijk van de vordering van de Nederlandse Bank op Argentinië, welke overneming alleen op 1957 drukt. Voorts is 69 miljoen minder nodig voor amortisatie en aflossing van gevestigde schuld.

Aan de middelenzijde van de Buitengewone Dienst zijn de uitkeringen van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie en het Staatsgasbedrijf wegens aflossing van verstrekt kapitaal voor 1958 respectievelijk 48 en 17 miljoen hoger geraamd dan voor 1957.

Voor een nadere detaillering van de verschillen tussen de ontwerp-begroting 1958 en de vermoedelijke uitkomsten 1957 moge worden verwezen naar hoofdstuk II van deze nota.

II. De uitgaven voor de verschillende onderwerpen van staatszorg

1. Samenvattend overzicht

De hoofdstuksgewijze indeling van de begroting, groten-deels overeenkomend met de departementen van algemeen bestuur, en de verdere onderverdeling daarvan in afdelingen geven geen zuivere verdeling van de kosten van de verschillende onderwerpen van staatszorg. Bij de behartiging van vele staatsaken zijn verschillende, en bovendien niet steeds dezelfde, departementen en afdelingen betrokken. De taakverdeling van de departementen is eensdeels historisch gegroeid en wordt anderdeels door bijzondere omstandigheden bepaald. Zij is voortdurend aan wijzigingen onderhevig; nieuwe departementen worden ingesteld, andere soms opgeheven, taken en diensten van het ene departement naar het andere overgeheveld. Een vergelijking van de uitgaven per begrotingshoofdstuk over verschillende jaren kan dan ook geen zuiver beeld geven van het verloop van de door het Rijk aan de onderscheidene onderwerpen bestede bedragen. Evenals vorige jaren is, ten einde in deze moeilijkheid te voorzien, een overzicht samengesteld, waarin de uitgaven van de begroting voor het lopende jaar en die van de ontwerp-begroting voor het komende jaar volgens een, van de indeling naar departementen onafhankelijke, groepering naar onderwerpen van staatszorg zijn samengevat.

Een dergelijke indeling op functionele basis biedt ook bij internationale begrotingsvergelijkingen belangrijke voordelen en vindt als zodanig in Beneluxverband reeds toepassing.

2. Nadere beschouwing van de uitgaven

In deze paragraaf wordt aan de onderscheidene onderwerpen van staatszorg nader aandacht gewijd. Aan elke beschouwing is toegevoegd een overzicht van de uitgaven voor het desbetreffende onderwerp van staatszorg. De belangrijkste verschillen tussen de voor 1957 en 1958 vermelde bedragen worden daarbij tevens in het kort toegelicht. Hierbij zij er de aandacht op gevestigd, dat de cijfers van de in deze paragraaf opgenomen functionele overzichten voor de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1957 en de ontwerp-begroting 1958 betrekking hebben op de in de begrotingen geraamde bedragen, alsmede op de in 1957 en voor 1958 te verwachten additionele uitgaven en de voor dit laatste jaar voor te stellen verlaging van uitgaven, zoals deze op blz. 4 en blz. 3 van de respectieve miljoenennota's zijn opgenomen.

In de ontwerp-begroting 1957 was rekening gehouden met een bedrag van 200 miljoen wegens verhoging van lonen en salarissen van het rijksperoneel en het onderwijzend personeel. Ten tijde van het samenstellen van de miljoenennota 1957 werd het nog niet mogelijk geacht deze 200 miljoen met voldoende nauwkeurigheid toe te rekenen. Om die reden werd destijds in het samenvattende overzicht ter zake volstaan met het opnemen van een onverdeelde post.

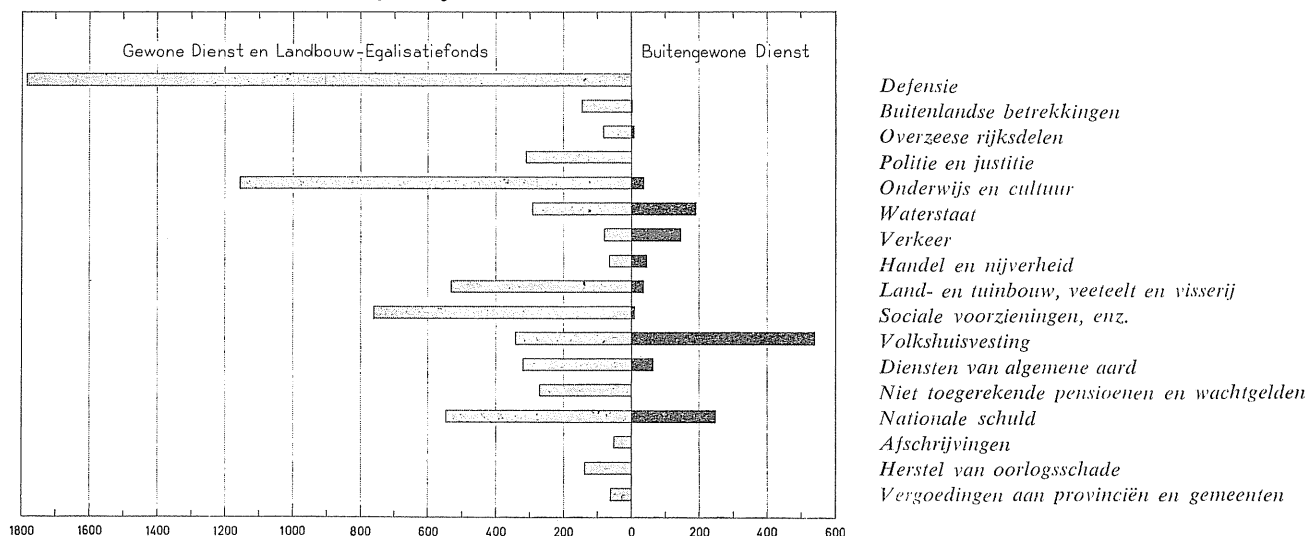
In verband met de salarisherziening met ingang van 1 september 1956 voor enige groepen van rijksperoneel bleek een verhoging met 10 miljoen noodzakelijk, welke nog tijdens

Overzicht van de uitgaven voor de verschillende onderwerpen van staatszorg

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspronkelijk vastgesteld 1957 ¹⁾	Vermoedelijke uitkomsten 1957	Ontwerp-begroting 1958 ¹⁾	Oorspronkelijk vastgesteld 1957	Vermoedelijke uitkomsten 1957	Ontwerp-begroting 1958
Defensie	1 798,9	1 873,9	1 778,9	1,1	1,1	0,1
Buitenlandse betrekkingen	82,9	99,4	147,9	27,0	32,8	2,0
Overzeese rijksdelen	81,5	89,6	82,9	8,1	7,1	8,1
Politie en justitie	305,1	320,5	311,9	0,1	0,1	—
Onderwijs en cultuur	1 030,9	1 112,6	1 158,4	24,8	21,6	36,0
Waterstaat	272,7	271,3	292,2	190,6	191,2	189,4
Verkeer	118,4	86,2	79,3	135,7	162,3	146,4
Handel en nijverheid	66,3	106,3	67,0	48,6	57,5	44,7
Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij	383,5	626,8	534,1	30,0	30,0	34,8
(w.o. voor consumentensubsidies)	(73,0)	(155,0)	(68,0)	—	—	—
Sociale voorzieningen, emigratie en volksgezondheid	762,4	768,2	762,3	237,1	8,6	7,9
Volkshuisvesting	289,6	307,6	327,1	10,2	6,2	540,1
(w.o. voor huursubsidies en woningwetvoorschotten)	(267,9)	(286,3)	(306,3)	(10,0)	(6,0)	(540,0)
Diensten van algemene aard	330,8	323,1	321,7	85,5	159,3	63,8
Niet toegerekende uitgaven voor pensioenen en wachtgeld	262,8	374,4	270,9	—	—	—
Nationale schuld	529,3	527,8	546,5	249,8	317,5	248,5
Afschrijvingen	54,0	54,0	54,0	—	—	—
Herstel van oorlogsschade	209,1	220,9	139,5	—	—	—
Uitgaven verband houdende met de watersnood	7,9	30,0	—	—	—	—
Vergoedingen aan provincies en gemeenten voor de derving van inkomsten als gevolg van de verlaging van de personele belasting en de grondbelasting . .	68,0	61,0	63,5	—	—	—
Totaal	6 654,1	7 253,6	6 938,1	1 048,6	995,3	1 321,8

¹⁾ Inclusief de niet in de begroting opgenomen te verwachten additionele uitgaven en de voor 1958 voorgestelde verlaging van uitgaven, zoals vermeld op blz. 4 van de miljoenennota 1957 en blz. 3 van deze nota.

Uitgaven voor de verschillende onderwerpen van staatszorg volgens ontwerp-begroting 1958
(in miljoenen guldens)

de parlementaire behandeling van de begroting tot stand kwam.

In de hierna volgende overzichten zijn deze voor de salarisverhogingen noodzakelijke bedragen in alle kolommen volledig aan de onderscheidene onderwerpen van staatszorg toegerekend.

Voorts zijn in verband met een aantal wijzigingen in de opzet van de begroting 1958, ten behoeve van een juiste vergelijking, de opstelling van de cijfers van de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1957 en van de vermoedelijke uitkomsten 1957 daarmede in overeenstemming gebracht.

Dit betekent, dat, evenals voor 1958, de uitgaven van de Buitengewone Dienst I zijn gevoegd bij die van de Gewone Dienst, terwijl enkele uitgaven van de Buitengewone Dienst II (voortaan Buitengewone Dienst) naar de Gewone Dienst zijn overgebracht, waartegenover de afschrijvingen belangrijk zijn verlaagd, i.c. met 106 miljoen.

Ten slotte is de bijdrage van de Gewone Dienst ten bedrage van het verminderde bedrag van de afschrijvingen niet meer onder de kapitaalsontvangsten opgenomen, doch bij de kapitaalsuitgaven op de aflossingen van de binnenlandse gevestigde schuld in mindering gebracht.

Defensie

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ont-werpbe-groting 1958	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ont-werpbe-groting 1958
Algemene uitgaven . .	122,9	160,9	154,2	1,1	1,1	0,1
Landmacht	634,4	803,0	748,9	—	—	—
Luchtmacht	311,6	427,0	336,9	—	—	—
Marine	306,3	345,0	309,1	—	—	—
Militaire pensioenen en wachtgelden. . .	62,7	103,0	98,5	—	—	—
Salarisverhogingen 1957	45,0	—	—	—	—	—
Totaal der militaire uitgaven	1 482,9	1 838,9	1 647,6	1,1	1,1	0,1
Uitgaven voor de civiele verdediging	25,0	35,0	35,3 ¹⁾	—	—	—
Verwachte betalingen uit in vroegere jaren toegestane gelden. .	291,0	—	96,0	—	—	—
Totaal der defensie uitgaven	1 798,9	1 873,9	1 778,9	1,1	1,1	0,1

Zie noot op nevenstaande kolom.

Het vermoedelijk beloop van de defensie-uitgaven in 1956 bedraagt 1842 miljoen. De oorspronkelijk vastgestelde defensiebegroting voor 1956 beliep 1360 miljoen, welk bedrag, rekening houdende met reeds vastgestelde alsmede met nog in behandeling zijnde suppletoire begrotingen, met circa 110 miljoen zal worden verhoogd. In 1956 werd dus 372 miljoen betaald uit in vorige begrotingen beschikbaar gestelde gelden.

In de vermoedelijke uitkomsten voor 1957 ad 1875 miljoen is 57 miljoen begrepen aan loonsverhogingen — waarvoor op hoofdstuk XIV (Onvoorzien) 45 miljoen was opgenomen — alsmede 38 miljoen voor belasting op vliegtuigbenzine, welke bedragen boven het defensieplafond beschikbaar worden gesteld. In verband met de bestedingsbeperking zal het plafond met 10 miljoen worden verminderd. Een en ander betekent, dat in 1957 35 miljoen meer uit in vorige begrotingen beschikbaar gestelde gelden zal worden betaald dan volgens de aanvankelijke raming van 291 miljoen. In de kolom vermoedelijke uitkomsten 1957 zijn alle uitgaven aan de onderscheidene functies toegerekend.

In het aanvankelijk voor 1958 vastgestelde defensieplafond ad 1575 miljoen was 1525 miljoen bestemd voor militaire uitgaven en 50 miljoen voor de civiele verdediging. Het bedrag ad 1525 miljoen wordt echter verhoogd met een bedrag, gelijk aan de hogere uitgaven als gevolg van algemene loonsverhogingen na 31 december 1956, voorlopig geraamd op 65 miljoen, en met de door het ministerie van Oorlog te betalen belasting op de brandstof voor straalvliegtuigen (geraamd op 44 miljoen). Voorts komt voor 1958 wederom een bedrag boven het plafond beschikbaar, voortvloeiende uit een bijdrage van de Ned. Antillen in de defensiekosten voor dat gebiedsdeel (6 miljoen), een bedrag voor de bijdrage van Ned. Nieuw-Guinea voor door de Koninklijke Marine aldaar te verrichten hydrografische opname-werkzaamheden (2 miljoen), alsmede een bedrag in verband met de stijging van de uitgaven voor het loodswezen (5 miljoen).

Vanwege de bestedingsbeperking werd het aanvankelijk uit-

1) Specificatie:

Hoofdstuk V (Binnenlandse Zaken, enz.)	f 22 420 910
„ VIIIA (Oorlog)	5 486 200
„ VIIIB (Marine)	309 000
„ IXB (Verkeer en Waterstaat)	2 787 000
„ X (Economische Zaken)	2 600 000
„ XI (Landbouw, V. en V.)	700 000
„ XII (Sociale Zaken en Volksgezondheid)	1 014 000

Totaal f 35 317 110

getrokken bedrag ad 50 miljoen voor de civiele verdediging met bijna 15 miljoen verlaagd.

Als gevolg van het voorgaande werd in de ontwerp-begroting 1958 voor militaire uitgaven uitgetrokken 1647,6 miljoen en voor de civiele verdediging 35,3 miljoen; in totaal voor defensiedoeleinden dus rond 1683 miljoen.

De werkelijke uitgaven ten laste van 1958 zullen voor de militaire sector vermoedelijk 1745 miljoen bedragen en voor de civiele verdediging 34 miljoen, zodat in 1958 naar verwachting een bedrag van 96 miljoen zal worden betaald uit in vorige begrotingen beschikbaar gestelde gelden.

Ondanks het hoge bedrag, dat voor de defensie wordt aangevraagd, zal het nodig blijven om bepaalde voorzieningen naar een latere periode te verschuiven, terwijl bovendien voortzetting van substantiële hulp van het buitenland voor de voltooiing van de plannen niet ontheerd kan worden.

Buitenlandse betrekkingen

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ont-werpbe-groting 1958	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ont-werpbe-groting 1958
Algemene uitgaven . .	10,3	10,3	10,5	—	—	—
Vertegenwoordiging in het buitenland . . .	56,3	55,0	56,5	2,0	2,8	2,0
Deelnemingen aan internationale organisaties en conferenties	16,3	34,1	80,9	25,0	30,0	—
	82,9	99,4	147,9	27,0	32,8	2,0

Het aantal diplomatieke vertegenwoordigingen in het buitenland zal voor 1958 met twee worden verminderd, terwijl tevens enkele posten van de emigratiedienst en van de culturele en scheepvaartvertegenwoordigingen in het buitenland zullen worden opgeheven. Dat desondanks de totale uitgaven voor het desbetreffende onderdeel hoger moeten worden geraamd is een gevolg van de voortdurende stijging van de kosten van levensonderhoud in het buitenland.

Evenals in vorige jaren zijn in de tabel ook opgenomen de uitgaven van vertegenwoordigingen in het buitenland van andere ministeries dan dat van Buitenlandse Zaken (met uitzondering van de defensie-attachés). Hetzelfde geldt voor de uitgaven wegens deelneming aan internationale organisaties en conferenties.

De uitgaven voor hulp aan minder-ontwikkelde gebieden buiten het Koninkrijk zijn opgenomen onder de uitgaven aan internationale organisaties en conferenties. De laatste jaren is een begrotingspost op de Buitengewone Dienst opgenomen voor een storting op de Nederlandse deelneming in het kapitaal van de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling ad 25 miljoen 's jaars. Hoewel de Regering grote betekenis hecht aan hulpverlening via internationale organisaties, meent zij in 1958 een storting achterwege te moeten laten. De voor overige hulp aan minder-ontwikkelde gebieden uitgetrokken bedragen zijn in 1957 met bijna 16 miljoen verhoogd tot 20 miljoen. Ook in de begroting 1958 is 20 miljoen opgenomen. Dient in 1957 het grootste deel ten goede te komen aan de vluchtelingenhelp, in 1958 zal 10 miljoen kunnen worden besteed aan technische en economische hulp aan minder-ontwikkelde gebieden en, voorzover de financiële toestand geen deblokkering in 1958 toelaat, 10 miljoen voor fondsvorming.

De bijdragen van Nederland in het politionele leger in Egypte, alsmede in het wederom bevaarbaar maken van het Suezkanaal, hebben voor 1957 een extra-verhoging geleverd van 2,6 miljoen.

Aangenomen is, dat de E.E.G.- en Euratomverdragen in 1958 in werking zullen treden. Ter zake is voor dat jaar met uitgaven tot een bedrag van 50 miljoen gerekend.

Overzeese rijkdelen

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ont-werpbe-groting 1958	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ont-werpbe-groting 1958
Algemene uitgaven . .	2,9	2,9	2,9	—	—	—
Suriname en de Nederlandse Antillen .	18,0	20,2	13,5	8,1	7,1	8,1
Nederlands Nieuw-Guinea	60,6	66,5	66,5	—	—	—
	81,5	89,6	82,9	8,1	7,1	8,1

De uitgaven ten behoeve van Suriname en de Nederlandse Antillen vertonen volgens de ontwerp-begroting 1958 een verlaging zowel ten opzichte van de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1957 als van de vermoedelijke uitkomsten 1957. Dit is te verklaren uit de lagere uitgaven ten behoeve van de Stichting voor de ontwikkeling van de machinale landbouw in Suriname. De overige uitgaven zijn nagenoeg gelijk gebleven.

Het Nederlandse aandeel in de kosten, verbonden aan de uitvoering van het Tienjarenplan voor Suriname, is voor 1958, evenals in de oorspronkelijke begroting 1957, geraamd op 16 miljoen, waarvan de helft ten laste van de Buitengewone Dienst is gebracht. In de vermoedelijke uitkomsten 1957 kon met een enigszins lager bedrag worden volstaan.

Als bijdrage in de geldmiddelen voor Nederlands Nieuw-Guinea was in de begroting 1957 een stelpost ad 60 miljoen opgenomen. Uit de inmiddels ontvangen begroting 1957 voor dit gebiedsdeel blijkt echter, dat in dat jaar met een bijdrage van 66 miljoen moet worden rekening gehouden. Ook voor 1958 is in de begroting een bedrag van 66 miljoen ter zake geraamd.

Politie en justitie

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ont-werpbe-groting 1958	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ont-werpbe-groting 1958
Algemene uitgaven . .	14,6	16,1	15,8	—	—	—
Rechtspraak	31,3	32,0	33,4	—	—	—
Rijkspolitie	60,4	62,1	60,4	0,1	0,1	—
Gemeentepolitie . . .	111,7	115,9	109,3	—	—	—
Gevangenis-, Rijks-tucht- en Opvoedingswezen, Psycho-patenwetten	84,0	91,1	90,7	—	—	—
Herstel Rechtsverkeer.	3,1	3,3	2,3	—	—	—
	305,1	320,5	311,9	0,1	0,1	—

In de rubriek rechtspraak is als gevolg van de totstand-koming van de desbetreffende wet een bedrag van 1 miljoen uitgetrokken ten behoeve van de regeling van de rechtsbijstand aan on- en minvermogens in civiele zaken. Tevens zijn gel-den aangevraagd met het oog op de voorgenomen indienst-treding van gerechtssecretarissen en secretarissen ten parkette; hiertegenover staat, dat het aantal griffiers en substituutgriffiers bij de arrondissementsrechtbanken en de kantongerechten af-neemt.

Voor het overige wordt enige uitbreiding van administratief personeel voorgesteld o.m. ten behoeve van de werkzaamheden, welke zullen voortvloeien uit de inwerkingtreding van de Wet op de justitiële documentatie en op de verklaringen omtrent het gedrag.

Op grond van de overweging, dat de werkelijke personeels-bezetting van de Rijkspolitie het waarschijnlijk maakt, dat de voor 1957 geraamde begrotingsaantallen niet zullen worden bereikt en in de onderstelling, dat de mogelijkheden om

meer personeel aan te trekken in 1958 niet veel gunstiger zullen zijn dan thans, is de raming van het personeel voor laatstgenoemd jaar nagenoeg gelijkgesteld aan de huidige werkelijke sterkte; dientengevolge zijn 222 man minder opgenomen dan in de begroting 1957.

In het kader van de vernieuwing van de vloot der Rijkspolitie te water zal een tweetal kleine vaartuigen worden gebouwd.

Het hogere bedrag voor de bijdrage voor de gemeentepolitie in de vermoedelijke uitkomsten 1957 wordt veroorzaakt door de omstandigheid, dat hierin tevens enige betalingen begrepen zijn over voorafgaande dienstjaren.

Op de gronden, hierboven vermeld t.a.v. de Rijkspolitie, moest voor 1958 het personeel van de gevangenis, huizen van bewaring en rijkswerkinrichtingen 82 man lager worden geraamd, zij het dat hierin enige noodzakelijke uitbreiding van de werkelijke sterkte is begrepen; het personeel van de raden voor de kinderbescherming, welke instellingen nog in een stadium van uitbreiding verkeren, moest op een hoger aantal dan voor 1957 worden gesteld, evenals dat van de rijksgestichten voor de kinderbescherming; dit laatste met het oog op het streven naar een verdergaande differentiatie van die inrichtingen.

De subsidies en de vergoedingen van kosten ter zake van verpleging van onder toezicht gestelde, aan de raden voor de kinderbescherming toevertrouwde en in voogdijgestichten ondergebrachte minderjarigen, zijn onlangs herzien. In verband hiermede wordt voor 1958 ruim 6 miljoen meer aangevraagd dan in de oorspronkelijke begroting voor 1957 was toegestaan. De verhoging van de vergoedingen werkt terug tot 1 januari 1957, waardoor de begroting voor 1957 aanvulling behoeft.

Ook voor de subsidiëring van het werk van de gezinsvoogdij is meer uitgetrokken dan in 1957, eensdeels omdat het daarvoor in laatstgenoemd jaar geraamde bedrag was afgestemd op een nog in ontplooiing zijnde activiteit, anderdeels omdat inmiddels meer inzicht in de werkelijke kosten is verkregen.

Voor subsidies ten behoeve van de bouw en (in hoofdzaak) verbetering van particuliere voogdijgestichten en observatiehuizen voor minderjarigen is 0,5 miljoen meer aangevraagd dan voor het lopende jaar, zulks ten einde enigermate tegemoet te komen aan de te dien aanzien bestaande achterstand.

Ook met betrekking tot de psychopatenzorg dient als gevolg van de stijging der verpleegkosten een hoger subsidie te worden uitgetrokken. Voor de reclasseringsbemoedelingen en de voorlichting in strafzaken kan ten gevolge van de salarisherzieningen en enige uitbreiding van het aantal voorlichtingsambtenaren (in dienst van reclasseringsverenigingen) niet met het voor 1957 geraamde subsidie worden volstaan, zodat ook hier een hoger bedrag is aangevraagd.

De afneming van de omvang der werkzaamheden t.b.v. het herstel rechtsverkeer en de daarmee gepaard gaande afvloeijing van ongeveer 100 man leiden tot een vermindering van de desbetreffende kosten met circa 0,8 miljoen.

Onderwijs en cultuur

De aanzienlijke stijging van de uitgaven in de sector onderwijs en cultuur zet zich ook in 1958 voort.

Voor een belangrijk gedeelte kan deze toeneming verklaard worden uit de groei van de schoolbevolking en de prijsstijgingen voor diverse materialen, brandstoffen, gas en elektriciteit. Voorts worden de begrotingscijfers voor 1958, evenals de vermoedelijke uitkomsten 1957, beïnvloed door enkele bijzondere salarismaatregelen; in dit verband kunnen o.m. worden genoemd de verhoging van de salarissen van hoofden en onderwijzers bij het lager onderwijs en die van de bezoldiging der leerkrachten bij het middelbaar nijverheidsonderwijs. In de vermoedelijke uitkomsten 1957 is bovendien nog rekening gehouden met een nabetaling aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds over voorafgaande jaren van 20 miljoen, welke bijzondere factor vooral de uitgaven voor het lager onderwijs heeft beïnvloed.

Bij enkele takken van onderwijs, met name bij het kleuter-

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoedelijke uitkomsten 1957	Ontwerpbe-groting 1958	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoedelijke uitkomsten 1957	Ontwerpbe-groting 1958
Algemene uitgaven . .	31,9	40,3	43,6	7,8	7,6	—
Lager onderwijs . . .	539,5	592,9	590,4	—	—	—
Voorbereidend hoger en middelbaar onderwijs	103,1	111,8	113,7	—	—	0,9
Lager en middelbaar nijverheidsonderwijs	141,4	145,1	162,2	—	—	2,1
Lager en middelbaar land- en tuinbouwonderwijs	18,5	18,8	20,9	0,1	0,1	0,1
Hoger onderwijs . . .	105,5	111,5	127,0	9,3	9,1	31,6
Jeugdvorming en volksontwikkeling	21,4	20,3	22,8	—	—	0,1
Kunsten, oudheidkunde en natuurbescherming	25,2	27,4	29,2	3,0	0,1	—
Wetenschappen . . .	8,4	8,4	9,9	4,6	4,7	1,2
Radio, televisie en pers	36,0	36,1	38,7	—	—	—
	1 030,9	1 112,6	1 158,4	24,8	21,6	36,0

onderwijs, het uitgebreid lager onderwijs, het voorbereidend hoger en middelbaar onderwijs en het nijverheidsonderwijs, is nog steeds een toenemende belangstelling te bespeuren. De groei van het aantal leerlingen in deze sectoren kan bovendien worden toegeschreven aan de bevolkingsaanwas.

De reorganisatie van het rijksschooltoezicht, waarmee vorig jaar een aanvang is gemaakt, wordt in beperkte mate voortgezet, hetgeen tot enige personeelsuitbreiding en hogere materiële kosten leidt.

Voor de opleiding tot kleuterleidster en onderwijzer(es) bestaat een nog steeds groeiende belangstelling.

Bij het voorbereidend hoger en middelbaar onderwijs wordt de stijging — behalve door de reeds genoemde factoren — veroorzaakt door de uitbreiding van het aantal gesubsidieerde scholen, door de volgroei van scholen, alsmede door de omstandigheid, dat enkele belangrijke posten (subsidies bijzonder v.h.m.o.) in de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1957 te laag blijken te zijn geraamd. Het aantal studerende aan de instituten tot opleiding voor m.o.-akten neemt nog steeds toe, hetgeen in hogere rijkssubsidies resulteert.

Het nijverheidsonderwijs breidt zich gestadig uit. Dit geldt zowel voor het schoolonderwijs als voor het onderwijs volgens het leerlingstelsel. De ouders van leerlingen in enkele sectoren van het nijverheidsonderwijs voor meisjes zullen met ingang van het schooljaar 1958—1959 een ruimere vrijstelling genieten ten aanzien van de betaling der bijkomende kosten voor leermiddelen.

De kosten voor de examens bij bovengenoemde takken van onderwijs worden hoger door toeneming van het aantal kandidaten en als gevolg van de aanzienlijke verhoging van de vacatiegelden.

Het land- en tuinbouwonderwijs neemt nog steeds in omvang toe. Het streven, dit onderwijs aan te passen aan het gehele onderwijsbestel, zal voor 1958 nog een verdere stijging van de uitgaven met zich brengen. Voor 1958 is rekening gehouden met het instellen van een inspectie voor het lagere en middelbare landbouwonderwijs.

De uitgaven voor het hoger onderwijs vertonen eveneens een stijging, welke een gevolg is van personeelsuitbreiding bij de rijksuniversiteiten en technische hogescholen, alsook van de verzwaring der materiële lasten, mede door het in exploitatie nemen van nieuwe en vergrote instituten en laboratoria. De nieuwe ontwikkelingen o.a. op het gebied van de elektronica en de voortzetting van het kernfysisch onderzoek vragen belangrijke bedragen. De technische hogeschool te Eindhoven, ten behoeve waarvan voor 1957 voor de eerste maal gelden zijn uitgetrokken, vergt voor 1958 een belangrijk hogere bij-

drage in verband met haar verdere ontplooiing. Voor de Landbouwhogeschool te Wageningen moet met enigszins hogere uitgaven worden gerekend. De rijkstegemoetkoming aan het bijzonder hoger onderwijs dient voor 1958 belangrijk hoger te worden geraamd wegens toenemende investeringen en exploitatiekosten.

Voor de rijksstudietoelagen wordt een hoger bedrag gevraagd. Aanleiding daartoe zijn het nog steeds toenemende aantal aanvragen en de verhoging van het maximale bedrag per toelage van 2000 tot 2400 gulden in verband met de gestegen kosten van studie en levensonderhoud.

De toeneming van de uitgaven voor jeugdvorming en volkswontwikkeling houdt in hoofdzaak verband met de gestegen kosten voor het personeel, betrokken bij de vormingsinstituten voor leerplichtvrije jeugd en bij het algemeen vormend jeugdwerk.

De uitgaven voor de kunsten zijn voor 1958 gesteld op in totaal rond 10,3 miljoen.

De uitgaven voor de afdeling oudheidkunde en natuurbescherming zijn voornamelijk verhoogd wegens bovengenoemde loon- en prijsstijgingen; bovendien stijgen de onderhoudskosten van de natuurreservaten in verband met enige uitbreiding daarvan.

De verhoging van de bijdrage aan de radio-omroep is gelijk aan de hogere opbrengst van de luisterbijdrage, welke laatste is gestegen door de toeneming van het aantal radiotoestellen. De bijdrage voor de televisie moet worden verhoogd in verband met stijging van de exploitatiekosten en verhoging van de zendderuur, doch hiertegenover staat een grotere toeneming van de ontvangsten ter zake van kijkgeld, als gevolg van het sterk stijgende aantal televisietoestellen.

Waterstaat

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vastgesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ontwerp begroting 1958	Oorspr. vastgesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ontwerp begroting 1958
Algemene uitgaven . .	45,8	50,3	54,0	0,4	0,2	1,5
Waterwegen	45,9	42,4	43,0	27,5	30,8	25,3
Landwegen	94,2	96,0	107,2	95,0	98,5	92,5
Landaanwinning . . .	38,3	35,1	32,4	46,7	40,7	36,6
Zee- en rivierwaterkering	45,7	44,4	53,5	21,0	21,0	33,5
Waterhuishouding . .	2,8	3,1	2,1	—	—	—
	272,7	271,3	292,2	190,6	191,2	189,4

Wat betreft de waterwegen zullen de in uitvoering zijnde werken voor de kanalisatie van Neder-Rijn en Lek worden voortgezet. Het ter zake voor 1958 aangevraagde bedrag is voor een belangrijk deel (ruim 7 miljoen) bestemd voor het stuwcomplex bij Hagestein, dat tevens dienstbaar zal worden gemaakt aan de energievoorziening. Aan de aanpassing van het Noordzeekanaal en van het Rotterdamse havengebied aan de daaraan door het scheepsverkeer te stellen eisen zal veel aandacht worden besteed. Een bedrag van 5 miljoen is opgenomen voor de bouw van nieuwe sluizen c.a. in het Julianakanaal.

De onverminderd voortgaande toeneming van het verkeer laat niet toe, dat de voor 1958 uit te trekken kredieten voor aanleg en verbetering van wegen ten achter blijven bij die voor 1957. Aan enige snelverkeerswegen zullen weer belangrijke bedragen worden besteed, terwijl zal worden voortgegaan met de bouw van een brug over de Merwede bij Gorkum (6 miljoen) en een aanvang zal worden gemaakt met de bouw van de brug in rijksweg nr. 16 bij Rotterdam-IJsselmonde (2 miljoen).

Voor afwerking van de tunnel te Velsen met bijbehorende werken zal in 1958 nog rond 9 miljoen nodig zijn. De uitkeringen aan de provinciën gezamenlijk, als bedoeld in artikel 3, sub 3 en 4, van de wet tot instelling van een Verkeersfonds, bestemd voor de provinciale en andere bij de provinciën in

onderhoud zijnde wegen, zijn voor 1958 ruim 8 miljoen hoger geraamd dan voor 1957 in verband met de te verwachten gunstige ontwikkeling van de opbrengst van de motorrijtuigenbelasting.

De noodzaak tot bestedingsbeperking heeft ertoe geleid, dat het in de oorspronkelijke raming 1957 opgenomen bedrag voor de kapitaalverstrekking aan het Zuiderzeefonds in de vermoedelijke uitkomsten voor dat jaar 5,5 miljoen lager is gesteld. Om dezelfde reden wordt voor 1958 een verdere verlaging (12 miljoen minder dan in de oorspronkelijke begroting 1957) noodzakelijk geacht. Gewone en Buitengewone Dienst ondervinden gelijkelijk de gunstige invloed van deze lagere ramingen.

In 1958 zal worden voortgegaan met de bouw van woningen en andere gebouwen in de Noordoostpolder. De werkzaamheden in Oost-Flevoland zullen voornamelijk van waterbouwkundige aard zijn, behoudens die met betrekking tot een gebied van rond 4000 ha, waarvan wordt aangenomen, dat het zal kunnen worden ontgonnen. Op laatstbedoeld gebied zal ook een aanvang worden gemaakt met bouwkundige voorzieningen (boerderijen, woningen, arbeiderskampen en dienstgebouwen). Aan de voortzetting van de indijking van de Markerwaard zal met inbegrip van sluizenbouw naar raming een bedrag van 11,7 miljoen worden besteed.

Voor 1958 wordt voor de verbetering van zwakke plaatsen in bestaande hoogwaterkeringen 7,5 miljoen aangevraagd. In de oorspronkelijke begroting 1957 was ter zake 15 miljoen uitgetrokken en was bovendien gerekend met de besteding van 20 miljoen uit overloop ex artikel 24 van de Comptabiliteitswet. In de vermoedelijke uitkomsten kon voor 1957 ter zake met een belangrijk lager bedrag (12,5 miljoen) worden volstaan.

Voor de uitvoering van de Deltawerken is in 1958 in totaal 68 miljoen geraamd. Dit hogere bedrag houdt verband met het op gang komen van de werken tot afsluiting van het Haringvliet, de bedijking van het Zeeuwse Meer en van het Drie-eilandenplan.

Voor het voltooien van de bouwput en het maken van een aanvang met de bouw van spuisluizen in het Haringvliet is 24 miljoen uitgetrokken. Ten behoeve van het Drie-eilandenplan wordt 12 miljoen aangevraagd. Het eerste gedeelte van de bedijking, welke t.z.t. de afscheiding zal vormen tussen het Zeeuwse Meer en de noordelijke wateren, zal 5,5 miljoen kosten. Voor subsidiëring van verbetering van de dijken langs de Westerschelde, de kust van Zeeuwsch-Vlaanderen en elders is 12,5 miljoen uitgetrokken. Een aantal andere werken vergt tenslotte nog 13 miljoen.

Verkeer

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vastgesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ontwerp begroting 1958	Oorspr. vastgesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ontwerp begroting 1958
Algemene uitgaven . .	1,8	1,8	2,1	0,2	0,2	0,3
Verkeer- en vervoerdiensten	52,4	55,1	53,2	0,3	0,4	0,3
Zeescheepvaart	3,8	5,7	4,1	0,1	0,1	0,2
Burgerlijke luchtvaart	23,9	23,6	19,9	1,7	5,5	2,6
P.T.T.	36,5	—	—	133,4	156,1	143,0
	118,4	86,2	79,3	135,7	162,3	146,4

Bij de begroting 1958 is ervan uitgegaan, dat — voor zover zulks in overeenstemming is te brengen met de sinds begin 1957 ingevoerde wijzigingen in het regeringsbeleid — in grote lijnen het beleid, dat in de afgelopen jaren ten aanzien van de sector verkeer is gevoerd, zal worden gecontinueerd.

De uitgaven voor de verkeers- en vervoersdiensten betreffen in hoofdzaak betalingen aan het pensioenfonds van de Nederlandsche Spoorwegen. In de ontwerp-begroting 1957

is ter zake circa 41 miljoen opgenomen; de vermoedelijke uitkomsten 1957 en de raming voor 1958 zijn in verband met de verhoging van de toeslag aan de desbetreffende gepensioeneerden op 43 miljoen gesteld. Voorts omvat deze rubriek de apparaatskosten, welke zijn verbonden aan de uitvoering van een aantal vervoerswetten, met name de Wet Autovervoer Personen, de Wet Autovervoer Goederen, de Wet Goederenvervoer binnenscheepvaart en de op deze wetten gebaseerde uitvoeringsbesluiten. De opheffing van gelijkvloerse kruisingen van spoorwegen met in hoofdzaak niet-rijkswegen zal ook in 1958 voortgang vinden.

In de rubriek burgerlijke luchtvaart is voor 1958 rekening gehouden met hogere uitgaven voor de rijksluchtvaartschool (waartegenover hogere inkomsten kunnen worden verwacht) en voor de luchtverkeersbeveiliging. Hier staat tegenover, dat voor deelneming in de kosten van ontwikkeling van vliegtuigen met een lager bedrag kan worden volstaan. Het Nederlandse instituut voor vliegtuigontwikkeling zal zich in hoofdzaak bezighouden met de verdere ontwikkeling van het verkeersvliegtuig met schroefturbine-aandrijving, de Fokker F 27. Daarnaast neemt ook de ontwikkeling van een met stuwstraalmotoren uitgerust hefschroefvliegtuig en het radiografisch bestuurd doelvliegtuig de Avirolanda A T-21 een belangrijke plaats in.

De luchthaven Schiphol zal ook in 1958 verder moeten worden aangepast aan de eisen, die door het moderne vliegtuigmaterieel en het steeds toenemende aantal reizigers worden gesteld. De voor dit onderdeel hogere vermoedelijke uitkomsten 1957 op de Buitengewone Dienst worden veroorzaakt door, met van 1956 overkomende bedragen, uitgevoerde werken aan de luchthaven Schiphol.

Scheepvaartfonds. In verband met het teruglopen van de emigratie naar Australië is het charter van één schip niet verlengd.

In de begroting 1958 van het fonds is rekening gehouden met de exploitatie van een gecharterd schip en van drie schepen in eigendom.

P.T.T. De vraag naar de verkeersdiensten van het bedrijf blijft in bijna alle sectoren een sterke toeneming vertonen. Ten einde aan deze stijgende behoefte enigszins het hoofd te kunnen bieden, is ten aanzien van de investeringen een iets hoger bedrag opgevoerd dan in de oorspronkelijke begroting 1957 is geraamd. In verband met de omstandigheid, dat in het kader van het lopende investeringsprogramma reeds belangrijke bestellingen waren gedaan, bleek het noodzakelijk in de vermoedelijke uitkomsten 1957 bijna 23 miljoen extra voor kapitaalverstrekking aan het bedrijf op te nemen.

In de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1957 was nog rekening gehouden met een verlies van 36,5 miljoen. Als gevolg echter van de inmiddels uitgevoerde tariefsverhoging mag worden verwacht, dat 1957 zonder verlies zal kunnen worden afgesloten. Om redenen, vermeld op blz. 9 van deze nota, zullen in de loop van 1957 de tarieven nog enigszins verder worden verhoogd, waardoor voor 1958 met een geringe winst-uitkering rekening mag worden gehouden.

Handel en nijverheid

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ont-werpbe-groting 1958	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ont-werpbe-groting 1958
Algemene uitgaven . .	23,8	29,6	23,6	0,2	—	—
Voorlichting en uitvoerbevoordering . .	7,4	10,7	7,5	—	—	—
Distributie en controle	6,4	6,8	6,5	—	—	—
Industrialisatie	15,2	48,1	15,8	5,0	4,1	6,5
Mijnwezen en energievoorziening	13,5	11,1	13,6	43,4	53,4	38,2
	66,3	106,3	67,0	48,6	57,5	44,7

Bij het opstellen van de begroting 1958 is ervan uitgegaan, dat het beleid ten aanzien van handel en nijverheid — wat de grote lijnen betreft — weinig van het huidige beleid zal afwijken.

Dat bij de post voorlichting en uitvoerbevoordering de vermoedelijke uitkomsten voor 1957 hoger liggen dan de begrotingscijfers voor dat jaar, is een gevolg van de verleende staatsgaranties voor verzekeringen in verband met het handelsverkeer met het buitenland.

In de vermoedelijke uitkomsten 1957 is bij het onderdeel Industrialisatie rekening gehouden met een bijdrage van 30 miljoen aan het Industrieel garantiefonds. Het is niet te verwachten, dat er voorlopig belangrijke uitgaven uit dit fonds zullen worden gedaan.

De bij het onderdeel Mijnwezen en energievoorziening te constateren wijziging van de kapitaalsuitgaven vloeit, wat de vermoedelijke uitkomsten 1957 betreft, in hoofdzaak voort uit de raming van de kapitaalverstrekking aan het Staatsgasbedrijf, welke het bedrag van de investeringen van de Rijksdienst voor de gasvoorziening, waarvoor zij in de plaats treedt, belangrijk overtreft. Hierbij zij opgemerkt, dat bij voortzetting van de oude organisatievorm het voor de investeringen van de Rijksdienst voor de gasvoorziening uitgetrokken bedrag eveneens zou zijn verhoogd, waarvoor met toepassing van artikel 24 van de Comptabiliteitswet gelden uit vorige jaren naar 1957 zouden zijn overgebracht.

De lagere raming van de kapitaalsuitgaven 1958 voor dit onderdeel houdt in hoofdzaak verband met de geringere kapitaalverstrekking aan de Staatsmijnen wegens het iets lagere investeringspeil en de hogere raming van de afschrijvingen.

Het investeringsprogramma voor de gasvoorziening zal pas op een later tijdstip kunnen worden voltooid dan het vorig jaar werd verwacht. Voor een deel houdt dit verband met de aardgasvondsten in Zuidholland.

Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ont-werpbe-groting 1958	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ont-werpbe-groting 1958
Algemene uitgaven . .	23,0	21,4	21,5	2,2	2,4	0,4
Landbouw, tuinbouw en veeteelt	194,5	191,3	178,8	26,4	26,2	33,4
Voedselvoorziening . .	5,1	5,1	5,6	—	—	—
Visserij	1,9	1,9	2,0	1,4	1,4	1,0
Nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds	159,0	407,1	326,2	—	—	—
	383,5	626,8	534,1	30,0	30,0	34,8

Het beleid op het gebied van de landbouw, de visserij en de voedselvoorziening blijft gericht op het verwezenlijken van een redelijk bestaan voor de in deze bedrijfstakken werkzame personen. Aan een beleid, dat deze doelstelling o.m. tracht te verwezenlijken door middel van prijsgaranties, dient onverbrekkelijk een programma verbonden te zijn, dat gericht is op de verbetering van de agrarische structuur.

Het treffen van voorzieningen met betrekking tot structuurverbetering in de landbouw vindt zijn weerslag in de gehele begroting van het ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening.

In de afgelopen jaren kon in vele opzichten in voldoende mate worden tegemoet gekomen aan de behoefte tot uitbreiding van het landbouwkundig onderzoek, intensivering van de voorlichting, uitbreiding van cultuurtechnische werken en andere maatregelen tot verbetering van de externe produktie-omstandigheden.

De financiële situatie laat voorlopig een uitbreiding niet toe en voor zover deze niettemin op bepaalde gebieden onvermijdelijk werd geacht, is een beperking elders gevonden. Zo zal het

bedrag begroten van 150 miljoen.

Geen rekening is gehouden met het te blokkeren gedeelte van de vergoeding voor eigenaarslasten ten bedrage van 50 miljoen.

Hoewel, zoals in paragraaf 5 van hoofdstuk I reeds is medegedeeld, het streven van het Kabinet erop is gericht de subsidies af te schaffen, is niettemin in de ontwerp-begroting 1958 nog een bedrag van 68 miljoen opgenomen voor het consumentensubsidie op melk.

Bij de herziening van het garantieprijzenbeleid in het begin van dit jaar was de toeslag op de consumptiemelk ten bedrage van gemiddeld 4 cent per liter het enige nog bestaande consumentensubsidie. De uit de herziening van het garantieprijzenbeleid voortvloeiende stijging van de prijs voor consumptiemelk ad circa 6 cent per liter werd tot 1 juli 1957 ten laste van het Landbouw-Egalisatiefonds gebracht, zodat gedurende het eerste halfjaar 1957 het consumentensubsidie op melk circa 10 cent per liter heeft bedragen.

Een tweede tijdelijke verhoging, respectievelijk herleving van het consumentensubsidie had plaats bij het produkt suiker. Doordat de binnenlandse produktie belangrijk kleiner was

Algemene leiding . . .	11,6	19,3	11,5	0,1	0,1	0,1
Sociale zekerheid . .	241,7	242,3	213,8	230,0	—	—
Bijstand voor speciale groepen	92,6	87,9	86,3	4,5	5,0	5,0
Arbeidsbemiddeling en scholing	32,0	30,9	31,6	—	—	—
Emigratie	31,6	25,5	26,0	—	—	—
Overige maatregelen in het belang van de werkgelegenheid . .	99,9	55,8	55,1	—	1,0	—
Overige sociale voorzieningen	30,1	28,3	28,1	0,1	0,1	0,1
Gezondheidszorg . . .	100,9	100,4	111,7	2,4	2,4	2,7
Uitgaven voor ambtenaren en anderen, voortvloeiende uit de gewijzigde verhouding met Indonesië.	122,0	177,8	198,2	—	—	—
	762,4	768,2	762,3	237,1	8,6	7,9

landbouwkundig onderzoek enige armslag moeten behouden om de ontwikkeling te kunnen bijhouden. Daartegenover zal de intensiteit van de landbouwvoorlichting speciaal in die gebieden, waar de bedrijfsvoering aan de moderne eisen voldoet, vermindert worden. Ook de cultuurtechnische werken zullen in de huidige situatie een beperking moeten ondergaan. De verlaging, welke uit vorenbedoelde beperkingen voortvloeit voor de vermoedelijke uitkomsten 1957 (onderdeel Landbouw, tuinbouw en veeteelt), wordt voor een belangrijk deel teniet gedaan door de invloed van de salarisverhogingen en van de uitgaven voor additionele projecten, welke uit tegenwaardegelden worden gefinancierd. Voor 1958 wordt van het voor herverkavelingen geraamde bedrag slechts het subsidiedeel ten laste van de Gewone Dienst geraamd; de resterende kosten (welke op belanghebbenden worden verhaald) zijn naar de Buitengewone Dienst overgebracht. In de tabel komt dit tot uitdrukking in een daling op de Gewone Dienst en een stijging op de Buitengewone Dienst. Tot deze laatste stijging heeft tevens bijgedragen de verhoging met circa 2 miljoen van de renteloze voorschotten aan de Stichting tot het Beheren van Landbouwgronden.

Landbouw-Egalisatiefonds. De uitgaven van het Landbouw-Egalisatiefonds worden beheerst door enkele belangrijke, doch onzekere factoren, zoals de hoogte van de op de kostprijzen in het binnenland gebaseerde garantieprijzen en de ontwikkeling van het prijspeil voor agrarische produkten op de wereldmarkt. Dit heeft tot gevolg, dat de ramingen slechts met voorbehoud kunnen worden gegeven.

De vaststelling van de garantieprijzen vindt in het algemeen plaats in het najaar, na de indiening van de begroting bij de Staten-Generaal. Het is niet mogelijk bij de vaststelling van de begroting daarop vooruit te lopen, terwijl evenmin een voldoende betrouwbare prognose kan worden gemaakt van het verloop der wereldmarktprijzen in 1958; niettemin beslissen deze prijzen over de vraag of de garanties effectief worden.

De beide genoemde factoren zijn dan ook, evenals dat in vorige jaren gebruikelijk was voor de toen ingediende begrotingen, in de thans gepresenteerde begroting van het Land-

dan nodig voor de voorziening in de binnenlandse behoefte moest suiker worden ingevoerd. Aangezien de prijzen, waartegen geïmporteerd moest worden, aanzienlijk hoger lagen dan de binnenlandse suikerprijs en deze laatste pas op 29 juli j.l. werd verhoogd (8 cent per kg), trad ook hier een extra-verlies voor het Landbouw-Egalisatiefonds op. Dit verlies wordt thans berekend op 35 miljoen.

De tijdelijke verhoging, respectievelijk herleving van het consumentensubsidie in 1957 heeft tot gevolg, dat het totale bedrag aan consumentensubsidies in 1957 155 miljoen zal bedragen.

Voorts is in de ontwerp-begroting van het onderhavige fonds voor 1958 opgenomen een bedrag van 5,5 miljoen voor de garantie aan de Nederlandse Maatschappij voor de Walvisvaart, welke raming gebaseerd is op de gemiddelde garantie-uitbetaling over de laatste jaren.

Hieronder volgt een specificatie van de berekening van het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds volgens de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1957, de vermoedelijke uitkomsten voor 1957 en de raming daarvan voor 1958.

	Oorspronkelijk vastgestelde begroting 1957	Vermoedelijke uitkomsten 1957	Ontwerp-begroting 1958
Voedergranen	15,0	37,0	36,0
Suiker	14,6	37,0	2,0
Aardappelen	memorie	10,0	10,0
Vlees	25,0	30,0	30,0
Toeslag consumptiemelk	60,7	120,0	68,0
Toeslag basis-melkprijs	49,4	177,5	180,0
Traangarantie	memorie	0,5	5,5
Onvoorzien	1,0	1,0	1,0
	165,7	413,0	332,5

De daling van de uitgaven voor sociale zekerheid is in hoofdzaak het gevolg van de lagere raming van de kosten, welke voor het Rijk voortvloeiende uit de Werkloosheidswet. Voor 1958 worden deze 38 miljoen lager geraamd dan in de oorspronkelijke begroting voor 1957. Dit is een gevolg van de verlaging van het premiepercentage per 1 januari 1957 en van de nog voor te stellen vermindering van het aandeel van het Rijk in deze premie.

Voorts zijn kraamgelduitkeringen ingevolge de Ziektewet overgebracht naar het Ziekenfondsenbesluit, zodat voor dit doel geen gelden meer behoeven te worden uitgetrokken (raming 1957 8 miljoen). Tegenover deze lagere ramingen in de sector sociale verzekering staan verhogingen van bijna 14 miljoen voor de aanvullingen van renten krachtens de Invaliditeitswet en de onderscheiden ongevallenwetten, alsmede van de kinderbijslagen aan invaliditeits-, ouderdoms- en wezen-rentetrekken.

Bovendien heeft de grote vlucht, welke de complementaire arbeidsvoorzieningen hebben genomen, een stijging van de desbetreffende uitgaven tot gevolg, welke niet geheel wordt gecompenseerd door een daling van de uitgaven voor complementaire sociale voorzieningen.

De belangrijkste elementen van de rubriek Bijstand voor speciale groepen zijn:

a. de kosten, verbonden aan de uitvoering van de Wet buitengewoon pensioen 1940-1945; hoewel het aantal uitkeringsgerechtigden voor 1958 hoger wordt geraamd dan voor 1957, kan met een lager begrotingsbedrag worden volstaan, doordat het aantal incidentele betalingen, bestemd voor diegenen, die achteraf nog voor een uitkering in aanmerking komen, een belangrijke teruggang vertoont;

b. de uitkeringen aan oorlogsslachtoffers; de gestegen raming van dit onderdeel is een gevolg van een verhoging van de uitkeringen; het aantal uitkeringsgerechtigden vertoont een daling;

c. de uitgaven, verband houdende met de repatriëring uit Indonesië; op basis van het werkelijke verloop van deze uitgaven is het benodigde bedrag voor 1958 ruim 9 miljoen lager gesteld dan in de oorspronkelijke raming voor 1957;

d. de uitgaven, voortvloeiende uit het verblijf in Nederland van Ambonezen; aangenomen is, dat het totaal van deze uitgaven geen wijziging van betekenis zal ondergaan.

Naar het zich laat aanzien, zal de emigratie in 1958 enige teruggang vertonen. De verlaging t.o.v. het voor 1957 uitgetrokken bedrag voor vervoerskosten c.a. van emigranten moet dan ook voornamelijk hieraan worden toegeschreven.

Werd bij de raming van de bijdragen ten behoeve van aanvullende werken voor 1957 nog uitgegaan van de tewerkstelling van 11 500 arbeiders gedurende 50 weken, voor 1958 kan dit aantal worden gesteld op gemiddeld 8000 arbeiders. Voorts wordt het onder de huidige omstandigheden niet nodig geoordeeld voor 1958 op hoofdstuk XIV (Onvoorzien uitgaven) een bedrag uit te trekken voor het nemen van maatregelen ter bestrijding van eventuele conjuncturele werkloosheid. Ook het voor 1957 hiervoor uitgetrokken bedrag ad 25 miljoen zal vermoedelijk niet worden besteed.

Als gevolg van een en ander zijn de uitgaven in deze rubriek, zowel wat betreft de vermoedelijke uitkomsten 1957 als wat betreft de raming voor 1958, belangrijk teruggebracht.

De voor 1958 geraamde bedragen voor subsidies voor het maatschappelijk werk, opgenomen in de rubriek overige sociale voorzieningen, vertonen met uitzondering van die voor de asociale bestrijding in de gemeenten, enige verlaging ten opzichte van de raming voor 1957.

De stijging van de uitgaven voor gezondheidszorg is voor een belangrijk bedrag een gevolg van het voor aankoop van vaccin ter bestrijding van de kinderverlamming uitgetrokken bedrag. Voorts stijgen de subsidies ten behoeve van de volksgezondheid, voornamelijk als gevolg van de loonmaatregelen van vorig jaar en de compensatie van de premie ingevolge de Algemene Ouderdomswet.

Bij de kapitaalsuitgaven van de begroting 1957 was een bedrag van 230 miljoen geraamd wegens renteloze voorschotten ter voorziening in de liquiditeitsbehoefte van het Ouderdomsfonds. Verwacht wordt, dat het renteloze voorschot reeds ultimo 1957 geheel zal zijn afgelost.

Het belangrijke verschil tussen de oorspronkelijke raming en de vermoedelijke uitkomsten voor 1957 met betrekking tot de uitgaven voor ambtenaren en anderen, voortvloeiende uit de gewijzigde verhouding met Indonesië, vindt voornamelijk zijn verklaring in de uitkering van het z.g. Japanse smartegeld, alsmede in de oorlogsschade-uitkeringen aan slachtoffers uit het voormalige Nederlands-Indië. De laatstgenoemde uitkeringen worden voldaan uit in vorige jaren overgebleven bedragen, welke met toepassing van artikel 24 der Comptabiliteitswet naar 1957 zullen worden overgeschreven.

De stijging van het voor 1958 uitgetrokken bedrag voor uitgaven voor ambtenaren en anderen, voortvloeiende uit de gewijzigde verhouding met Indonesië, is voornamelijk toe te schrijven aan de Toeslagwet Indonesische pensioenen 1956. De inhaal over de jaren 1956 en 1957 tot een totaalbedrag van 57,6 miljoen is hierin mede begrepen. In verband met de compensatie van de premie ingevolge de Algemene Ouderdomswet voor de gepensioneerden onder de 65 jaar is bovendien voor 1958 een extrabedrag van 5 miljoen opgenomen.

Volkshuisvesting

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ont-werpbegroting 1958	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ont-werpbegroting 1958
Algemene uitgaven . .	19,6	19,5	19,2	0,2	0,2	0,1
Bijdragen in het belang van de volkshuisvesting.	269,0	287,1	307,1	10,0	6,0	540,0
Ruimtelijke ordening.	1,0	1,0	0,8	—	—	—
	289,6	307,6	327,1	10,2	6,2	540,1

Onder de algemene uitgaven is rekening gehouden met de kosten van het Grootboek Woningverbetering. Daartegenover is voor de kosten, verbonden aan de gehouden woning- en gezinstelling, waarvoor in 1957 nog 1 miljoen was geraamd, voor 1958 geen bedrag opgenomen.

In het woningbouwprogramma voor 1958 is, zoals reeds in hoofdstuk I van deze nota is medegedeeld, uitgegaan van 80 000 woningen, derhalve 5000 woningen meer dan in het programma voor het lopende jaar. Aangenomen wordt, dat in 1958 80 000 woningen gereed zullen komen t.w.:

woningwetbouw	40 000 woningen
premiebouw + herbouw oorlogsschade	36 000 woningen
vrije sector	4 000 woningen
	80 000 woningen

De belangrijkste posten van de voor 1958 op de Gewone Dienst geraamde bijdragen in het belang van de volkshuisvesting zijn:

a. bijdragen in exploitatietekorten	116 miljoen
b. premieregeling woningbouw	155 miljoen
c. kosten van woningverbetering en -splitsing	5 miljoen
d. uitkeringen ineens ter dekking van de onrendabele bouwkosten van particuliere nieuwbouwwoningen	30 miljoen

Het grootste gedeelte van het onder a genoemde bedrag is bestemd voor bijdragen in de exploitatie van woningwetwoningen.

Onder de Buitengewone Dienst is, zoals ook reeds in paragraaf 2 van hoofdstuk I van deze nota is vermeld, een bedrag

van 540 miljoen aangevraagd, ten einde de voorschotverlening voor de financiering van de bouw van woningen (inclusief de grond) ex artikel 56 van de Woningwet met ingang van 1 januari 1958 te hervatten. De overwegingen, welke de Regering hiertoe hebben geleid, zijn eveneens in de genoemde paragraaf vermeld.

Diensten van algemene aard

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ontwerp begroting 1958	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ontwerp begroting 1958
Algemeen bestuur . .	24,5	29,7	23,1	—	0,1	—
Financieel bestuur . .	228,1	219,9	217,0	7,5	86,2	—
Muntwezen	2,9	2,9	2,0	19,1	19,8	16,5
Domeinbeheer	9,9	10,3	10,6	7,3	7,8	5,0
Erediensten	3,4	3,4	3,4	—	—	—
Economisch onderzoek	10,2	9,7	9,7	—	—	—
Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut	2,7	3,0	3,2	—	—	—
Centrale diensten voor het bestuursapparaat	42,3	37,8	46,2	51,6	45,4	42,3
Binnenlandse veiligheidsdienst	6,8	6,4	6,5	—	—	—
	330,8	323,1	321,7	85,5	159,3	63,8

De uitgaven voor een aantal diensten van algemene aard zijn in deze tabel ondergebracht. Hierin zijn ook opgenomen de uitgaven betreffende het Huis der Koningin, de Hoge Colleges van Staat en het Kabinet der Koningin.

In de begroting 1958 is voor de in dat jaar te Brussel te houden wereldtentoonstelling een bedrag van 1,5 miljoen opgenomen. Hierdoor en met de in de afgelopen jaren geraamde bedragen zijn de totale kosten voor het Rijk, n.l. 6 miljoen, vermeerderd met een garantiesom van 1,5 miljoen, op de rijksbegroting tot uitdrukking gebracht.

Het onderdeel Financieel bestuur omvat in hoofdzaak apparaatskosten van het ministerie van Financiën, waarvan die voor de Belastingdienst een belangrijk deel uitmaken.

Het reeds in vorige jaren tot uitdrukking gebrachte streven bij deze dienst tot personeelsvermindering te geraken, is ook voor 1958 voortgezet. Uiteraard werkt de nieuwe taak met betrekking tot de uitvoering van werkzaamheden ten behoeve van de Algemene Ouderdomswet in dit opzicht remmend. Deze nieuwe taak heeft eveneens tot een stijging van de materiële lasten geleid. In afwijking van de begroting van het vorige jaar is de van het Ouderdomsfonds te ontvangen kostenvergoeding niet meer onder de middelen geraamd, doch in mindering gebracht van de ramingen voor personele en materiële uitgaven van de Belastingdienst.

Tevens zijn onder het Financieel bestuur opgenomen de uitgaven, voortvloeiende uit de garantieverplichtingen van het Rijk voor rente en aflossing van Indonesische schulden. De voor 1958 terzake geraamde uitgaven kunnen op 45 miljoen worden gesteld.

Het op de Buitengewone Dienst voor 1957 oorspronkelijk geraamde bedrag betrof een post voor één maal, t.w. de overneming door de Staat van een vordering van het Nederlandse Clearing Instituut op de Deutsche Verrechnungskasse. Het belangrijke bedrag, waarmede dit onderdeel in de vermoedelijke uitkomsten is verhoogd, betreft de overneming door het Rijk van de vordering ad 80 miljoen van de Nederlandsche Bank op de Argentijnse Nationale Bank.

In de ontwerp-begroting 1958 is rekening gehouden met de aanmunting van 20 miljoen nieuwe zilveren guldens en met de vervaardiging van 85 miljoen kwartjes, dubbeltjes en centen tot een nominale waarde van 7,5 miljoen guldens.

Een beperking is aangebracht in het programma van door de dienst der Domeinen uit te voeren werken. Voortgegaan zal echter worden met verbetering van gronden in de in uitvoering

zijnde objecten als De Kleine Geest, de Zwette, de Braakmanpolder en de Noorderbuurtsepolder en met verbetering van in vroegere jaren ontgonnen gronden in het Witteveen en het Land van Vollenhove. De beschikbaar komende domeinbedrijven zullen onder meer worden benut voor sanering van bedrijfsomstandigheden op het oude land.

Het onderdeel economisch onderzoek betreft in hoofdzaak de uitgaven voor het Centraal Plan Bureau en het Centraal Bureau voor de Statistiek. Wat het Centraal Bureau voor de Statistiek betreft heeft de Regering gemeend onder de huidige omstandigheden aan het programma van deze dienst beperkingen te moeten opleggen.

Tot de centrale diensten voor het bestuursapparaat zijn onder meer gerekend de afdeling Overheidspersoneelsaangelegenheden van het ministerie van Binnenlandse Zaken, Bezitsvorming en Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie (waaronder de Centrale personeelsdienst, de Rijkspsychologische dienst en de Rijksgeneeskundige dienst), het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf, het Rijksinkoopbureau en de Rijksgebouwendienst.

Ten aanzien van de Rijksgebouwendienst kan worden opgemerkt, dat ter vereenvoudiging van de administratie, te beginnen met de begroting 1958, alle ten behoeve van rijksdiensten te betalen huur voor gebouwen door de Rijksgebouwendienst ten laste van hoofdstuk IXA (Volkshuisvesting en Bouwnijverheid) zullen worden voldaan.

Onder de Buitengewone Dienst van deze rubriek zijn de uitgaven ter zake van nieuw-, aan- en verbouw door bemiddeling van de Rijksgebouwendienst vermeld. In het kader van de bestedingsbeperkende maatregelen is de uitvoering van deze werken in 1957 enigszins getemporeerd. Om dezelfde reden is in de begroting voor 1958 een lager bedrag opgenomen.

Niet toegerekende uitgaven voor pensioenen en wachtgelden

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ontwerp begroting 1958	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ontwerp begroting 1958
Pensioentoeslagen . .	91,3	76,5	74,7	—	—	—
Annuïteiten verschuldigd aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	36,2	36,2	36,2	—	—	—
Tijdelijke uitkeringen aan voormalig rijks-personeel	1,3	1,7	1,0	—	—	—
Sanering Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en Spoorwegpensioenfonds	134,0	260,0	159,0	—	—	—
	262,8	374,4	270,9	—	—	—

De in bovenstaande tabel vermelde pensioentoeslagen hebben ten opzichte van die van de jaren vóór 1957 enige stijging ondergaan ten gevolge van de optrekking van de pensioenen op basis van de Algemene toeslagwet voor gepensioneerd 1956 en de compensatie voor de A.O.W.-premie voor gepensioneerd onder de 65 jaar. Hierbij is evenwel rekening gehouden met de kortingen op de pensioenen bij gelijktijdige aanspraak op een algemeen ouderdomspensioen. Voor zover deze stijging betrekking heeft op de pensioenen van het militair personeel en het personeel van de Nederlandsche Spoorwegen, is deze in de oorspronkelijke raming 1957, welke een zeer globaal karakter droeg, niet toegerekend aan de pensioenbedragen, opgenomen onder de desbetreffende functies.

Met betrekking tot de voor de sanering van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en het Spoorwegpensioenfonds geraamde bedragen moge worden verwezen naar de toelichting op onderstaande tabel (blz. 26).

Zoals reeds in de miljoenennota voor 1957 werd aangekondigd, ligt het in de bedoeling tot sanering van het Al-

gemeen Burgerlijk Pensioenfonds en het Spoorwegpensioenfonds over te gaan. Hiertoe zal door het Rijk jaarlijks een bijdrage worden gegeven, gelijk aan de rente over het tekort.

Volgens een zeer globale raming kunnen de aan deze sanering verbonden kosten voor 1958 worden becijferd op rond 90 miljoen.

Daar de basis voor de sanering van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds wordt gevormd door de wetenschappelijke balans per 31 december 1954, zal de bijdrage ook worden verleend over de jaren 1955 tot en met 1957. Aan het Spoorwegpensioenfonds wordt een jaarlijkse bijdrage verleend vanaf 1956.

Betaling ten laste van 1956 van de bijdragen over 1955 en 1956 (respectievelijk 80 en 90 miljoen) is niet meer mogelijk. Daarom is in de vermoedelijke uitkomsten 1957 behalve met de bijdrage over dat jaar (90 miljoen; reeds opgenomen in de kolom oorspronkelijk vastgestelde begroting voor 1957) ook met betaling van de bijdragen over 1955 en 1956 gerekend. Over de drie jaren te zamen beloopt de bijdrage 260 miljoen.

Ten einde te voorkomen, dat in de komende jaren een nieuw tekort zou ontstaan, wordt overwogen het bijdragepercentage aan de beide pensioenfonds, dat thans 16,1 bedraagt, te verhogen tot een percentage, dat kan worden geacht dekking te bieden voor de huidige pensioenaanspraken.

Reeds in de oorspronkelijk vastgestelde begroting was rekening gehouden met een verhoging van bedoeld percentage, waardoor de premiebijdrage over 1957 met 44 miljoen zou stijgen. De verhoging van bedoeld percentage zal echter niet meer in 1957 plaatsvinden.

Indien dit percentage — op basis van een voorlopige raming — met ingang van 1 januari 1958 22 zou bedragen, zouden de kosten voor 1958 ten laste van het Rijk naar ruwe schatting 69 miljoen belopen, terwijl de lagere publiekrechtelijke lichamen en de staatsbedrijven respectievelijk ongeveer 42 miljoen en 25 miljoen extra zouden moeten bijdragen. Het gedeelte van de lastenverzwaring, dat ten laste van de provinciale en gemeentelijke bedrijven komt, dient uit de exploitatie-opbrengsten te worden bestreden.

Daar bij elke wijziging in de pensioengrondslagen door algemene salarisverhogingen nieuwe tekorten zouden ontstaan, zal de mogelijkheid worden geopend tussentijds, bij algemene maatregel van bestuur, een voorlopige herziening van het premiepercentage tot stand te brengen, een en ander uiteraard in afwachting van de definitieve resultaten van de eerstvolgende wetenschappelijke balans.

Sanering van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en het Spoorwegpensioenfonds

	De hieruit resulterende uitgaven in 1958, ten laste van:										Het voor be- legging beschik- bare bedrag van de pensioen- fondsen	
	Gemeente- en Provinciefonds		Rijksbegroting excl. Oorlog en Marine		Oorlog en Marine		Staatsbedrijven (excl. Staats- mijnen) en N.V. Ned. Spoorwegen		Lagere publiek- rechtelijke lichamen			
	meer	minder	meer	minder	meer	minder	meer	minder	meer	minder	lager	hoger
Bijdrage aan pensioenfondsen terzake van het tekort . .	—	—	90	—	—	—	—	—	—	—	—	90
Verhoging te betalen premie- bijdrage	—	—	61	—	8	—	25	—	42	—	—	136
Compensatie hogere bijdrage- last van lagere publiek- rechtelijke lichamen. . . .	20	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	—
	20	—	151	—	8	—	25	—	42	20	—	226
									22			

Nationale schuld

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vastgesteld 1957	Vermoedelijke uitkomsten 1957	Ontwerp begroting 1958	Oorspr. vastgesteld 1957	Vermoedelijke uitkomsten 1957	Ontwerp begroting 1958
Algemeen	0,5	0,5	0,4	—	—	—
Rente en kosten binnenlandse schuld . .	478,4	476,9	498,2	—	—	—
Rente en kosten buitenlandse schuld . .	50,4	50,4	47,9	—	—	—
Aflossing binnenlandse schuld ¹⁾	—	—	—	151,1	205,5	163,6
Aflossing buitenlandse schuld	—	—	—	98,7	112,0	84,9
	529,3	527,8	546,5	249,8	317,5	248,5

¹⁾ Na aftrek bijdrage van de Gewone Dienst ten bedrage van de afschrijvingen (voor beide jaren 54 miljoen).

Is in 1957 over de staffellening en de 3—3½ % onderhandse lening 1947 slechts gedurende een halfjaar de verhoogde rente van 3½ % verschuldigd, in 1958 moet op deze schuld uiteraard over een vol jaar 3½ % rente worden voldaan, hetgeen een

stijging van de rentelast van de binnenlandse gevestigde schuld betekent van ca 5 miljoen.

Daarentegen is ten gevolge van de verplichte periodieke aflossingen, alsmede uit hoofde van inkoop van staatsschuld en het in betaling geven daarvan ter voldoening van belastingaanslagen, naar raming 10,2 miljoen minder rente verschuldigd.

In verband met de stijging van de rente op de geldmarkt is ervan uitgegaan, dat over de vlottende schuld een gemiddelde rente verschuldigd zal zijn, welke 5/8 % hoger is dan die, welke voor 1957 is aangenomen. Voornamelijk ten gevolge van deze stijging is de rentelast voor deze schuld voor 1958 24,4 miljoen hoger geraamd dan voor het begrotingsjaar 1957.

Voor rente op de buitenlandse gevestigde schuld is ten gevolge van de verplichte periodieke aflossingen 2,5 miljoen minder nodig.

Voornamelijk ten gevolge van de wisselende aflossingspercentages van verscheidene binnenlandse leningen is voor aflossing op deze schuld voor 1958 12,5 miljoen meer nodig dan voor 1957. Op het totaalbedrag van de aflossingen op de binnenlandse gevestigde schuld is in mindering gebracht de bijdrage van de Gewone Dienst ter zake van de afschrijvingen van de Staat ad 54 miljoen.

Aangezien de verwachting bestaat, dat het nog uitstaande bedrag aan belastingcertificaten in de loop van dit jaar geheel

L. van der Pijl

zal worden ingeleverd, is daarvoor in de vermoedelijke uitkomsten voor 1957 met een bedrag van ruim 54 miljoen rekening gehouden.

Voor aflossing op de buitenlandse gevestigde schuld is voor 1958 13,8 miljoen minder uitgetrokken. Deze vermindering vindt voornamelijk haar verklaring in de omstandigheid, dat in 1957 de aflossing plaatsvond van het restant der 3½% 10-jarige lening 1947, luidende in dollars, waarvoor in dat jaar een bedrag van 30,6 miljoen was uitgetrokken. Tegenover het wegvalen van deze aflossingsverplichting staat, dat uit hoofde van het aflossingsschema in 1958 ten opzichte van 1957 4,4 miljoen meer aflossing verschuldigd is op de E.C.A.-lening, oorspronkelijk groot \$ 129,5 miljoen, en 12,2 miljoen op de 3½% lening, afgesloten met de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling.

Afschrijvingen

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ontwerp begroting 1958	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ontwerp begroting 1958
Afschrijvingen	54,0	54,0	54,0	—	—	—

Met ingang van 1958 zijn alle uitgaven van de militaire departementen ten laste van de Gewone Dienst gebracht. Een gevolg daarvan is, dat deze dienst niet langer wordt belast voor afschrijvingen op militaire activa. Dientengevolge is de bijdrage aan de Buitengewone Dienst ter zake van de afschrijvingen voor 1958 106 miljoen lager geraamd dan oorspronkelijk voor het dienstjaar 1957 het geval was. Ter vergemakkelijking van de vergelijking zijn de cijfers van de begroting 1957 in de tabel met deze gewijzigde methode van boeking in overeenstemming gebracht.

Herstel van oorlogsschade

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ontwerp begroting 1958	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ontwerp begroting 1958
Algemene uitgaven . .	5,3	4,8	2,2	—	—	—
Herstel schade overheidseigendommen .	75,6	64,8	60,5	—	—	—
Herstel schade onroerende goederen en schepen	117,8	125,9	70,1	—	—	—
Herstel schade roerende goederen voor beroep of bedrijf . .	—	12,0	—	—	—	—
Landbouwherstel . .	—	4,5	—	—	—	—
Herstel overige oorlogsschade	10,4	8,9	6,7	—	—	—
	209,1	220,9	139,5	—	—	—

Dat de vermoedelijke uitkomsten voor 1957 de oorspronkelijke raming overtreffen, is een gevolg van de omstandigheid, dat een gedeelte van de oorlogsschade-uitgaven wordt gefinancierd uit bedragen, welke met toepassing van artikel 24 van de Comptabiliteitswet van 1956 naar 1957 zullen worden overgeboekt.

De afwikkeling van de oorlogsschadeverplichtingen in de privaatrechtelijke sector bevindt zich in een eindstadium.

Na 1958 zullen de nog resterende uitgaven in hoofdzaak betrekking hebben op de aflossing van de dan eventueel nog uitstaande opbouwobligaties, de afwikkeling van de zoutschade aan onroerende goederen en het afdoen van nakomende posten. Voorts zullen er nog uitgaven moeten worden gedaan voor het uitbetalen van uitgestelde bijdragen ter afdoening van verstrekte kredieten. De laatstbedoelde uitgaven zullen echter, naar het zich laat aanzien, niet omvangrijk zijn en overigens over een aantal jaren zijn verspreid.

Alleen de afdoening van de schadegevallen in de publiekrechtelijke sector en de uitvoering van de gemeentelijke wederopbouwplannen zullen ook na 1958 nog aanzienlijke bedragen vereisen.

In verband met het stadium, waarin de afwikkeling van de oorlogsschade in de publiekrechtelijke sector verkeert, is voor deze schadecategorie minder uitgetrokken dan in de oorspronkelijke raming 1957.

De belangrijkste posten voor 1958, opgenomen onder de rubriek herstel schade onroerende goederen en schepen, zijn de bijdrage voor schade aan onroerende goederen (50 miljoen), de omzetting van voorlopige kredieten in definitieve tegemoetkomingen (10 miljoen) en de uitkeringen ingevolge ontheffing van de bestedingsplicht (5 miljoen).

Zoals de verwachtingen thans luiden, zal het voor 1958 uitgetrokken bedrag van 50 miljoen voor de bijdragen in oorlogsschade aan onroerende goederen te zamen met beschikbare restanten uit vorige jaren voldoende zijn om alle nog resterende verplichtingen in deze schadecategorie af te wikkelen, behalve die, gemoeid met de toekenning van uitgestelde bijdragen, en wellicht die uit hoofde van de zogenaamde zoutschade, waarvoor nog een regeling moet worden getroffen.

Naar het zich laat aanzien, is de mogelijkheid groot, dat met de verwerking van het thans uitgetrokken bedrag ad 10 miljoen de omzetting van voorlopig verstrekte kredieten in definitieve tegemoetkomingen in 1958 tot een einde zal kunnen worden gebracht.

De uitgaven, gemoeid met het in 1958 tot uitbetaling komen- de gedeelte van de bijdrage, toegekend wegens het verloren gaan van het m.s. „Statendam”, de voor 1958 nog resterende uitgaven voor herstel schade roerende goederen voor beroep of bedrijf en de nog nakomende uitgaven voor landbouwherstel, waaronder die van de financiering van het zgn. Lingeplan, zullen worden gekweten uit het bedrag, dat met toepassing van artikel 24 van de Comptabiliteitswet van het dienstjaar 1957 naar 1958 zal worden overgebracht.

Na de indiening van de begroting voor het jaar 1957 zijn 50 miljoen opbouwobligaties ter verzilvering aangeboden. Door deze verzilvering, alsmede door de steeds verder voortgaande afwikkeling van inschrijvingen op het Grootboek voor de Wederopbouw kon ten opzichte van de begroting 1957 voor rente aan oorlogsschadegerechtigden voor 1958 2,2 miljoen minder worden uitgetrokken.

Uitgaven verband houdende met de watersnood

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ontwerp begro-ting 1958	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ontwerp be-groting 1958
Algemene uitgaven . .	0,1	0,5	—	—	—	—
Herstel schade hoofd-en buitenwaterkerin-gen	—	5,0	—	—	—	—
Herstel schade overige overheidseigendom-men	—	8,0	—	—	—	—
Herstel schade onroer-rende goederen en schepen	—	10,0	—	—	—	—
Herstel schade roeren-de goederen voor beroep en bedrijf. .	—	1,0	—	—	—	—
Landbouwherstel . . .	7,8	5,0	—	—	—	—
Evacuatie, reëvacuatie, verzorging evacués	—	0,5	—	—	—	—
	7,9	30,0	—	—	—	—

Voor zover de afwikkeling van de watersnoodschade in 1958 nog uitgaven zal vergen, zullen deze kunnen worden gekweten uit de bedragen, welke met toepassing van artikel 24 van de Comptabiliteitswet van het vorige dienstjaar zullen worden overgebracht.

Ook de hogere uitgaven voor 1957 zijn gefinancierd uit van vorige jaren overgebrachte bedragen.

Vergoeding aan provinciën en gemeenten voor de derving van inkomsten als gevolg van de verlaging van de personele belasting en de grondbelasting

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ontwerp begro-ting 1958	Oorspr. vast-gesteld 1957	Vermoe-delijke uitkomsten 1957	Ontwerp begro-ting 1958
Vergoeding aan provin-ciën en gemeenten voor de derving van inkomsten als gevolg van de verlaging van de personele belasting	31,0	24,0	25,5	—	—	—
Vergoeding aan gemeenten voor de derving van inkomsten als gevolg van de verlaging van de grondbelasting	37,0	37,0	38,0	—	—	—
	68,0	61,0	63,5	—	—	—

De met de huurverhoging samenhangende hogere opbrengst van de personele belasting wordt in mindering gebracht op de in de bovenstaande tabel bedoelde compensatie-uitkeringen. Dientengevolge kunnen de vermoedelijke uitkomsten 1957 en de raming voor 1958 lager worden gesteld. Voor 1958 is echter tevens rekening gehouden met een normaal accres in de belasting.

Ten aanzien van de compensatie-uitkering voor de grondbelasting is in verband met het normale accres in de opbrengst voor 1958 een bedrag van 1 miljoen meer geraamd dan in 1957.

III. De middelen van het Rijk

1. Samenvattend overzicht

In het onderstaande wordt een samenvatting gegeven van de middelenramingen, respectievelijk volgens de oorspronkelijke raming voor 1957, de vermoedelijke uitkomsten voor dat jaar en de ontwerp-begroting 1958.

Samenvattend overzicht der middelen

	Oorspr. raming 1957	Vermoe- delijke uitkom- sten 1957	Raming 1958
Kostprijsverhogende belastingen .	2 736	2 894	2 990
Belastingen op inkomen, winst en vermogen	3 345	3 709	3 838
Winsten en andere baten van be- drijven	59	72	79
Overige middelen Gewone Dienst	368	753	356
Totaal middelen Gewone Dienst . .	6 508	7 428	7 263
Ontvangen aflossingen	189	194	238
Overige middelen Buitengewone Dienst	43	33	37
Totaal middelen Buitengewone Dienst (exclusief bijdrage wegens afschrijvingen)	232	227	275
Totaal der middelen (exclusief bij- drage wegens afschrijvingen) . .	6 740	7 655	7 538
Bijdrage wegens afschrijvingen .	160	160	— ¹⁾
Totaal der middelen	6 900	7 815	7 538

¹⁾ De bijdrage van de Gewone Dienst ten bedrage van de afschrijvingen is voor 1958 niet meer onder de kapitaalsontvangsten opgenomen, doch bij de kapitaalsuitgaven op de aflossing van de gevestigde schuld binnenland in mindering gebracht.

2. Nadere beschouwing van de middelen

Belastingmiddelen. Bij het opstellen van de belastingramingen voor de rijksbegroting 1958 is op het punt van de toekomstige economische ontwikkeling uitgegaan van een gematigde verdere expansie van de Nederlandse volkshuishouding onder handhaving, in 1958, van een globaal genomen stabiel prijs-niveau.

Rekening is gehouden met het volledig doorwerken in de belastingopbrengsten voor 1958 van de huurverhoging van 25% en de daarmee gepaard gaande compenserende loonsverhoging per 1 augustus van dit jaar. Verdere loonronden zijn niet verondersteld.

Uitgegaan is voorts van de bestaande wetgeving op belastinggebied met inbegrip van de belastingmaatregelen, welke in het kader van de bestedingsbeperking zijn tot stand gekomen. Dit impliceert, dat in de ontwerp-begroting, en dus ook bij de gegevens, welke in dit hoofdstuk worden vermeld, geen rekening is gehouden met de eerder in deze nota vermelde nadere voorzieningen op fiscaal gebied. Zo is onder meer bij de raming aangenomen, dat de investeringsaftrek per 1 januari 1958 zal herleven. Ten aanzien van de getemporeerde vervroegde afschrijving — welke zonder wettelijke voorzieningen dit jaar zou expireren — is evenwel bij de raming verlenging in de huidige vorm verondersteld.

Op basis van deze uitgangspunten en van de overwegingen, die voor elke der belastingen afzonderlijk zijn uiteengezet in de memorie van toelichting op het ontwerp van wet op de

middelen, zijn de ramingen tot stand gekomen, vermeld in de derde geldkolom van bijlage 7. De totale bruto belastingraming beloopt 8065 miljoen

Hierop dient in mindering te worden gebracht het aandeel van:

a. het Gemeentefonds	1172 miljoen
b. het Provinciefonds	59 miljoen
c. het Landbouw-Egalisatie- fonds	6 miljoen
	1237 miljoen

zodat ten bate van de rijksbegroting resteert 6828 miljoen.

De aandelen van het Gemeentefonds en het Provinciefonds belopen respectievelijk 14,94% en 0,75%. In overeenstemming met het voorstel, neergelegd in het bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal aanhangige wetsontwerp nr. 4728, is er rekening mede gehouden, dat bedoelde percentages niet zullen worden toegepast op 83 miljoen van de belastingopbrengst voor 1958.

De onderverdeling van het hierboven vermelde ten bate van de rijksbegroting komende bedrag van 6828 miljoen over de onderscheidene belastingmiddelen is weergegeven in de zesde kolom van onderstaand overzicht. Daarin zijn tevens opgenomen vergelijkbare gegevens voor 1957 (zowel oorspronkelijke raming als vermoedelijke uitkomsten), alsmede de belastingopbrengsten voor 1957 en 1958 vóór aftrek van de aandelen van het Gemeentefonds, het Provinciefonds en het Landbouw-Egalisatiefonds.

Overzicht der belastingmiddelen

	Vóór aftrek			Na aftrek			
	Oorspr. raming 1957	Vermoe- delijke uitkomsten 1957	1958	Oorspr. raming 1957	Vermoe- delijke uitkomsten 1957	1958	Percentages van het totaal
Omzetbelasting	1475	1450	1550	1244	1222	1307	19,2
Invoerrechten	760	925	950	641	780	801	11,7
Accijnzen	664	711	767	554	595	642	9,4
Motorrijtuigenbelasting . .	102	112	130	102	112	130	1,9
Rechten van zegel en regi- stratie	137	130	130	115	110	110	1,6
Vereveningsheffing	80	75	—	80	75	—	—
Totaal kostprijsverhogende belastingen	3218	3403	3527	2736	2894	2990	43,8
Inkomstenbelasting	1500	1600	1625	1265	1350	1372	20,1
Vennootschapsbelasting . .	1075	1300	1350	906	1101	1148	16,8
Loonbelasting	1075	1150	1200	906	969	1012	14,8
Dividendbelasting en com- missarissenbelasting . .	112	117	128	95	99	108	1,6
Rechten van successie, over- gang en schenking	110	115	120	93	97	101	1,5
Vermogensbelasting	95	110	115	80	93	97	1,4
Totaal belastingen op inko- men, winst en vermogen .	3967	4392	4538	3345	3709	3838	56,2
Algemeen totaal	7185	7795	8065	6081	6603	6828	100,0

Jaar	Nationaal inkomen tegen		Belastingopbrengsten t.b.v. het Rijk ¹⁾			Totale belastingbaten ²⁾		
			bedrag	in % van het N.I. tegen		bedrag	in % van het N.I. tegen	
	marktprijzen	factorkosten		marktprijzen	factorkosten		marktprijzen	factorkosten
1946	9 930	9 330	2 419	24,4	25,9	2 685	27,0	28,8
1947	12 070	11 250	3 223	26,7	28,6	3 425	28,4	30,4
1948	14 240	12 910	3 314	23,3	25,7	4 205	29,5	32,6
1949	16 910	14 190	3 707	23,2	26,2	4 510	28,2	31,8
1950	17 790	15 700	4 021	22,6	25,6	5 245	29,5	33,4
1951	19 560	16 940	4 778	24,4	28,2	5 545	28,3	32,7
1952	20 450	17 920	5 054	24,7	28,2	5 630	27,5	31,4
1953	21 900	19 290	5 995	22,8	25,9	5 775	26,3	30,0
1954	24 310	21 420	5 098	21,0	23,8	6 285	25,9	29,3
1955	26 850	23 900	5 719	21,3	23,9	6 830	25,4	28,6
1956	28 560	25 460	6 016	21,1	23,6	7 425	26,0	29,2
1957	30 730 ³⁾	27 720 ³⁾	6 603	21,5	23,8	8 065	26,2	29,1
1958	31 400 ³⁾	28 330 ³⁾	6 828	21,7	24,1	8 290	26,4	29,3

¹⁾ 1946 t/m 1955 rekeningcijfers
1956 vermoedelijk beloop
1957 vermoedelijke uitkomsten
1958 ontwerp-begroting.

²⁾ De belastingbedragen, welke aan het desbetreffende jaar kunnen worden toegerekend, geheven door het Rijk en de lagere publiekrechtelijke lichamen.

³⁾ Globale schatting.

De bedragen vóór aftrek, in dit overzicht opgenomen, tonen van 1957 (vermoedelijke uitkomsten) op 1958 een toeneming van het algemeen totaal van 270 miljoen. Hierin is verwerkt een per saldo opbrengstverlagend effect van een aantal factoren op het gebied van de belastingwetgeving, zoals het vervallen van het restant van de ontvangsten aan vereveningsheffing ad 75 miljoen, de getemporeerde vervroegde afschrijving en de investeringsaftrek. Zonder dit effect zou het accres, dat alsdan geheel aan algemeen economische factoren had kunnen worden toegeschreven, globaal 350 miljoen hebben belopen.

Bovenstaande tabel tenslotte geeft de verhouding weer tussen enerzijds de belastingopbrengst en anderzijds het nationale inkomen, dit laatste gemeten zowel tegen marktprijzen als tegen factorkosten. Behalve voor de aan het Rijk ten goede komende opbrengst zijn de desbetreffende gegevens vermeld voor het totaal der door het Rijk en de lagere publiekrechtelijke lichamen geheven belastingen, toegerekend aan het jaar, waarop zij economisch betrekking hebben. De op basis van laatstgenoemde bedragen berekende percentages, maatstaf voor de belastingdruk, geven een hoogste stand aan voor het jaar 1950, waarna een daling volgt tot en met 1955. Mede onder invloed van een aantal belastingverhogingen is sedertdien weer enige stijging opgetreden.

Winsten en andere baten van bedrijven

	Oorspr. raming 1957	Vermoedelijke uitkomsten 1957	Raming 1958
Uitkering van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie wegens voordelig saldo	—	—	7,6
Uitkering van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie ad 3½ % over de bedrijfsbaten der verkeersdiensten	16,6	17,9	19,6
Uitkering van de Rijkspostspaarbank wegens voordelig saldo	—	—	—
Uitkering van de Staatsmijnen wegens dividend op het aandelenkapitaal	10,0	10,0	10,0
Uitkering van het Staatsgasbedrijf wegens voordelig saldo	—	1,9	3,9
Uitkering van de door De Nederlandsche Bank N.V. behaalde winst	10,0	10,0	12,5
Exploitatie-baten van bedrijven in de particuliere sector	22,3	32,2	25,3
	58,9	72,0	78,9

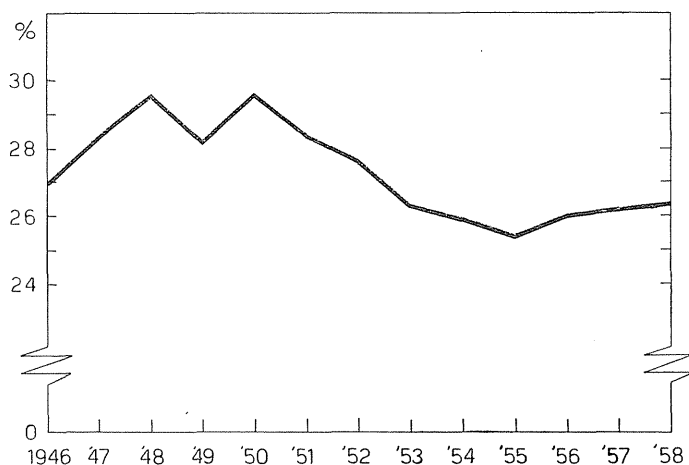
In tegenstelling tot de oorspronkelijke raming 1957, voor welk jaar een aanmerkelijk verlies voor het Staatsbedrijf der P.T.T. werd geraamd, kan momenteel — als gevolg van de inmiddels plaatsgevonden en van de nog in het voornemen liggende tariefsverhogingen — rekening worden gehouden met een — overigens geringe — winstuitkering aan de Staat over 1958, terwijl het zich laat aanzien, dat 1957 zonder verlies zal sluiten.

De stijging van de geraamde uitkering van 3½ % over de baten der verkeersdiensten houdt verband met de ook voor 1958 verwachte toeneming van de omzet.

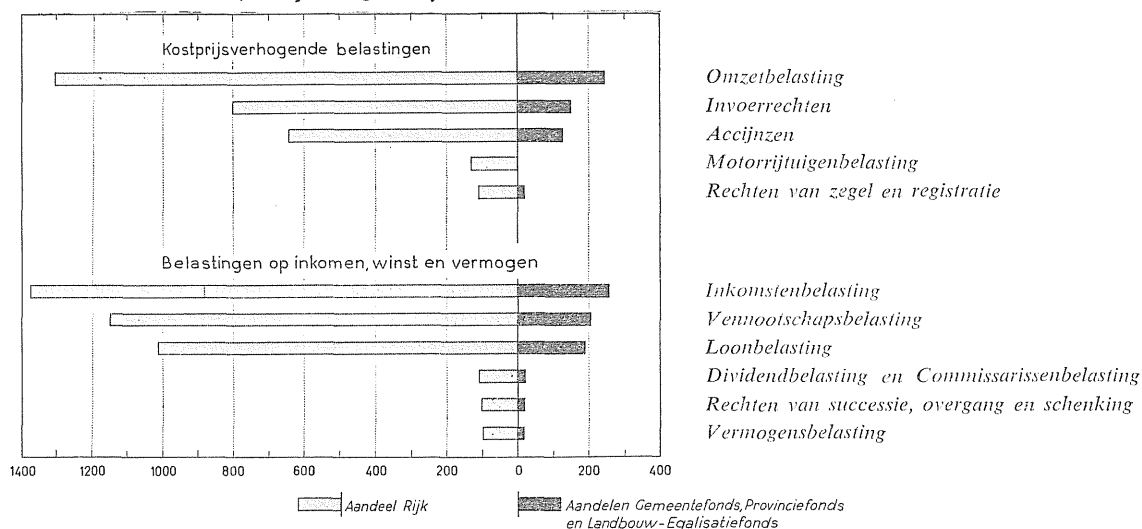
Verwacht wordt, dat de winst van de Rijkspostspaarbank, evenals voor 1957, over 1958 zal moeten worden toegevoegd aan de algemene reserve van de bank, aangezien deze door de toeneming der spaarsaldi een lager percentage van het totaal aan ingelegde gelden vormt dan wenselijk wordt geacht.

De netto-productie van steenkolen en cokes der Staatsmijnen wordt — aangenomen, dat de noodzakelijke arbeidskrachten beschikbaar zullen zijn — op nagenoeg dezelfde hoeveelheid geraamd als voor 1957. Hetzelfde geldt voor de bereiding van stikstof in eindprodukten.

Verloop van de totale belastingbaten in % van het nationale inkomen (tegen marktprijzen)

Opbrengsten van de ten behoeve van het Rijk geheven belastingen in 1958
(in miljoenen guldens)

Ten aanzien van de verwachte opbrengsten van de kolen, cokes en briketten is uitgegaan van de prijzen, zoals deze in het kader van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal per 1 april 1957 zijn vastgesteld. De opbrengst van de naar landen buiten de Gemeenschap af te zetten cokes is enigszins lager geraamd dan die in het afgelopen jaar, terwijl voor de chemische produkten nagenoeg gelijke prijzen zijn aangehouden als in 1956.

Naar verwachting zal in 1958 na een tegoedschrijving uit de winst van 4 miljoen aan de reserverekeningen aan het Rijk wederom 10 miljoen als winstaandeel kunnen worden uitgekeerd.

Met de wet van 21 februari 1957, *Stb.* 73, houdende aanwijzing van de Rijksdienst Gasvoorziening als tak van Rijksdienst, bedoeld in artikel 88 van de Comptabiliteitswet, is met ingang van het dienstjaar 1957 het Staatsgasbedrijf ingesteld. Doordat gebleken is, dat ook in Zuid-Holland belangrijke aardgasvelden aanwezig zijn, is het mogelijk geworden af te zien van de invoer van Duits gas, waardoor naar verwachting binnenkort behalve Friesland, Groningen, Drenthe en Overijssel, ook praktisch geheel Gelderland en centraal Nederland van aardgas kunnen worden voorzien.

Na een overschrijving uit de winst van ruim 2 miljoen aan de reserverekeningen zal aan het Rijk naar verwachting in 1958 bijna 4 miljoen als winstaandeel kunnen worden uitgekeerd.

De exploitatie-baten van bedrijven in de particuliere sector hebben in 1958 betrekking op de geraamde winstaandelen van het Rijk in de Maatschappij tot Financiering van het Nationaal Herstel (3 miljoen), in de N.V. Koninklijke Nederlandse Hoogovens en Staalfabrieken (3,5 miljoen), in de N.V. Nederlandse Springstoffenfabriek (0,5 miljoen), in de N.V. Koninklijke Luchtvaart Maatschappij (4 miljoen), in de N.V. Breedband (7 miljoen), in de N.V. Nederlandse Aardoliemaatschappij (5 miljoen) in de N.V. Koninklijke Nederlandse Zoutindustrie (0,6 miljoen) en in enkele andere bedrijven.

De N.V. Nederlandsche Spoorwegen zal in 1957 een dividend uitkeren van 9 miljoen.

Overige middelen Gewone Dienst

De eerste groep betreft een aantal retributies en andere regelmatig vloeiende middelen. De belangrijkste post hierbij is het aandeel van het Rijk in de opbrengst der luisterbijdragen, dat voor 1958 op 28,1 miljoen wordt geraamd tegenover 27,1 miljoen voor 1957. Het onder deze categorie voor 1957 als stelpost opgenomen bedrag ad 10 miljoen wegens vergoeding

	Oorspr. raming 1957	Vermoe- delijke uitkom- sten 1957	Raming 1958
Vergoedingen voor aan derden be- wezen diensten en opbrengsten van verkochte rijksgoederen .	186	194	188
Personeelsverhaal	10	10	11
Inkomsten wegens rente	63	74	76
Vrijgegeven tegenwaardegelden .	memorie	363	memorie
Baten wegens gerecupereerde goe- deren en liquidatie van vijande- lijk vermogen	50	50	35
Andere middelen	59	62	46
	368	753	356

voor de verrichtingen door de Belastingdienst ten behoeve van de vaststelling en de inning van de premies voor het Ouderdomsfonds is voor 1958 niet meer onder de middelen opgenomen, doch in mindering gebracht op de uitgaven voor apparaatskosten van de Belastingdienst.

Onder de inkomsten wegens personeelsverhaal zijn begrepen de inhoudingen ingevolge de spaarregeling (Koninklijk besluit van 15 maart 1954, *Stb.* 102), alsmede het verhaal van de bijdragen voor inkoop van diensttijd voor pensioen.

Het bedrag van de vrijgegeven tegenwaardegelden is in de vermoedelijke uitkomsten 1957 opgenomen voor rond 363 miljoen. Voor 1958 is deze post, zoals gebruikelijk, voor memorie uitgetrokken. Voor dat jaar wordt nog een laatste bijdrage van 17 miljoen verwacht. Zoals reeds eerder is vermeld, zijn in de ontwerp-begroting voor 1958 geen uitgaven opgenomen, waartegenover gelden uit de tegenwaarderekening beschikbaar zullen komen.

Een bedrag van 35 miljoen is voor 1958 geraamd voor ontvangsten wegens liquidatie van vijandelijk vermogen. Aangezien de totale opbrengst uit dezen hoofde grotendeels reeds eerder door het Nederlandse Beheersinstituut op een rekening-courant bij de schatkist is gestort, gaat het hier in hoofdzaak om een budgettaire verwerking van reeds ontvangen gelden.

Onder de andere middelen is voor 1958 o.m. een bedrag van 8 miljoen opgenomen wegens opbrengst uit liquidatie van vermogensbestanddelen, aan de Staat toegevallen ingevolge de Wet herstel vermogensovergang Rijksmarkengebied (*Stb.* H 251), tegenover 9 miljoen voor 1957. Voor 1957 is gerekend

op een bedrag van 19 miljoen wegens opbrengst van roerende goederen, welke aan de Staat zijn vervallen uit hoofde van de vorderingsbeschikkingen van 6 mei 1946, nrs 1115a en 1115b. Deze post is voor 1958 niet meer opgenomen. Voorts zijn onder de andere middelen begrepen de boeten en de ontvangsten over afgesloten dienstjaren.

Ontvangen aflossingen

	Oorspr. raming 1957	Vermoe- delijke uitkom- sten 1957	Raming 1958
Ontvangen van:			
Staatsbedrijven	81,0	87,9	154,1
Scheepvaartfonds	2,0	2,0	2,0
Lagere publiekrechtelijke lichamen	31,3	20,8	27,9
Indonesië	28,0	28,0	28,0
Andere	46,8	55,7	26,4
	189,1	194,4	238,4

Van de bedragen, welke het Rijk ontvangt wegens aflossingen, zijn die, welke betrekking hebben op aan staatsbedrijven verstrekte kapitalen, het belangrijkste. Het betreft hier hoofdzakelijk de aflossingen van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie en die van het in 1957 ingestelde Staatsgasbedrijf (voor 1958 respectievelijk 129,8 en 23 miljoen; voor 1957 respectievelijk 81,4 en 5,7 miljoen). De stijging van het bedrag der aflossingen door het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie is veroorzaakt door voorraadvermindering (24 miljoen) tengevolge van het omzetten van een deel der voorraden in bedrijfsklare investeringen en voorts door een toevoeging aan de algemene reserve, welke ter verzekering van een evenwichtig beheer noodzakelijk wordt geacht.

De aflossingen van lagere publiekrechtelijke lichamen zijn grotendeels aflossingen op voorschotten, verstrekt ingevolge artikel 56 der Woningwet.

Het voor Indonesië geraamde bedrag ad 28 miljoen betreft een aflossing op de in 1950 verstrekte lening ad 280 miljoen.

Voor 1958 is onder de andere aflossingen mede begrepen een bedrag van 12,8 miljoen, hetwelk betrekking heeft op de voorlopig verstrekte kredieten ter financiering van de herbouw of herstel van onroerend goed, waaraan oorlogsschade is geleden, tegen 27 miljoen in 1957.

Overige middelen van de Buitengewone Dienst ¹⁾

	Oorspr. raming 1957	Vermoe- delijke uitkom- sten 1957	Raming 1958
Middelen in verband met het muntwezen	29,0	29,1	30,8
Kapitaalbijdragen van lagere publiekrechtelijke lichamen en van derden	3,0	2,7	5,6
Andere middelen	11,4	1,1	—
	43,4	32,9	36,4

¹⁾ Voor 1957 exclusief de geraamde bijdrage van de Gewone Dienst wegens afschrijvingen. Voor 1958 is deze bijdrage in mindering gebracht bij de kapitaalsuitgaven op de aflossingen van de gevestigde schuld binnenland.

De middelen in verband met het muntwezen betreffen de nominale waarde van de door het Staatsmuntbedrijf afgeleverde specie en de opbrengst van aflossing, uitloting en verkoop van nationale schuld, aangekocht voor het Fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit aanmuntingen voor rekening van het Rijk.

De kapitaalbijdragen van de lagere publiekrechtelijke lichamen en van derden hebben betrekking op bijdragen in de kosten van rijkswerken.

Onder de andere middelen van de oorspronkelijke raming 1957 is nog 10,8 miljoen begrepen wegens verkoop uit voorraad van aardgas. Door de instelling van het Staatsgasbedrijf in 1957 komt deze post bij de vermoedelijke uitkomsten 1957 en bij 1958 niet meer voor.

IV. De sterkte van het burgerlijk rijkspersoneel en de doelmatigheid in de rijksdienst

Met betrekking tot het verloop van de sterkte van het burgerlijk rijkspersoneel zijn in de hiernavolgende tabel en grafiek enige gegevens opgenomen. Daarnaevens is in een tweede grafiek tot uitdrukking gebracht de verhouding tussen de sterkte van het ambtenarenkorps en de omvang van de beroepsbevolking.

Uit de desbetreffende gegevens valt af te leiden, dat de sterkte van het burgerlijk rijkspersoneel in de ontwerp-begroting voor 1958 in vergelijking met die, opgenomen in de ontwerp-begroting 1957, met 2442 man is verminderd. Deze teruggang heeft voor 1076 man betrekking op de civiele departementen. Dit resultaat spruit o.m. voort uit het besluit van de Regering om slechts in gevallen van gebleken noodzaak over te gaan tot uitbreiding.

Het is voor het eerst sedert jaren, dat in de ontwerp-begroting het aantal ambtenaren voor het nieuwe dienstjaar ten opzichte van het overeenkomstige aantal voor het voorafgaande jaar lager uitvalt. Dit resultaat kon worden bereikt niettegenstaande het bevolkingsaccres ad 1,3% per jaar een overeenkomstige toeneming bij vele onderdelen van de rijksdienst zou doen verwachten.

Overigens is bij bepaalde departementen aan een verhoging van het aantal ambtenaren niet te ontkomen. Dit geldt met name voor de departementen van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en van Verkeer en Waterstaat (Deltawerken). Bij enkele ambtelijke diensten is uitbreiding van personeel onontkoombaar wegens niet te tolereren achterstand in de werkzaamheden. Dit is b.v. het geval bij het Kadaster.

Indien met deze factoren rekening wordt gehouden, is de bereikte verlaging niet onbelangrijk.

Zoals in paragraaf 2 van hoofdstuk I reeds is medegedeeld, zijn in het kader van het algemene streven der Regering naar verlaging van de rijksuitgaven onder meer ten aanzien van de personeelsformatie beperkingen aangebracht. Aldaar is er tevens op gewezen, dat aan de efficiency in het apparaat van de rijksdienst bijzondere aandacht is besteed en dat door het niet vervullen van vacatures, zomede door afremming van uitbreidingen is getracht de totale personeelsbezetting zo laag mogelijk te houden.

Met nadruk zij er in dit verband nog op gewezen, dat het eigenlijke ambtenarenkorps in het bestuurscentrum betrekkelijk klein is in verhouding tot het totale rijkspersoneel. In dit totaal zijn namelijk vele grote buitendiensten begrepen, zoals de Belastingdienst, het Gevangeniswezen, de Waterstaat, de Rijkspolitie en diverse onder Landbouw en Onderwijs ressorterende diensten en scholen.

In de totale sterkte voor 1958 zijn, evenals voor 1957, 800 man begrepen voor werkzaamheden ter uitvoering van de Algemene Ouderdomswet. De ten behoeve van deze personen gemaakte personele en materiële kosten komen ten laste van het Ouderdomsfonds.

Bij de beoordeling van de in het overzicht vermelde aantallen dient voorts in aanmerking te worden genomen, dat deze uitsluitend betrekking hebben op personeel met een volledige dagtaak, met dien verstande, dat het aantal ambtenaren met onvolledige dagtaak (zoals b.v. leraren bij het rijksonderwijs, die een beperkt aantal lesuren hebben) zoveel mogelijk is herleid tot het aantal, dat nodig zou zijn, indien een volledige dagtaak werd vervuld.

Buiten beschouwing zijn gelaten het personeel met onvolledige dagtaak, ten aanzien waarvan een herleiding als hiervoor bedoeld niet mogelijk is, zomede het in militaire dienst zijnde personeel, de langdurig zieken, de geschorsten e.d. De gezamenlijke sterkte van het tot die categorieën behorende burgerlijk rijkspersoneel bedroeg per 30 juni 1957 circa 9550.

De sterkte van het burgerlijk rijkspersoneel bij de departementen van Oorlog en van Marine is, evenals vorige jaren, afzonderlijk tot uitdrukking gebracht. Voorts is, evenals vorige jaren, het personeel, werkzaam bij de staatsbedrijven, in de opgegeven aantallen niet begrepen.

In bijlage 8 van deze nota is een overzicht opgenomen van het verloop der personeelssterkte per departement.

Overzicht van het verloop van de sterkte van het burgerlijk rijkspersoneel

Omschrijving	Werkelijke sterkte			Begrotingssterkte		
	31 jan. 1956	31 jan. 1957	30 juni 1957	1956	1957	1958
<i>Burgerlijk rijkspersoneel exclusief Oorlog en Marine</i>						
Personeel in vaste en tijdelijke dienst .	61 119	63 975	64 344	69 413	71 421	71 901
Personeel op arbeids-overeenkomst . .	18 173	17 315	16 965	14 555	14 430	12 874
Sub-totaal . .	79 292	81 290	81 309	83 968	85 851 ¹⁾	84 775
<i>Burgerlijk rijkspersoneel Oorlog en Marine</i>						
Personeel in vaste en tijdelijke dienst .	17 954	20 974	21 659	20 610	24 692	26 231
Personeel op arbeids-overeenkomst . .	14 202	12 178	11 382	13 454	10 159	7 254
Sub-totaal . .	32 156	33 152	33 041	34 064	34 851	33 485
Totaal . .	111 448	114 442	114 350	118 032	120 702 ¹⁾	118 260

¹⁾ Hierin zijn begrepen 327 vacatures bij het ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen voor de rijksuniversiteiten en de Technische Hogeschool te Delft, alsmede 354 man, welke in de loop van 1957 zijn overgegaan van T.N.O. naar de begroting van het ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening. Bij het oorspronkelijke aantal voor 1957 was hiermede destijds geen rekening gehouden.

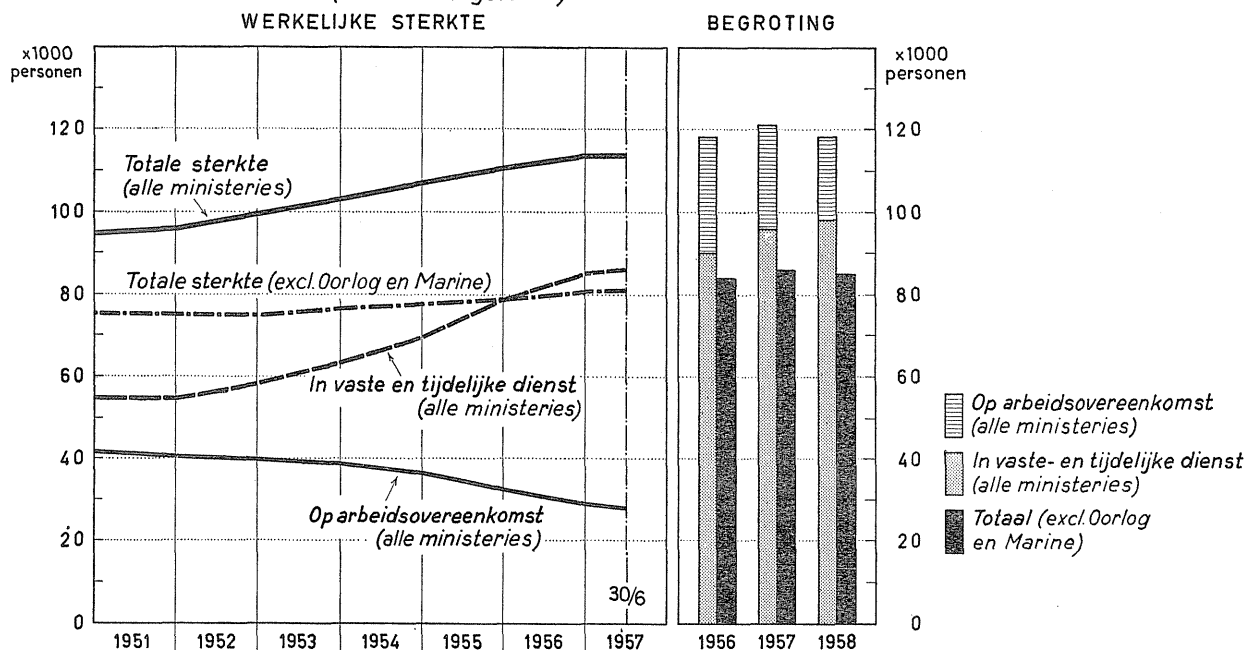
Hoewel de Regering bij voortdurend — en derhalve niet als onderdeel van conjunctuurpolitiek of bestedingsbeperking — streeft naar bevordering van de doelmatigheid in de rijksdienst en hoewel ook de Staten-Generaal reeds herhaaldelijk beschouwingen aan de materie hebben gewijd, moge de ondergetekende nog enige aandacht aan dit vraagstuk schenken.

Bij de behandeling van hoofdstuk VII B (Financiën) van beide voorgaande begrotingsjaren is er reeds op gewezen, dat in de eerste plaats iedere minister zelf verantwoordelijk is voor de doelmatigheid in eigen ressort. Uiteraard heeft daarnaast de ondergetekende een eigen verantwoordelijkheid voor de financiële aspecten van het regeringsbeleid en voor de wijze, waarop dit beleid wordt uitgevoerd. Deze eigen verantwoordelijkheid weerspiegelt zich in de centrale positie van de minister van Financiën in de organisatie van het staatsbestuur. Zij realiseert zich van oudsher in het stelselmatig overleg tussen de departementen van algemeen bestuur en die organen van de Generale Thesaurie, welke zich in het bijzonder met de begrotingsvoorbereiding, de begrotingsbewaking en het toezicht op de rijksuitgaven bezighouden en waarvan dan ook een voortdurende aandringing uitgaat tot verbetering van het nuttig rendement van het apparaat van de centrale Overheid.

In het onderstaande zal aandacht worden geschonken aan de wijze, waarop de doelmatigheid in de rijksdienst wordt bevorderd binnen het kader van de eigen verantwoordelijkheid van iedere minister voor zijn eigen ressort. Aangezien het onderwerp op de gehele rijksdienst betrekking heeft en, zoals gezegd, ook de ondergetekende ter zake verantwoordelijkheid draagt, lijkt het nuttig daarvan in deze nota melding te maken.

De Regering is er zich van bewust, dat de bevordering van de doelmatigheid in de rijksdienst haar voortdurende aandacht moet hebben. Deze doelmatigheid raakt in de eerste plaats het beleid als zodanig, te weten de keuze van de onderwerpen van staatszorg en de uit de gekozen doelstellingen af te leiden taken naar aard en omvang. Deze gegeven zijnde, komt

Overzicht van het verloop van de sterkte van het burgerlijk rijksperoneel
(in absolute getallen)

de doelmatigheid van de voor de uitvoering van het beleid in het leven geroepen organisatie aan de orde. De doelmatigheid van het beleid en die van de organisatie kunnen echter nimmer geheel worden gescheiden.

Wat de taken betreft, zij opgemerkt, dat een eventuele afkapping of inkrimping van taken op grond van taakinventarisatie rapporten in studie is.

Het wordt dienstig geacht hier een opsomming te geven van maatregelen op het gebied van organisatie en taakuitvoering, welke alle departementen raken.

Er wordt naar gestreefd allerlei regelingen zo eenvoudig mogelijk te houden, opdat de uitvoering ervan niet onnodig kostbaar wordt door ingewikkelde constructies of gedetailleerde uitzonderingsbepalingen. Regelmatig wordt nagegaan, of een vereenvoudiging van voorschriften en procedures mogelijk is. Zo is momenteel een onderzoek gaande naar de mogelijkheden om het steeds ingewikkelder geworden complex van salaris- en pensioenzaken te vereenvoudigen. De gecompliceerdheid van deze materie is voor een deel het gevolg van het in vergaande mate rekening houden met de afzonderlijke groepen van gevallen, welke zich in de praktijk voordoen.

Vermelding verdient in dit verband, dat het — ondanks de toenemende gecompliceerdheid der salarismaterie en ondanks de vele salarisherzelingen der laatste jaren, waardoor het aantal salarismutaties per man per jaar tegenwoordig circa drie belooft tegen voor de oorlog één in de twee jaar — steeds mogelijk is geweest de berekening van de salarissen tijdig te doen geschieden, zulks bij een gelijkblijvende of zelfs verminderde personeelssterkte van de salarismaterialen.

Met kracht wordt een verdergaand gebruik maken bevorderd van de mogelijkheden, welke de moderne administratiemachines bieden, zowel bij de mechanisatie van de salarisadministratie, als van andere zich daarvoor lenende werkzaamheden. Op initiatief van de minister van Binnenlandse Zaken, Bezitsvorming en Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie is een interdepartementale commissie in het leven geroepen ter voorbereiding van de automatisering van daarvoor in de rijksdienst in aanmerking komende werkzaamheden. Bij het ministerie van Financiën is sedert 1954 een elektronische rekenmachine in gebruik, waarop alle belastingaanslagen van het gehele land worden uitgerekend. Ook de adressering van aangiftebiljetten en het opmaken van kohieren en aanslagbiljetten is reeds voor een groot deel geautomatiseerd. In de administra-

tieve sector wordt in toenemende mate gebruik gemaakt van moderne reproductiemethoden.

Een commissie is bezig met de inventarisatie en de analyse van niet wettelijke subsidies, ten einde op korte termijn de subsidieverlenende ministers aanknopingspunten te verschaffen voor het door hen ter zake te voeren beleid en eventuele onduidelijkheden in de interdepartementale taakverdeling aan het licht te brengen.

Voorts is een commissie ingesteld met de opdracht na te gaan of het verrichten van tal van formele handelingen door Hare Majesteit de Koningin kan worden beperkt, waardoor de daaraan in het apparaat verbonden werkzaamheden kunnen worden ingekrompen.

Een onderzoek is begonnen om vast te stellen op welke wijze een vermindering van controlewerkzaamheden kan worden bevorderd. Daarbij wordt tevens aandacht geschonken aan de mogelijkheid van wetenschappelijk verantwoorde steekproeven.

Aan de orde is gesteld de vraag in hoeverre de lange ambtelijke weg, welke de voorstellen betreffende de personeelsformaties moeten afleggen, kan worden verkort.

Bij de opstelling van de begroting 1958 is, zoals elders in deze nota reeds uitvoerig is toegelicht, gestreefd naar een vermindering van het aantal begrotingsartikelen. Op deze wijze wordt enige vereenvoudiging van de begrotingsadministratie bereikt.

Een begin is gemaakt met een bedrijfsvergelijkend onderzoek naar de structuur en de werkwijze van de op alle departementen voorkomende algemene- en hulpafdelingen, zoals de comptabiliteitsafdelingen en de afdelingen post- en archiefzaken.

De Rijksideeënbusorganisatie boekte het afgelopen jaar opvallende successen. Vele ideeën, waardoor besparingen kunnen worden bereikt, kwamen binnen. De toeneming van de belangstelling van het personeel voor de doelmatigheidsbevordering blijkt uit de vele inzendingen. Het aantal ideeën, dat kon worden beloofd, is meer dan verdubbeld.

Alvorens een overzicht te geven van een aantal bij de afzonderlijke departementen genomen maatregelen ter bevordering van de doelmatigheid zij nog gewezen op de moeilijkheid om in voldoende mate bekwame organisatiedeskundigen aan te trekken. De accentverschuiving in de aanpak van het organisatie-werk in de rijksdienst — te weten van zelfstandig onderzoek en rapportering, naar het wekken van belangstelling

voor organisatievraagstukken bij de chefs en het personeel in het algemeen en vervolgens naar de overdracht van kennis van deze vraagstukken — stelt hoge eisen van vakkennis en psychologisch inzicht aan de organisatiedeskundigen. Door opleiding van reeds in de rijksdienst werkzame functionarissen wordt getracht in de behoefte te voorzien. Daarbij wordt — evenals voor incidentele opdrachten — met succes gebruik gemaakt van de hulp van organisatiedeskundigen buiten de rijksdienst. Het is niet mogelijk over de gehele linie met particuliere organisatiebureaus te werken, daar deze vaak veel tijd nodig hebben om zich in te werken in de specifieke problemen van het overheidsapparaat. Het streven is dan ook om door vergroting van de organisatiedeskundigheid binnen het eigen apparaat te voorzien in de behoeften van snelle aanpassing van het apparaat aan de voortdurend evoluerende eisen.

Bij de hierboven vermelde aanpak zijn het niet altijd spectaculaire resultaten waarop kan worden gewezen. De meest sprekende gevallen lenen zich om psychologische redenen vaak niet voor publikatie. Belangrijk is echter, dat de voortdurende zorg en aandacht van de verantwoordelijke functionarissen voor de organisatie van hun eigen onderdeel steeds weer leiden tot tal van kleine verbeteringen waarvan de gezamenlijke omvang de resultaten van de hierna te noemen voorbeelden vele malen overtreft.

Bij het begrip doelmatigheid kan, zoals reeds werd opgemerkt, zowel worden gedacht aan de doelmatigheid van het beleid in de meest ruime zin des woords als aan de doelmatigheid van de organisatie, welke voor de uitvoering van dat beleid in het leven is geroepen. Een voorbeeld van resultaten, bereikt door een kritisch bezien van de beleidsdoelmatigheid, is de overdracht van de verzorging van behoeftige Nederlanders in Duitsland aan de consulaten, waardoor het Bureau organisatie hulpverlening in Duitsland kon worden opgeheven, hetgeen een personeelsvermindering van 14 man en een totale besparing van f 200 000 mogelijk maakte. Een wijziging van het beleid ten opzichte van de Ambonese gezinnen resulteerde in een kostenbesparing van rond 3½ miljoen, waaronder een besparing van 59 man personeel.

Onderzoeken naar de doelmatigheid van de organisatie hebben zowel betrekking op de structuur van de werkverdeling als op de geëigende procedures en werkmethoden. Bij verschillende ministeries werd een onderzoek naar de organisatiestructuur ingesteld, hetgeen leidde tot een grotere overzichtelijkheid der verhoudingen en een duidelijker taakafbakening tussen de organen.

In enkele gevallen werden uitvoerende en controlerende werkzaamheden aan de gemeenten overgedragen ter vermindering van de administratieve werkzaamheden, verbonden aan regelingen, waarin zowel centrale als lagere Overheid een aandeel in de uitvoering hadden. Zo werd de aan de gemeenten verstrekte beslissingsbevoegdheid inzake de uitvoering van de regelingen voor oorlogsslachtoffers en gerepatrieerden uitgebreid. Hierdoor werd ten departementen een arbeidsbesparing bereikt, terwijl deze maatregel ook voor de gemeenten een besparing oplevert, aangezien zij geen voorstellen meer behoeven in te dienen.

De voortdurende aandacht voor de mogelijkheden van vereenvoudiging van procedures en werkmethoden en van de invoering van arbeidsbesparende machines heeft in vele gevallen tot aanzienlijke besparingen geleid. Zo kon bij voorbeeld bij het ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen door een verbeterd formulierenbeheer een jaarlijkse besparing in de orde van grootte van f 100 000 worden bereikt. Interdepartementaal overleg over administratieve procedures op grond van de Schoolgeldwet heeft geleid tot een eenvoudiger werkwijze met als resultaat een kostenverlaging van circa f 200 000 per jaar.

Bij de reorganisatie van de posten der directe belastingen en de gemengde posten werden de deurwaarders geconcentreerd op de ontvangkantoren en de rayons van de posten vergroot. Waar dit nodig was, werden aan de ambtenaren snelle vervoermiddelen verstrekt. Als gevolg van deze reorganisatie

kon een aanzienlijke personeelsbesparing worden verkregen en konden de werkzaamheden, verbonden aan de uitvoering van de Algemene Ouderdomswet, voor zover die door deze ambtenaren worden verricht, zonder personeelsuitbreiding worden opgevangen. Een en ander leverde een jaarlijks terugkerende besparing op van ruim 3 miljoen.

Een reorganisatie van de dienst der invoerrechten en accijnzen is gaande, waarbij volle aandacht wordt geschonken niet alleen aan de doelmatigheid van de werkzaamheden, maar ook aan de belangen van de handel en van het bedrijfsleven. Zo is b.v. de grensbewaking gemoderniseerd en zijn reeds verschillende werkzaamheden belangrijk vereenvoudigd.

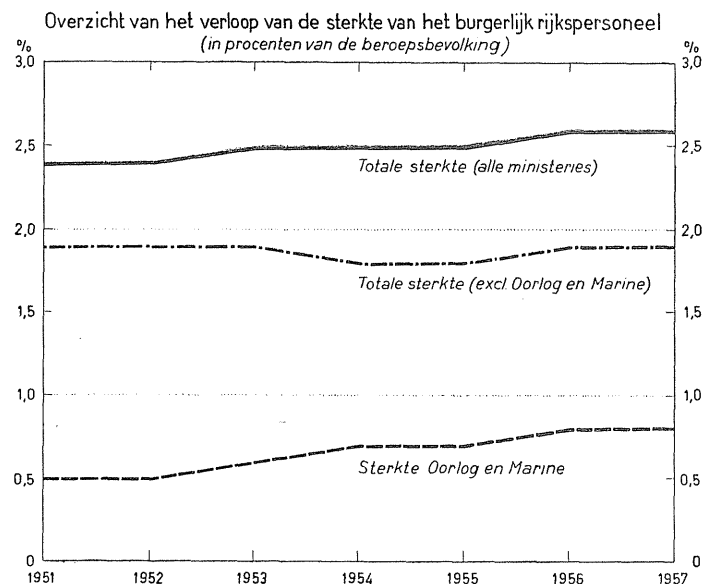
Ten einde de efficiency van het overheidsoptreden aan de grens zoveel mogelijk te bevorderen is interdepartementaal overleg geopend om de doelmatigheid van de grenscontrole in haar geheel te onderzoeken en te komen tot een grotere coördinatie dan thans bestaat.

Een enige jaren geleden ingevoerde wijziging van de organisatie van het Rijksarbeidsbureau leidde tot een vermindering van het aantal ambtenaren met 34 man. Een organisatieonderzoek bij de Directie Volksgezondheid van het ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid leidde tot een grondige reorganisatie van deze directie.

Verbeteringen in de wijze van vervoer van gevangenen en psychopaten leverden belangrijke besparingen op, enerzijds door een vermindering van het aantal man-uren van de rijks-politie, die met de begeleiding is belast, anderzijds door een verlaging van de reis- en verblijfkosten met ten minste f 50 000 per jaar. Een onderzoek naar de werkwijze en organisatie van de politie-technische dienst heeft geleid tot het terugbrengen van het aantal werkplaatsen van 14 tot 6 en een vermindering van de personeelsbezetting van hoofdkantoor en werkplaatsen van circa 170 tot 85 functionarissen.

In gemeenschappelijk overleg tussen de daarbij betrokken ambtelijke organen onderling en daarna tussen deze organen en het bedrijfsleven, kwam een nieuwe regeling voor de afgifte van kentekenbewijzen voor personenauto's tot stand, welke enerzijds de service aan het publiek vergrootte, anderzijds het mogelijk maakte een stijging in de afgifte van kentekenbewijzen zonder personeelsuitbreiding te verwerken. Een soortgelijke regeling voor bedrijfsauto's is in een vergevorderd stadium van voorbereiding.

Naast de gegeven voorbeelden staan vele andere. De Regering zal aan deze materie haar aandacht blijven schenken. Bij de voorbereiding van beleidsbeslissingen zal aan het doelmatigheidselement een belangrijke plaats moeten worden toegekend.

V. De staatsbalans

De staatsbalans per 31 december 1956 is hieronder in beknopte vorm opgenomen met, ter vergelijking, de cijfers van de balans per 31 december 1955. Een meer gedetailleerde balansopstelling is gegeven in bijlage 11.

Evenals vorig jaar is in de balans geen rekening gehouden met een niet nakomen door Indonesië van zijn leningsverplichtingen. Ten aanzien van het actuariële tekort van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en het Spoorwegpensioenfonds is uitgegaan van dezelfde raming als vorig jaar.

Het nadelige balanssaldo is in 1956 gedaald met 1126 miljoen ¹⁾, n.l. van 6778 miljoen ultimo 1955 tot 5652 miljoen ultimo 1956. Deze vermindering is gespecificeerd in het aan

het slot van dit hoofdstuk opgenomen overzicht van de mutaties in het balanssaldo. Het verschil tussen de verbetering van het balanssaldo (1126 miljoen) en het vermoedelijke overschot van de begroting 1956 op de Gewone Dienst, de Buitengewone Dienst I en het Landbouw-Egalisatiefonds te zamen (437 miljoen), welk verschil 689 miljoen bedraagt, is in bijlage 11 geanalyseerd. In die bijlage zijn voorts enige toelichtingen gegeven op de balans en op het overzicht van de mutaties in het balanssaldo. Ten slotte is in dezelfde bijlage nog een overzicht opgenomen van de staatsbalansen ultimo 1947, 1950, 1953 en 1956.

Gecomprimeerde staatsbalans per 31 december 1956

(met ter vergelijking de cijfers van de balans 1955)

Activa			Passiva		
	1955	1956		1955	1956
Kas-, bank- en girosaldi	669	458	Schulden op korte termijn	6 777	6 051
Vorderingen op korte termijn en vooruitbetalingen	4 430	4 051	Verplichtingen inzake watersnoodschade . .	166	74
Vorderingen op lange termijn	1 077	1 045	Verplichtingen inzake oorlogsschade	974	678
Reparatievorderingen op voormalige vijandelijke mogendheden	P.M.	P.M.	Storting op staatsschuld door institutionele beleggers (inclusief rijksfondsen)	321	357
Deelneming in het Internationaal Monetair Fonds en in de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling	2 090	2 090	Nederlandsche Bank voor overneming rijksmarkenbezit	200	200
Onroerende en roerende goederen	9 755	10 257	Verplichtingen, verband houdende met de overeenkomsten van Bretton-Woods	1 784	1 761
Staatsbedrijven en deelnemingen in ondernemingen	4 165	4 515	Schulden op lange termijn:		
Vorderingen uit hoofde van contracten e.d., waartegenover verplichtingen staan	1 547	1 168	a. verplichtingen betreffende het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en andere pensioenfondsen	4 060	4 035
Diverse activa	392	293	b. overige schulden	13 000	13 044
Saldo	6 778	5 652	Verplichtingen betreffende sociale verzekeringsfondsen	P.M.	P.M.
			Verplichtingen uit hoofde van contracten e.d., waartegenover vorderingen staan	1 547	1 168
			Diverse passiva	2 074	2 161
	30 903	29 529		30 903	29 529
Garanties en voor rekening van het Rijk door de Nederlandsche Bank gevoerde rekeningen	4 032	3 546	Garanties en voor rekening van het Rijk door de Nederlandsche Bank gevoerde rekeningen	4 032	3 546

¹⁾ Hiervan heeft bijna 400 miljoen betrekking op de uitgaven voor voldoening van oorlogsschade- en watersnoodschadeverplichtingen.

Overzicht van de mutaties in het balanssaldo gedurende 1956
(met ter vergelijking de cijfers over 1955)

	1955	1956		1955	1956
I. Lasten			II. Baten		
1. Lonen en salarissen (incl. sociale lasten en beloningen in natura aan militair personeel)	1 109	1 212	1. Belastingen:		
2. Huisvestingskosten, bureaukosten, reis- en verblijfkosten e.d.	203	228	a. belastingen op inkomen, winst en vermogen	2 856	3 354
3. Kosten van onderhoud, verbruik materialen, vernieuwing, inrichting en uitbreiding	324	352	b. kostprijsverhogende belastingen	2 605	2 866
4. Afschrijvingen	342	402		— 5 461	— 6 220
5. Rente en bijbehorende kosten	484	494	2. Leveringen en diensten	79	83
6. Kosten van sociale voorzieningen en steunverlening (excl. bijdragen aan sociale fondsen; zie post 8d)	643	685	3. Rente en winst van bedrijven	125	123
7. Kosten van pensioenen.	85	102	4. Overboekingen van de bijzondere schatkistrekening (tegenwaarderekening) bij de Nederlandsche Bank	153	123
8. Bijdragen en subsidies:			5. Overige baten	298	253
a. aan gemeenten en schoolbesturen in de kosten van onderwijs	529	671	6. Saldo van diverse nagekomen baten en lasten van vorige jaren.	288	7
b. aan gemeenten in de kosten van politie	84	99			
c. overige bijdragen aan gemeenten	112	144			
d. aan sociale fondsen.	181	152			
e. prijssubsidies Landbouw-Egalisatiefonds.	183	234			
f. overige bijdragen en subsidies	680	735			
	— 1 769	— 2 035			
9. Overige lasten	198	173			
III. Bijzondere mutaties					
10. Verplichtingen betreffende het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en andere pensioenfondsen	4 060	—			
IV. Saldo van de mutaties					
11. a. Saldo van baten en lasten (voordelig)	1 247	1 126			
b. Bijzondere mutaties (nadelig)	4 060	—			
	— 2 813	1 126			
	6 404	6 809		6 404	6 809

VI. De nationale schuld

Blijkens onderstaande tabel heeft de daling van de totale staatsschuld zich, evenals in voorgaande jaren, gedurende de periode 30 juni 1956—30 juni 1957 verder voortgezet, en wel ditmaal met een bedrag van 782 miljoen, waarvan 684 miljoen betrekking heeft op de binnenlandse schuld en 98 miljoen op de buitenlandse schuld.

Overzicht van de omvang van de nationale schuld

	30-6-1956	30-6-1957
Gevestigde binnenlandse schuld	11 301	10 986
Schatkistpapier in omloop	2 983	3 007
Schatkistpapier bij de Nederlandsche Bank ingevolge overeenkomst van 26-2-1947	460	460
Boekschuld aan de Nederlandsche Bank ingevolge overeenkomst van 26-2-1947	200	200
Muntbiljetten in omloop	143	133
Schuld aan gemeenten en provincies (ter zake van belastingen)	12	1
Gemeente- en Provinciefonds	53	84
Stortingen door rijksfondsen en institutio- nele beleggers in anticipatie op een uit te geven lening	185	402
Overige binnenlandse schulden op korte termijn	769	465
Vergoedingen wegens geleden oorlogsschade (incl. Grootboek voor de Wederopbouw)	837	582
Vergoedingen wegens geleden watersnood- schade	117	56
Totaal binnenlandse schuld	17 060	16 376
Gevestigde buitenlandse schuld	1 973	1 875
Totaal-generaal	19 033	18 251

In de beschouwde periode is de gevestigde binnenlandse schuld gedaald met 315 miljoen. Deze daling werd veroor-

zaakt door verplichte delging tot een bedrag van 207 miljoen en door het in betaling geven van staatsschuld ter voldoening van belastingaanslagen tot een bedrag van 108 miljoen.

Met inachtneming van de bovengenoemde mutaties in de gevestigde binnenlandse schuld kunnen het verloop van de consolidatie van vlottende staatsschuld en de amortisatie van geconsolideerde schuld sedert eind 1945 als volgt worden weer-

Gevestigde binnenlandse schuld ultimo 1945	5 767
Geconsolideerde bedragen ultimo 1945—ultimo juni 1957	8 895
	14 662
Amortisatie door uitloting en inkoop	1 572
Belastingbetaling met geconsolideerde schuld 2 216	3 788
	10 874
Koersverschillen 3 % \$-lening 1947	112
Gevestigde binnenlandse schuld ultimo juni 1957 ..	10 986

De vlottende binnenlandse schuld is in de periode van 30 juni 1956 tot 30 juni 1957 teruggelopen met 369 miljoen. Deze daling resulteert voornamelijk uit de betalingen wegens geleden oorlogs- en watersnoodschade (316 miljoen) en de terugbetaling van gelden, uitstaande in rekening-courant bij 's Rijks schatkist (304 miljoen) enerzijds en de netto-storting op de voorinschrijfrekening (217 miljoen) anderzijds. De overige posten zijn toegenomen met 34 miljoen.

Op de buitenlandse schuld is in meergenoemde periode 109 miljoen verplicht afgelost. Daarentegen is door koerswijziging van verscheidene valuta's de tegenwaarde van deze schuld met 11 miljoen toegenomen, zodat uiteindelijk een daling van 98 miljoen plaats vond.

Een gedetailleerd overzicht van de ontwikkeling der staatsschuld sedert de bevrijding is opgenomen in bijlage 12 van deze nota.

VII. De kasontwikkeling van het Rijk 1955—1957

In het hierna volgende zal aandacht worden geschonken aan de kasontwikkeling van de centrale overheid, zowel voor zover deze samenhangt met de begrotingsuitvoering als voor zover zij voortvloeit uit andere mutaties. Zoals gebruikelijk zal daarbij in de eerste plaats de feitelijke ontwikkeling in het jongste verleden worden gezien en wel in het licht van de realisatiecijfers voor 1956 en het eerste halfjaar 1957. Daarop aansluitend zal op basis van de in paragraaf 6 van hoofdstuk I van deze nota geschetste vermoedelijke uitkomsten voor 1957 een indicatie worden gegeven van het voor het gehele lopende jaar te verwachten budgettaire kastekort van het Rijk. Een dienovereenkomstige prognose voor het jaar 1958 is in paragraaf 2 van hoofdstuk I van deze nota reeds ter sprake gekomen.

De in onderstaand overzicht vervatte realisatiecijfers zijn in twee rubrieken onderverdeeld, waarvan de eerste een beeld geeft van de uitvoering van de Gehele Dienst der rijksbegroting op kasbasis. In de tweede rubriek zijn samengevat de overboekingen van de tegenwaarderekening naar de vrije schat-

kistrekening en de niet-budgettaire mutaties in schulden en vorderingen, welke de kaspositie van het Rijk mede hebben beïnvloed.

Zoals uit het eerste deel van de opstelling (de posten 1 t/m 5) blijkt, bewogen zowel de budgettaire kasontvangsten als de betalingen zich in 1956 op een hoger niveau dan in 1955. Daar echter het accres van de ontvangsten dat van de betalingen overtrof, verminderde het kastekort uit hoofde van begrotingstransacties van 534 miljoen in 1955 tot 301 miljoen in 1956.

De aanzienlijke toeneming, welke het totaal der ten bate van het Rijk geïnde belastingen van 1955 op 1956 te zien heeft gegeven, was grotendeels een gevolg van hogere opbrengsten aan kohierbelastingen. Hierin komt onder meer de invloed tot uitdrukking van de vertraging in het opleggen van de voorlopige aanslagen in de inkomsten- en de vermogensbelasting, welke in 1955, in verband met de belastingverlaging per 1 september van dat jaar, was ontstaan. Deze vertraging had tot gevolg, dat een relatief groot deel van die voorlopige aanslagen in plaats van

Overzicht van de kasmutaties van het Rijk

Ontvangsten	1955	1956			1957 1e half- jaar	Betalingen	1955	1956			1957 1e half- jaar
		1e half- jaar	2e half- jaar	Totaal				1e half- jaar	2e half- jaar	Totaal	
Budgettaire ontvangsten en betalingen											
1. Ontvangsten in geld uit belastingen	5 356	2 911	3 361	6 272	2 854	3. Aflossing van langlopende binnenlandse staatsschuld	121	65	106	171	92
2. Overige begrotingsontvangsten excl. overboekingen van de tegenwaarde-rekening	1 011	325	411	736	279	4. Aflossing van langlopende buitenlandse staatsschuld .	264	54	26	80	82
	6 367	3 236	3 772	7 008	3 133	5. Overige betalingen ten laste van de begroting	6 516	3 386	3 672	7 058	3 488
Kastekort uit hoofde van be-grotingstransacties	534	269	32	301	529						
	6 901	3 505	3 804	7 309	3 662		6 901	3 505	3 804	7 309	3 662
Overige ontvangsten en betalingen											
						Kastekort uit hoofde van be-grotingstransacties	534	269	32	301	529
6. Overboekingen van de tegenwaarderekening . .	153	71	52	123	150	12. Netto aflossing van schat-kistpapier (zie ook post 8)	104	—	167	166	—
7. Opneming van langlopende binnenlandse staatsschuld	850	397	—	397	—	13. Aflossing op de boekschuld aan de Nederlandsche Bank ingevolge de overeenkomst van 26 februari 1947. . .	100	—	—	—	—
8. Netto plaatsing van schat-kistpapier (zie ook post 12)	—	1	—	—	191	14. Mutaties in de voorin-schrijfrekeningen betref-fende deelneming in staats-leningen (zie ook post 9)	67	136	—	—	—
9. Mutaties in de voorin-schrijfrekeningen betref-fende deelneming in staats-leningen (zie ook post 14)	—	—	172	36	45	15. Vermindering schuld aan provinciën en gemeenten uit hoofde van belastingen (zie ook post 10)	125	31	—	—	41
10. Vermeerdering schuld aan provinciën en gemeenten uit hoofde van belastingen (zie ook post 15)	—	—	53	22	—	16. Mutaties in diverse vorde-ringen en schulden op korte termijn (zie ook post 11) .	118	388	—	322	54
11. Mutaties in diverse vorde-ringen en schulden op korte termijn (zie ook post 16) .	—	—	66	—	—		1 048	824	199	789	624
	1 003	469	343	578	386						
Afneming liquide middelen van het Rijk	45	355	—	211	238	Toeneming liquide midde-len van het Rijk	—	—	144	—	—
	1 048	824	343	789	624		1 048	824	343	789	624

in het tweede halfjaar 1955 pas in 1956 werd voldaan. Daarnaast heeft ook de gewijzigde aanslagregeling van de vennootschapsbelasting (vervroegde oplegging en verhoging van de voorlopige aanslagen) de ontvangsten aan kohierbelastingen in 1956 gunstig beïnvloed. Aangezien het voldoen van belasting door middel van inlevering van staatsschuld geen invloed heeft op de kaspositie van het Rijk, bleven de daarmede gemoeide bedragen (ten belope van 27 miljoen in 1955, 113 miljoen in 1956 en 16 miljoen in het eerste halfjaar 1957) zowel bij post 1 als bij de aflossing van langlopende binnenlandse staatsschuld (post 3) buiten beschouwing. De toeneming van het desbetreffende bedrag in 1956, welke in het bijzonder betrekking heeft op belastingcertificaten, houdt mede verband met de ontwikkeling van de rentestand in dat jaar.

De overige begrotingsontvangsten gaven in 1956 een vermindering te zien ten opzichte van het voorgaande jaar, hetgeen is toe te schrijven aan het wegvallen van een aantal incidentele baten.

De stijging van het niveau der budgettaire betalingen van 1955 op 1956 met 408 tot 7309 miljoen kan vrijwel geheel worden toegeschreven aan de toeneming van de categorie „overige betalingen ten laste van de begroting” (post 5). Een belangrijke bijdrage tot dit accres werd gevormd door de stijging van de militaire kasuitgaven, welke het gevolg was van betalingen uit in vorige begrotingen beschikbaar gestelde gelden. Inclusief de additionele bestedingen, waarvoor tegenwaardegelden ter beschikking werden gesteld, beliepen deze uitgaven in 1956 1872 miljoen, tegen 1723 miljoen in 1955. Voorts overtroffen de uitgaven voor tal van andere, ten dele met de bevolkingsaanwas samenhangende, overheidsvoorzieningen — zoals o.m. die voor onderwijs, verkeer en waterstaat en sociale zorg — het in 1955 bereikte niveau. De netto-betalingen via het Landbouw-Egalisatiefonds waren eveneens aanmerkelijk hoger dan in het voorgaande jaar. Een andere oorzaak van de stijging der categorie overige budgettaire betalingen werd gevormd door het nakomen van een aantal nieuwe bijzondere verplichtingen; zo vloeide uit de garanties van enige Indonesische staatsleningen voort, dat in 1956 een bedrag van 35 miljoen aan rente en aflossingen moest worden betaald.

Ook het bedrag aan aflossingen van langlopende binnenlandse staatsschuld overtrof dat in het voorgaande jaar. De toeneming van de betalingen uit dezen hoofde hield grotendeels verband met een grotere amortisatie door inkoop ter beurze van staatsschuld, in het bijzonder van de 3-3½ % lening 1947. Daarentegen gaven de aflossingen van langlopende buitenlandse staatsschuld een aanzienlijke vermindering te zien, doordat, anders dan in 1955, in het afgelopen jaar geen extra aflossingen werden verricht.

Hoewel het uit de begrotingsrealisatie voortvloeiende kastekort in 1956 ad 301 miljoen van geringer omvang was dan het totaal aan in dat jaar opgenomen kapitaalmarkt middelen — te weten 397 miljoen uit hoofde van plaatsing van langlopende staatsschuld (post 7) en 36 miljoen wegens netto stortingen op de voorinschrijfrekeningen (post 9) — en bovendien 123 miljoen van de tegenwaarderekening naar de gewone schatkist rekening werd overgeboekt, namen de liquide middelen van het Rijk belangrijk af. Deze achteruitgang hield verband met een aanzienlijke netto aflossing van diverse vormen van vlottende schuld. In de eerste plaats heeft de aflossing van schatkistpapier in 1956 de uitgifte belangrijk overtroffen (posten 8 en 12). In aanmerking genomen, dat het Rijk ter financiering van de hier besproken aflossingen een bedrag van 220 miljoen aan schatkistpromessen rechtstreeks bij de Nederlandsche Bank heeft ondergebracht, blijkt de netto aflossing van schatkistpapier uit anderen hoofde 386 miljoen te hebben belopen. Voorts waren omvangrijke netto betalingen noodzakelijk ter zake van mutaties in diverse vorderingen en schulden op korte termijn (posten 11 en 16). De in de loop van 1956 toegenomen verkrapping van de geld- en kapitaalmarkt leidde er nl. onder meer toe, dat diverse instellingen hun tegoeden op bij 's Rijks schatkist aangehouden rekeningen nagenoeg geheel wegtrokken; per saldo gaven deze rekeningen een vermindering te zien van 251 miljoen.

Ten tijde van de opstelling van de miljoenennota 1957 werd, op grond van de toen bestaande inzichten, voor 1956 een budgettair kastekort geraamd van globaal 500 miljoen. In deze prognose was echter rekening gehouden met een uitkering van 170 miljoen aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en het Spoorwegpensioenfonds, zulks in verband met de voorgenomen sanering van deze fondsen. Aangezien een wettelijke regeling ter zake in 1956 nog niet tot stand kwam, bleef ook de uitkering in dat jaar achterwege. Dit vormt de verklaring van het grootste deel van het verschil tussen raming en realisatie.

Zoals blijkt uit vorenstaand overzicht resulteerden de budgettaire kastransacties in het eerste halfjaar 1957 in een tekort, dat bijna het dubbele was van dat over de overeenkomstige periode van 1956. De achteruitgang ad 260 miljoen was een deels het gevolg van een vermindering van de ontvangsten aan belasting- en overige middelen met in totaal 103 miljoen en anderdeels van een stijging der begrotingsbetalingen met 157 miljoen.

De vermindering van het totaal der belastingontvangsten van het Rijk was de resultante van een lagere opbrengst van de kohierbelastingen enerzijds en van hogere ontvangsten aan niet-kohierbelastingen anderzijds. Het decres van de kohierbelastingen kan vrijwel geheel worden toegeschreven aan de eerder genoemde versnelde inning van de vennootschapsbelasting in het voorgaande jaar, tengevolge waarvan in de eerste helft van 1957 minder werd ontvangen dan bij een ongewijzigd beloop van de inning het geval zou zijn geweest. Wat de niet-kohierbelastingen betreft deed zich in het eerste semester van dit jaar de invloed gelden van de in 1956 opgetreden loonontwikkeling op de ontvangsten aan loonbelasting en van de in het vierde kwartaal 1956 verrichte versterkte aankopen in verband met de toenmalige internationale politieke spanningen op de opbrengst van de omzetbelasting, terwijl ook het hoge niveau van de invoer in de eerste helft van 1957 van betekenis is geweest. Daarnaast hebben in het begin van dit jaar van kracht geworden tariefsverhogingen (met name van het bijzonder invoerrecht op benzine en van de motorrijtuigenbelasting onder meer voor dieselauto's) alsmede een versnelde inning van loonbelasting, een rol gespeeld.

Aan de uitgavenzijde gaven in het eerste halfjaar 1957 zowel de aflossingen van langlopende binnenlandse en buitenlandse staatsschuld als de overige betalingen ten laste van de begroting een stijging te zien. De meerdere aflossingen betroffen de lening 1956, hogere amortisatie door inkoop en terugbetaling van het restant ad \$ 8 miljoen van de dollarlening 1947. De toeneming van de overige begrotingsbetalingen ad 102 miljoen kan in het bijzonder worden toegeschreven aan de in september 1956 en januari 1957 tot stand gekomen loonsverhogingen en aan een belangrijk grotere subsidieverlening via het Landbouw-Egalisatiefonds. Deze laatste houdt verband met het beloop van het wereldmarktprijspeil van bepaalde agrarische produkten en met de wijzigingen in het landbouwprizenbeleid. Andere betalingen hebben daarentegen een vermindering ondergaan. In verband met het in werking treden van de Algemene Ouderdomswet per 1 januari van dit jaar kwamen de uitgaven krachtens de Noodwet ouderdomsvoorziening, waarmede in het eerste halfjaar 1956 een bedrag van 156 miljoen was gemoeid, te vervallen. Daartegenover werd door het Rijk aan de uitvoeringsorganen van de Algemene Ouderdomswet een liquiditeitsvoorschot verstrekt ten belope van per saldo 48 miljoen ter financiering van het negatieve verschil tussen de door deze organen periodiek verrichte pensioenuitkeringen en de met een zekere vertraging geïnde premies. Ook de uitgaven voor herstel van oorlogs- en watersnoodschade ad resp. 96 en 18 miljoen bleven bij die in het overeenkomstige tijdvak van 1956 (resp. 137 en 50 miljoen) ten achter. Ultimo juni 1957 bedroeg het totaal van de betalingen uit hoofde van herstel van watersnoodschade 944 miljoen (bij een geraamde totale schade van circa 1 miljard). De kasuitgaven voor militaire doeleinden ten slotte beliepen in het eerste halfjaar 1957 946 miljoen en kwamen daarmede vrijwel overeen met die in de eerste helft van 1956, toen 945 miljoen werd besteed.

Behalve het uit de begrotingsrealisatie voortvloeiende kaste-

kort ad 529 miljoen moesten in het eerste halfjaar 1957 betalingen worden gefinancierd uit hoofde van netto belastinguitkeringen aan de lagere publiekrechtelijke lichamen ad 41 miljoen (post 15) en ter zake van mutaties in diverse vorderingen en schulden op korte termijn ten belope van 54 miljoen (post 16).

Teneinde de reeds bestaande spanningen op de kapitaalmarkt niet te vergroten heeft het Rijk, evenals in het tweede halfjaar 1956, zich tot dusverre in 1957 onthouden van een rechtstreeks beroep op deze markt ter dekking van de genoemde financieringsbehoeften. Slechts vloeiden via stortingen op de voorinschrijfrekeningen 45 miljoen kapitaalmarktmiddelen in 's Rijks kas. Voor het overige vond de financiering op drieërlei wijze plaats.

In de eerste plaats werd een bedrag van 150 miljoen overgeboekt van de tegenwaarderekening naar de vrije rekening van 's Rijks schatkist bij de Nederlandsche Bank. Voorts kon in het eerste halfjaar 1957 voor een bedrag van 191 miljoen meer schatkistpapier worden geplaatst dan in deze periode tot aflossing kwam (post 8). Van het geplaatste papier bestond het overgrote deel uit driemaands schatkistpromessen. Daarentegen liep het totaal aan uitstaande schatkistbiljetten door aflossing in 1957 verder terug. Aldus verminderde de gemiddelde looptijd, waarin een symptoom kan worden gezien van de zich ook op de geldmarkt manifesterende verkrapping.

In de derde plaats heeft het Rijk, ter voorziening in zijn financieringsbehoeften, ten belope van per saldo 238 miljoen moeten disponeren over zijn bezit aan liquide middelen. Een specificatie van de mutaties in de liquide tegoeden van het Rijk is vervat in onderstaande tabel.

	31 dec. 1954	31 dec. 1955	30 juni 1956	31 dec. 1956	30 juni 1957
Saldo bij de Ned. Bank . . .	498	442	152	252	21
Postrekeningen van 's Rijks schatkist	27	14	20	11	25
Comptabelen e.d.	189	213	142	195	174
Totaal	714	669	314	458	220
Mutatie t.o.v. vorige ultimo .	—	— 45	—355	+144	—238

In de vorige miljoenennota werd, onder voorbehoud ten aanzien van de bestaande onzekerheden, de verwachting uitgesproken, dat voor 1957 rekening moest worden gehouden met een nadelig saldo van budgettaire betalingen boven ontvangsten in de orde van grootte van 900 miljoen. Gegeven de realisatie van het eerste halfjaar en op basis van het verwachte beloop van de begrotingsontvangsten en -betalingen in de tweede helft van het jaar wordt thans voor het gehele jaar 1957 een budgettair kasdeficit geraamd ten belope van globaal 725 miljoen. Evenals in de oorspronkelijke prognose zijn daarbij de ontvangsten uit hoofde van overboekingen van de tegenwaarde-rekening — waarvan in de vermoedelijke uitkomsten der begroting 1957 363 miljoen is opgenomen — buiten beschouwing gebleven.

De vermindering van het thans geraamde kastekort ten opzichte van de oorspronkelijke prognose is een gevolg van een sterkere stijging van de geraamde begrotingsontvangsten dan van de verwachte begrotingsbetalingen. Wat de ontvangsten betreft worden thans met name de ten bate van het Rijk komende belastingen hoger geraamd. Deze herziening hangt in hoofdzaak samen met de verschillende factoren, zoals de in

het kader van de bestedingsbeperking getroffen belastingmaatregelen, waaraan reeds bij de bespreking van de vermoedelijke begrotingsuitkomsten voor 1957 in paragraaf 6 van hoofdstuk I van deze nota aandacht werd gegeven. Bovendien is thans rekening gehouden met het gunstige effect op de belastingontvangsten in dit jaar hetwelk uitgaat van het sneller opleggen van de voorlopige aanslagen inkomstenbelasting 1957.

De verhoogde raming van de budgettaire betalingen heeft betrekking op verschillende uitgavencategorieën, waarvan het merendeel eveneens reeds eerder, bij de bespreking van de verschillen tussen oorspronkelijke begroting en vermoedelijke uitkomsten 1957, ter sprake kwam. Van de belangrijkste kan in dit verband in de eerste plaats worden genoemd de bijdrage ad 170 miljoen in het tekort van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en het Spoorwegpensioenfonds over de jaren 1955 en 1956, waarvan aanvankelijk werd verondersteld, dat zij in 1956 zou worden uitgekeerd.

Andere verhogingen van betalingen betreffen onder meer de uitgaven via het Landbouw-Egalisatiefonds, de overneming van de Nederlandsche Bank van een vordering op Argentinië ad 80 miljoen en hogere kasuitgaven voor militaire doeleinden.

Tegenover deze overschrijdingen staat, dat andere betalingen bij de aanvankelijke schatting ten achter zullen blijven. De belangrijkste betreft het zowel in de oorspronkelijke raming van het kastekort voor 1957 als in de ontwerp-begroting voor dat jaar opgenomen liquiditeitsvoorschot door het Rijk aan de uitvoeringsorganen van de Algemene Ouderdomswet ad per saldo 230 miljoen. Het lijkt thans n.l. waarschijnlijk, dat de verleende c.q. te verlenen voorschotten nog in de loop van dit jaar geheel zullen worden terugbetaald, aangezien de vertraging in de inning van de premies door het Rijk en in de verrekening daarvan met de uitvoeringsorganen van de Algemene Ouderdomswet belangrijk geringer is gebleken dan eertijds werd verondersteld.

Bij een gerealiseerd kastekort over het eerste halfjaar van bijna 530 miljoen betekent de genoemde herziene jaarraming van globaal 725 miljoen, dat over de tweede helft van 1957 met een tekort van ongeveer 200 miljoen valt te rekenen. Daarbij zij erop gewezen, dat de hierboven genoemde uitkering van 170 miljoen als bijdrage over 1955 en 1956 in het tekort van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en het Spoorwegpensioenfonds nog niet heeft plaatsgevonden en evenmin de overeenkomstige bijdrage over 1957 ad 90 miljoen. Komen deze bijdragen tot uitkering, dan zijn dit weliswaar begrotingsbetalingen, doch in de extra-budgettaire sfeer zullen zij leiden tot een ontvangst op de voorinschrijfrekeningen. Ook uit anderen hoofde zullen nog stortingen op deze rekeningen plaatsvinden.

Ten aanzien van de categorie „Overige ontvangsten en betalingen” kan daarnaast nog melding worden gemaakt van de in het tweede halfjaar vallende, reeds plaatsgevonden overboeking van tegenwaardegeldten ad 213 miljoen. Hier staat tegenover, dat voor het schatkistpapier met een aan het resultaat over het eerste halfjaar tegengesteld verloop moet worden gerekend. De situatie op de geldmarkt doet verwachten, dat het in de tweede helft van het jaar vervallende papier slechts ten dele zal kunnen worden herplaatst.

Ten slotte dient nog te worden opgemerkt, dat bij de berekening van het kastekort voor 1957 geen rekening is gehouden met de mogelijkheid, dat uit hoofde van de liquiditeitsgarantie aan de Bank voor Nederlandsche Gemeenten in 1957 per saldo een beroep op 's Rijks kas zal worden gedaan. Indien en voor zover dit wel zou geschieden, zou het te financieren tekort dienovereenkomstig toenemen.

VIII. Slotbeschouwing

Nadat ons land enkele jaren van redelijke evenwichtige economische omstandigheden had gekend, is in 1956 een ernstige onevenwichtigheid aan de dag getreden. Een te krachtige toeneming van de binnenlandse bestedingen heeft deze verstoring teweeg gebracht, waaraan ook thans nog niet een einde is gekomen. Afwijkingen van een stabiele economische ontwikkeling zullen wel nimmer geheel kunnen worden voorkomen. Noopt dit enerzijds tot het opbouwen c.q. handhaven van voldoende reserves om de gevolgen van een verstoring in ongunstige zin te kunnen opvangen, anderzijds doet deze erkenning niets af aan de noodzaak een zodanige verstoring, eenmaal opgetreden, door passende maatregelen qua intensiteit en duur binnen zo eng mogelijke grenzen te houden. Wat het eerste punt betreft is het verheugend, dat na medio 1951 in enkele jaren een goud- en deviezenreserve kon worden opgebouwd, die, hoewel niet uitzonderlijk groot, toch het met de overbesteding samenhangende verlies, de laatste maand nog versterkt door bijzondere factoren, ruimschoots kon opvangen. De noodzaak van maatregelen tot herstel van het evenwicht in onze economie wordt daarmee intussen nog onderstreept: zij zullen er uiteindelijk toe moeten bijdragen, dat onze geslonken reserves opnieuw een versterking ondergaan.

Dit evenwichtsherstel ziet de Regering momenteel als een van haar belangrijkste economische doelstellingen. De primaire oogmerken van haar financiële beleid zijn dan ook het zo spoedig mogelijk weder bereiken en het handhaven van een toestand van interne monetaire stabiliteit, mede ter verdediging van de koopkracht van onze munt. Tegen deze achtergrond dient de ontwerp-begroting voor 1958 in het bijzonder te worden beoordeeld.

Het is daarbij allereerst van betekenis te constateren, dat van een herstel van het verstoorde evenwicht momenteel nog slechts weinig symptomen aanwijsbaar zijn, al zij daaraan onmiddellijk toegevoegd, dat verschillende van de dit jaar getroffen maatregelen nog nauwelijks effect kunnen hebben gehad.

Een tweede belangrijk aspect is, dat niet kan worden volstaan met het enkele streven naar de gewenste verhouding tussen totale middelen en totale bestedingen, doch dat bovendien de structurele problemen, waarvoor ons land zich op langere termijn ziet gesteld, met name op het gebied van bevolkingsaanwas, inhaal van het woningtekort, produktiviteitsvergroting, energievoorziening e.d., hun eigen eisen stellen ten aanzien van de verdeling der verschillende bestedingscategorieën binnen het in totaal toelaatbare geheel. Een hoog niveau van investeringen en dus ook van nationale besparingen is met andere woorden onontbeerlijk.

Het algemene beeld van de begroting 1958 thans nogmaals in beschouwing nemende moge de ondergetekende in herinnering brengen, dat, wanneer men mede rekening houdt zowel met de nog te verwachten additionele uitgaven als met de naar het oordeel van de Regering noodzakelijke nadere wettelijke voorzieningen op het gebied van verlaging van uitgaven en verhoging van middelen, gerekend moet worden met een nadelig saldo voor de Gehele Dienst van 615 miljoen. Plaatst men dit tekort naast dat van het lopende jaar, hetwelk blijkens de vermoedelijke uitkomsten thans op 594 miljoen wordt geraamd, dan lijkt het begrotingsbeeld op het eerste gezicht niet wezenlijk gewijzigd. Bij deze vergelijking dient men evenwel onmiddellijk twee belangrijke factoren in aanmerking te nemen. In de eerste plaats is het saldo voor 1957 geïmponeerd door het opnemen onder de middelen van een bedrag van 363 miljoen wegens overboeking in dit jaar van tegenwaardegeld van de speciale naar de gewone rekening van 's Rijks schatkist. Een correctie hiervoor doet het nadelig saldo voor 1958 reeds bijna 350 miljoen lager uitvallen dan dat van het lopende jaar. Daarenboven mag niet buiten beschouwing blijven, dat onder de uitgaven voor 1958 mede de financiering door het Rijk van het overgrote deel van de

in dat jaar aan te vangen woningwetbouw is opgenomen en wel tot een bedrag van 540 miljoen tegen slechts 6 miljoen in 1957. Hoewel men bij een geheel zuivere vergelijking nog wel met enkele andere incidentele of bijzondere posten rekening zou moeten houden, wettigen de genoemde bedragen de conclusie, dat, uit deze gezichtshoek bezien, een aanzienlijke en trouwens ook dringend noodzakelijke verbetering van het begrotingsbeeld kon worden verkregen.

Een tweede belangrijk gezichtspunt is het uitgaventotaal voor de Gehele Dienst van de begroting, een indicatie van de mate, waarin een beroep op de nationale middelen zal worden gedaan, hetzij rechtstreeks door het Rijk, hetzij door derden via het Rijk. Dit totaal belooft voor 1958, eveneens met inbegrip van de te verwachten additionele uitgaven en de nog aan te brengen verlaging, 8260 miljoen. Laat men ook hier ter wille van een vergelijking met het lopende jaar de te verstrekken woningbouwvoorschotten wegens hun bijzonder karakter buiten beschouwing, dan daalt dit bedrag tot 7720 miljoen. Het vergelijkbare totaal voor 1957 — vermoedelijke uitkomsten — is 8243 miljoen. Aldus resulteert een daling van het absolute uitgavenpeil met 523 miljoen.

Indien deze bedragen vervolgens worden uitgedrukt in een percentage van het nationale inkomen, dan blijkt een nog geprononceerde teruggang en wel van 26,8 in 1957 tot 24,6 in 1958. Ook indien de rijksvoorschotten voor de woningwetbouw in de berekening zouden worden begrepen is er van 1957 op 1958 nog een daling; de desbetreffende percentages belopen dan nl. 26,8 en 26,3.

Hoewel ook bij deze vergelijking een aantal bijzondere posten mede het beeld bepalen, komt in deze cijfers duidelijk het ernstige streven van de Regering tot uiting, waar mogelijk tot vermindering van uitgaven te geraken. Daarbij mag niet over het hoofd worden gezien, dat in de bevolkingstoename en de groei van de economie op zichzelf de tendentie van een stijging van althans het absolute peil van de overheidsuitgaven ligt besloten. De wijze waarop, langs verschillende wegen, de uitgavenvermindering kon worden verwezenlijkt, alsmede de moeilijkheden, welke daarbij zijn ondervonden, zijn in de voorgaande hoofdstukken uiteengezet.

Bij een en ander dient voorts nog een tweetal andere factoren in aanmerking te worden genomen.

In de eerste plaats zijn in de totalen van het vergelijkingsjaar 1957 de uitgavenverminderingen, waartoe in het kader van het bestedingsbeperkingsprogramma van het voorjaar werd besloten, reeds verwerkt. Het hier geschetste beeld moet dan ook worden gezien in het licht van de indertijd gedane toezegging van de ondergetekende, bij de voorbereiding van de begroting voor het komende jaar de mogelijkheden van verdere bezuinigingen te onderzoeken.

In de tweede plaats kon het resultaat worden bereikt ondanks de onontkoombaarheid van een stijging bij enkele categorieën van uitgaven, ook in relatie tot het nationale inkomen. Als duidelijk voorbeeld hiervan kunnen die voor onderwijs worden genoemd.

De Regering ziet een vermindering van uitgaven, waar mogelijk, als een noodzakelijke bijdrage tot herstel van het verbroken evenwicht en tot verbetering van de algemene economische toestand, die, zoals hierboven reeds is opgemerkt, thans nog allerminst reden tot tevredenheid biedt. Doch ook op langere termijn zal een voortzetting van het onderzoek naar de noodzakelijkheid van allerlei uitgaven geboden blijven, al ware het slechts om compensatie te vinden voor de uitbreiding van bestaande en het opkomen van nieuwe taken, waaraan, in het bijzonder uit structureel oogpunt, niet zal kunnen worden voorbijgegaan.

Is in het voorgaande de ontwerp-begroting 1958 vooral gezien in historisch perspectief, in het bijzonder in vergelijking met het beeld voor 1957, thans wil de ondergetekende haar nog in het kort op haar eigen merites bezien.

Daarbij moet, anders dan zoëven, het nieuwe element van de woningbouwvoorschotten nadrukkelijk in de beschouwing worden betrokken. Immers, de wens van de Regering de voortgang van de woningbouw zo veel mogelijk te waarborgen, zal het komende jaar zijn stempel op de rijksfinanciën drukken.

In 1956 en ook dit jaar bleken voor de financiering van de woningwetbouw en bovendien nog voor de gemeentelijke investeringen in andere sectoren onvoldoende besparingen beschikbaar. Een ongezonde financiering en een onverantwoord oplopen van de vlottende gemeentelijke schuld waren hiervan het gevolg. De voor het komende jaar gekozen weg ontslaat de gemeenten van de noodzaak voor de in 1958 aan te vangen woningwetbouw zelf naar adequate financieringsmiddelen om te zien. Vergemakkelijk dit hun positie aanmerkelijk, de ondergetekende wil niet verhehlen, dat niettemin hun taak in het financiële vlak zwaar zal blijven. Een woningbouwprogramma van 80 000 woningen brengt noodzakelijkerwijze omvangrijke complementaire gemeentelijke investeringen mede, waarvoor, voor zover eigen inkomsten niet toereikend zijn, op de kapitaalmarkt dekking zal moeten worden gevonden. Daarenboven behoeft hun door de zoëven omschreven oorzaak thans reeds tot 1600 miljoen gestegen vlottende schuld dringend vermindering door consolidatie.

De positie van het Rijk ten opzichte van de kapitaalmarkt is daarmee duidelijk bepaald. Zal enerzijds het aantrekken van langlopende middelen door de gemeenten worden bevorderd, anderzijds zal het Rijk bij zijn beroep op de kapitaalmarkt een vergaande terughoudendheid moeten blijven betrachten.

In hoofdstuk I is deze eis van terughoudendheid nader geconcretiseerd. Het beroep zal niet mogen uitgaan boven het bedrag, dat op de voorinschrijfrekeningen voor lening ter beschikking zal komen en dat kan worden gesteld op 345 miljoen. Houdt men daarnaast rekening met de omstandigheid, dat ingevolge de blokkering van een deel van de opbrengst van de jongste huurverhoging een bedrag van ongeveer 60 miljoen in de kapitaalsfeer voor het Rijk beschikbaar zal komen, dan is hiermede tevens een grens gesteld aan het budgettaire tekort.

Inflatoire financiering is duidelijk in strijd met de eisen van de algemeen-economische situatie en een voortzetting van hetgeen te dien aanzien in 1956 en 1957 is geschied dient dan ook te worden vermeden. Een voortgaande inflatie is in wezen een sluipende en ongecontroleerde belastingheffing, die op de duur niet slechts de maatschappelijke structuur ontwricht, doch die ook de spaarzin ondermijnt en die veelal juist de economisch minst weerbaren het zwaarste treft. De Regering zal er dan ook met vastberadenheid naar streven om, mede door haar financiële politiek, aan dit ernstige euvel een krachtig halt toe te roepen.

Het stemt de ondergetekende tot voldoening, dat het begrotingsbeeld, zoals het in deze nota is gepresenteerd, in overeenstemming is met de zo juist geformuleerde eisen. De reeds in de ontwerp-begroting verwerkte beperking van de uitgaven alsmede de verdere voorzieningen aan de uitgaven- en de middelenzijde, welke nog afzonderlijke wettelijke bekrachtiging behoeven, dragen ertoe bij, dat voor het komende jaar weer op een gezonde financiering in de sector van de rijksoverheid mag

worden gerekend. Daarnaast wordt ook voor de lagere overheid een gezonde financiering van uitgaven vergemakkelijkt.

De Regering ontveinst zich niet, dat nieuwe maatregelen aan de inkomstenzijde, maar ook bij de uitgaven, onaangename consequenties meebrengen. Zij moeten echter worden gezien in het licht van de noodzaak, met kracht te streven naar een verstevigen van onze economische positie en van de eisen, welke een oplossing van de structurele problemen, daaronder niet in de laatste plaats de opheffing van het woningtekort, aan ons volk stelt.

Door het leggen, via de begroting, van een gezonde financiële basis voor 1958 worden ook de voorwaarden geschapen, om de uit de recente ontwikkeling resulterende moeilijkheden, met name op het gebied van de gemeentelijke financiën, het hoofd te kunnen bieden. De Regering is er zich van bewust, dat in dit opzicht nog een zware taak voor ons ligt en dat het komende jaar ons te dezen aanzien nog voor ernstige overgangsmoeilijkheden zal stellen. Het eerst nodige is, dat nieuwe kapitaalbehoeften van de lagere publiekrechtelijke lichamen door tegen marktvoorwaarden af te sluiten langlopende leningen kunnen worden gedekt. De Regering zal bevorderen, dat deze mogelijkheid op korte termijn wordt heropend. Aannemende, dat de voorgestelde maatregelen ter nadere verbetering van de rijksbegroting worden aanvaard en bovendien van de zijde van de lagere overheid de medewerking wordt voortgezet om door terughoudendheid op het gebied van de uitgaven en waar mogelijk door opvoering van haar inkomsten haar kapitaalbehoeften te beperken, lijkt het vertrouwen gewettigd, dat, nu de woningwetbouw door het Rijk zal worden gefinancierd, het aanbod van nieuwe besparingen in de risicomijdende sector deze behoeften zal kunnen bevredigen. Daarnaast rijst het moeilijke probleem van de consolidatie van de exorbitant hoge vlottende schuld, vooral van de gemeenten. Onafwijzbare voorwaarde voor het oplossen van dit probleem is het herstel van het vertrouwen in de financiële stabiliteit van ons land, waartoe, naar de ondergetekende hiervoor betoogde, de ingediende begroting een belangrijke bijdrage beoogt te geven. Het gaat bij het in het jaar 1958 te volgen financiële beleid dan ook om belangrijke zaken: om het herstel van het evenwicht tussen de nationale middelen en de bestedingen, om de verdediging van de gezondheid van ons geld en het vermijden van inflatie, om het financieren van de woningbouw, die moet worden voortgezet, bovenal. Tot het bereiken van al deze doeleinden is een gemeenschappelijke inspanning nodig van ons gehele volk, zomede de bereidheid om de maatregelen te aanvaarden, die door de Regering worden voorgesteld. Maar deze gemeenschappelijke inspanning en deze bereidheid, waarop de Regering vertrouwt, worden niet zonder reden gevraagd. Zij kunnen de ernstige gevaren afwenden, waarmee het verbreken van het evenwicht in onze nationale economie ons bedreigt. Herstel van het evenwicht betekent echter meer dan alleen het afwenden van actuele gevaren, die ons bedreigen. Herstel van het evenwicht kan en moet tevens het uitgangspunt zijn voor de verdere versteviging van de materiële en geestelijke grondslagen van onze samenleving, waartoe het Nederlandse volk alleszins bekwaam en in staat is.

De Minister van Financiën,
HOFSTRA.

BIJLAGEN

bij de

NOTA BETREFFENDE DE TOESTAND VAN 'S RIJKS FINANCIËN, BEHORENDE BIJ DE ONTWERP-BEGROTING VOOR 1958

Algemene begrotingsoverzichten

	Blz.
1. Algemene verzamelstaat der ontwerp-rijksbegroting voor het dienstjaar 1958	2
2. Analyse van de begrotingen 1956, 1957 en 1958, aangepast aan de methode van de nationale boekhouding	3
3. Overzicht van de diensten 1949 tot en met 1956	9

Analyses van de uitgaven

4. Uitgaven voor de verschillende onderwerpen van staatszorg ten laste van de diensten 1951 tot en met 1958	12
5. Overzicht van de in de begroting 1958 opgenomen uitgaven voor investeringen door het Rijk	16

Analyses van de middelen

6. Overzicht van de middelen ten bate van de diensten 1951 tot en met 1958	17
7. Vergelijkend overzicht van de belastingmiddelen voor 1957 en 1958	19

Bijzondere overzichten en onderwerpen

8. De sterkte van het burgerlijk rijkspersoneel	20
9. De budgettaire betekenis van de additionele uitgaven, waarvoor gelden uit de tegenwaarderekening beschikbaar zijn gesteld	21
10. Enige gegevens over de financiën van de lagere publiekrechtelijke lichamen	23
11. De staatsbalans	26
12. Overzicht van de ontwikkeling van de nationale schuld sinds 1945	31
13. Beknopt overzicht van de begrotingen der fondsen en staats-bedrijven voor 1958	32

1. Algemene verzamelstaat der ontwerp-rijksbegroting voor het dienstjaar 1958 ¹⁾

I. GEWONE DIENST (in miljoenen guldens)					III. GEHELE DIENST (in miljoenen guldens)				
Hoofdstukken		Ver- moedelijke uitkomsten 1957		Raming 1958		Hoofdstukken		Ver- moedelijke uitkomsten 1957	
		Uit- gaven	Mid- delen	Uit- gaven	Mid- delen			Uit- gaven	Mid- delen
I.	Huis der Koningin	3	—	3	—	I.	Huis der Koningin	3	—
II.	Hoge Colleges van Staat enz.	8	—	8	—	II.	Hoge Colleges van Staat enz.	8	—
II A.	Algemene Zaken	7	—	4	—	II A.	Algemene Zaken	7	—
III.	Buitenlandse Zaken	229	11	264	11	III.	Buitenlandse Zaken	232	11
IV.	Justitie	205	21	203	23	IV.	Justitie	205	21
V.	Binnenlandse Zaken, enz.	568	1	492	1	V.	Binnenlandse Zaken, enz.	572	1
VI.	Onderwijs, Kunsten en We- tenschappen	1 102	50	1 147	58	VI.	Onderwijs, Kunsten en We- tenschappen	1 124	51
VII A 1.	Nationale Schuld	690	71	602	73	VII A 1.	Nationale Schuld	1 061	234
VII B.	Financiën	568	7 142	487	7 066	VII B.	Financiën	794	7 250
VIII A.	Oorlog	1 564	3	1 743	3	VIII A.	Oorlog	1 841	3
VIII B.	Marine		14		14	VIII B.	Marine		14
IX A.	Volkshuisvesting en Bouw- nijverheid	348	6	373	4	IX A.	Volkshuisvesting en Bouw- nijverheid	397	24
IX B.	Verkeer en Waterstaat.	287	41	317	41	IX B.	Verkeer en Waterstaat.	615	127
X.	Economische Zaken	110	31	77	34	X.	Economische Zaken.	168	38
XI.	Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	248	16	240	18	XI.	Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	277	17
XII.	Sociale Zaken en Volks- gezondheid	463	15	441	15	XII.	Sociale Zaken en Volks- gezondheid	465	15
XII A.	Maatschappelijk Werk	137	6	126	9	XII A.	Maatschappelijk Werk	142	9
XIII.	Zaken Overzee	90	—	84	—	XIII.	Zaken Overzee	90	—
XIV.	Onvoorziene uitgaven	1	—	1	—	XIV.	Onvoorziene uitgaven	1	—
	Sub-totaal	6 628	7 428	6 612	7 370		Sub-totaal	8 002	7 815
	Nadelig saldo Landbouw- Egalisatiefonds.	407	—	326	—		Nadelig saldo Landbouw- Egalisatiefonds.	407	—
	Totaal	7 035	7 428	6 938	7 370		Totaal	8 409	7 815
	Saldo	+393		+432			Saldo	—594	—615

¹⁾ Inclusief de in paragraaf 2 van hoofdstuk I van deze nota vermelde additionele posten en de aldaar genoemde bedragen, welke resulteren uit de maatregelen, welke zullen worden voorgesteld ter vermindering van het nadelig saldo van de begroting 1958.

II. BUITENGEWONE DIENST

Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten
(in miljoenen guldens)

Hoofdstukken		Ver- moedelijke uitkomsten 1957		Raming 1958	
		Uit- gaven	Mid- delen	Uit- gaven	Mid- delen
III.	Buitenlandse Zaken	3	—	2	—
V.	Binnenlandse Zaken enz.	4	—	—	—
VI.	Onderwijs, Kunsten en We- tenschappen	22	1	37	1
VII A 1.	Nationale Schuld	371	163	248	3
VII B.	Financiën	226	108	62	78
VIII A.	Oorlog	277	—	—	—
VIII B.	Marine		—	—	—
IX A.	Volkshuisvesting en Bouw- nijverheid	49	18	582	26
IX B.	Verkeer en Waterstaat.	328	86	305	139
X.	Economische Zaken.	58	7	45	25
XI.	Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	29	1	34	1
XII.	Sociale Zaken en Volks- gezondheid	2	—	2	—
XII A.	Maatschappelijk Werk	5	3	5	2
	Totaal	1 374	387	1 322	275
	Saldo		—987		—1 047

2. Analyse van de begrotingen 1956, 1957 en 1958, aangepast aan de methode van de nationale boekhouding

Het cijfermateriaal van de begrotingen 1956, 1957 en 1958 is in deze bijlage gegroepeerd naar categorieën volgens de methode van de nationale boekhouding. Naast de indeling van de uitgaven naar functionele gezichtspunten in hoofdstuk II van de nota en die van de middelen in enkele belangrijke groepen in hoofdstuk III, is ook de hierbedoelde indeling van belang voor het verkrijgen van inzicht in de betekenis van de begrotings- en rekeningscijfers voor de volkshuishouding. Deze analyse ligt ook al enkele jaren ten grondslag aan vergelijkende begrotingsstudies in Benelux-verband.

De opgenomen bedragen hebben voor 1956 betrekking op het vermoedelijk beloop, voor 1957 op de vermoedelijke uitkomsten en voor 1958 op de ontwerpbegroting inclusief de op blz. 3 van de nota vermelde additionele uitgaven en voor te stellen maatregelen ter vermindering van het nadelige saldo. Voorts is, ten behoeve van een juiste vergelijking, voor 1956 en 1957 van de nieuwe voor de ontwerpbegroting 1958 aangehouden indeling uitgegaan. De belangrijkste hieruit voortvloeiende wijziging ten opzichte van de overeenkomstige overzichten in vorige nota's betreft de boeking van de defensie-uitgaven. Met name zijn de materiële defensie-uitgaven nagenoeg geheel tot de consumptieve uitgaven gerekend (conform de opstellingen van het Centraal Plan Bureau en het Centraal Bureau voor de Statistiek) en heeft bijgevolg het bedrag voor afschrijvingen nog slechts betrekking op niet-militaire investeringen.

Het overzicht is gesplitst in een zevental rekeningen, welke elk een speciaal aspect van de rijksbegroting voor de volkshuishouding belichten.

Op rekening I wordt geboekt het totale beroep van het Rijk op de nationale middelen voor consumptieve doeleinden. Het Rijk legt namelijk beslag op arbeidskracht (lonen en salarissen) en doet een beroep op goederen en diensten van bedrijven en van het buitenland, zowel te zijnen eigen behoeve (materiële uitgaven) als ten behoeve van de particuliere sector, de lagere publiekrechtelijke lichamen en het buitenland. Voorts dient het gebruik van duurzame (kapitaal-)goederen onder het verbruik van de nationale middelen gerekend te worden (afschrijvingen). Aan de andere kant worden door de Overheid tegen vergoeding goederen en diensten aan de particuliere sector geleverd (diverse exploitatie-ontvangsten), terwijl bovendien bijdragen in diensten van het Rijk worden ontvangen van lagere publiekrechtelijke lichamen en van het buitenland. Het verschil tussen de desbetreffende uitgaven en inkomsten is het netto-beroep van het Rijk op de nationale middelen voor consumptieve doeleinden, welk netto-beroep voor 1958 wordt geraamd op 4030 miljoen.

Op rekening II worden tot uitdrukking gebracht enerzijds de door het Rijk van de bedrijven en van het buitenland ontvangen rente en winst en anderzijds de verschuldigde rente op de staats-schuld en de bijdragen in exploitatieverliezen van bedrijven.

In rekening III worden de inkomensstromen van en naar het Rijk weergegeven, waarbij sprake is van een overdracht van inkomensgeld en om niet. Bij de desbetreffende posten kan geen rechtstreeks verband worden gelegd tussen inkomen en tegenprestatie. Deze rekening belicht de inkomenshervredelende werkzaamheden van de rijksoverheid.

De saldi van de rekeningen I, II en III te zamen vormen het z.g. exploitatiesaldo van het Rijk. Voor 1958 bedraagt het exploitatiesaldo van het Rijk 1071 miljoen. Dit bedrag aan besparingen van het Rijk strekt tot financiering van vermogensoverdrachten, zoals oorlogsschadevergoedingen en overdrachten ten behoeve van de woningbouw (premieregeling woningbouw).

Rekening IV heeft een soortgelijke betekenis als rekening III, met dit verschil, dat hierop in het algemeen de mate tot uitdrukking wordt gebracht, waarin het Rijk bijdraagt tot vermogensvorming in andere sectoren.

De som van de saldi van de rekeningen I, II, III en IV is gelijk aan het saldo van de Gewone Dienst plus het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds.

Op rekening V wordt wederom een reëel beroep van het Rijk op de nationale middelen geboekt, ditmaal voor investeringsdoeleinden. Het saldo van deze rekening, dat voor 1958 177 miljoen bedraagt, geeft aan de netto-toeneming van de kapitaalgoederen van het Rijk. De aandacht wordt erop gevestigd, dat naast de nieuwe werken, welke op de Buitengewone Dienst staan vermeld, in de onderhavige rekening onder de directe bruto-investeringen ook zijn opgenomen het zogenaamde groot-onderhoud van werken en de uitgaven voor inrichting, uitbreiding en vernieuwing (roerende goederen), welke in de bestaande opstelling van de rijksbegroting ten laste van de Gewone Dienst worden gebracht. De afschrijvingen werden dienovereenkomstig verhoogd, zodat het saldo van rekening V in overeenstemming is met het saldo van de nieuwe werken en afschrijvingen op de Buitengewone Dienst.

Worden in rekening V „Directe investeringen” uitsluitend die investeringen opgenomen, welke tot de rechtstreekse investeringen van het Rijk kunnen worden gerekend, in rekening VI „Indirecte investeringen” worden die investeringen samengebracht, die formeel in de rijksbegroting als kapitaalverstrekking worden beschouwd, doch materieel een investering zijn van de rijksoverheid. Als voorbeeld moge worden genoemd de kapitaalverstrekking aan de staatsbedrijven en aan het Zuiderzeefonds voor landbouwkundige werken. Voorzover echter de kapitaalverstrekking aan het Zuiderzeefonds strekt tot de aanleg van waterbouwkundige werken, is die ter wille van de aansluiting aan de systematiek van de nationale boekhouding beschouwd als een directe investering van het Rijk en derhalve opgenomen onder rekening V „Directe investeringen”.

Voorts worden onder rekening VI opgenomen deelnemingen in investeringen van de particuliere sector.

In rekening VII worden de overige balansmutaties van het Rijk belicht. De betekenis van deze rekening spreekt voor zich zelf. Het saldo van deze rekening te zamen met het bedrag van de netto directe en indirecte investeringen is gelijk aan het saldo van de Buitengewone Dienst.

Rekening I. Consumptie

A. Lasten

Onder „Bijdragen in diensten van de particuliere sector” vallen in het algemeen de subsidies, welke niet voor werken zijn bestemd en ook niet het karakter hebben van een inkomens- of vermogensoverdracht, doch worden gegeven ten behoeve van het bijzonder onderwijs, de verpleging e.d., dus voor het verrichten van taken, welke de Staat, om welke reden dan ook, niet door zijn eigen organen doet verrichten.

Onder „Bijdragen in diensten van lagere publiekrechtelijke lichamen” worden samengebracht de bijdragen van de Staat in uitgaven van consumptieve aard van lagere publiekrechtelijke lichamen. In het bijzonder moet hierbij worden gedacht aan uitgaven voor de gemeentepolitie en die voor het openbaar onderwijs.

De „Bijdragen in diensten van het buitenland” bevatten de subsidies, bijdragen, contributies, enz. aan andere landen en aan internationale organisaties en instellingen.

B. Baten

De post „Personeelsverhaal” bevat de ontvangsten wegens inhoudingen op het salaris wegens bijdragen voor inkoop van diensttijd voor pensioen en de inhoudingen ingevolge de spaarregeling.

Onder de „Bijdragen van lagere publiekrechtelijke lichamen in diensten van het Rijk” worden ontvangsten samengebracht

wegens diensten, door het Rijk verleend, in welke diensten door lagere publiekrechtelijke lichamen wordt bijgedragen. Hieronder worden onder meer opgenomen de bijdragen van gemeenten in de kosten van rijksonderwijsinstellingen.

Voor de „Bijdragen van het buitenland in diensten van het Rijk” geldt mutatis mutandis hetzelfde. Gedacht is hier aan die gevallen, waarin Nederland ten behoeve van een ander land of internationale organisatie diensten verricht en daarvoor een vergoeding ontvangt.

Rekening II. Rente, verlies en winst

De posten „Bijdragen in exploitatieverliezen van bedrijven” en „Aandeel in exploitatiewinsten van bedrijven” hebben zowel op staatsbedrijven als op bedrijven uit de particuliere sector betrekking.

Rekening VI. Indirecte investeringen

A. Debet

Het algemene karakter van deze rekening werd reeds in het voorgaande besproken.

De post „Investeringsfondsen” van deze rekening betreft die kapitaalverstrekkingen aan fondsen, als bedoeld in artikel 87 van de Comptabiliteitswet, welke door die fondsen voor investeringsdoeleinden worden gebruikt.

Voor de post „Investeringsfondsen via Staatsbedrijven” geldt mutatis mutandis hetzelfde. Staatsbedrijven zijn die bedrijven, waarvoor artikel 88 van de Comptabiliteitswet toepassing heeft gevonden.

Onder de post „Deelnemingen in investeringen van derden” zijn samengebracht deelnemingen in investeringen van de particuliere sector, derhalve van particuliere bedrijven en instellingen, en van bedrijven, welke, hoewel in feite eigendom van de rijksoverheid, een privaatrechtelijke bedrijfsvorm hebben. Een deelneming in het aandelenkapitaal van bedrijven, als voren bedoeld, wordt, wanneer die deelneming leidt tot investeringen door die bedrijven, hieronder verantwoord.

De overige posten spreken voor zich zelf.

B. Credit

Voor een toelichting op deze posten zij verwezen naar hetgeen is medegedeeld sub VI, A. Debet.

Rekening VII. Overige vermogensmutaties

A. Debet

De post „Kapitaalverstrekkingen aan particuliere bedrijven” brengt die uitgaven samen, waarbij de Staat kapitaal ter leen verstrekt aan particuliere bedrijven, waaronder hier worden verstaan alle bedrijven, met uitzondering van de staatsbedrijven ex artikel 88 van de Comptabiliteitswet.

De post „Kapitaalverstrekkingen buitenland” wordt ook gebruikt voor kapitaalverstrekkingen aan overzeese rijkssdelen.

B. Credit

De post „Aflossingen door particuliere bedrijven” omvat die gevallen, waarin de Staat aflossing ontvangt op door hem tegen de een of andere vorm van schuldbekentenis aan particuliere bedrijven verstrekt kapitaal.

I. Consumptie
(in miljoenen guldens)

Lasten				Baten			
Omschrijving	1956 Ver- moedelijk beloop	1957 Ver- moedelijke uitkomsten	1958 Ontwerp- begroting	Omschrijving	1956 Ver- moedelijk beloop	1957 Ver- moedelijke uitkomsten	1958 Ontwerp- begroting
<i>Lonen en salarissen (incl. sociale lasten) . . .</i>	<i>1 254</i>	<i>1 408</i>	<i>1 473</i>	<i>Personeelsverhaal . . .</i>	<i>12</i>	<i>10</i>	<i>11</i>
Burgerlijk apparaat . .	523	587	625	Burgerlijk apparaat . .	8	7	8
Militair apparaat ¹⁾ . .	650	717	734	Militair apparaat . . .	3	2	2
Onderwijs	81	104	114	Onderwijs	1	1	1
<i>Materiële uitgaven . .</i>	<i>1 262</i>	<i>1 193</i>	<i>1 094</i>	<i>Diverse exploitatie- ontvangsten</i>	<i>212</i>	<i>199</i>	<i>190</i>
Burgerlijk apparaat . .	160	180	182	Burgerlijk apparaat . .	147	147	130
Militair apparaat . . .	1 081	991	885	Militair apparaat . . .	22	6	7
Onderwijs	21	22	27	Onderwijs	43	46	53
<i>Bijdragen in diensten van de particuliere sector</i>	<i>854</i>	<i>1 033</i>	<i>1 065</i>	<i>Bijdragen van lagere pu- blikrechtelijke licha- men in diensten van het Rijk</i>	<i>11</i>	<i>9</i>	<i>6</i>
Uitgaven voor onder- wijs	648	802	853	Onderwijs	4	4	4
Overige uitgaven . . .	206	231	212	Overige	7	5	2
<i>Bijdragen in diensten van lagere publiekrecht- elijke lichamen</i>	<i>246</i>	<i>295</i>	<i>298</i>	<i>Bijdragen van het buiten- land in diensten van het Rijk</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>9</i>
Uitgaven voor onder- wijs	126	146	159	<i>Saldo I (netto-con- sumptie)</i>	<i>3 641</i>	<i>4 000</i>	<i>4 030</i>
Uitgaven voor politie .	99	116	112				
Overige uitgaven van consumptieve aard .	21	33	27				
<i>Bijdragen in diensten van het buitenland</i>	<i>33</i>	<i>49</i>	<i>46</i>				
<i>Afschrijvingen ²⁾</i>	<i>235</i>	<i>249</i>	<i>270</i>				
Burgerlijk apparaat . .	227	239	258				
Onderwijs	8	10	12				
	3 884	4 227	4 246		3 884	4 227	4 246

¹⁾ Inclusief het burgerpersoneel van de departementen van Oorlog en van Marine en inclusief de beloningen in natura aan het militair personeel.

²⁾ In de hier vermelde bedragen is, naast de in de rijksbegroting opgenomen post voor afschrijvingen, tevens een bedrag begrepen, overeen-

komende met de bedragen wegens groot-onderhoud van werken en voor aanschaffing van roerende goederen voor inrichting, uitbreiding en vernieuwing. Deze bedragen komen in rekening V onder de bruto-investeringen voor, doch worden in de rijksbegroting rechtstreeks ten laste van de Gewone Dienst gebracht.

II. Rente, verlies en winst

<i>Rente en kosten van bin- nenlandse schuld . .</i>	<i>450</i>	<i>480</i>	<i>500</i>	<i>Rente van vorderingen op het binnenland . . .</i>	<i>54</i>	<i>62</i>	<i>67</i>
<i>Rente en kosten van bui- tenlandse schuld . . .</i>	<i>52</i>	<i>51</i>	<i>48</i>	<i>Rente van vorderingen op het buitenland . . .</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>9</i>
<i>Bijdragen in exploitatie- verliezen van bedrijven</i>	<i>5</i>	<i>5</i>	<i>5</i>	<i>Aandeel in exploitatie- winsten van bedrijven .</i>	<i>96</i>	<i>72</i>	<i>79</i>
				<i>Saldo II</i>	<i>346</i>	<i>390</i>	<i>398</i>
	507	536	553		507	536	553

507
39
113
24
141

Lasten				III. Inkomensoverdrachten				Baten
Omschrijving	1956 Ver- moedelijk beloop	1957 Ver- moedelijke uitkomsten	1958 Ontwerp- begroting	Omschrijving	1956 Ver- moedelijk beloop	1957 Ver- moedelijke uitkomsten	1958 Ontwerp- begroting	
<i>Overdrachten aan ge- zinnen</i>	561	319	303	<i>Belastingopbrengsten . .</i>	6 020	6 603	6 828	
Noodvoorziening ouden van dagen	312	—	—	Kostprijsverhogende be- lastingen	2 788	2 894	2 990	
Bijdragen ten behoeve van aanvullende wer- ken	47	47	47	Belastingen op inkomen, winst en vermogen .	3 232	3 709	3 838	
Overige overdrachten aan gezinnen	202	272	256	<i>Verhoging van belasting- gen</i>	—	—	107	
<i>Overdrachten aan pen- sioen- en sociale fond- sen</i>	367	648	552	<i>Boeten en opbrengst ver- beurd verklaarde goe- deren</i>	15	11	13	
Aan pensioenfondsen ¹⁾ .	212	476	401	<i>Heffingen in verband met de prijspolitiek . . .</i>	1	—	—	
Aan sociale fondsen . .	155	172	151	<i>Saldo III</i>	— 4 605	— 4 970	— 5 499	
<i>Prijsverlagende subsidies</i>	234	407	326					
Via het Landbouw-Ega- lisatiefonds	234	407	326					
<i>Huurverlagende subsidies</i>	130	123	121					
Rechtstreeks aan derden	12	12	8					
Via of aan lagere publiek- rechtelijke lichamen .	118	111	113					
<i>Inkomensoverdrachten via of aan lagere pu- bliekrechtelijke licha- men</i>	139	147	147					
	1 431	1 644	1 449		1 431	1 644	1 449	

IV. Vermogensoverdrachten

<i>Overdrachten aan gezin- nen</i>	133	117	30	<i>Bijzondere kapitaalwin- sten ⁴⁾</i>	448	441	44
Oorlogsschadevergoe- dingen ²⁾	87	49	28	<i>Overdrachten ten laste van het buitenland .</i>	8	—	7
Overige overdrachten .	46	68	2	<i>Saldo IV</i>	397	406	639
<i>Overdrachten aan bedrij- ven</i>	323	266	151				
Oorlogsschadever- goedingen ²⁾	148	102	46				
Overige overdrachten .	96	147	105				
Rampschadevergoedin- gen	79	17	—				
<i>Overdrachten ten behoe- ve van de woningbouw</i>	115	163	185				
<i>Overdrachten aan lagere publiekrechtelijke li- chamen</i>	140	156	140				
Oorlogsschadevergoe- dingen	59	60	55				
Investeringsbijdragen .	66	83	85				
Rampschadevergoedin- gen ³⁾	15	13	—				
<i>Overdrachten aan het buitenland</i>	99	99	139				
Overdrachten aan over- zeese rijkdelen	85	83	77				
Overige overdrachten .	14	16	12				
E.E.G.- en Euratom- verdragen	—	—	50				
<i>Bijzondere kapitaalver- liezen</i>	43	46	45				
	853	847	690		853	847	690

Zie voor noten blz. 7.

1917

1918

1919

3848

4007

4042

326

395

435

196

651

664

4370

5053

5141

5225

4893

5156

19

+

853

- 160

+ 15

49

102

60

211

690

0

+ 101

- 264

- 03

+ 98

+ 12

1512

543

974

115

1159

162

15

177

Debet

V. Directe investeringen

Credit

Omschrijving	1956 Vermoedelijk beloop	1957 Ver- moedelijke uitkomsten	1958 Ontwerp- begroting	Omschrijving	1956 Vermoedelijk beloop	1957 Ver- moedelijke uitkomsten	1958 Ontwerp- begroting
<i>Nieuwe werken</i>	232	240	239	<i>Afschrijvingen ²⁾</i>	235	249	270
Waterstaatswerken . .	134	170	162	Burgerlijk apparaat . .	227	239	258
Bestuursapparaat en do- meinen	22	18	9	Onderwijs	8	10	12
Onderwijs	5	9	26	<i>Verkoop van onroerende goederen ¹⁾</i>	17	1	—
Rijksgebouwendienst .	44	43	42	<i>Deelneming door lagere publiekrechtelijke lichamen in investe- ringen door het Rijk.</i>	2	3	6
Overige ¹⁾	27	—	—	<i>Saldo V (netto directe in- vesteringen)</i>	159	183	177
<i>Groot-onderhoud van werken ²⁾</i>	158	168	181				
Waterstaatswerken . .	134	146	159				
Bestuursapparaat en domeinen	24	22	22				
<i>Inrichting, uitbreiding en vernieuwing (roerende goederen) ²⁾</i>	23	28	33				
Burgerlijk apparaat . .	18	21	24				
Onderwijs	5	7	9				
	413	436	453		413	436	453

¹⁾ Hierin zijn voor 1956 begrepen de kapitaalsuitgaven (27 miljoen) en kapitaalsontvangsten (11 miljoen) van de Rijksdienst voor de Gasvoorziening. Met ingang van 1957 is deze dienst omgezet in een staatsbedrijf

en zijn de betreffende uitgaven en ontvangsten opgenomen in rekening VI Indirecte investeringen.

²⁾ Zie noot 2 bij rekening I. ✓

VI. Indirecte investeringen

<i>Investeringen via fondsen</i>	24	26	27	<i>Aflossingen door fondsen</i>	3	2	6
Zuiderzeefonds	24	26	27	<i>Aflossingen door staats- bedrijven</i>	76	88	154
<i>Investeringen via staats- bedrijven</i>	300	213	183	P.T.T.	75	81	130
P.T.T.	194	156	143	Staatsgasbedrijf	—	6	23
Staatsmijnen ¹⁾	106 ²⁾	19	11	Overige	1	1	1
Staatsgasbedrijf	—	35	27	<i>Verkoop aandelen</i>			
Overige	—	3	2	K.L.M.	15	—	—
<i>Deelnemingen in investe- ringen van derden . .</i>	13	5	9	<i>Saldo VI (netto indirecte investeringen)</i>	243	154	59
	337	244	219		337	244	219

¹⁾ Uitkering aan de Staatsmijnen, na aftrek van ontvangen aflossingen.

²⁾ Hiervan heeft 96 miljoen betrekking op een omzetting van in vroegere

jaren in rekening-courant verstrekte kredieten in een definitieve kapitaalverstreking.

Noten van blz. 6.

¹⁾ Hieronder opgenomen voor 1957 een bedrag van 260 miljoen wegens een bijdrage aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en het Spoorwegpensioenfonds in verband met het tekort van genoemde fondsen en voor 1958 een bedrag van 90 miljoen.

²⁾ In deze bedragen zijn opgenomen tegemoetkomingen in de oorlogsschade aan onroerende goederen ter vervanging van voorlopig verstrekte kredieten.

³⁾ Inclusief het door het Rijk uitgevoerde dijkherstel.

⁴⁾ In de vermelde bedragen is voor 1956 123 miljoen begrepen wegens beschikbaar gekomen gelden uit de tegenwaarderekening bij de Nederlandsche Bank en voor 1957 363 miljoen. ✓

Debet

VII. Overige vermogensmutaties

Credit

Omschrijving	1956 Ver- moedelijk beloop	1957 Ver- moedelijke uitkomsten	1958 Ontwerp- begroting	Omschrijving	1956 Ver- moedelijk beloop	1957 Ver- moedelijke uitkomsten	1958 Ontwerp- begroting
<i>Kapitaalverstrekkingen binnenland</i>	<i>53</i>	<i>57</i>	<i>591</i>	<i>Aflossingen binnenland .</i>	<i>83</i>	<i>64</i>	<i>50</i>
Aan gezinnen	12	16	14	Door gezinnen	4	4	4
Aan particuliere bedrijven	35	34	37	Door particuliere bedrijven	43	39	18
Voor woningbouwvoor- schotten	3	6	540	Van woningbouwvoor- schotten	33	18	26
Overige	3	1	—	Door lagere publiek- rechtelijke lichamen .	3	3	2
<i>Kapitaalverstrekkingen buitenland</i>	<i>47</i>	<i>117¹⁾</i>	<i>8</i>	<i>Aflossingen door het bui- tenland.</i>	<i>22</i>	<i>41¹⁾</i>	<i>28</i>
<i>Aflossingen Nationale Schuld</i>	<i>342</i>	<i>371</i>	<i>303</i>	<i>Ontvangsten in verband met aan- en ontmun- tingen</i>	<i>47</i>	<i>29</i>	<i>31</i>
Binnenland	261	259	218	<i>Saldo VII</i>	<i>334</i>	<i>431</i>	<i>809</i>
Buitenland	81	112	85				
<i>Uitgaven in verband met aan- en ontmuntingen</i>	<i>44</i>	<i>20</i>	<i>16</i>				
	486	565	918		486	565	918

¹⁾ In deze bedragen is opgenomen de overneming door het Rijk van de vordering van de Nederlandsche Bank op de Argentijnse Nationale Bank (80 miljoen) en de hierop te ontvangen aflossingen (12 miljoen.).

918
910
540
510
Voor de aflossing
Voor de aflossing
Juni 1958

3. Overzicht van de diensten 1949 tot en met 1956

In de wet van 18 november 1953 (*Stb.* 530) is overeenkomstig het bepaalde in artikel 86a van de Comptabiliteitswet een algehele samenvatting gegeven van de uitkomsten van 's Rijks geldelijk beheer over de jaren 1939 tot en met 1948. Daarop aansluitend wordt in tabel I van deze bijlage een overzicht gegeven van de rekeningcijfers betreffende de diensten 1949 tot en met 1955 (voor dit laatste jaar volgens de voorlopige, nog niet vastgestelde rekening) en van het vermoedelijk beloop van de dienst 1956.

Met de tabellen II en III wordt beoogd een inzicht te geven

in de ontwikkeling van de uitgaven en de ontvangsten voor de dienstjaren 1955 en 1956. Daartoe zijn naast elkaar gesteld: de cijfers van de oorspronkelijk vastgestelde begrotingen, de uitkomsten, welke in de miljoenennota 1957 als meest recente gegevens ten aanzien van deze beide begrotingsjaren waren opgenomen en de uitkomsten, zoals die thans moeten worden verwacht.

In de bij deze tabellen gegeven toelichting worden de belangrijkste posten genoemd, welke tot de verschillen tussen de nu en de vorig jaar gepubliceerde cijfers hebben bijgedragen.

I. Dienstjaren 1949—1956

(in miljoenen gulden)

Omschrijving	Rekeningcijfers						Voorlopige rekeningcijfers 1955	Vermoedelijk beloop 1956
	1949	1950	1951	1952	1953	1954		
Gewone Dienst								
Uitgaven	2 827	2 897	3 357	3 720	3 951	4 616	5 240	5 779
Middelen	4 472	4 431	5 141	5 447	5 441	5 587	6 286	6 621
Saldo	+ 1 645	+ 1 534	+ 1 784	+ 1 727	+ 1 490	+ 971	+ 1 046	+ 842
Buitengewone Dienst I (Uitgaven en ontvangsten van aflopend karakter)								
Uitgaven	981	856	771	587	1 092	709	852	446
Middelen	492	495	419	926	402	618	261	275
Saldo	— 489	— 361	— 352	+ 339	— 690	— 91	— 591	— 171
Landbouw-Egalisatiefonds								
Saldo	— 266	— 223	— 143	— 67	— 116	— 107	— 173	— 234
Buitengewone Dienst II (Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten)								
Uitgaven	391	982	1 296	1 214	1 015	1 341	1 199	1 363
Middelen	140	436	301	275	372	590	626	410
Saldo	— 251	— 546	— 995	— 939	— 643	— 751	— 573	— 953
Gehele Dienst								
Uitgaven (incl. nadelig saldo L.E.F.)	4 465	4 958	5 567	5 588	6 174	6 773	7 464	7 822
Middelen	5 104	5 362	5 861	6 648	6 215	6 795	7 173	7 306
Saldo	+ 639	+ 404	+ 294	+ 1 060	+ 41	+ 22	— 291	— 516

II. Dienstjaar 1955

(in miljoenen guldens)

Omschrijving	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Vermoedelijk beloop volgens miljoenennota 1957	Voorlopige rekeningscijfers
Gewone Dienst			
Uitgaven	4 677	5 274	5 240
Middelen	5 376	6 225	6 286
Saldo	+ 699	+ 951	+ 1 046
Buitengewone Dienst I (Uitgaven en ontvangsten van aflopend karakter)			
Uitgaven	847	855	852
Middelen	205	262	261
Saldo	— 642	— 593	— 591
Landbouw-Egalisatiefonds			
Saldo	— 64	— 183	— 173
Buitengewone Dienst II (Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten)			
Uitgaven	1 037	1 207	1 199
Middelen	434	628	626
Saldo	— 603	— 579	— 573
Gehele Dienst			
Uitgaven (inclusief nadelig saldo L.E.F.)	6 625	7 519	7 464
Middelen	6 015	7 115	7 173
Saldo	— 610	— 404	— 291

Het saldo van de voorlopige rekening 1955 vertoont een verbetering met 113 miljoen ten opzichte van het saldo, dat in de miljoenennota 1957 op basis van het vermoedelijk beloop is berekend. Verlaging van de uitgaven (55 miljoen) en verhoging van de ontvangsten (58 miljoen) hebben daartoe vrijwel gelijkelijk bijgedragen.

De verlaging aan de uitgavenzijde ligt over bijna alle begrotingshoofdstukken gespreid. De correcties hebben in het algemeen een relatief geringe omvang. In vele gevallen hebben zij betrekking op betalingen, welke door bijzondere omstandigheden niet meer ten laste van het dienstjaar 1955 konden plaatsvinden.

Op de Gewone Dienst betreft de belangrijkste wijziging het hoofdstuk voor Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, waarvoor, verdeeld over een groot aantal artikelen, in totaal 9 miljoen minder nodig is. De werkelijke militaire uitgaven bleven 8 miljoen achter bij het ter zake in het vermoedelijke beloop begrepen totaal. Voorts ondergaat de Gewone Dienst een verlaging met ruim 6 miljoen, doordat de uitvoering van het Tienjarenplan voor Suriname in 1955 niet tot uitgaven ten laste van de rijksbegroting leidde. De desbetreffende begrotingskredieten zijn met toepassing van artikel 24 van de Comptabiliteitswet naar het dienstjaar 1956 overgebracht. Tegenover deze en andere, minder belangrijke verlagingen staat, dat de werkelijke bijdrage aan de geldmiddelen van Nederlands Nieuw-Guinea het ter zake in het vermoedelijk beloop opgenomen bedrag met bijna 9 miljoen overtreft.

Het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds blijkt 10 miljoen lager uit te vallen.

De verlaging van de uitgaven ten laste van de Buitengewone Dienst II komt voor ruim 6 miljoen eveneens op rekening van de omstandigheid, dat de uitgaven ten behoeve van de uitvoe-

ring van het Tienjarenplan voor Suriname naar het dienstjaar 1956 zijn verschoven.

De in de voorlopige rekeningcijfers opgenomen ontvangsten geven slechts bij de Gewone Dienst een verschil van betekenis (61 miljoen meer) met het vermoedelijk beloop te zien. De hogere opbrengst van de inkomstenbelasting heeft daartoe 32 miljoen bijgedragen. Voorts kon de uitkering van de P.T.T., wegens voordelig saldo over 1955, ruim 10 miljoen hoger worden gesteld.

III. Dienstjaar 1956

(in miljoenen guldens)

Omschrijving	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Vermoedelijke uitkomsten volgens miljoenennota 1957	Vermoedelijk beloop
Gewone Dienst			
Uitgaven	5 236	5 917	5 779
Middelen	5 528	6 322	6 621
Saldo	+ 292	+ 405	+ 842
Buitengewone Dienst I (Uitgaven en ontvangsten van aflopend karakter)			
Uitgaven	359	461	446
Middelen	133	134	275
Saldo	— 226	— 327	— 171
Landbouw-Egalisatiefonds			
Saldo	— 164	— 198	— 234
Buitengewone Dienst II (Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten)			
Uitgaven	994	1 134	1 363
Middelen	441	394	410
Saldo	— 553	— 740	— 953
Gehele Dienst			
Uitgaven (inclusief nadelig saldo L.E.F.)	6 753	7 710	7 822
Middelen	6 102	6 850	7 306
Saldo	— 651	— 860	— 516

De ongunstige ontwikkeling van het beeld van de begroting 1956, ten vorigen jare in de vermoedelijke uitkomsten tot uitdrukking gebracht, is door een aantal bijzondere factoren in haar tegendeel verkeerd. Het nadelig saldo voor de Gehele Dienst wordt thans op 516 miljoen geraamd, 135 miljoen gunstiger dan de oorspronkelijke raming.

Ten opzichte van de vermoedelijke uitkomsten wordt het nadelige saldo van de Gehele Dienst 344 miljoen lager geraamd. De verhoging met 112 miljoen, waarmede aan de uitgavenzijde rekening moet worden gehouden, wordt ruimschoots overtroffen door de toeneming met 456 miljoen van de middelen.

Op de Gewone Dienst vloeit de verlaging van de uitgaven in het bijzonder voort uit de omstandigheid, dat de voorgenomen sanering van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds nog niet is tot stand gekomen. De uitkeringen over 1955 en 1956, tezamen 170 miljoen, waarmede in de vermoedelijke uitkomsten 1956 was gerekend, zijn thans naar de overeenkomstige raming voor 1957 overgebracht.

De overige mutaties beïnvloeden het uitgaventotaal van de Gewone Dienst per saldo in slechts geringe mate. De raming

van een groot aantal posten in de onderwijssector moet in totaal 28 miljoen hoger worden gesteld. Voor Oorlog en Marine is met een verhoging groot 20 miljoen gerekend. De uitkeringen ingevolge de noodvoorziening ouden van dagen en de uitvoering van de Werkloosheidswet zullen 8, respectievelijk 16 miljoen meer vergen van 's Rijks schatkist dan in de vermoedelijke uitkomsten was voorzien. Het bedrag van de afschrijvingen is niet, zoals was aangenomen, met 13 miljoen, doch met 29 miljoen verhoogd. Hiertegenover staat een aantal verlagingen. Voor het extra-subsidie aan het Nationaal Luchtvaart Laboratorium kan met 6 miljoen minder worden volstaan. De uitgaven van de Waterstaat zijn 8 miljoen lager gesteld. De uitkering aan de P.T.T. ad 10 miljoen, wegens nadelig saldo van de exploitatie, is vervallen, omdat het nadelig saldo in een klein voordelig saldo is omgeslagen. Op de bijdragen in uitgaven in verband met complementaire sociale voorzieningen is boven de verlaging, waarmee reeds in de vermoedelijke uitkomsten was gerekend, nog een verdere verlaging met 7 miljoen mogelijk gebleken. Op het 25 miljoen-krediet voor maatregelen ter bestrijding van eventuele conjuncturele werkloosheid behoefde geen beroep te worden gedaan.

Tot de verhoging van de middelen van de Gewone Dienst wordt in belangrijke mate bijgedragen door het ruimer vloeien van de belastingen.

Deze gunstige ontwikkeling betreft voornamelijk de inkomstenbelasting en de vennootschapsbelasting. Ten aanzien van de inkomstenbelasting heeft o.m. een rol gespeeld het feit, dat de voorlopige aanslagregeling over het belastingjaar 1956 meer heeft opgeleverd dan was voorzien. Met betrekking tot de vennootschapsbelasting zij gewezen op de hogere opbrengst van de aanslagregeling over het boekjaar 1955, waardoor het op het boekingsstijdvak 1956/57 verantwoorde bedrag gunstig is beïnvloed.

Daarnaast mag ook uit anderen hoofde met hogere ontvangsten worden gerekend. Wegens betaling door Japan van de eerste termijn van het z.g. smartegeld komt 7,6 miljoen beschikbaar. De uitkering wegens door de Nederlandsche Bank behaalde winst is bijna 8 miljoen hoger gesteld. De ontvangsten van Domeinen zullen de in de vermoedelijke uitkomsten begrepen raming met 11 miljoen overtreffen. De aan de Staat vervallen opbrengsten uit hoofde van geopponeerde effecten versterkten de rijksmiddelen met 23 miljoen. Van de K.L.M. is wegens dividend ruim 7 miljoen ontvangen. De ontvangsten van de militaire departementen ten slotte blijken 15 miljoen hoger te kunnen worden geraamd.

Op de Buitengewone Dienst I zullen de uitkeringen aan oorlogsslachtoffers uit het voormalige Nederlands-Indië 21 miljoen bij de raming ten achter blijven. Voor de financiering van de uitgaven, verband houdende met de watersnood, kan met 16 miljoen minder worden volstaan. De uitkeringen ter zake van enkele oorlogsschadecategorieën (in het bijzonder de oorlogsschade aan onroerende goederen) zijn 18 miljoen lager geraamd; hiertegenover is voor uitkeringen, voortvloeiende uit ontheffing van bestedingsplicht verleend op grond van de Wet op de Materiële Oorlogsschaden, 42 miljoen meer opgenomen, welk bedrag nodig is gebleken voor de versnelde ver-

zilvering van opbouwobligaties als gevolg van liquiditeitsmoeilijkheden bij het bankwezen.

De juist genoemde en enkele andere minder belangrijke mutaties leiden op de Buitengewone Dienst I per saldo tot een verlaging van de uitgaven met 15 miljoen.

De belangrijkste stijging van de middelen van de Buitengewone Dienst I komt vrijwel volledig voor rekening van de post opbrengst wegens liquidatie van vijandelijk vermogen. De ter zake door het Beheersinstituut gedane overboekingen hebben de aanvankelijke raming met 140 miljoen overtroffen.

Het nadelige saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds wordt thans op 234 miljoen geraamd, 36 miljoen meer dan waarmee in de vermoedelijke uitkomsten was gerekend. Deze mutatie is bepaald door een aantal factoren, waarvan in het bijzonder genoemd kunnen worden de verhoging van de garantiëprijs voor melk per 1 november 1956, de invoering van een toeslagregeling voor haver en gerst en de omstandigheid, dat de opbrengstprijzen van een aantal gegarandeerde producten beneden de indertijd bestaande verwachtingen zijn gebleven.

Op de Buitengewone Dienst II is 84 miljoen meer nodig voor aflossing van gevestigde binnenlandse schuld, in hoofdzaak als gevolg van de aanwending van belastingcertificaten voor betaling van belastingen. De kapitaalverstrekking aan de P.T.T. wordt 75 miljoen hoger geraamd; 28 miljoen hiervan is nodig voor de investeringen, welke de P.T.T. uit overloop ex artikel 16 van de Bedrijvenwet tot stand kan brengen, 16 miljoen betreft een verdere uitbreiding van de investeringen en 31 miljoen heeft betrekking op vergrote voorraadvorming. Voor kapitaalverstrekking aan de Staatsmijnen is 82 miljoen meer nodig. Ter toelichting zij opgemerkt, dat in afwachting van een definitieve regeling van de kapitaalpositie, de kapitaalverstrekkingen door het Rijk aan dit staatsbedrijf tot en met 1955 werden gelimiteerd tot de uitkeringen van het bedrijf aan het Rijk wegens afschrijvingen, reserveringen, opbrengsten van kapitaalgoederen, enz. Aangezien de aldus gelimiteerde kapitaalverstrekkingen ontoereikend waren voor de dekking van de investeringen werd het meerdere in rekening-courant opgenomen bij 's Rijks schatkist. Nu onlangs door het tot stand komen van de gewijzigde aanwijzingswet voor de Staatsmijnen de kapitaalpositie van dit staatsbedrijf definitief is geregeld, diende verrekening plaats te vinden van de in rekening-courant opgenomen bedragen, welke in totaal 96 miljoen beliepen. Enige beperking van investeringen en hogere afschrijvingen leidden anderzijds tot een verlaging van het voor kapitaalverstrekking benodigde bedrag, waardoor de stijging per saldo uitkomt op 82 miljoen.

Voorts is op de Buitengewone Dienst II nog rekening gehouden met een aantal minder belangrijke mutaties, welke per saldo uitmondten in een verlaging van het uitgaventotaal met 12 miljoen.

Aan de middelenzijde van de Buitengewone Dienst II is rekening gehouden met een verdere verhoging met 16 miljoen van de bijdrage van de Gewone Dienst tot het bedrag van de afschrijvingen.

4. Uitgaven voor de verschillende onderwerpen van Staatszorg ten laste van de diensten

1951 tot en met 1958

In deze bijlage wordt aan de hand van een aantal overzichten een beeld gegeven van het verloop der uitgaven voor de verschillende onderwerpen van staatszorg ten laste van de diensten 1951 tot en met 1958.

De in deze overzichten opgenomen cijfers voor de jaren 1951 tot en met 1954 zijn ontleend aan de vastgestelde rijksrekeningen, die voor 1955 aan de voorlopige nog niet vastgestelde rekening, terwijl de cijfers voor 1956, 1957 en 1958 betreffen respectievelijk het vermoedelijk beloop, de vermoedelijke uitkomsten en de ontwerp-begroting inclusief de additionele uitgaven en de nog voor te stellen verlaging, zoals vermeld op blz. 3 van deze nota.

Ten behoeve van een juiste vergelijking van de uitgaven voor 1958 met het voorafgaande jaar, zijn de uitgaven voor 1957 met de gewijzigde opstelling van 1958 in overeenstemming gebracht. Dit betekent, dat ook voor 1957 nagecoëg alle defensie-uitgaven op de Gewone Dienst zijn verantwoord en dat het bedrag der afschrijvingen in overeenstemming hiermede is verlaagd. Ook is voor 1957, evenals voor 1958, de bijdrage van de Gewone Dienst aan de Buitengewone Dienst ten bedrage van het verminderde bedrag der afschrijvingen niet meer onder de kapitaalsontvangsten opgenomen, doch bij de kapitaalsuitgaven van de Buitengewone Dienst.

Het overzicht bestaat uit een zestal tabellen:

a. de uitgaven van de Gewone Dienst en het nadellig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds; hierbij zijn de uitgaven van de Buitengewone Dienst I voor de jaren tot en met 1957 gerekend tot de Gewone Dienst (tabellen I en IV);

b. de uitgaven van de Buitengewone Dienst (tab. II en V);

c. de uitgaven van de Gehele Dienst (tabellen III en VI).

Ten einde de relatieve betekenis van de rijksuitgaven voor de Nederlandse economie beter te doen uitkomen zijn, behalve tabellen, waarin de uitgaven in miljoenen guldens zijn vermeld, ook tabellen opgenomen, waarin de uitgaven zijn uitgedrukt in percentages van het nationale inkomen.

Het nadellig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds, in het overzicht van de uitgaven voor de verschillende onderwerpen van staatszorg, voorkomende in hoofdstuk II van de nota, opgenomen onder de uitgaven voor Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij, is in de onderstaande tabellen opgenomen onder de categorie prijssubsidies.

I. Uitgaven Gewone Dienst en nadellig saldo Landbouw-Egalisatiefonds

(in miljoenen guldens)

Onderwerpen van Staatszorg	1951	1952	1953	1954	1955	Ver- moedelijk beloop 1956	Vermoe- delijk uitkom- sten 1957	Ontwerp- begroting 1958
Defensie	859,5	1 046,1	1 110,9	1 370,7	1 515,8	1 572,5	1 873,9	1 778,9
Buitenlandse betrekkingen	50,3	53,4	56,1	66,2	71,9	74,4	99,4	147,9
Overzeese rijkdelen	27,9	65,6	18,6	41,9	106,7	91,0	89,6	82,9
Politie en justitie	290,8	209,6	415,9	226,5	293,7	279,6	320,5	311,9
Onderwijs en cultuur	416,2	467,0	519,6	603,0	716,1	904,0	1 112,6	1 158,4
Waterstaat	100,9	108,2	121,4	135,3	164,4	200,3	271,3	292,2
Verkeer	65,9	52,6	55,6	68,7	89,3	79,5	86,2	79,3
Handel en nijverheid	44,5	40,4	61,0	83,3	71,3	73,7	106,3	67,0
Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij	101,5	143,0	126,9	133,3	166,0	188,8	219,7	208,1
Prijssubsidies (excl. huurverlagende sub- sidies)	143,1	67,0	187,7	117,1	173,4	234,4	407,1	326,0
Sociale voorzieningen, emigratie en volks- gezondheid	603,6	665,8	713,5	847,9	901,0	973,4	768,2	762,3
Volkshuisvesting (hoofdzakelijk huurver- lagende subsidies)	76,6	126,1	146,7	211,6	238,0	267,0	307,6	327,1
Diensten van algemene aard	160,6	205,8	234,4	249,1	240,9	290,3	323,1	321,7
Niet toegekende uitgaven voor pen- sioenen en wachtgelden	88,2	91,3	86,3	111,2	116,6	114,0	374,4	270,9
Nationale schuld	510,6	475,3	441,3	487,1	470,5	496,9	527,8	546,5
Algemene uitkeringen aan provincien en gemeenten	176,0	—	—	—	—	—	—	—
Herstel van goetgesschade	456,3	456,8	339,6	310,5	604,3	309,5	220,9	139,5
Uitgaven, houdende met de watersnood	—	—	416,2	256,5	164,9	94,2	30,0	—
Vergoeding aan provincien en gemeenten voor de derving van inkomsten als gevolg van de verlaging van de perso- nele belasting en de grondbelasting	—	—	—	—	36,1	69,9	61,0	63,5
Totaal exclusief afschrijvingen	4 172,5	4 274,0	5 051,7	5 319,9	6 140,9	6 313,4	7 199,6	6 884,1
Afschrijvingen	98,0	100,0	107,0	113,0	125,0	146,0	54,0	54,0
Totaal-Generaal	4 270,5	4 374,0	5 158,7	5 432,9	6 265,9	6 459,4	7 253,6	6 938,1

Opgenomen zijn onder:

1) uitgaven in verband met de E.E.G.- en Euratomverdragen, groot 50 miljoen.

2) de uitgaven van het Directoraat-Generaal voor de Bijzondere Rechtspleging, gedaan in de jaren 1946 t/m 1949, groot 178,8 miljoen;

3) een bijdrage aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en het Spoorwegpensioenfonds in verband met het tekort van genoemde fondsen: in 1957: 260 miljoen

in 1958: 90 miljoen;

4) het koersverlies op de aflossing van vlietende buitenlandse schuld als gevolg van de devaluatie van de guldens in 1949:

in 1951-55: 35,2 miljoen

in 1952: 35,2 miljoen;

5) de budgettaire verantwoording van de portogesschadevergoeding van 300 miljoen aan de Nederlandse Spoorwegen.

II. Uitgaven Buitengewone Dienst (in miljoenen guldens)

Onderwerpen van Staatszorg	1951	1952	1953	1954	1955	Ver- moedelijk beloop 1956	Vermoe- delijke uitkom- sten 1957	Ontwerp- begroting 1958
Defensie	239,9	300,2	258,3	275,3	220,2	269,8	1,1	0,1
Buitenlandse betrekkingen ¹⁾	2,2	1,3	24,7	15,3	16,4	38,0	32,8	2,0
Overzeese rijkssdelen	—	17,0	6,0	—	0,1	9,1	7,1	8,1
Politie en justitie	2,6	1,3	23,9 ²⁾	3,0	1,0	0,3	0,1	—
Onderwijs en cultuur	8,4	13,7	16,3	20,5	11,0	13,8	21,6	36,0
Waterstaat	94,3	105,2	87,9	131,6	172,5	195,0	191,2	189,4
Verkeer (hoofdzakelijk kapitaalverstre- king P.T.T.)	433,3 ³⁾	98,6	108,6	110,2	136,0	206,2	162,3	146,4
Handel en nijverheid ⁴⁾	124,2	93,7	71,4	93,4	105,2	144,4	57,5	44,7
Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij	10,3	14,7	10,5	16,0	19,5	26,6	30,0	34,8
Sociale voorzieningen, emigratie en volks- gezondheid	9,9	7,6	8,1	10,9	5,0	11,2	8,6	7,9
Volkshuisvesting	14,6	8,9	9,1	6,8	3,1	3,5	6,2	540,1 ⁵⁾
Diensten van algemene aard	11,1	25,6	17,3	22,5	114,9	103,2	159,3 ⁶⁾	63,8
Nationale schuld ⁶⁾	342,6	390,9	371,0	634,5 ⁷⁾	387,6 ⁸⁾	342,0	317,5	248,5
Herstel van oorlogsschade	3,0	135,0	1,9	0,5	6,2	0,1	—	—
Totaal	1 296,4	1 213,7	1 015,0	1 340,5	1 198,7	1 363,2	995,3	1 321,8

Opgenomen zijn onder:

- ¹⁾ wegens:
a. deelneming in de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling:
in 1953: 1,0 miljoen in 1956: 23,0 miljoen
in 1954: 5,0 miljoen in 1957: 30,0 miljoen;
in 1955: 5,0 miljoen
b. belegging binnen de Bondsrepubliek Duitsland van de door dat land
ingevolge de restitutie-overeenkomst betaalde termijnen:
in 1953: 22,7 miljoen in 1955: 9,1 miljoen;
in 1954: 9,1 miljoen
c. deelneming in de Internationale Financierings Maatschappij in 1956:
11,7 miljoen;
²⁾ een bedrag van 22 miljoen wegens kredietverstrekking aan het Waar-
borgfonds Rechtsherstel;

³⁾ een bedrag van 290 miljoen wegens kapitaaldeelname in de Neder-
landsche Spoorwegen;

⁴⁾ vanaf 1957, de kapitaalverstrekking aan de Staatsmijnen op netto-
basis, d.i. na aftrek van de ontvangen aflossingen;

⁵⁾ wegens verstrekking van woningbouwvoorschotten 540 miljoen;

⁶⁾ voor de jaren 1957 en 1958, de nationale schuld na aftrek van de bij-
drage van de Gewone Dienst ten bedrage van de afschrijvingen (voor beide
jaren 54 miljoen).

⁷⁾ de versterkte aflossing van 142,9 miljoen op het Britse Settlement,
van 199,4 miljoen op de lening van de Internationale Bank voor Herstel
en Ontwikkeling en van 68,9 miljoen op het krediet, afgesloten met de
Belgische regering;

⁸⁾ de versterkte aflossing van 194,6 miljoen op de lening van de Inter-
nationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling;

⁹⁾ de overneming door het Rijk van de vordering van de Nederlandsche
Bank op de Argentijnse Nationale Bank ad 80 miljoen.

III. Uitgaven Gehele Dienst (in miljoenen guldens)

Onderwerpen van Staatszorg	1951	1952	1953	1954	1955	Ver- moedelijk beloop 1956	Vermoe- delijke uitkom- sten 1957	Ontwerp- begroting 1958
Defensie	1 099,4	1 346,3	1 369,2	1 646,0	1 736,0	1 842,3	1 875,0	1 779,0
Buitenlandse betrekkingen	52,5	54,7	80,8	81,5	88,3	112,4	132,2	149,9
Overzeese rijkssdelen	27,9	82,6	24,6	41,9	106,8	100,1	96,7	91,0
Politie en justitie	293,4	210,9	439,8	229,5	294,7	279,9	320,6	311,9
Onderwijs en cultuur	424,6	480,7	535,9	623,5	727,1	917,8	1 134,2	1 194,4
Waterstaat	195,2	213,4	209,3	266,9	336,9	395,3	462,5	481,6
Verkeer	499,2	151,2	164,2	178,9	225,3	285,7	248,5	225,7
Handel en nijverheid	168,7	134,1	132,4	176,7	176,5	218,1	163,8	111,7
Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij	111,8	157,7	137,4	149,3	185,5	215,4	249,7	242,9
Prijssubsidies (excl. huurverlagende sub- sidies)	143,1	67,0	187,7	117,1	173,4	234,4	407,1	326,0
Sociale voorzieningen, emigratie en volks- gezondheid	613,5	673,4	721,6	858,8	906,0	984,6	776,8	770,2
Volkshuisvesting	91,2	135,0	155,8	218,4	241,1	270,5	313,8	867,2
Diensten van algemene aard	171,7	231,4	251,7	271,6	355,8	393,5	482,4	385,5
Niet toegerekende uitgaven voor pen- sioenen en wachtgelden.	88,2	91,3	86,3	111,2	116,6	114,0	374,4	270,9
Nationale schuld	853,2	866,2	812,3	1 121,6	858,1	838,9	845,3	795,0
Algemene uitkeringen aan provinciën en gemeenten.	176,0	—	—	—	—	—	—	—
Herstel van oorlogsschade.	459,3	591,8	341,5	311,0	610,5	309,6	220,9	139,5
Uitgaven verband houdende met de wa- tersnood	—	—	416,2	256,5	164,9	94,2	30,0	—
Vergoeding aan provinciën en gemeenten voor de derving van inkomsten als gevolg van de verlaging van de perso- nele belasting en de grondbelasting	—	—	—	—	36,1	69,9	61,0	63,5
Totaal exclusief afschrijvingen	5 468,9	5 487,7	6 066,7	6 660,4	7 339,6	7 676,6	8 194,9	8 205,9
Afschrijvingen	98,0	100,0	107,0	113,0	125,0	146,0	54,0	54,0
Totaal-Generaal	5 566,9	5 587,7	6 173,7	6 773,4	7 464,6	7 822,6	8248,9	8 259,9

IV. Uitgaven Gewone Dienst en nadelig saldo Landbouw-Egalisatiefonds
(uitgedrukt in percentages van het nationaal inkomen)

Onderwerpen van Staatszorg	1951	1952	1953	1954	1955	Vermoedelijk beloop 1956	Vermoedelijke uitkomsten 1957	Ontwerp- begroting 1958
Defensie	4,39	5,11	5,06	5,63	5,64	5,51	6,10	5,67
Buitenlandse betrekkingen	0,26	0,26	0,26	0,27	0,27	0,26	0,32	0,47
Overzeese rijkssdelen	0,14	0,32	0,08	0,17	0,40	0,32	0,29	0,26
Politie en justitie	1,49	1,02	1,90	0,93	1,09	0,98	1,04	1,00
Onderwijs en cultuur	2,13	2,29	2,37	2,48	2,67	3,17	3,62	3,69
Waterstaat	0,52	0,53	0,55	0,56	0,61	0,70	0,88	0,93
Verkeer	0,34	0,26	0,25	0,28	0,33	0,28	0,28	0,25
Handel en nijverheid	0,23	0,20	0,28	0,34	0,27	0,26	0,35	0,21
Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij. Prijssubsidies (exclusief huurverlagende subsidies)	0,52	0,70	0,58	0,55	0,62	0,66	0,71	0,67
Sociale voorzieningen, emigratie en volks- gezondheid	0,73	0,33	0,86	0,48	0,65	0,82	1,32	1,04
Volkshuisvesting (hoofdzakelijk huurver- lagende subsidies)	3,09	3,25	3,26	3,49	3,36	3,41	2,50	2,43
Diensten van algemene aard	0,39	0,29	0,67	0,87	0,89	0,93	1,00	1,04
Niet toegerekende uitgaven voor pen- sioenen en wachtgelden	0,81	1,01	1,07	1,03	0,90	1,02	1,05	1,02
Nationale schuld	0,45	0,45	0,40	0,46	0,43	0,40	1,22	0,86
Algemene uitkeringen aan provincien en gemeenten	2,61	2,33	2,02	2,00	1,75	1,74	1,72	1,74
Herstel van oorlogsschade	0,90	—	—	—	—	—	—	—
Uitgaven verband houdende met de watersnood	2,33	2,55	1,55	1,28	2,25	1,08	0,72	0,
Vergoeding aan provincien en gemeenten voor derving van inkomsten als gevolg van de verlaging van de personele be- lasting en de grondbelasting	—	—	1,90	1,06	0,61	0,33	0,10	—
Totaal exclusief afschrijvingen	—	—	—	—	0,13	0,24	0,20	0,20
Afschrijvingen	21,33	20,90	23,06	21,88	22,87	22,11	23,42	21,92
	0,50	0,49	0,49	0,47	0,47	0,51	0,18	0,17
Totaal-Generaal	21,83	21,39	23,55	22,35	23,34	22,62	23,60	22,09

V. Uitgaven Buitengewone Dienst
(uitgedrukt in percentages van het nationaal inkomen)

Onderwerpen van Staatszorg	1951	1952	1953	1954	1955	Vermoedelijk beloop 1956	Vermoedelijke uitkomsten 1957	Ontwerp- begroting 1958
Defensie	1,23	1,47	1,18	1,14	0,82	0,95	—	—
Buitenlandse betrekkingen	0,01	0,01	0,11	0,06	0,06	0,13	0,11	0,01
Overzeese rijkssdelen	—	0,08	0,03	—	—	0,03	0,02	0,02
Politie en justitie	0,01	0,01	0,11	0,01	—	—	—	—
Onderwijs en cultuur	0,04	0,07	0,07	0,08	0,04	0,05	0,07	0,11
Waterstaat	0,48	0,51	0,40	0,54	0,64	0,68	0,62	0,60
Verkeer (hoofdzakelijk kapitaalverstre- king P.T.T.)	2,22	0,48	0,50	0,45	0,51	0,72	0,53	0,47
Handel en nijverheid	0,63	0,46	0,33	0,39	0,39	0,51	0,19	0,14
Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij. Sociale voorzieningen, emigratie en volks- gezondheid	0,05	0,07	0,05	0,07	0,07	0,09	0,10	0,11
Volkshuisvesting	0,05	0,04	0,04	0,04	0,02	0,04	0,03	0,03
Diensten van algemene aard	0,08	0,04	0,04	0,03	0,01	0,01	0,02	1,72
Nationale schuld	0,06	0,13	0,08	0,09	0,43	0,36	0,52	0,21
Herstel van oorlogsschade	1,75	1,90	1,69	2,61	1,45	1,20	1,03	0,79
	0,02	0,66	0,01	—	0,02	—	—	—
Totaal	6,63	5,93	4,64	5,51	4,46	4,77	3,24	4,21

VI. Uitgaven Gehele Dienst
(uitgedrukt in percentages van het nationaal inkomen)

Onderwerpen van Staatszorg	1951	1952	1953	1954	1955	Ver- moedelijk beloop 1956	Vermoe- delijke uitkom- sten 1957	Ontwerp- begroting 1958
Defensie	5,62	6,58	6,24	6,77	6,46	6,46	6,10	5,67
Buitenlandse betrekkingen	0,27	0,27	0,37	0,33	0,33	0,39	0,43	0,48
Overzeese rijksdelen	0,14	0,40	0,11	0,17	0,40	0,35	0,31	0,28
Politie en justitie	1,50	1,03	2,01	0,94	1,09	0,98	1,04	1,00
Onderwijs en cultuur	2,17	2,36	2,44	2,56	2,71	3,22	3,69	3,80
Waterstaat	1,00	1,04	0,95	1,10	1,25	1,38	1,50	1,53
Verkeer	2,56	0,74	0,75	0,73	0,84	1,00	0,81	0,72
Handel en nijverheid	0,86	0,66	0,61	0,73	0,66	0,77	0,54	0,35
Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij. Prijssubsidies (exclusief huurverlagende subsidies)	0,57 0,73	0,77 0,33	0,63 0,86	0,62 0,48	0,69 0,65	0,75 0,82	0,81 1,32	0,78 1,04
Sociale voorzieningen, emigratie en volks- gezondheid	3,14	3,29	3,30	3,53	3,38	3,45	2,53	2,46
Volkshuisvesting	0,47	0,33	0,71	0,90	0,90	0,94	1,02	2,76
Diensten van algemene aard	0,87	1,14	1,15	1,12	1,33	1,38	1,57	1,23
Niet toegerekende uitgaven voor pen- sioenen en wachtgelden	0,45	0,45	0,40	0,46	0,43	0,40	1,22	0,86
Nationale schuld	4,36	4,23	3,71	4,61	3,20	2,94	2,75	2,53
Algemene uitkeringen aan provincieën en gemeenten	0,90	—	—	—	—	—	—	—
Herstel van oorlogsschade	2,35	3,21	1,56	1,28	2,27	1,08	0,72	0,44
Uitgaven, verband houdende met de watersnood	—	—	1,90	1,06	0,61	0,33	0,10	—
Vergoeding aan provincieën en gemeenten voor de derving van inkomsten als ge- volg van de verlaging van de personele belasting en de grondbelasting	—	—	—	—	0,13	0,24	0,20	0,20
Totaal exclusief afschrijvingen	27,96	26,83	27,70	27,39	27,33	26,88	26,76	26,13
Afschrijvingen	0,50	0,49	0,49	0,47	0,47	0,51	0,18	0,17
Totaal-Generaal	28,46	27,32	28,19	27,86	27,80	27,39	26,84	26,30

5. Overzicht van de in de begroting 1958 opgenomen uitgaven voor investeringen door het Rijk

De uitgaven voor investeringen door het Rijk zijn verspreid over een groot aantal artikelen van de onderscheidene begrotingshoofdstukken en van de begrotingen van de fondsen en de staatsbedrijven. Het geven van een inzicht in de totale investeringsactiviteit van het Rijk en van de voornaamste functies, waarop deze betrekking heeft, is het oogmerk van het onderhavige overzicht.

In de eerste tabel zijn de uitgaven ten laste van 1958 geconfronteerd met de totale kosten van de in dat jaar in uitvoering zijnde, respectievelijk in uitvoering komende werken, alsmede met de ter zake vóór 1958 uitgegeven bedragen en met de bedragen, welke na 1958 nog nodig zullen zijn.

De cijfers voor 1958 zijn gebaseerd op de begrotingsramingen, welke evenwel, voor zover mogelijk en nodig, zijn herzien in verband met de te verwachten overbrenging (met toepassing van artikel 24 van de Comptabiliteitswet of van artikel 16 van de Bedrijvenwet) van bedragen van 1957 naar 1958 en van 1958 naar 1959. Het als uitgaven vóór 1958 opgenomen bedrag geeft de tot en met 1957 te verwachten realisatie weer. Projecten, waarvan de totale kosten minder dan f 100 000 belopen, zijn niet in het overzicht opgenomen.

Investerings- in 1958 in uitvoering	Totale kosten	Uitgaven		
		vóór 1958	t.l.v. 1958	na 1958
Onderwijs	172	70	40	62
Domeinen	15	7	4	4
Waterstaat	4 068	534	188	3 346
Zuiderzeewerken	2 300	957	90	1 253
P.T.T.	143	—	143	—
Staatsmijnen	380	190	84	106
Staatsgasbedrijf	62	32	22	8
Overige	100	39	28	33
<i>Totaal</i>	<i>7 240</i>	<i>1 829</i>	<i>599</i>	<i>4 812</i>

Bij de beschouwing van vorenstaande tabel moet in aanmerking worden genomen, dat met betrekking tot het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie slechts het jaarplan 1958 is opgenomen.

De totale kosten van de investeringen, welke in 1958 in uitvoering zullen zijn of komen (7240 miljoen), overtreffen het overeenkomstige totaal, dat de vorige miljoenennota voor het jaar 1957 aangaf (de toen mede opgenomen militaire investeringen buiten beschouwing gelaten), met ruim 1250 miljoen. De verklaring van deze stijging ligt voor een belangrijk deel in de nadere raming van de totale kosten van de delta-werken; 1957: 2000 miljoen, thans 2750 miljoen. Bovendien moet rekening worden gehouden met het aanvatten van enkele belangrijke nieuwe waterstaatswerken, met name de werken ter verbetering van de Rotterdamsche Waterweg

(90 miljoen) en de bouw van een brug over de Nieuwe Maas bij Rotterdam (45 miljoen), zomede met hogere totale kosten van de projecten voor aanleg en verbetering van rijks-wegen. Voor deze laatste wordt 250 miljoen meer geraamd, ten dele in verband met het opnemen van nieuwe en het uitbreiden van de opgenomen deelplannen van reeds in uitvoering zijnde wegenprojecten, ten dele omdat een aantal ramingen op grond van nadere gegevens hoger moest worden gesteld.

De totale uitgaven voor investeringen in 1958 (599 miljoen) vertonen, hoewel in een aantal sectoren (met name Domeinen, Zuiderzeewerken, Staatsmijnen) verlagingen mogelijk bleken, een lichte stijging ten opzichte van het overeenkomstige totaal voor 1957.

	1957	1958
Onderwijs	26	40
Domeinen	8	4
Waterstaat	179	188
Zuiderzeewerken	104	90
P.T.T.	133	143
Staatsmijnen	87	84
Staatsgasbedrijf	9	22
Overige	32	28
<i>Totaal</i>	<i>578</i>	<i>599</i>

De toeneming van het in de sector onderwijs voor investeringen benodigde bedrag heeft in hoofdzaak betrekking op de rijksuniversiteiten en de technische hogescholen. Voor de beide laatste is de stijging te zamen bijna 9 miljoen.

Een aantal verbeteringswerken van de dienst der Domeinen wordt in 1957 voltooid, waardoor de raming 1958 relatief belangrijk lager kan worden gesteld.

Bij de waterstaat vloeit de verhoging voor een belangrijk deel voort uit de werken in het Deltagebied (+ 17 miljoen) en uit de eerste uitgaven voor de verbetering van de Rotterdamsche Waterweg (+ 5 miljoen). Voor de tunnel Velsen en de oeververbinding Schellingwoude, welke projecten naar verwachting in 1958 zullen worden voltooid, kan met 4, resp. 4,5 miljoen minder worden volstaan.

De verlaging bij het onderdeel Zuiderzeewerken hangt samen met de lagere raming voor de landbouwkundige werken in de Noordoostelijke polder (— 17 miljoen) en voor de waterbouwkundige werken in de Markerwaard (— 11 miljoen). Tegenover deze verlagingen staat een verhoging met 14 miljoen voor de landbouwkundige werken in Oostelijk Flevoland.

De raming 1958 van de investeringen van de P.T.T. overtreft weliswaar de oorspronkelijke raming 1957, maar blijft beneden het bedrag, waarmede in de vermoedelijke uitkomsten 1957 is gerekend. Ook met betrekking tot het Staatsgasbedrijf komt de toeneming van de investeringen reeds in de vermoedelijke uitkomsten 1957 tot uitdrukking.

6. Overzicht van de middelen ten bate van de diensten 1951 tot en met 1958

Het merendeel van de rijksmiddelen — dit geldt in het bijzonder voor de belastingmiddelen — heeft een algemeen karakter en kan niet aan een afzonderlijk onderwerp van staatszorg worden toegerekend. Het is derhalve niet mogelijk, de belastingmiddelen, welke in beginsel dienen voor de financiering van alle categorieën van uitgaven, toe te bedelen aan enkele bepaald daarvoor aangewezen functionele uitgavengroepen.

Op grond hiervan is er eveneens van afgezien, de niet-belastingmiddelen, welke zouden zijn toe te rekenen aan bepaalde functies, doch die ten opzichte van de belastingmiddelen kwantitatief niet belangrijk zijn, functioneel op te delen.

Volstaan is met een indeling in enkele categorieën, waarbij o.a. enige belangrijke baten, welke een bijzonder karakter dragen, naar voren komen.

Bij de belastingen is onderscheid gemaakt tussen de kostprijsverhogende belastingen en de belastingen op inkomen, winst en vermogen. In het bedrag wegens opbrengst van belastingen op inkomen, winst en vermogen voor 1958 zijn voor de kohierbelastingen ramingen opgenomen van de opbrengst van één belasting-, respectievelijk boekjaar, hetgeen betekent, dat geen rekening is gehouden met bijzondere factoren als inhaal van achterstand, versnelling van de aanslagregeling en overloop. De bedragen, vermeld voor de jaren 1951 t/m 1957, betreffen werkelijke, respectievelijk vermoedelijke rekeningcijfers; de baten, voortvloeiende uit de genoemde factoren, zijn hierin dus wel begrepen.

Tot de exploitatiebaten van bedrijven zijn, behalve de baten van de eigenlijke staatsbedrijven, ook die van de Nederlandsche Bank en van andere bedrijven in de particuliere sector gerekend. Tot deze laatste bedrijven behoren o.m. de N.V. Breedband, de Koninklijke Luchtvaart Maatschappij, de Nederlandse Aardoliemaatschappij, de N.V. Koninklijke Nederlandse Zoutindustrie, de N.V. Nederlandsche Spoorwegen, de Maatschappij tot Financiering van het Nationaal Herstel en de N.V. Koninklijke Nederlandse Hoogovens en Staalfabrieken.

De inkomsten wegens rente hebben betrekking op ontvangen rente van staatsbedrijven en andere instellingen.

Middelen met een speciaal karakter worden gevormd door de baten, voortvloeiende uit monetaire operaties, de vrijgegeven tegenwaardegeldten, de baten wegens herstelbetalingen, gerecupereerde goederen en liquidatie van vijandelijk vermogen.

Als baten, voortvloeiende uit monetaire operaties, zijn beschouwd de tegoedschrijvingen aan 's rijks middelen in verband met de devaluaties van de gulden tegen het einde van de oorlog en in 1949, zomede de baten in verband met de geldzuivering.

Wat betreft de vrijgegeven tegenwaardegeldten zij vermeld, dat het hier gaat om de totale vrijgave, ongeacht de bestemming, welke aan de beschikbaar gekomen middelen is gegeven.

Onder de gerecupereerde goederen is mede begrepen het naar Nederland teruggevoerde monetaire goud.

De diverse middelen ten bate van de Gewone Dienst vormen een conglomeraat van inkomsten wegens prestatie van diensten en levering van goederen door het Rijk, wegens boeten en opbrengst van verbeurd verklaarde goederen, luisterbijdragen en andere speciale heffingen, bijzondere bijdragen enz.

Bij de middelen van de Buitengewone Dienst is volstaan met een splitsing in ontvangen aflossingen en overige middelen.

De bijdrage van de Gewone Dienst wegens afschrijvingen staat tegenover de overeenkomstige post op de uitgavenbegroting en heeft voor de omvang der rijksmiddelen alleen boekhoudkundige betekenis. (Zie ook noot 3 op de volgende bladzijde.)

Tenslotte zij vermeld, dat teneinde aansluiting te verkrijgen met de elders in deze nota vermelde cijfers der middelen, in het hierna opgenomen overzicht de opbrengsten der bijzondere heffingen buiten beschouwing zijn gelaten. Volledigheidshalve zijn deze opbrengsten echter in een afzonderlijke tabel samengevat.

1958

1958

1958

*Overzicht van de middelen ten bate van de diensten 1951 tot en met 1958
(exclusief bijzondere heffingen)*

Omschrijving	1951	1952	1953	1954	1955	Ver- moede- lijk beloof 1956	Ver- moede- lijke uit- komsten 1957	1958
Kostprijsverhogende belastingen	2 319,5	2 195,5	2 233,3	2 487,3	2 603,0	2 788,2	2 893,9	2 990,0
Belastingen op inkomen, winst en vermogen . .	2 458,4	2 858,9	2 761,4	2 610,3	3 116,2	3 232,1	3 708,6	3 837,8
Winsten en andere baten van bedrijven	60,0	43,0	56,0	107,9	83,4	96,4	72,0	78,9
Inkomsten wegens rente	78,8	83,8	101,0	80,3	75,2	65,0	74,0	76,0
Ontvangen aflossingen ¹⁾	1,3	—	—	—	—	—	—	—
Baten voortvloeiende uit monetaire operaties . .	6,3	—	—	—	61,3	—	—	—
Vrijgegeven tegenwaardegeld	203,0	827,0 ²⁾	221,0	427,9	153,4	122,7	363,0	—
Baten wegens herstelbetalingen, gerecupereerde goederen en liquidatie vijandelijk vermogen . .	72,8	42,1	64,5	130,4	174,1	259,5	50,0	35,0
Diverse middelen Gewone Dienst	359,9	322,8	405,5	361,3	280,8	332,5	266,0	245,3
Totaal Middelen Gewone Dienst	5 560,0	6 373,1	5 842,7	6 205,4	6 547,4	6 896,4	7 427,5	7 263,0
Ontvangen aflossingen ¹⁾	172,6	155,5	229,3	352,7	395,3	197,3	194,4	238,4
Diverse middelen Buitengewone Dienst	30,4	19,5	36,1	124,6	105,4	66,2	32,9	36,4
Totaal Middelen Buitengewone Dienst (exclusief bijdrage wegens afschrijvingen)	203,0	175,0	265,4	477,3	500,7	263,5	227,3	274,8
Totaal der middelen (exclusief bijdrage wegens af- schrijvingen)	5 763,0	6 548,1	6 108,1	6 682,7	7 048,1	7 159,9	7 654,8	7 537,8
Bijdrage van de Gewone Dienst wegens af- schrijvingen	98,0	100,0	107,0	113,0	125,0	146,0	160,0	³⁾ —
Totaal der middelen	5 861,0	6 648,1	6 215,1	6 795,7	7 173,1	7 305,9	7 814,8	7 537,8

Overzicht van de opbrengsten der bijzondere heffingen

Vermogensaanwasbelasting	64,1	66,4	73,2	43,5	13,4	19,5	— 3,0	3,0
Vermogensheffing ineens	16,8	20,0	34,1	30,8	10,5	5,2	3,0	2,0
Totaal ⁴⁾	80,9	86,4	107,3	74,3	23,9	24,7	0,0	5,0

¹⁾ De door het Rijk ontvangen aflossingen worden sinds 1952 alle ten bate van de Buitengewone Dienst gebracht.

²⁾ Waarvan 750 miljoen ter aflossing van vlottende schuld.

³⁾ De bijdrage van de Gewone Dienst ten bedrage van de afschrijvingen is ingaande 1958 niet meer onder de kapitaalsontvangsten opgenomen, doch bij de kapitaalsuitgaven op de aflossingen van de gevestigde schuld binnenland in mindering gebracht.

⁴⁾ Het totaal van de opbrengsten der bijzondere heffingen tot en met 1955, vermeerderd met het vermoedelijk beloop over 1956, de vermoedelijke uitkomsten over 1957 en de verwachte opbrengst over 1958, bedraagt rond 3210 miljoen.

7. Vergelijkend overzicht van de belastingmiddelen voor 1957 en 1958

(in miljoenen guldens)

Omschrijving	Oorspronkelijke raming 1957	Vermoedelijke uitkomsten 1957	Raming 1958
I. <i>Kostprijsverhogende belastingen:</i>			
a. Vereveningsheffing	80	75	—
b. Motorrijtuigenbelasting	102	112	130
c. Invoerrechten	760	925	950
d. Accijns op gedistilleerd	128	140	150
e. Accijns op bier	32	37	40
f. Accijns op suiker	84	84	87
g. Accijns op tabak	420	450	490
h. Omzetbelasting	1 475	1 450	1 550
i. Rechten van zegel	59	50	50
j. Rechten van registratie	78	80	80
Totaal I	3 218	3 403	3 527
II. <i>Belastingen op inkomen, winst en vermogen:</i>			
a. Inkomstenbelasting	1 500 ¹⁾	1 600 ³⁾	1 625 ⁴⁾
b. Vermogensbelasting	95 ¹⁾	110 ³⁾	115 ⁴⁾
c. Vennootschapsbelasting	1 075 ²⁾	1 300 ³⁾	1 350 ⁵⁾
d. Loonbelasting	1 075	1 150	1 200
e. Dividendbelasting	95	100	110
f. Commissarissenbelasting	17	17	18
g. Rechten van successie	110	115	120
Totaal II	3 967	4 392	4 538
Totaal I en II	7 185	7 795	8 065
Aandeel Gemeentefonds ⁶⁾	1 045	1 129	1 172
Aandeel Provinciefonds ⁶⁾	52	57	59
Aandeel Landbouw-Egalisatiefonds	7	6	6
	1 104	1 192	1 237
Ten bate van de rijksbegroting	6 081	6 603	6 828

¹⁾ Raming opbrengst belastingjaar 1957.

²⁾ Raming opbrengst over boekjaar 1956 (1955/56).

³⁾ Raming opbrengst boekingsstijdvak 1957/58.

⁴⁾ Raming opbrengst belastingjaar 1958.

⁵⁾ Raming opbrengst over boekjaar 1957 (1956/57).

⁶⁾ Het aandeel van het Gemeentefonds bedraagt 14,94% en dat van het Provinciefonds 0,75% van de opbrengst van de sub I en II genoemde be-

lastingen, met uitzondering van de vereveningsheffing, de motorrijtuigenbelasting en het aandeel van het L.E.F. in de opbrengst van de accijns op gedistilleerd; bovendien is op het totaal van de belastingopbrengsten voor 1957 (vermoedelijke uitkomsten) en 1958 alvorens het aandeel van het Gemeentefonds en het Provinciefonds te berekenen overeenkomstig wetsontwerp 4728 een vermindering toegepast van resp. 44 en 83 miljoen.

In het overzicht zijn niet opgenomen de vermogensaanwasbelasting en de vermogensheffing ineens (geraamde opbrengst voor 1958 respectievelijk 3 en 2 miljoen) en evenmin de niet aan de rijksbegroting ten goede komende rijksbelastingen (grondbelasting en personele belasting).

8. De sterkte van het burgerlijk rijkspersoneel

Overzicht van het verloop van de sterkte van het burgerlijk rijkspersoneel

Hoofdstuk/Fonds	Werkelijke sterkte								Geraamd in de begroting		
	1 jan. 1951	1 jan. 1952	31 jan. 1953	31 jan. 1954	31 jan. 1955	31 jan. 1956	31 jan. 1957	30 juni 1957	1956	¹⁾ 1957	1958
II. Hoge Colleges van Staat en het Kabinet der Koningin.	364	332	346	338	338	333	339	345	354	366	366
II A. Algemene Zaken	111	112	114	120	118	119	123	123	124	129	127
III. Buitenlandse Zaken.	754 ²⁾	865 ²⁾	2 275 ³⁾	2 375 ³⁾	2 567 ³⁾	2 714 ³⁾	2 766 ³⁾	2 730	2 818	2 831	2 723
IV. Justitie	15 789	14 291	14 243	14 285	14 096	13 994	14 044	14 062	14 933	14 573	14 247
V. Binnenlandse Zaken enz.	1 092	1 144	726	833	870	911	956	971	1 000	1 026	1 026
VI. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	7 294	7 468	7 582	8 207	8 662	9 113	9 887	10 057	10 380 ⁴⁾	10 950	11 553
VII B. Financiën	22 372	22 170	21 899	21 860	21 695	21 128	21 088	21 006	21 294	21 776	21 343
IX A. Volkshuisvesting en Bouwnijverheid	3 794 ⁵⁾	3 566 ⁵⁾	2 855	2 883	2 868	2 782	2 692	2 647	2 935	2 841	2 751
IX B. Verkeer en Waterstaat.	7 274	7 314	7 251	7 383	7 632	8 205	8 415	8 548	8 684	8 807	8 967
X. Economische Zaken	4 877	4 611	4 529	4 249	3 943	4 076	4 278	4 035	4 360	4 182	3 957
XI. Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	6 642	5 916	5 966	6 180	6 625	7 613	8 164	8 236	8 204 ⁶⁾	9 265	8 850
XII. Sociale Zaken en Volksgezondheid	4 183 ⁵⁾	4 182 ⁵⁾	4 682	4 819	4 968	5 171	5 082	5 107	5 812	5 419	5 320
XII A. Maatschappelijk Werk	⁷⁾	⁷⁾	808	859	888	1 144	1 288	1 251	933	1 428	1 270
XIII. Zaken { Unie-Aangelegenheden	330/313	344/370	228	245	255	276	280	270	294	308	286
Overzee { Uniezaken en Overzeese Rijksdelen											
Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds.	426	434	401	422	443	440	576	614	472	494 ⁸⁾	575
Zuiderzeefonds.	1 176	1 188	1 179	1 194	1 222	1 273	1 312	1 307	1 371	1 456	1 414
Sub-totaal	76 791	74 307	75 084	76 252	77 190	79 292	81 290	81 309	83 968	85 851	84 775
VIII A. Oorlog	12 231	13 873	16 869	19 079	21 662	23 588	24 468	24 366	24 698	25 298	24 500
VIII B. Marine	6 521	7 445	7 951	8 289	8 368	8 568	8 684	8 675	9 366	9 553	8 985
Sub-totaal	18 752	21 318	24 820	27 368	30 030	32 156	33 152	33 041	34 064	34 851	33 485
Totaal	95 543	95 625	99 904	103 620	107 220	111 448	114 442	114 350	118 032	120 702	118 260

¹⁾ De aantallen opgenomen in de miljoenennota 1957 zijn voor zoveel nodig herzien.

²⁾ Het verschil tussen de werkelijke sterkte per 1 januari 1952 en 31 januari 1953 is in hoofdzaak het gevolg van het feit, dat in het totaal de administratieve ambtenaren en de Nederlandse en vreemde hulpkrachten in het buitenland zijn verwerkt.

³⁾ Buiten beschouwing zijn gelaten respectievelijk 15 (31 januari 1954), 71 (31 januari 1955), 131 (31 januari 1956), 156 (31 januari 1957) en 149 (30 juni 1957) ambtenaren in tijdelijk dienstverband, belast met werkzaamheden verband houdende met de toekenning en uitbetaling van tegemoetkomingen aan oorlogsslachtoffers uit het voormalige Nederlandsch-Indië. Bovendien zijn op de genoemde data telkens 4 ter beschikking van de Buitenlandse Dienst gestelde ambtenaren niet opgenomen.

⁴⁾ In het aantal voor 1957 zijn begrepen 327 vacatures voor de rijksuniversiteiten en de Technische Hogeschool te Delft, welke in het oorspronkelijke aantal voor 1957 niet waren begrepen.

⁵⁾ Het verschil tussen de werkelijke sterkte per 1 januari 1952 en 31 januari 1953 is in hoofdzaak het gevolg van de overgang van de Rijksdienst voor uitvoering van werken (D.U.W.) van het Departement van Wederopbouw en Volkshuisvesting naar het Departement van Sociale Zaken en Volksgezondheid.

⁶⁾ Het in de begroting 1957 opgenomen aantal, groot 8911, is verhoogd met 354 man, welke in de loop van 1957 zijn overgegaan van T.N.O. naar de begroting van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening.

⁷⁾ Aangezien met ingang van 1 september 1952 het Departement van Maatschappelijk Werk is ingesteld, zijn de aantallen van de werkelijke sterkte van vóór 31 januari 1953 opgenomen bij de Departementen van Binnenlandse Zaken, van Sociale Zaken en Volksgezondheid en van Overzeese Rijksdelen, voor zover het desbetreffende personeel daarvan afkomstig is.

⁸⁾ Door de grote uitbreiding van werkzaamheden bij de Pensioenraad (o.a. nieuwe toeslagwet en herziening pensioenberekening) is de begrotingssterkte van 1957 ad 494 man gestegen tot 575 man in 1958.

1222
1273
2495
1247
107220
111440
210660
109334
1247
100007

225.090
112.945
1292
111.653
116.046
1273
1012
2505
1292

9. De budgettaire betekenis van de additionele uitgaven, waarvoor gelden uit de tegenwaarderekening beschikbaar zijn gesteld

De tegenwaardegelden, welke voortvloeiden uit de economische en militaire hulpverlening van de Verenigde Staten van Amerika aan Nederland, zijn gestort op een speciale rekening bij de Nederlandsche Bank. Van het saldo van die rekening zijn belangrijke bedragen beschikbaar gesteld voor de financiering van begrotingsuitgaven en voor schuldaflossing. Voorts is in totaal ongeveer 900 miljoen vrijgegeven voor de financiering van een aantal civiele en militaire projecten, welke zonder die financiering niet of later tot uitvoering zouden zijn gebracht.

De uitvoering van de meeste dezer zogenaamde additionele projecten strekt zich uit over meer dan een jaar. De totale kosten van een project zijn echter in het algemeen in één bedrag uitgetrokken op een suppletoire begroting voor het dienstjaar, waarin naar verwachting met de uitvoering een aanvang zal worden gemaakt. Met gebruikmaking van artikel 24 van de Comptabiliteitswet komen de niet bestede gelden in vol-

gende dienstjaren beschikbaar. In de oorspronkelijke begrotingen behoefde derhalve met de financiering van de onderhavige additionele projecten niet te worden gerekend.

Ook in de ontwerp-begroting 1958 zijn geen bedragen uitgetrokken voor de voortzetting van de verschillende thans nog in uitvoering zijnde projecten. Uit het hierna opgenomen overzicht blijkt evenwel, dat de werkelijke uitgaven ten laste van de begroting 1958 naar verwachting 26 miljoen zullen bedragen, 8 miljoen voor civiele en 18 miljoen voor militaire projecten. Dit laatste bedrag is begrepen in de raming van de uitgaven voor defensie uit hoofde van in vorige begrotingen beschikbaar gestelde gelden, welke in het samenvattend begrotingsbeeld 1958 is opgenomen.

Met de voor 1958 te verwachten uitgaven zal de uitvoering van de onderhavige additionele projecten nagenoeg worden voltooid.

(in miljoenen guldens)

Project	Totaal krediet	Uitgaven t.l.v. de begroting									
		1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	later
<i>Civiele projecten</i>											
Dijken Z.O. Polder	20,0	8,0	12,0	—	—	—	—	—	—	—	—
Biesbosch-plan	2,5	1,5	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—
Koninklijke Nederlandsche Hoogovens	7,3	7,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Breedband	87,0	20,0	67,0	—	—	—	—	—	—	—	—
Hotelbouw	7,0	0,3	2,5	4,2	—	—	—	—	—	—	—
Bevordering toeristenbezoek . .	0,5	0,1	0,3	—	—	0,1	—	—	—	—	—
Ontwikkelingsplan Z.O. Drenthe	5,1	0,1	1,3	0,9	0,7	0,5	0,6	0,1	0,9	—	—
Technische hulp en subsidies .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Contactgroep Opvoering Productiviteit	8,0	0,2	0,7	0,7	1,0	1,3	1,0	0,6	0,6	0,5	1,4
Uitrusting rijkswerkplaatsen . .	3,0	1,1	1,7	0,1	0,1	—	—	—	—	—	—
Agrarisch onderzoek	7,3	—	0,5	1,3	1,2	1,5	0,8	1,0	0,7	0,3	—
Moderne voederbouw	14,0	—	1,2	3,8	3,3	2,2	3,0	0,1	0,4	—	—
Groenvoederdrogers	5,7	—	0,1	1,7	0,2	0,5	0,6	0,6	1,1	0,9 ¹⁾	—
Garantiefonds groenvoederdrogerijen	5,0	—	—	5,0 ²⁾	—	—	—	—	—	—	—
Borgstellingsfonds voor de landbouw	25,0	—	—	25,0	—	—	—	—	—	—	—
Rundvee-t.b.c.-bestrijding	50,0	—	8,5	10,0	10,0	10,0	10,0	1,5	—	—	—
Winning organische meststoffen .	10,0	—	0,3	0,1	—	1,1	2,5	2,1	3,9	—	—
Tuberculose-bestrijding	1,6	—	0,7	0,9	—	—	—	—	—	—	—
Rijksinstituut voor de Volksgezondheid	1,0	—	0,1	0,5	0,4	—	—	—	—	—	—
Influenza-bestrijding	0,1	—	—	0,1	—	—	—	—	—	—	—
Agrarische produktiviteitsprojecten	10,0	—	—	—	0,8	2,0	2,0	2,0	1,5	1,7	—
Industriële produktiviteitsprojecten	13,5	—	—	—	0,9	1,0	2,0	2,9	3,5	2,5	0,7
„Moody”-productiviteitsprojecten	10,3	—	—	—	0,1	0,4	1,0	1,5	4,5	2,0	0,8
Ontwikkeling technische procédés en apparaturen	1,5	—	—	—	—	0,5	0,3	0,7	—	—	—
	295,4	38,6	97,9	54,3	18,7	21,1	23,8	13,1	17,1	7,9	2,9
<i>Militaire projecten</i>											
Productie militaire voertuigen . .	175,0	—	—	21,0	31,3	38,0	42,8	29,7	12,2	—	—
Bouw van 14 mijnenvegers . . .	76,3	—	—	6,7	7,6	17,3	23,7	21,0	—	—	—
Productie van Hawker-Hunter dagjagers	100,7	—	—	—	—	18,2	3,8	32,5	46,2	—	—
Productie van S 14-straal oefenvliegtuigen	15,5	—	—	—	—	9,5	3,4	0,7	1,9	—	—
Aanmaak van artillerie-munitie	34,0	—	—	—	—	—	2,1	6,6	12,3	13,0	—
Productie van jeeps	49,0	—	—	—	—	—	20,0	23,1	5,9	—	—
Productie van trucks	112,0	—	—	—	—	—	0,4	73,5	33,1	5,0	—
Bouw van radarbunkers	8,9	—	—	—	—	—	8,9	—	—	—	—
	571,4 ³⁾	—	—	27,7	38,9	83,0	105,1	187,1	111,6	18,0	—

¹⁾ 0,2 miljoen is bestemd voor nieuwe agrarische projecten.²⁾ 4 miljoen is overgebracht naar het Borgstellingsfonds voor de landbouw; 0,2 miljoen is bestemd voor nieuwe agrarische projecten.³⁾ Voor kapitaaldeelname in de Artillerie-Inrichtingen is 28 miljoen gereserveerd; in totaal is derhalve voor militaire projecten 599,4 miljoen beschikbaar gesteld; een aanvullend bedrag van 0,6 miljoen is reeds aangevraagd voor de productie van militaire voertuigen, waardoor het totaalbedrag voor militaire projecten op 600 miljoen zal worden gebracht.

10. Enige gegevens over de financiën van de lagere publiekrechtelijke lichamen

a. Financiële positie der gemeenten

De laatste tijd is de financiering van de kapitaalsuitgaven van de lagere publiekrechtelijke lichamen een der belangrijke binnenlandse monetaire problemen geworden. Dit vraagstuk heeft bijzonder scherpe vormen aangenomen, omdat de investeringsplannen van deze lichamen een voortdurend scherp stijgende lijn vertonen in een tijd van afnemende besparingen.

De omvang van de kapitaalsuitgaven van de provinciën en gemeenten over 1956 en het eerste halfjaar 1957 blijkt uit onderstaand overzicht.

Kapitaalsuitgaven provinciën en gemeenten op kasbasis

(in miljoenen guldens)

	1956	1ste halfjaar 1956	1ste halfjaar 1957 ¹⁾
Woningbouw	629	262	434
Overige investeringen:			
Openbare werken	488	197	250
Nutsbedrijven	256	95	137
Onderwijs	186	79	106
Overige	394	165	200
	— 1324	— 536	— 693
Kapitaalsuitgaven	1953	798	1127
Kapitaalsinkomsten ²⁾	271	119	157
Saldo lopende rekening vóór afschrijvingen	1682	679	970
	482	227	195
Saldo schuldmutaties ³⁾	1200	452	775

¹⁾ Voorlopige cijfers.

²⁾ O.a. bijdragen à fonds perdu van het Rijk, opbrengst van verkoop van onroerende goederen, aflossingen op verstrekte vaste geldleningen en voorschotten voor woningbouw e.d.

³⁾ Exclusief verstrekte vaste geldleningen en voorschotten en daarop ontvangen aflossingen.

Sedert 1948 zijn de gemeenten wederom belast met de financiering van de woningwetbouw, waarvoor aanzienlijke kapitalen nodig zijn. Daarenboven hebben zij tot taak te zorgen voor het merendeel van de aan de woningbouw complementaire investeringen.

Naaft andere investeringen (b.v. aanleg van wegen, havens en industrieterreinen) komen dan nog de investeringen in de openbare nutsbedrijven (voor zover niet reeds begrepen onder de genoemde complementaire investeringen) en de uitgaven, voortvloeiende uit wettelijke verplichtingen voor onderwijs e.d.

De sterke stijging van de vlottende schuld van de gemeenten, welke correspondeert met de toeneming van de investeringen der lagere organen, illustreert de moeilijkheden, welke bij het financieren van deze investeringen werden ondervonden. In nevenstaande tabel is een overzicht opgenomen van de ontwikkeling van de vaste en vlottende gemeentelijke schuld sinds 1950.

In juni 1956 is in de norm voor de maximale netto gemeentelijke vlottende schuld, welke sinds december 1952 was gesteld op een bedrag, gelijk aan 25 pct. van de Gewone Dienst van de gemeente-begroting, in zoverre een verzwaring aangebracht, dat voortaan de bruto vlottende schuld aan deze norm zou worden getoetst.

In december 1956 werd de voortgaande stijging van de vlottende schuld aanleiding tot een rondschrijven van de Minister van Binnenlandse Zaken, Bezitsvorming en Publiekrechtelijke

Vaste en vlottende schuld van gemeenten

(in miljoenen guldens)

	Bruto vaste schuld	Bruto vlottende schuld
ultimo 1950	4 119	653
1951	4 146	1 128
1952	5 553	387
1953	6 147	328
1954	6 794	390
1955	7 437	473
1956	8 095	878
ultimo juni 1957	8 167	1 599

Bedrijfsorganisatie aan de gemeentebesturen, waarin erop werd aangedrongen, geen nieuwe kapitaalsuitgaven te entameren, die tot een verhoging van de vlottende schuld tot boven de genoemde norm zouden leiden.

In een circulaire dd. 14 januari 1957 werd de noodzaak tot de uiterste beperking nog eens onderstreept. Ten einde de woningbouw niet te doen stagneren, werd er daarbij geen bezwaar tegen gemaakt, indien de bouw van woningwetwoningen — in afwachting van het tot stand komen van het hierna nog te bespreken definitieve leningscontract tussen de N.V. Bank voor Nederlandsche Gemeenten en institutionele beleggers — voorlopig nog met kasgeld werd gefinancierd. Voor het verrichten van andere kapitaalsuitgaven mocht de kasgeldnorm niet zonder meer worden overschreden.

Ofschoon deze maatregelen een beperking van de financiering van investeringen met kort geld hebben teweeggebracht, leidden deze niet tot de gewenste verbetering van de situatie en nam het financieringsprobleem van de gemeenten steeds verontrustender vormen aan. Dit blijkt uit de cijfers van de bruto vlottende schuld der gemeenten, die van 878 miljoen per ultimo december 1956 was opgelopen tot 1218 miljoen ultimo maart 1957 en ultimo juni 1957 rond 1600 miljoen bedroeg. Deze stijging was voor een groot deel veroorzaakt door de nakoming van betalingsverplichtingen van werken, welke nog onderhanden waren. Voorts bleek, dat in vele gemeenten, ondanks beperkingen, de voorgenomen investeringen in 1957 aanzienlijk uitgingen boven die van 1956. Bij circulaire van 12 juli 1957 is dan ook aan de gemeentebesturen medegedeeld, dat financiering met kort geld alleen nog toelaatbaar mocht worden geacht voor investeringen, die reeds onderhanden zijn en niet meer kunnen worden stopgezet, terwijl nieuwe investeringen alleen dan ter hand kunnen worden genomen, indien financiering met vast geld is verzekerd. Ook wat de woningbouw betreft, werd financiering met kort geld niet meer toelaatbaar geacht. De in de tweede helft van 1957 nog aan te vangen bouw van woningwetwoningen zal gefinancierd dienen te worden uit leningen, gesloten in het kader van het contract tussen de N.V. Bank voor Nederlandsche Gemeenten en institutionele beleggers en uit de overige lang lopende leningen, waarover enkele gemeenten nog beschikken.

Ter beoordeling van de financiële positie en de vooruitzichten van provinciën en gemeenten in 1958 dient met het volgende te worden gerekend.

Met het doel de moeilijkheden bij de langlopende financiering van de gemeentelijke kapitaalsuitgaven en speciaal van de woningbouw te verlichten, heeft de ondergetekende, zoals bekend, eind 1956 overleg gepleegd met de grote institutionele beleggers, nl. de levensverzekeringsmaatschappijen en de pensioenfondsen. Deze hebben zich bereid verklaard te zamen een bedrag van rond 562 miljoen aan de N.V. Bank voor Nederlandsche Gemeenten uit te lenen in de vorm van 30-jarige 4½ % leningen met regelmatige aflossing. Enige van de pensioenfondsen bleken daarenboven bereid om op dezelfde voor-

waarden een bedrag van in totaal rond 60 miljoen rechtstreeks uit te lenen aan een aantal gemeenten, waarvoor zij voorkeur hadden. In totaal komt op deze wijze rond 622 miljoen beschikbaar, van welk bedrag circa 250 miljoen zal worden verstrekt in 1957 en de rest in 1958.

Van het totaal van de te verstrekken leningen is 250 miljoen bestemd voor consolidatie van vlottende schuld, aangegaan ten behoeve van de woningbouw.

Voorts zal de stijging van de vlottende schuld worden vertraagd door het achterwege blijven van financieringseisen ter zake van onderhanden werken, die zijn stopgezet overeenkomstig de wens, tot uitdrukking gebracht in de circulaire van 12 juli 1957.

Ten aanzien van de financiering van de bouw van woningwetwoningen, alsmede van de grondkosten dezer woningen, heeft de Regering, zoals elders in deze nota vermeld, besloten — te beginnen in 1958 — over te gaan tot het beschikbaar stellen van woningbouwvoorschotten, bedoeld in artikel 56 van de Woningwet, ten laste van de rijksbegroting van 1958. Daarvoor is een bedrag van 540 miljoen uitgetrokken.

De gemeenten, die in 1958 niet langer de financieringslast ter zake van de woningwetbouw behoeven te dragen, zullen zich thans kunnen concentreren op de financiering van de minimaal noodzakelijke overige investeringen en op het vraagstuk van de consolidatie van haar vlottende schuld. De ondergetekende zal niet nalaten zijn aandacht aan dit probleem te wijden en de oplossing ervan zoveel mogelijk bevorderen.

Ter verbetering van haar financiële positie streven de gemeenten reeds naar een grote soberheid ten aanzien van minder essentiële investeringen en lopende uitgaven en naar een vergroting van eigen inkomsten, o.m. door een verhoging van retributies. Naast de verlichting, welke voor de gemeenten ontstaat door het overnemen van de financiering van de woningwetbouw door het Rijk, zal ook voortzetting van deze soberheid en een vergroting van eigen inkomsten o.m. door een verhoging van de tarieven van de openbare nutsbedrijven kunnen bijdragen tot een verbetering van de financiële situatie, waarin de gemeenten thans verkeren.

b. Het Gemeentefonds, het Provinciefonds en de ten behoeve van de provincieën en gemeenten geheven rijksbelastingen

Aangezien de geldigheidsduur van de Financiële Verhoudingswet 1929, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 19 juni 1957 (*Stb.* 209), zich niet verder uitstrekt dan tot het einde van het jaar 1957, werd er bij het samenstellen van de begroting van het Gemeentefonds voor 1958 van uitgegaan, dat het dd. 27 april 1957 ingediende wetsontwerp, houdende voorzieningen met betrekking tot de financiële verhouding tussen het Rijk en de gemeenten voor het jaar 1958 (gedrukte stukken, zitting 1956—1957, nr. 4650), ongewijzigd tot wet zal worden verheven. In die gedachtengang kunnen de middelen van het fonds, bedoeld bij artikel 12, sub *a* en *b*, van genoemde wet, voor 1958 worden gesteld op 14,94 % van de zuivere opbrengst van de volgende belastingen:

(in miljoenen guldens)

inkomstenbelasting	1 615
vermogensbelasting	115
vennootschapsbelasting	1 285
loonbelasting	1 200
dividendbelasting	110
commissarissenbelasting	18
invoerrecht	950
accijnzen (na aftrek van het aandeel in de accijns op gedistilleerd ten behoeve van het Landbouw-Egalisatiefonds)	753

omzetbelasting	1 550
rechten van zegel	50
rechten van registratie	80
rechten van successie, van overgang en van schenking	120

Totaal 7 846

Bij de hiervoor vermelde opbrengst-ramingen is aangenomen, dat het bij Koninklijke boodschap dd. 5 juli 1957 aangeboden wetsontwerp, houdende enige voorzieningen met betrekking tot de financiële verhouding tussen het Rijk enerzijds en de provincieën en de gemeenten anderzijds (gedrukte stukken, zitting 1956—1957 nr. 4728), eveneens ongewijzigd het *Staatsblad* zal bereiken.

Van het hiervoor genoemde totaal ad f 7 846 000 000 is 10,79 % of f 846 583 400 bestemd voor de financiering van de algemene uitkering en voor reservering. Bij ongewijzigde aanvaarding van het genoemde wetsontwerp 4728 zal van dit bedrag in elk geval voor reservering moeten worden bestemd het aan het Gemeentefonds toekomende aandeel in de meeropbrengst van de middelen als gevolg van in verband met de bestedingsbeperking getroffen belastingmaatregelen, welk aandeel voor 1958 wordt geraamd op 10,79 % van f 170 000 000 of f 18 000 000. Of boven dit bedrag van f 18 000 000 nog meer zal worden gereserveerd en zo ja, welk bedrag derhalve per saldo voor uitkering aan de gemeenten zal worden bestemd, kan thans nog niet worden aangegeven. Hierover moet nl. de Raad van advies voor de gemeentefinanciën worden gehoord, hetgeen zo spoedig mogelijk zal geschieden.

Voor de belastinguitkering is beschikbaar 4,15 % van f 7 846 000 000 of f 325 609 000. Bij ongewijzigde aanvaarding van meergenoemd wetsontwerp 4728 zal van dit bedrag het aan het Gemeentefonds toekomende aandeel in de meeropbrengst van de middelen als gevolg van in verband met de bestedingsbeperking getroffen belastingmaatregelen — welk aandeel voor 1958 wordt geraamd op 4,15 % van f 170 000 000 of f 7 000 000 — tot uiterlijk 1 januari 1962 voor de rechthabende gemeenten worden geblokkeerd. Het overblijvende bedrag wordt volledig onder de gemeenten opgedeeld.

De over de afgesloten dienstjaren van het fonds gevormde reserve wordt per 1 januari 1958 geraamd op rond f 300 000 000. De over dit bedrag te vergoeden rente wordt voor 1958, evenals voor 1957, berekend naar 2½ % en kan derhalve worden gesteld op f 7 500 000.

Het aandeel van het Provinciefonds in de bovengenoemde belastingen bedraagt 0,75 % van f 7 846 000 000 of f 58 845 000, welk bedrag naar de daarvoor geldende verdelingsmaatstaven aan de provincieën zal worden uitgekeerd. Ingeval de Gezondheidswet voor het einde van het begrotingsjaar in werking treedt, wordt het aandeelpercentage alsnog met 0,01 % verhoogd. Het aandeel van het Provinciefonds in de opbrengst van de daarvoor in aanmerking komende rijksbelastingen zou alsdan met f 784 600 stijgen.

Naast de hiervoor bedoelde uitkeringen, dus buiten de genoemde fondsen om, komen nog rechtstreeks ten goede aan de gemeenten de opbrengst in hoofdsom van en de gemeentelijke opcenten op de grondbelasting en de personele belasting en aan de provincieën de opbrengst der provinciale opcenten op die belastingen. Zowel de gemeenten als de provincieën ontvangen bovendien nog ten laste van de rijksbegroting compensatie voor het verlies, dat zij leden in verband met de per 1 januari 1954 ingegane tariefsverlaging van de personele belasting, terwijl de gemeenten eveneens compensatie ten laste van de rijksbegroting ontvangen voor de in 1956 ingegane verlaging van het maximum aantal gemeentelijke opcenten op de grondbelasting. Ingevolge de wet van 31 juli 1957, *Stb.* 287, houdende wijziging van de personele belasting en van de financiële verhouding tussen het Rijk enerzijds en de gemeenten en provincieën anderzijds, wordt evenwel op de eerstbedoelde compensatie-uitkering een korting toegepast ten bedrage van de meeropbrengst in hoofdsom en opcenten van de personele belasting als gevolg van de per 1 augustus 1957 ingegane huurverhoging.

De aan de provinciën en gemeenten ten goede komende opbrengst van de genoemde belastingen en compensaties wordt globaal geraamd op:

	Gemeenten	Provinciën
	(in miljoenen guldens)	
<i>Grondbelasting</i>		
hoofdsom	32	—
opcenten	17	17
compensatie opcenten	38	—
te zamen	87	17
<i>Personele belasting</i>		
hoofdsom	19	—
opcenten	28	9,5
compensatie hoofdsom	8	—
compensatie opcenten	13	4,5
te zamen	68	14
Totaal-generaal	155	31

c. De bijdragen aan lagere publiekrechtelijke lichamen rechtstreeks uit 's Rijks kas

Van de bijdragen, welke de lagere publiekrechtelijke lichamen rechtstreeks en merendeels op grond van wettelijke regelingen uit 's Rijks kas ontvangen, kan, naar de doeleinden waartoe deze gelden worden verstrekt, het volgende overzicht worden samengesteld.

De stijging van de bijdragen in de kosten voor de gemeentepolitie en het gemeentelijke onderwijs is grotendeels een gevolg van salarisverhogingen. Tevens speelt in de onderwijsbijdragen een rol de bevolkingsaanwas en de toenemende belangstelling voor het onderwijs.

In de post sociale voorzieningen is voor 1958 begrepen een bedrag van rond 57 miljoen voor complementaire sociale en arbeidsvoorzieningen. Voorts is hieronder opgenomen een bedrag van 21 miljoen voor kostwinnersvergoedingen aan dienstplichtige militairen, welke vergoedingen door de gemeenten worden uitgekeerd.

De bijdragen voor volkshuisvesting betreffen hoofdzakelijk de bijdragen in de exploitatie van woningwetwoningen, als bedoeld in artikel 56, leden 3 en 4, van de Woningwet. Voorts heeft deze post betrekking op bijdragen aan gemeenten in de kosten van verbetering en splitsing van bestaande woningen.

In de bijdragen voor waterstaatswerken is onder meer opgenomen een bedrag van 7,5 miljoen voor versterking van zwakke plaatsen in bestaande hoogwaterkeringen. Verder zijn onder de bijdragen voor waterstaatswerken opgenomen de uitkeringen aan de provinciën gezamenlijk, als bedoeld in de wet van 6 oktober 1934 tot instelling van een Verkeersfonds, welke uitkeringen zijn geraamd op een bedrag van 56,2 miljoen.

De hogere uitgaven voor de Bescherming Bevolking in de vermoedelijke uitkomsten 1957 worden gefinancierd uit bedra-

Overzicht van de bijdragen aan lagere publiekrechtelijke lichamen rechtstreeks uit 's Rijks kas (in miljoenen guldens)

	Oorspronkelijk vastgesteld 1957	Vermoedelijke uitkomsten 1957	Ontwerp-begroting 1958
Gewone Dienst			
Politie	99	116	112
Onderwijs	124	152	156
Sociale voorzieningen	92	94	93
Volkshuisvesting	113	112	114
Waterstaatswerken	82	82	85
Herstel oorlogsschade	70	60	55
Bescherming Bevolking	14	23	14
Rampschade	—	13	—
Vergoeding aan provinciën en gemeenten voor de derving van inkomsten als gevolg van de verlaging van de personele en de grondbelasting	68	61	64
Overige doeleinden	2	3	3
	664	716	696
Buitengewone Dienst			
Voorschotten ingevolge art. 56 van de Woningwet	10	6	540
Overige doeleinden	—	1	—
	10	7	540

gen, welke met toepassing van artikel 24 der Comptabiliteitswet van het vorige dienstjaar kunnen worden overgebracht.

De aflopende uitgaven, verband houdende met de watersnood, zullen, voor zover zij via lagere publiekrechtelijke lichamen tot besteding geraken, eveneens geheel kunnen worden gefinancierd uit van vorige dienstjaren overgebrachte bedragen. Ook de hogere uitgaven voor 1957 zijn aldus gefinancierd.

De met de huurverhoging samenhangende hogere opbrengst van de personele belasting wordt in mindering gebracht op de compensatie-uitkeringen aan provinciën en gemeenten voor de derving van inkomsten als gevolg van de verlaging van de personele en de grondbelasting. Dientengevolge kunnen de vermoedelijke uitkomsten 1957 en de raming voor 1958 lager worden gesteld. Voor 1958 is echter tevens rekening gehouden met een normaal accres in de belasting.

Het hoge bedrag, dat voor de post voorschotten ingevolge artikel 56 van de Woningwet is uitgetrokken, vloeit voort uit het besluit van het Kabinet om de financiering van de woningwetbouw met ingang van 1 januari 1958 ten laste van de rijksbegroting te brengen.

11. De staatsbalans

Staatsbalans per 31 december 1956 (in miljoenen guldens)

Activa

(met ter vergelijking de cijfers van de balans 1955)

Passiva

	1955		1956			1955		1956	
1. Kas-, bank- en girosaldi		669		458	11. Schulden op korte termijn:				
2. Vorderingen op korte termijn en vooruitbetalingen:					a. Schatkistpapier in omloop . .	3 120		2 816	
a. Belastingen	3 057		2 911		b. Schatkistpromessen bij de Nederlandsche Bank ingevolge overeenkomst van 26 februari 1947.		322	460	
b. Nog ten gunste van 1956 (1955) te ontvangen middelen e.d. . .	126		108		c. Institutionele beleggers. . . .	258		2	
c. Overige vorderingen en vooruitbetalingen	1 247		1 032		d. Onbelegde gelden Postchèques en Girodienst	367		383	
		4 430		4 051	e. Muntbiljetten in omloop . . .	171		141	
3. Vorderingen op lange termijn . .		1 077		1 045	f. Schulden uit hoofde van leveringen, werkzaamheden enz. .	1 233		1 184	
4. Reparatievorderingen op voormalige vijandelijke mogendheden		P.M.		P.M.	g. Diverse schulden op korte termijn	1 306		1 065	
5. Deelneming in het Internationaal Monetair Fonds en in de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling		2 090		2 090		6 777		6 051	
6. Onroerende en roerende goederen		9 755		10 257	12. Verplichtingen inzake watersnoodschade	1 000		1 000	
7. Staatsbedrijven en deelnemingen in ondernemingen		4 165		4 515	waarvan reeds betaald	834		926	
8. Vorderingen uit hoofde van contracten e.d., waartegenover verplichtingen staan (contrapost aan de creditzijde onder nr. 19) . . .		1 547		1 168	13. Verplichtingen inzake oorlogsschade	6 290		6 288	
9. Diverse activa		392		293	waarvan reeds betaald	5 316		5 610	
10. Saldo		6 778		5 652		974		678	
					14. Storting op staatsschuld door institutionele beleggers (incl. rijksfondsen)		321	357	
					15. Nederlandsche Bank voor overneming rijksmarkenbezit		200	200	
					16. Verplichtingen, verband houdende met de overeenkomsten van Bretton-Woods		1 784	1 761	
					17. Schulden op lange termijn:				
					a. Geconsolideerde binnenlandse schuld	10 987		11 097	
					b. Buitenlandse schuld	2 013		1 947	
					c. Verplichtingen betreffende het Algemeen Burgerlijk Pensioenfondsen	3 130		3 115	
					d. Verplichtingen betreffende andere pensioenfondsen	930		920	
						17 060		17 079	
					18. Verplichtingen betreffende sociale verzekeringsfondsen	P.M.		P.M.	
					19. Verplichtingen uit hoofde van contracten e.d., waartegenover vorderingen staan (contrapost aan de debetzijde onder nr. 8)	1 547		1 168	
					20. Diverse passiva:				
					a. Muntfondsen	109		101	
					b. Reserve waardeveranderingen.	1 965		2 060	
						2 074		2 161	
		30 903		29 529		30 903		29 529	
21. Garanties en voor rekening van het Rijk door de Nederlandsche Bank gevoerde rekeningen:					21. Garanties en voor rekening van het Rijk door de Nederlandsche Bank gevoerde rekeningen:				
a. Betreffende Indonesië	760		733		a. Betreffende Indonesië	760		733	
b. Betreffende diverse instellingen enz.	3 272		2 813		b. Betreffende diverse instellingen enz.	3 272		2 813	
		4 032		3 546		4 032		3 546	

Vorenstaande balans is opgesteld naar dezelfde principes als voor de balansen van voorgaande jaren zijn gevolgd.

Ter toelichting op de balanscijfers diene het volgende:

Post 1. Kas-, bank- en giroaldi.

Specificatie:

(in miljoenen guldens)

	1955	1956
Nederlandsche Bank	442	252
Postrekening nr. 1	8	8
Overige saldi	219	198
	669	458

Post 2. Vorderingen op korte termijn en vooruitbetalingen.

a. Belastingen.

Als vorderingen wegens belastingen zijn opgenomen de belastingbedragen, welke per 31 december 1956 materieel verschuldigd waren.

Het bedrag van 2911 miljoen is als volgt samengesteld:

1. Kohierbelastingen: (in miljoenen guldens)

Reeds opgelegd (saldo kohierdebiteuren en buitengewone heffingen)	860
Nog niet opgelegd (globale schatting): over 1955 en voorgaande jaren	475
over 1956	1320
	2655

2. Niet-kohierbelastingen:

Omzetbelasting	275
Loonbelasting	175
Accijnzen	160
Vereveningsheffing	75
Successierechten e.d.	50
	735
	3390

Hierop is in mindering gebracht:

Aandeel Gemeentefonds en aandeel Provinciefonds	385
Ultimo 1956 reeds ontvangen, doch nog niet ten gunste van de middelen of van de kohiervorderingen geboekt	94
	479
	2911

c. Overige vorderingen en vooruitbetalingen.

In 1956 heeft zich een aantal mutaties voorgedaan, waarvan de belangrijkste waren:

1. de daling van de tegenwaarderekening bij de Nederlandsche Bank als gevolg van overboekingen naar de gewone schatkistrekening (123 miljoen);
2. de omzetting ingevolge de wet van 15 maart 1956 (*Stb.* 148) van de rekening-courantvordering op de Staatsmijnen (per 31 december 1955 groot 96 miljoen) in een kapitaaldeelname, welke op de staatsbalans is opgenomen onder post 7.

Post 6. Onroerende en roerende goederen.

Hieronder volgt een overzicht van de samenstelling van het balansbedrag; dit overzicht geeft tevens een beeld van de mutaties in 1956.

(in miljoenen guldens)

	(Geoordeelde waarde per 31-12-1955)	Investeringen in 1956	Afschrijvingen in 1956	Waarde per 31-12-1956
Ministerie van Verkeer en Waterstaat	3 263	123	35	3 351
Ministerie van Oorlog	2 796	570	270	3 096
Ministerie van Marine	1 212	149	65	1 296
Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	293	14	8	299
Burgerlijke rijksgebouwen	689	46	8	727
Agrarische eigendommen	972	82	6	1 048
Handelsgoederen	13	38	—	51
Diversen	360	39	10	389
	9 598	1 061	402	10 257

Post 7. Staatsbedrijven en deelnemingen in ondernemingen.

Specificatie:

(in miljoenen guldens)

N.V. Nederlandsche Spoorwegen	1630
Staatsbedrijf der P.T.T. en Rijkspostspaarbank	1380
Staatsmijnen	750
N.V. Maatschappij tot Financiering van het Nationaal Herstel	174
N.V. Breedband	140
N.V. De Nederlandsche Bank	145
N.V. Koninklijke Luchtvaart Maatschappij	101
Overige staatsbedrijven en deelnemingen	195
	4515

In de toeneming van het balansbedrag in 1956 is begrepen een bedrag van 96 miljoen betreffende de omzetting van de rekening-courantvordering op de Staatsmijnen in een kapitaaldeelname (zie de toelichting bij balanspost 2c).

De resterende stijging van de waarde der staatsbedrijven en deelnemingen is als volgt te ontleden:

netto-investeringen	124
mutaties in de reserves	24
verhoging in verband met prijsstijgingen (het bedrag van deze verhoging is aan de creditzijde van de balans gereserveerd onder post 20b)	95
overige mutaties	11
	254

Posten 8 en 19. Vorderingen, respectievelijk verplichtingen uit hoofde van contracten e.d.

De vermindering van de lopende contracten heeft voornamelijk betrekking op de Ministeries van Oorlog en Marine en houdt verband met de geleidelijke afloop van de contracten, afgesloten in het kader van de opbouw van het defensie-apparaat.

Post 9. Diverse activa.

De vermindering is voor een belangrijk gedeelte het gevolg van terugleveringen aan de Verenigde Staten van Amerika van in de oorlogsjaren geleend muntzilver; de desbetreffende schuld, begrepen in post 11g van de staatsbalans, is in verband hiermede eveneens gedaald.

Post 11. Schulden op korte termijn.

c. Institutionele beleggers.

De per 31 december 1955 openstaande saldi zijn door de institutionele beleggers in 1956 vrijwel geheel opgenomen.

f. Schulden uit hoofde van leveringen, werkzaamheden enz.

Deze schulden betreffen hoofdzakelijk de per 31 december 1956 nog ten laste van de begroting 1956 te verrichten betalingen.

g. Diverse schulden op korte termijn.

De vermindering van deze schulden in 1956 is voor een belangrijk gedeelte toe te schrijven aan daling van rekening-courantsaldi. Voorts is de onder deze balanspost begrepen schuld aan de Verenigde Staten van Amerika ter zake van geleend muntzilver verminderd als gevolg van de terugleveringen, vermeld bij de toelichting van post 9 van de balans.

*Post 17. Schulden op lange termijn.**a. Geconsolideerde binnenlandse schuld.*

Eenzijds steeg de staatsschuld in 1956 met 401 miljoen (hoofdzakelijk als gevolg van de uitgifte van de 3½ % staatslening 1956); anderzijds verminderde de schuld door amortisatie met 291 miljoen, waarvan 114 miljoen betrekking heeft op het in betaling nemen van staatsschuld voor voldoening van belastingaanslagen.

b. Buitenlandse schuld.

Op deze schuld werd in 1956 afgelost 81 miljoen. Door de koerswijziging van de Canadese dollar steeg de tegenwaarde van de uitstaande schuld met 15 miljoen.

c. en d. Verplichtingen betreffende het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en andere pensioenfondsen.

Als gevolg van de betaling aan de pensioenfondsen van de over 1956 verschuldigde annuïteiten daalden de verplichtingen jegens deze fondsen met de in deze annuïteiten begrepen aflossingsbestanddelen.

Post 18. Verplichtingen betreffende sociale verzekeringsfondsen.

Evenals vorig jaar zijn de verplichtingen betreffende sociale verzekeringsfondsen pro memorie opgenomen, aangezien nog geen beslissing is genomen met betrekking tot de toekomstige voorzieningen ten aanzien van de invaliditeitsverzekering en andere in de Invaliditeitswet geregelde verzekeringen.

*Post 20. Diverse passiva.**b. Reserve waardeveranderingen.*

De verhoging van deze reserve is reeds vermeld in de toelichting bij balanspost 7.

*Post 21. Garanties en voor rekening van het Rijk door de Nederlandsche Bank gevoerde rekeningen.**b. Betreffende diverse instellingen enz.*

Het bedrag der onder deze post opgenomen garanties was ultimo 1956 201 miljoen hoger dan ultimo 1955.

Het totaal der saldi van de voor rekening van het Rijk door de Nederlandsche Bank gevoerde rekeningen verminderde met 660 miljoen; deze daling houdt verband met de achteruitgang van de deviezenpositie.

Balanssaldo.

Het nadelige balanssaldo verminderde in 1956 met 1126 miljoen (nl. van 6778 miljoen ultimo 1955 tot 5652 miljoen ultimo 1956). Het vermoedelijke begrotingsoverschot van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I van het dienstjaar 1956, verminderd met het nadelige saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds over 1956, bedraagt 437 miljoen. Het verschil tussen dit begrotingsoverschot en de verbetering van het balanssaldo, welk verschil 689 miljoen bedraagt, is als volgt te analyseren:

(in miljoenen
guldens)

1. Betalingen in 1956 ten laste van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I, waarvoor op de balans 1955 reeds schuldverplichtingen waren opgenomen (oorlogsschade, watersnoodschade enz.)	453
2. Aanschaffingen in 1956 ten laste van de Gewone Dienst, welke op de balans zijn geactiveerd, verminderd met de afschrijvingen op deze aanschaffingen	222
3. Verschil met betrekking tot de belastingen tussen de aan het jaar 1956 toe te rekenen baten en de in het vermoedelijk beloop der middelen (dienstjaar 1956) opgenomen bedragen . . .	192
4. Hogere raming van de op de balans 1955 opgenomen belastingvorderingen	102
5. Diversen, per saldo	102
	1071
6. Ten gunste van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I geboekte middelen, waarvoor op de balans 1955 reeds vorderingen waren opgenomen (overboekingen van de tegenwaarderekening, opbrengst wegens liquidatie van vijandelijk vermogen)	382
	689

Ten slotte volgen enige toelichtingen op het overzicht van de mutaties in het balanssaldo, welk overzicht is opgenomen in hoofdstuk V van de miljoenennota.

I. Lasten*Post 1. Lonen en salarissen (inclusief sociale lasten en beloningen in natura aan militair personeel).*

In het bedrag van 1212 miljoen is begrepen 613 miljoen (v.j. 564 miljoen) voor de Ministeries van Oorlog en Marine en 145 miljoen (v.j. 133 miljoen) voor het Ministerie van Financiën.

Post 2. Huisvestingskosten, bureaunkosten, reis- en verblijfkosten e.d.

Het bedrag van 228 miljoen bevat 121 miljoen (vorig jaar 105 miljoen) voor de Ministeries van Oorlog en Marine.

Post 3. Kosten voor onderhoud, verbruik materialen, vernieuwing, inrichting en uitbreiding.

Onder deze post zijn opgenomen de kosten van vernieuwing, inrichting en uitbreiding, voor zover deze individueel niet zeer belangrijk zijn. De meer belangrijke kosten zijn begrepen in de investeringen, verwerkt in post 6 van de staatsbalans.

Het bedrag van 352 miljoen kan als volgt worden gespecificeerd:

Ministeries van Oorlog en Marine	227 mln (v.j. 212 mln)
Ministerie van Verkeer en Waterstaat . .	88 mln (v.j. 80 mln)
Overige ministeries	37 mln (v.j. 32 mln)

Post 4. Afschrijvingen.

Voor de specificatie van de afschrijvingen moge worden verwezen naar de toelichting op post 6 van de staatsbalans.

*Post 6. Kosten van sociale voorzieningen en steunverlening.**Specificatie:* (in miljoenen guldens)

<i>Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid.</i>	
Noodvoorziening ouden van dagen	312
Werkloosheidswet	90
Bijdragen ten behoeve van aanvullende werken	47
Complementaire sociale voorzieningen en complementaire arbeidsvoorzieningen..	46
Aanvulling Invaliditeitsrente	38
Kinderbijslag aan rentetrekken	20
Diversen	36
	— 589 (v.j. 558)

Ministerie van Maatschappelijk Werk.

Uitvoering van de Wet buitengewoon pensioenen 1940—1945	19
Uitgaven ten behoeve van Nederlanders in Indonesië	14
Periodieke uitkeringen aan oorlogsslachtoffers	9
Diversen	22
	— 64 (v.j. 58)
<i>Overige ministeries</i>	32 (v.j. 27)
	685

Post 8c. Overige bijdragen aan gemeenten.

De stijging van deze bijdragen wordt voornamelijk veroorzaakt door de vergoedingen aan gemeenten voor de derving van inkomsten als gevolg van de verlaging m.i.v. 1956 van de maxima van de gemeentelijke opcenten op de grondbelasting.

*Post 8d. Bijdragen en subsidies aan sociale fondsen.**Specificatie:* (in miljoenen guldens)

<i>Ministerie van Binnenlandse Zaken, enz.</i>	
Annuïteit Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (rentebestanddeel)	4
Toeslagen op pensioenen	76
Annuïteit Spoorwegpensioenfonds (rentebestanddeel)	15
Toeslag aan gepensioneerden van de Nederlandsche Spoorwegen	18
Diversen	13
	— 126 (v.j. 147)

Ministerie van Financiën.

Annuïteit Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (rentebestanddeel)	18 (v.j. 25)
<i>Overige ministeries</i>	8 (v.j. 9)
	152

De vermindering ten opzichte van 1955 betreft hoofdzakelijk de aflossingsbestanddelen van de annuïteiten, betaald aan de pensioenfondsen; deze aflossingsbestanddelen waren nl. reeds op de balans 1955 gepassiveerd.

*Post 8f. Overige bijdragen en subsidies.**Specificatie:* (in miljoenen guldens)

<i>Ministerie van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid.</i>	
Bijdragen in de exploitatie van woningwetwoningen	58
Bijdragen in de exploitatie van particuliere nieuwbouwwoningen	12
Uitkeringen ingevolge de Premie- en bijdrageregeling Woningbouw 1953	115
Diversen	5
	— 190 (v.j. 166)

Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

Bijdrage aan de radio-omroep	26
Diversen	96
	— 122 (v.j. 98)

Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening.

Uitvoering van cultuurtechnische werken	83
Diversen	31
	— 114 (v.j. 107)

Ministerie van Zaken Overzee.

Bijdrage ten behoeve van de geldmiddelen van Ned. Nieuw-Guinea	65
Diversen	21
	— 86 (v.j. 100)

Ministerie van Verkeer en Waterstaat.

Uitkeringen aan provincies als bedoeld in de Wet van 6 oktober 1934 tot instelling van een Verkeersfonds	39
Diversen	46
	— 85 (v.j. 72)

Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid.

Subsidie ten behoeve van de vrijwillige ziekenfondsverzekering	9
Diversen	37
	— 46 (v.j. 39)

Ministerie van Justitie.

Subsidies inzake verpleging enz. van Regerings- en voogdijkinderen	25
Diversen	7
	— 32 (v.j. 31)
<i>Overige ministeries</i>	60 (v.j. 67)
	735

II. Baten*Post 1. Belastingen.**Specificatie:* (in miljoenen guldens)*Belastingen op winst, inkomen en vermogen.*

Inkomstenbelasting	1198
Loonbelasting	821
Vennootschapsbelasting	1049
Overige belastingen	286
	— 3354

Kostprijsverhogende belastingen.

Omzetbelasting	1133
Accijnzen	541
Invoerrechten	610
Vereveningsheffing	378
Overige belastingen	204
	— 2866
	6220

De in bovenstaande cijfers begrepen bedragen van de kohierbelastingen berusten uiteraard op ramingen.

Post 6. Saldo van diverse nagekomen baten en lasten van vorige jaren.

In het bedrag van 288 miljoen voor 1955 zijn — in verband met een wijziging in de vorm van het overzicht van de mutaties in het balanssaldo — enkele posten samengevat, welke vorig jaar afzonderlijk waren vermeld.

Gecomprimeerde staatsbalansen
(in miljoenen guldens)

*Activa**Passiva*

	31 dec. 1947	31 dec. 1950	31 dec. 1953	31 dec. 1956		31 dec. 1947	31 dec. 1950	31 dec. 1953	31 dec. 1956
Kas-, bank- en girosaldi . .	1 221	575	1 167	458	Schulden op korte termijn.	14 299	11 472	8 752	6 051
Vorderingen op korte termijn (incl. dispositie-ruimte op buitenlandse kredieten) en vooruitbetalingen	7 022	6 555	4 806	4 051	Verplichtingen inzake watersnoodschade	—	—	648	74
Vorderingen op lange termijn	2 093	1 128	1 340	1 045	Verplichtingen inzake oorlogsschade	4 908	3 548	2 365	678
Reparatievorderingen op voormalige vijandelijke mogelijkheden	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	Storting op staatsschuld door institutionele beleggers (incl. rijksfondsen).	1 634	286	323	357
Deelneming in het Internationaal Monetair Fonds en in de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling	1 400	2 090	2 090	2 090	Nederlandsche Bank voor overneming rijksmarkenbezit	1 500	1 500	700	200
Onroerende en roerende goederen	5 114	5 982	7 874	10 257	Verplichtingen verband houdende met de overeenkomsten van Bretton-Woods	1 326	2 081	1 794	1 761
Staatsbedrijven en deelnemingen in ondernemingen	2 546	3 555	4 080	4 515	Schulden op lange termijn:				
Vorderingen uit hoofde van contracten e. d., waartegenover verplichtingen staan	778	1 300	1 393	1 168	a. verplichtingen betreffende het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en andere pensioenfondsen	P.M.	P.M.	P.M.	4 035
Diverse activa	287	414	457	293	b. overige schulden	9 124	11 549	11 590	13 044
					Verplichtingen betreffende sociale verzekeringsfondsen	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
					Verplichtingen uit hoofde van contracten e. d., waartegenover vorderingen staan	778	1 300	1 393	1 168
Saldo	20 461	21 599	23 207	23 877	Diverse passiva	146	552	1 217	2 161
	13 254	10 689	5 575	5 652					
	33 715	32 288	28 782	29 529		33 715	32 288	28 782	29 529
Garanties en voor rekening van het Rijk door de Nederlandsche Bank gevoerde rekeningen	1 337	3 464	3 769	3 546	Garanties en voor rekening van het Rijk door de Nederlandsche Bank gevoerde rekeningen	1 337	3 464	3 769	3 546

12. Overzicht van de ontwikkeling van de nationale schuld sinds 1945

(in miljoenen guldens)

Datum	Gevestigde binnenlandse schuld	Schuld aan de Nederlandsche Bank	Schatkistpapier in omloop	Schatkistpapier bij de Nederlandsche Bank ingevolge overeenkomst d.d. 26 februari 1947	Daggeldleningen	Boekschuld aan de Nederlandsche Bank ingevolge overeenkomst d.d. 26 februari 1947	Muntbiljetten in omloop	Schuld aan gemeenten en provincies (terzake van belastingen)	Gemeente- en Provinciefonds, enz.	Stortingen door Rijksfondsen en institutionele beleggers in anticipatie op een uit te geven vaste lening	Overige binnenlandse schulden op korte termijn	Vergoedingen wegens geleden oorlogsschade (incl. Grootboek Wederopbouw) 1)	Vergoedingen wegens geleden watersnoodschade	Totaal binnenlandse schuld	Gevestigde buitenlandse schuld	Flottende buitenlandse schuld	Verplichtingen wegens het Internationaal Monetair Fonds opgenomen vreemde valuta	Totaal buitenlandse schuld	Totaal-Generaal
31-12-'45	5 767	—	8 764	—	—	—	178	—	—	1 378	1 080	6 075	—	23 242	576	463	—	1 039	24 281
31-12-'46	7 160	—	5 963	—	—	—	155	15	—	1 543	2 011	5 569	—	22 416	1 022	321	—	1 343	23 759
31-12-'47	7 099	—	7 111	2 000	—	1 500	149	—	—	1 634	1 895	4 908	—	26 296	1 021	984	—	2 005	28 301 ²⁾
31-12-'48	7 206	—	6 845	1 800	—	1 500	144	19	—	1 484	1 196	4 346	—	24 540	1 875 ³⁾	399 ⁴⁾	—	2 274	26 814
31-12-'49	7 732	—	6 749	1 750	—	1 500	137	133	—	737	1 250	3 935	—	23 923	2 923 ³⁾	450 ⁴⁾	—	3 373	27 296
31-12-'50	8 418	—	5 355	1 650	—	1 500	137	183	—	286	1 109	3 586	—	22 224	3 089 ³⁾	265 ⁴⁾	—	3 354	25 578
31-12-'51	8 763	—	4 448	1 500	55	1 500	143	66	397 ⁵⁾	134	1 259	3 152	—	21 417	3 023 ³⁾	206 ⁴⁾	—	3 229	24 646
31-12-'52	8 360	—	5 508	151	—	1 300	146	—	432	249	1 595	2 728	—	20 469	2 961 ³⁾	64 ⁴⁾	—	3 025	23 494
31-12-'52	8 360	—	5 508	151	—	1 300	146	—	245	249	1 756	2 728	—	20 443	2 961 ³⁾	64 ⁴⁾	182	3 207	23 650
31-12-'53	8 785	—	4 605	517	—	700	151	60	207	323	1 796	2 365	648	20 157	2 790 ³⁾	3 ⁴⁾	—	2 793	22 950
31-12-'54	10 286	—	3 186	360	—	300	159	34	193	388	1 497	1 710	347	18 460	2 286	—	—	2 286	20 746
31-12-'55	10 987	—	3 120	322	—	200	171	20	77	321	1 213	974	166	17 571	2 013	—	—	2 013	19 584
31-12-'56	11 097	—	2 816	460	—	200	141	3	112	357	576	678	74	16 514	1 947	—	—	1 947	18 461
30-6-'57	10 986	—	3 007	460	—	200	133	1	84	402	465	582	56	16 376	1 875	—	—	1 875	18 251

1) Gecorrigeerde cijfers.

2) De toeneming is in hoofdzaak te wijten aan de overgang op de staat van de in rijksmarken luidende bezittingen van De Nederlandsche Bank N.V. Daartoe bij de Wet van 30 augustus 1946 (*Stb.* G 226) gemachtigd, sloot de Minister van Financiën op 26 februari 1947 met de Directie van De Nederlandsche Bank N.V. een overeenkomst, waarbij tegen vergoeding van 4471 miljoen een bedrag van R.M. 5933 miljoen door de staat van De Nederlandsche Bank N.V. werd overgenomen. Van het aan de Bank te betalen bedrag bleef de staat voorshands 1500 miljoen schuldig, het resterende bedrag is door de staat betaald met nominaal 2100 miljoen in schatkistpapier, terwijl 871 miljoen door contante betaling dan wel op andere wijze werd verrekend.

3) en 4). De afwijkingen tussen deze bedragen enerzijds en de posten 16b en 12f van de staatsbalans per 31 december 1949 resp. 31 december 1950, alsmede de posten 15b en 11f van de staatsbalans per 31 december 1951 resp. 31 december 1952 en de posten 16b en 10e van de staatsbalans per 31 december 1953 anderzijds vinden hun oorzaak in het feit, dat de bedragen 3) en 4) betrekking hebben op de opgenomen gedeeltes van de desbetreffende leningen (na aftrek der aflossingen), terwijl onder voornoemde posten van de staatsbalans de hoofdsommen der leningen zijn vermeld (eveneens na aftrek van de afgeloste bedragen), waartegenover de op de balansdatum nog bestaande dispositieruimte aan de actiefzijde der balans onder post 2 paraseert. Voorts is onder

„Buitenlandse schuld op korte termijn” de lopende rente op de balansdatum van zowel de kortlopende als langlopende buitenlandse schuld opgenomen, welke rente uiteraard niet in bovenstaand overzicht is verwerkt.

5) Sedert begin 1952 zijn in de publikaties van de flottende binnenlandse schuld de volgende posten opgenomen: Saldo Gemeentefonds, Saldo Provinciefonds en Schuld aan Gemeenten uit hoofde van geblokkeerde gelden uit het Gemeentefonds. In dit overzicht zijn deze schuldcomponenten teruggewerkt tot 31 december 1951.

6) In 1954 zijn enige wijzigingen aangebracht in de publikatie van de stand van 's Rijks kas, welke wijzigingen in het tweede gedeelte van bovenstaand overzicht zijn teruggewerkt tot 31 december 1952. Door deze wijzigingen zijn de cursief gedrukte bedragen in het eerste gedeelte van het overzicht niet meer vergelijkbaar met de overeenkomstige bedragen in het tweede gedeelte (zie de toelichting op de publikatie van de stand van 's Rijks kas per 31 januari 1954 in de *Nederlandse Staatscourant* van 18 maart 1954, no. 54. Het saldo van het Gemeentefonds zou, op kasbasis berekend, per de ultimo van de jaren 1949 t/m 1951 hebben bedragen resp. 33, 157 en 273 miljoen. De verplichtingen wegens bij het Internationaal Monetair Fonds opgenomen vreemde valuta beliepen per de ultimo van de jaren 1947 t/m 1951 resp. 138, 200, 286, 286 en 286 miljoen.

13. Beknopt overzicht van de begrotingen der fondsen en staatsbedrijven voor 1958

(in miljoenen guldens)

In dit overzicht worden de begrotingen van de verschillende fondsen en staatsbedrijven in beknopte vorm weergegeven. Hoewel deze aanvullende gegevens voor de beoordeling van het

totaalbeeld der rijksbegroting niet noodzakelijk zijn, zijn zij, evenals vorig jaar, ter nadere algemene informatie, in een afzonderlijke bijlage toegevoegd.

A. ALGEMEEN BURGERLIJK PENSIOENFONDS

Gewone Dienst

<i>Uitgaven</i>		<i>Middelen</i>	
Apparaatskosten Pensioenraad	5,0	Pensioenraad	0,5
		vnl. ontvangsten wegens werkzaamheden voor de Buitengewone Pensioenraad en het Rijk.	
Pensioenen, voorlopige pensioenen en toeslagen alsmede kindertoelage aan gepensioneerden	320,2	Pensioenen	546,8
		Restitutie door het Rijk van toeslagen en kindertoelagen	77,8
		Bijdrage van het Rijk (artikel 158 en 168a Pensioenwet)	36,1
		Bijdragen voor eigen- en gezinspensioen door Rijk en lagere publiekrechtelijke lichamen	320,0
		Bijdragen voor inkoop	4,0
		Bijdragen van het Rijk voor pensioenen van weduwen en wezen van militairen	15,5
		Rente van beleggingen	90,2
		Diverse andere ontvangsten	3,2
Beleggingen	564,2	Beleggingen	342,1
Definitieve beleggingen	264,2	Aflossingen van definitieve leningen, uitlo-tingen en verkoop	42,0
Tijdelijke beleggingen	300,0	Deel der revenuen te besteden aan afschrijv-ingen	0,1
		Aflossing van tijdelijke beleggingen en ver-koop schatkistpapier	300,0
	889,4		889,4

B. ZUIDERZEEFONDS

Gewone Dienst

<i>Uitgaven</i>		<i>Middelen</i>	
Zuiderzeesteunwet	1,5	Uitkering t.l.v. hoofdstuk IX B (Verkeer en Waterstaat)	1,5
<i>Kapitaalsuitgaven</i>		<i>Kapitaalsontvangsten</i>	
Noordoostelijke Polder	28,5	Noordoostelijke Polder	28,5
Waterbouwkundige werken	4,7	Waterbouwkundige werken	4,7
Ontginning en kolonisatie	23,8	(Kapitaalverstreking uit 's Rijks kas)	
		Ontginning en kolonisatie	23,8
		Opbrengst produkten e.d.	6,7
		Opbrengst huren, pachten e.d.	11,3
		Kapitaalverstreking uit 's Rijks kas	4,0
		Diverse andere inkomsten	1,8
Oostelijk Flevoland	46,8	Oostelijk Flevoland	46,8
Waterbouwkundige werken	18,4	Waterbouwkundige werken	18,4
Ontginning en kolonisatie	28,4	(Kapitaalverstreking uit 's Rijks kas 17,0)	
		Landbouwkundige werken	28,4
		Opbrengst produkten e.d.	4,0
		Huisvestings- en verpleeggelden ..	0,8
		Kapitaalverstreking uit 's Rijks kas	23,5
		Diverse andere inkomsten	0,1
Markerwaard	13,6	Markerwaard	13,6
Waterbouwkundige werken	13,6	(Kapitaalverstreking uit 's Rijks kas)	
Overige uitgaven	0,2	Overige ontvangsten	0,2
		(Kapitaalverstreking uit 's Rijks kas)	
	89,1		89,1

C. LANDBOUW-EGALISATIEFONDS**Gewone Dienst***Uitgaven*

Nadelig saldo aan- en verkoop binnenlandse granen ..	36,0
Nadelig saldo aan- en verkoop suiker	2,0
Nadelig saldo aan- en verkoop fabrieksaardappelen ..	10,0
Nadelig saldo aan- en verkoop vlees en vleesprodukten	30,0
Toeslag op consumptiemelk	68,0
Uitkeringen t.b.v. veehouders t.g.v. gegandeerde basis-melkprijs	220,0
Waarvan te blokkeren	40,0
	180,0
	248,0
Kosten garantie Ned. Mij voor de Walvisvaart	5,5
Onvoorziene uitgaven	1,0
	332,5

Inkomsten

Aandeel in de accijns gedistilleerd	6,3
Nadelig saldo	326,2
	332,5

D. GEMEENTEFONDS**Gewone Dienst***Uitgaven*

Belastinguitkering aan gemeenten	325,6
Algemene uitkering aan gemeenten en toevoeging aan de reserve over de lopende dienst	846,6
	1172,2

Middelen

10,79 % van de opbrengst der daarvoor aangewezen rijksbelastingen	846,6
4,15 % van de opbrengst der daarvoor aangewezen rijksbelastingen	325,6
	1172,2

Buitengewone Dienst*Uitgaven*

Beschikking over de reserve	memorie	Toevoeging aan de reserve	7,5
-----------------------------------	---------	---------------------------------	-----

*Middelen***E. PROVINCIEFONDS****Gewone Dienst***Uitgaven*

Uitkeringen aan provinciën, als bedoeld in artikel 126- undevicies der provinciale wet	58,8
---	------

Middelen

Uitkering uit 's Rijks middelen, als bedoeld in artikel 126duodevicies der provinciale wet	58,8
---	------

F. SCHEEPVAARTFONDS**Uitgaven en ontvangsten der exploitatie***Uitgaven*

Exploitatiekosten regeringsschepen	15,1
Kosten huur en exploitatie schepen van derden	11,9
Algemene exploitatiekosten	0,4
Afschrijvingen	2,0
Uitkering aan de hoofdstukken VII A 1 (Nationale Schuld) en VII B (Financiën) wegens rente en ver- zekeringspremies	0,6
	30,0

Ontvangsten

Inkomsten regeringsschepen	19,5
Inkomsten schepen van derden	10,5
	30,0

Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten*Uitgaven*

Aankopen	0,2
Uitkering aan hoofdstuk IX B (Verkeer en Waterstaat)	2,0
	2,2

Ontvangsten

Afschrijvingen	2,0
Uitkering van hoofdstuk IX B (Verkeer en Waterstaat)	0,2
	2,2

G. STAATSDRUKKERIJ- EN UITGEVERIJBEDRIJF**Lasten en baten der exploitatie***Lasten*

Bedrijfsrekeningen	6,8
Verbruik papier en direct materiaal	6,3
Werk door derden	4,8
Rente en assurantie	0,3
Afschrijvingen	0,4
Omzetbelasting	0,5
	19,1

Baten

Opbrengsten	18,8
Andere baten der exploitatie	0,3
	19,1

Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten

<i>Uitgaven</i>		<i>Ontvangsten</i>	
Gebouwen en terreinen, nieuw-, aan- en verbouw en aankoop van gronden en opstallen door bemiddeling van de Rijksgebouwendienst	mem.	Uitkering van het Rijk ten bedrage van de uitgaven voor uitbreiding en vernieuwing van het gebouw en terrein en voor aanschaf van werktuigen en gereedschappen	0,4
Aanschaffing van werktuigen en gereedschappen	0,4	Afschrijvingen	0,4
Uitkering aan het Rijk wegens aflossing op het kapitaal	0,4		
	0,8		0,8

**H. STAATSBEDRIJF DER POSTERIJEN, TELEGRAFIE
EN TELEFONIE EN DE RIJKSPOSTSPAARBANK**
Lasten en baten der exploitatie van het Staatsbedrijf der P.T.T.

<i>Lasten</i>		<i>Baten</i>	
Posterijen	221,6	Posterijen	219,2
Telegrafie	32,2	Telegrafie	33,9
Telefonie	297,2	Telefonie	307,8
Draadomroep	23,6	Draadomroep	18,8
Omroep en televisie	11,9	Omroep en televisie	11,9
Postcheque- en Girodienst	52,3	Postcheque- en Girodienst	55,5
	638,8	Overige baten	20,0
Waarvan ten laste komt van subsidies, afschrijvingen en rente	131,7	Beschikking over reserves	mem.
	507,1	Uitkering van het Rijk voor het nadelig saldo der exploitatie	mem.
Subsidies	0,1		
Afschrijvingen	85,2		
Rente	46,4		
Overige lasten	0,1		
Toevoeging aan de reserve	20,6		
Uitkering aan het Rijk van het voordelig saldo	7,6		
	667,1		667,1

Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten

<i>Uitgaven</i>		<i>Ontvangsten</i>	
Kosten van voorbereiding, oprichting, uitbreiding en vernieuwing	143,0	Uitkering van het Rijk ter bekostiging van kapitaalsuitgaven	143,0
Uitkering aan het Rijk wegens aflossing op het kapitaal	85,2	Afschrijvingen	85,2
Uitkering aan het Rijk van het bedrag, waarmede de waarde der voorraden is verminderd	24,0	Bedrag, waarmede de waarde der voorraden is verminderd	24,0
Uitkering aan het Rijk wegens toevoeging aan de reserves	20,6	Bedrag der toevoeging aan de reserves, voor uitkering aan het Rijk beschikbaar gekomen	20,6
	272,8		272,8

Lasten en baten der exploitatie van de Rijkspostspaarbank

<i>Lasten</i>		<i>Baten</i>	
Bedrijfslasten	64,1	Bedrijfsbaten	81,5
Toevoeging aan de reserves	17,4		
	81,5		81,5

Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten

<i>Uitgaven</i>		<i>Baten</i>	
Kosten van aanschaffing van bedrijfsmiddelen en voorraden	0,4	Beschikking over reserve t.b.v. de aanschaffing van bedrijfsmiddelen en voorraden	0,4

I. STAATSMUNTBEDRIJF**Lasten en baten der exploitatie**

<i>Lasten</i>		<i>Baten</i>	
Personeelsuitgaven	0,9	Vergoeding voor verrichten van muntwerkzaamheden	0,9
Onderhoudskosten	0,1	Overige baten der exploitatie	0,6
Materiaal en metaalverbruik	0,2		
Diverse exploitatielasten	0,2		
Afschrijvingen	0,1		
	1,5		1,5

Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten

Uitgaven		Ontvangsten	
Aanschaffing van werktuigen en meubelen en aanmaak van werktuigen	0,1	Uitkering van het Rijk ten bedrage van de uitgaven voor uitbreiding en vernieuwing van gebouwen en terreinen en voor aanschaf en aanmaak van werktuigen en meubelen	0,1
Uitkering aan het Rijk wegens aflossing op het kapitaal	0,1	Afschrijvingen	0,1
	0,2		0,2

J. STAATSVISSERSHAVENBEDRIJF

Lasten en baten der exploitatie

Lasten		Baten	
Uitgaven voor haven, hallen, water, elektriciteit, terreinen, scheepshellingen en droogdok e.d.	1,4	Inkomsten van haven en hallen, voor water, elektriciteit, terreinen, scheepshellingen en droogdok e.d. ..	3,0
Uitkering aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	0,1		
Uitkeringen aan het Rijk voor pensioenen, premies en rente	0,7		
Afschrijvingen	0,8		
	3,0		3,0

Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten

Uitgaven		Ontvangsten	
Terreinen, gebouwen en inrichtingen	1,0	Uitkering van het Rijk ten bedrage van de uitgaven voor uitbreiding en vernieuwing van terreinen, gebouwen en inrichtingen	1,0
Uitkering aan het Rijk wegens aflossing	0,8	Afschrijvingen	0,8
	1,8		1,8

K. STAATSMIJNEN IN LIMBURG

Lasten en baten der exploitatie

Lasten		Baten	
Bedrijfsrekeningen:		Opbrengstrekeningen koolwinningsbedrijven, cokesfabrieken en chemische bedrijven, energiebedrijven en diverse bedrijven en diensten	1036,9
Koolwinningsbedrijven	433,1	Diverse baten	2,0
Cokesfabrieken	281,9		
Stikstofbindingsbedrijf	144,9		
Gasdistributiebedrijf	40,9		
Energiebedrijven	62,5		
Diverse bedrijven en diensten	28,5		
	991,8		
Ten laste van diverse artikelen	63,8		
	928,0		
Subsidies	0,7		
Recht op de mijnen	0,7		
Afschrijvingen	62,5		
Rente	3,0		
Tegoedschrijving aan reserverekeningen	4,0		
Vennootschapsbelasting	30,0		
Uitkering aan het Rijk als dividend op het aandelenkapitaal	10,0		
	1038,9		1038,9

Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten

Uitgaven		Ontvangsten	
Aanlegwerken:		Uitkering van het Rijk wegens verstrekking van kapitaal	11,2
Bestaande bedrijven	76,0	Afschrijvingen	62,5
Staatsmijn Beatrix	8,0	Toeneming reserves en voorzieningen	10,0
	84,0	Aflossing op de hypothecaire lening „Thuis Best” e.a.	1,3
Aandelen van vreemde ondernemingen	0,5		
Hypothecaire leningen aan de Stichting „Thuis Best” e.a. voor woningen t.b.v. het personeel der Staatsmijnen en voorschotten voor woningbouw door personeel	0,5		
	85,0		85,0

L. STAATSGASBEDRIJF**Lasten en baten der exploitatie**

<i>Lasten</i>		<i>Baten</i>	
Personeelsuitgaven	0,7	Bruto winst op gas	18,2
Algemene en specifieke uitgaven	1,8	Opbrengst produkten	0,8
Afschrijvingen	6,8		
Rente	3,7		
Tegoedschrijving aan reserverekeningen	2,1		
Uitkering winstsaldo aan het Rijk	3,9		
	19,0		19,0

Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten

<i>Uitgaven</i>		<i>Ontvangsten</i>	
Gebouwen, installaties, e.d.	21,9	Uitkering van het Rijk wegens verstrekking van kapitaal	27,0
Voorraden	2,0	Terugstorting op deelnemingen en leningen	14,0
Deelnemingen en leningen	3,1	Afschrijvingen	6,8
Uitkering aan het Rijk wegens aflossing op het kapitaal	22,9	Reservering	2,1
	49,9		49,9